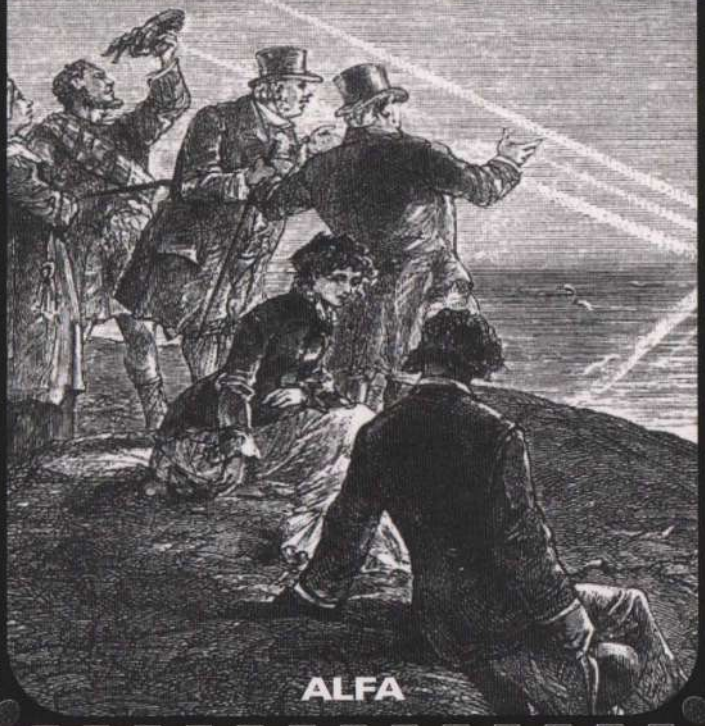
OLAĞANÜSTÜ YOLCULUKLAR 26

JULES VERNE

YEŞİL IŞIN

ALFA

JV 26 *YEŞİL IŞIN*

JULES VERNE

1828 yılında Fransa'nın Nantes kentinde doğdu. Ailesinin isteğine uyarak hukuk diploması aldı. Şahsen tanıştığı Victor Hugo, Alexandre Dumas (Fils) gibi yazarların etkisinde tiyatro eserleri, şiirler yazdı. Yaşadığı bohem hayata kızan babasının maddi desteğini çekmesi üzerine geçimini yazarak karşılamaya karar verdi. 1863'te kaleme aldığı *XX. Yüzyılda Paris*'i yayıncısı Hetzel fazla uçuk bulup yayımlamadı. Bir tarafa atılan bu müsveddeler ancak 1994'te bulunup yayımlanabildi. Bir tek bu kitaba bakarak bile günün bilimsel ve teknolojik gelişmelerinden hareketle yüz yıl sonraki gelişmelere ilişkin kestirimlerde bulunmakta Jules Verne'nin dünyada bir eşinin daha olmadığı görülür. Verne, "Olağanüstü Yolculuklar" üst başlığıyla yayımlanan romanlarında okurunu Fransa'dan başlayıp diğer Avrupa ülkelerinde, sonra Türkiye dahil Asya, Afrika, Amerika, Avustralya'da, kutuplarda, okyanuslardaki takımadalarda, derken gezegenimizin içinde yolculuğa çıkardıktan sonra Ay'a, daha sonra da Güneş Sistemine götürür. Fantastik sayılabilecek roman ve öykülerinin yanı sıra bilimkurgu sınırlarında dolaşanları da bulunmakla birlikte eserlerinin çoğunun yarı-bilimsel romanlar olduğunu söylemek pek yanlış olmaz. 1905'te Amiens'de öldüğünde aralarında *Seksen Günde Devri Âlem, İki Yıl Okul Tatili, Denizler Altında Yirmi Bin Fersah* gibi dünyanın en çok okunmuş kitaplarının da bulunduğu, bir kısmı ölümünden sonra basılacak olan çok sayıda eser bırakmıştı. Eserlerinin sayısını tam olarak vermek zordur. Bilinen 54 romandan başka 22 öykü kitabı, inceleme kitapları bulunmaktadır.

NEVİN FUNDA ORAL

Nevin Funda Oral 1968 Isparta doğumludur. Eğitimini Galatasaray Lisesi ve Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü'nde tamamlamış, özel sektörde ve sivil toplum kuruluşlarında çalışmıştır. Son yıllarda Fransızca ve İngilizce teknik ve alt yazı çevirileri yapan Funda Oral'ın Yeşil Işın ilk kitap çevirisidir.

Yeşil Işın
Le Rayon Vert
© 2020, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Kitabın tüm yayın hakları Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz.

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak
Genel Müdür Vedat Bayrak
Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu
Fransızcadan Çeviren Nevin Funda Oral
İllüstrasyonlar Léon Benett
Editör Esra Kökkılıç
Kapak Tasarımı Elif Çepikkurt
Sayfa Tasarımı Yavuz Karakaş

ISBN 978-625-449-015-6

1. Basım: Mayıs 2020

Baskı ve Cilt
Melisa Matbaacılık
Çiftehavuzlar Yolu, Acar Sanayi Sitesi, No: 8, Bayrampaşa-İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29
Sertifika no: 45099

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Alemdar Mahallesi, Ticarethane Sokak No: 15 34110 Cağaloğlu İstanbul
Tel: (0212) 511 53 03 Faks: (0212) 519 33 00
www.alfakitap.com - info@alfakitap.com
Sertifika no: 43949

OLAĞANÜSTÜ YOLCULUKLAR 26

JULES VERNE

YEŞİL IŞIN

Çeviren

NEVİN FUNDA ORAL

ALFA

JULES VERNE
LE RAYON-VERT
DESSINS de L. BENETT

1
Sam Kardeş ve Sib Kardeş

"Bet!"

"Beth!"

"Bess!"

"Betsey!"

"Betty!"

Helensburgh'un muhteşem salonunda arka arkaya bu isimler yankılanıyordu; kır evinin hizmetçisini bu şekilde çağırmak Sam ve Sib kardeşlerin tuhaf bir alışkanlığıydı.

Ancak o anda, Elisabeth isminin bu bilindik kısaltmaları, efendileri tam ismini bahşetmiş olsalardı bile harika kadının ortaya çıkmasına yetmeyecekti. Onun yerine, elinde takkesiyle salonun kapısında kâhya Partridge belirdi.

Partridge, binanın dış cephesine çıkıntı yapan, baklava şekilli vitrayları olan üç kanatlı pencerenin boşluğunda oturan iyi görünüşlü beylere yanıt verdi:

"Beyefendiler Bess Hanımı çağırdılar ama Bess Hanım evde değil."

"Peki nereye gitti, Partridge?"

"Parkta dolaşmaya çıkan Bayan Campell'a eşlik ediyor."

Beyefendilerin bir işareti üzerine Partridge ciddi bir suratla odadan çıktı.

Gerçek vaftiz isimleri Samuel ve Sébastian olan beyefendiler, Bayan Campbell'ın dayılarıydı. Yukarı İskoçya'nın en eski soylarından, İskoç kökenli eski bir aileden geliyorlardı, büyük olan Sam ile küçük Sib arasında sadece on beş ay fark vardı ve ikisinin yaşının toplamı yüz on iki yapıyordu.

İyilik, erdem ve fedakârlık örneği bu kardeşleri birkaç özellikleriyle anlatmak gerekirse, bütün varoluşlarını yeğenlerine adamış olduklarını hatırlamak yeterli olur. Bayan Campbell'ın annesi olan kız kardeşleri evliliğinin ilk senesinde dul kalmış, çok geçmeden de çaresiz bir hastalık yüzünden göçüp gidivermişti. Bundan sonra Sam ve Sib, bu dünyada küçük öksüz yeğenlerinin koruyucusu olarak bir başlarına kalmışlardı. Şefkatle birbirlerine bağlanarak, sadece onun için yaşamış, düşünmüş ve hayal kurmuşlardı.

Yeğenlerini düşünerek hiç evlenmemişlerdi, bundan pişman da olmamışlardı, dünyaya sadece vasilik yapmaya gelmiş, bildiğimiz iyi insanlardandı. Sadece bu da değil, dahası vardı: Büyük olan kardeş çocuğa babalık, küçük de annelik yapıyordu. Hatta bazen Bayan Campbell doğallıkla onlara şöyle sesleniyordu:

"Günaydın Sam Baba, Nasılsınız Sib Anne?"

Bu iki dayıyı, iş adamı olmamalarını bir kenara bırakırsak, oldukça iyi yürekli, şefkatli ve birbirine bağlı olan, Dickens'ın düş gücünün yarattığı mükemmel insanlar, Londralı Cheeryble kardeşlerden başka hiç kimseyle karşılaştıramayız! Bundan daha doğru bir benzerlik bulmak mümkün değil; yazarı, karakterlerini bir başyapıt olan

Nicolas Nickleby'den ödünç almakla suçlasak bile kimse bundan pişman olamaz.

Kız kardeşlerinin evliliğiyle köklü Campbell ailesinin bir koluyla akraba olan Sam ve Sib Melvill, bir daha hiç ayrılmamışlardı. Aynı eğitimi aldıkları için benzer kafa yapısındaydılar. Aynı okulda, aynı sınıfta birlikte eğitim almışlardı. Genellikle her şey konusunda benzer şekilde düşündükleri, tıpa tıp aynı sözcükleri kullandıkları için aynı el kol hareketleriyle aynı ifadelerle birbirlerinin cümlelerini tamamlayabiliyorlardı. Kısaca, dış görünüşlerinde bazı farklılıkları olsa bile, bu ikisi tek bir kişide bütünleşmişti. Aslında Sam, Sib'den biraz daha uzun boyluydu. Sib de Sam'den biraz daha şişmandı fakat Melvill soyunun bütün asaletini yansıtan dürüst ifadeleri hiç değişmeksizin beyazlaşmış saçlarını birbirleriyle değiştirebilirlerdi.

Buna eklemek gerekirse, Sam'ın koyu mavi, Sib'inse koyu kahverengi renklerini tercih etmesi gibi, açıklanması zor, küçük bir farklılık haricinde, sade ve eski modaya uygun dikilmiş giysilerinde, kaliteli İngiliz kumaşlarını tercih etmelerinde de benzer zevklere sahiptiler.

Bu saygıdeğer iki beyefendiyle birlikte yaşamayı kim istemezdi ki gerçekten? Hayatta ortak adımlarla yol almaya alışmışlardı ve yalnızca sonsuz ayrılık zamanı geldiğinde birbirlerinden biraz farklı mesafede duracaklardı şüphesiz. Ne olursa olsun, Melvill ailesinin bu son iki direği sağlamdı. Ailelerine ait, on dördüncü yüzyıldan –İskoçların İngilizlere karşı bağımsızlık mücadelesi verdiği kahramanlık çağından, Robert Bruce ve Wallaceların efsanevi

zamanlarından– kalma bu eski yapıya daha uzun yıllar sahip çıkmaları gerekiyordu.

Eğer Sam ve Sib'in ülkeleri için çarpışma fırsatları olmamışsa, pek iniş çıkışlı olmayan yaşamları dinginlik ve servetlerinin sağladığı konfor içinde geçiyorsa, bunun için onları suçlamak veya yozlaşmış olduklarını düşünmek doğru olmaz. Onlar, herkese iyilik ederek, atalarının cömertlik geleneğini sürdürüyorlardı.

Her ikisi de sağlıklıydı, yaşamlarında şikâyet edilecek hiçbir olumsuzluk yoktu, zihinsel olarak da bedensel olarak da hiç yaşlanmayacak bir şekilde yaşayıp gitmek onların kaderiydi.

Kim mükemmel olduğunu iddia edebilir ki? Belki onların da bir kusuru vardı, o da sohbetlerini Abbotsford şatosunun meşhur sahibinden, bilhassa hayran oldukları Ossian efsanelerinden yaptıkları alıntı ve görüntülerle süslüyor olmalarıydı. Ancak Fingal ve Walter Scott'un ülkesinde bunun için onları kim suçlayabilirdi ki?

Onları son bir fırça darbesiyle anlatmak istersek, ikisinin de enfiye çekmeye çok düşkün olduklarına değinmek gerekir. Zaten Birleşik Krallıkta tütün satıcılarının tabelasında genellikle elinde tütün tabakasıyla geleneksel giysileri içinde kasım kasım kasılan, cesur bir İskoçyalının gösterildiğini bilmeyen yoktur herhalde. Güzel, işte, mesela Melvill kardeşlerin resimleri, bu dükkânların tentesinde sallanan, gıcırdayıp duran, renkli çinko tabelaların birinin üzerinde kolaylıkla yer alabilirdi. En az Tweed Nehrinin ötesinde yaşayan herhangi bir kişi kadar hatta belki daha fazla enfiye

çektikleri söylenebilirdi. Ancak, küçük çarpıcı bir ayrıntı, ikisinin tek bir ortak tütün tabakası vardı, hem de en kocamanından. Taşınabilir bu kutu, sırayla birinin cebinden, ötekinin cebine geçerdi. Bu kutu, adeta aralarında bir bağ daha oluşturuyordu. Tabii ki ikisi de aynı anda, belki saatte on kez, Fransa'dan getirttikleri olağanüstü nikotin tozunu içlerine çekmek ihtiyacı duyuyorlardı. İçlerinden biri, cebinin derinliklerinden tabakayı çıkardığı zaman, ikisinin de derin bir soluk çekmeye ihtiyacı olduğu anlaşılır ve hapşırırlarsa birbirlerine aynı anda "Çok Yaşa!" derlerdi.

Özetle, hayatın gerçekleriyle ilgili konularda Sam ve Sib kardeşler henüz birer çocuk sayılırdı; bu dünyada olup bitenlerden pek haberleri yoktu; sanayi, finans veya ticaret konularından hiç anlamazlardı, öğrenmeye de hiç niyetleri yoktu; politika söz konusu olursa, belki içten içe II. James taraftarıydılar, tıpkı bir Fransız'ın Valoislıların sonuncusunu özlemesi gibi, onlar da Stuartların sonuncusunu bekler ve Hanovre hanedanlığına azıcık önyargıyla bakarlardı, gönül işlerindeyse daha da tecrübesizlerdi.

Fakat bunun yanında, Melvill kardeşlerin tek düşüncesi vardı: Bayan Campell'in yüreğini açıklıkla görebilmek, onun en gizli düşüncelerini tahmin edebilmek, gerekiyorsa bunlara yön vermek, ihtiyaç varsa bunları geliştirmek ve sonunda da kendi seçtikleri, onu mutlu etmekten başka bir hiçbir şey yapmayacak cesur bir delikanlı ile Bayan Campell'ı evlendirmek.

Onlara bakacak –daha doğrusu, sözlerine kulak verecek– olursak yeryüzünde bu görevi yerine

getirecek delikanlıyı tam olarak bulmuş gibi görünüyorlardı.

"Demek Helena çıkmış, Sib kardeş?"

"Evet Sam kardeş; ama saat neredeyse beş olmuş, yakında eve döner..."

"Gelir gelmez..."

"Onunla çok ciddi bir konuşma yapmamız gerekecek diye düşünüyorum Sam kardeş."

"Birkaç hafta sonra, kızımız 18 yaşına gelmiş olacak Sib kardeş."

"Diana Vernon'la aynı yaşta olacak, Sam kardeş, sence o da *Rob-Roy*'un hayranlık verici kahramanı kadar zarif değil mi?"

"Evet, Sam kardeş, davranışlarının inceliği..."

"Zekâsının kıvraklığı..."

"Düşüncelerinin özgünlüğüyle..."

"*Waverley*'in büyük ve heybetli karakteri Flora Mac Ivor'dan çok Diana Vernon'u andırıyor!"

Melvill kardeşler, gurur duydukları milli yazarlarının *Antikacı*, *Guy Mannering*, *Başrahip*, *Manastır*, *Perthli Güzel Kız*, *Kenilworth Şatosu* ve daha birçok yapıtındaki kadın kahramanların adlarını saydılar ama bunların hiçbiri Bayan Campbell'ın eline su dökemezdi.

"O biraz erken gelişmiş bir gül fidanı, Sib kardeş. Onun için en iyisi..."

"Dayanacağı bir destek bulmak, Sam kardeş. Şunu da söylemek gerekir ki desteğin en iyisi..."

"Tabii ki bir koca olmalıdır, Sib kardeş, çünkü o da aynı toprağa kök salar..."

"Ve doğal olarak orada, koruduğu gül fidanıyla birlikte gelişir, Sam kardeş!"

Melvill dayılar, bu iki gence, *Kusursuz Bahçıvan* isimli kitaptan ödünç aldıkları bu benzetmeyi bulmuşlardı. Bu benzetmeden kesinlikle çok hoşnutlardı, temiz yüzlerinde aynı gülümseme belirdi. Sib kardeş iki parmağıyla dikkatlice tütün aldığı ortak tabakayı açtı, oradan okkalı bir tutam alıp cebine koyan Sam kardeşe uzattı.

Sib kardeş tütün aldığı ortak tabakayı açtı.

"O zaman anlaştık, Sam kardeş!"

"Her zaman olduğu gibi, Sib kardeş!"

"Koruyucu destek seçimi konusunda da anlaştık değil mi?"

"Defalarca bize duygularının münasipliğini kanıtlamış bu genç bilim adamından daha sempatiğini, Helena'ya daha çok yakışanını bulabilir miydik acaba..."

"Hem de onun hakkında bu kadar ciddi olanını?"

"Gerçekten zor. Eğitimli, Oxford ve Edinburgh Üniversitelerinden mezun..."

"Tyndall gibi fizikçi..."

"Faraday gibi kimyacı..."

"Dünyadaki her şeyin sebebini derinlemesine bilen biri, Sam kardeş..."

"Ayrıca hangi soruyu sorarsan sor, yanıtsız bırakmayacak biri, Sib kardeş..."

"Fife Kontu gibi özel bir aileden geliyor, aynı zamanda yeterli miktarda bir servete de sahip..."

"Bana göre alüminyum çerçeveli gözlükleriyle bile gayet hoş bir yüzü olduğunu da söylemeye gerek bile yok..."

Bu gencin gözlüklerinin çerçevesi çelik, nikel ve hatta altın olsaydı da, Melvill kardeşler bunu caydırıcı bir sorun olarak görmezlerdi. Bu optik gereçlerin genç bilginlere yakıştığı, arzulanan ciddi görünümü tamamladığı gerçeği yadsınamazdı.

Ama en önemlisi, yukarıda bahsi geçen üniversiteleri bitiren, bu fizikçi, bu kimyacı delikanlı Bayan Campbell'a uygun olacak mıydı? Bayan

Campbell'ın Diana Vernon'a benzediğini düşünürsek eğer, biliyoruz ki Diana Vernon, bilim adamı olan kuzeni Rashleigh'e karşı sonsuz bir arkadaşlık dışında hiçbir duygu beslemiyordu ve kitabın sonunda da onunla evlenmiyordu.

Hoş! Bunlar tabii ki iki kardeşi endişelendirmiyordu. Bu konularda oldukça tecrübesiz, yaşını başını almış iki erkeğin deneyimsizliğiyle konuya yaklaşıyorlardı.

"Daha önce de sıklıkla karşılaştılar, Sib kardeş ve genç dostumuz Helena'nın güzelliği karşısında kayıtsız görünmüyordu!"

"Bence de Sam kardeş! Onun erdemlerini, güzelliğini, zarifliğini övmek Kutsal Ossian'a düşseydi, ona Monia yani bütün dünyanın sevgilisi adını verirdi..."

"Ona en azından Fiona ismini, Kelt döneminin eşsiz güzelinin ismini verirdi!"

"Sam kardeş, şunu söylerken bizim Helena'mızdan başkasını kastediyor olamaz değil mi: 'Gizli gizli mutsuz olduğu yalnızlığı bırakıyor artık, doğudaki bir bulutun köşesinde beliren ay gibi bütün güzelliğiyle ortaya çıkıyor...'"

"'Ve çekici yanlarının parıltısı ışık haleleri gibi kuşatıyor onu,' Sib kardeş, 'tüy gibi hafif adımlarının sesi kulağa tatlı bir müzik gibi geliyor!'"

Neyse ki bizim kardeşler burada edebiyattan alıntılar yapmayı bıraktılar ve ozanların az bulutlu gökyüzünden, gerçeklerin dünyasına indiler.

"Kesin olan şu ki, Helena bizim genç bilginin hoşuna giderse, oğlan da onun hoşuna gitmek zorunda kalır..." dedi kardeşlerden biri.

"Ve eğer kız, oğlanın doğa vergisi pek çok yeteneğinin ve üstün niteliklerinin henüz ayırdında değilse, Sam kardeş..."

"Evet, Sib kardeş, bunun tek sebebi, ona henüz artık evlenmeyi düşünmesinin zamanının geldiğini söylememiş olmamızdır."

"Ancak belki kocayla ilgili değil ama evlilikle ilgili önyargısı olabileceği varsayımıyla, onun düşüncelerini bu hedefe doğru yönlendirdiğimiz zaman..."

"Evet demekte gecikmeyecektir, Sam kardeş..."

"Tıpkı o harika Bénédict gibi, Sib kardeş, uzun zaman direndikten sonra..."

"*Kuru Gürültü*'nün sonunda Béatrice'le evlenmeyi kabul etmesi gibi!"

İşte Bayan Campbell'ın dayıları olayları böyle ayarlıyorlardı ve tasarladıkları sonuç onlara Shakespeare güldürüsündeki kadar doğal görünüyordu.

Ortak bir kararla ayağa kalkmışlardı. İnce bir gülümsemeyle birbirlerine bakıyorlardı. Ritmik hareketlerle ellerini ovuşturuyorlardı. Bu evlilik işi tamamdı! Nasıl bir aksilik çıkabilirdi ki? Genç adam gelip kızı istemişti. Genç kız onlara yanıtını verecekti, bu konuda kaygılanmalarına bile gerek yoktu. Her şey hazırdı. Geriye bir tek düğün tarihinin saptanması kalıyordu.

Glasgow'da yapılacak, gerçekten de çok güzel bir tören olacaktı. Mesela kesinlikle, Reform döneminde, Orkney Adalarındaki Saint Magnus'la birlikte muhafaza edilmiş, İskoçya'nın tek kilisesi Saint Mungo Katedralinde yapılamazdı. Hayır!

Melvill kardeşlerin düşüncesine göre gençliğin çiçek açması, bir aşk ışıltısı gibi olması gereken evlilik için o katedral fazla büyük ve o yüzden de fazla hüzünlüydü. Daha ziyade Saint Andrew, Saint Enoch veya hatta kentin en kusursuz mahallesindeki Saint George'da yapılmalıydı tören.

Sam ve Sib kardeşler karşılıklı konuşmaktan çok, kendi kendilerine konuşur gibi projelerini geliştirmeye devam ediyorlardı, çünkü sürekli aynı şekilde ifade edilen, benzer düşünceler serisi tekrar ediliyordu. Konuşurken bir yandan da geniş pencerenin baklava biçimli vitraylarından, o sırada Bayan Campbell'ın altında dolmakta olduğu güzel ağaçlara, şırıl şırıl akan derecikleri çevreleyen çimen öbeklerine, merkez İskoçya'nın tepeleri Highlands'e özgü gibi duran, ışıklı bir sis kaplamış gökyüzüne bakıyorlardı. Birbirlerine bakmıyorlardı, buna gerek yoktu ancak zaman zaman, sanki güçlü bir içgüdüyle, manyetik bir akım yoluyla düşüncelerini daha iyi aktarmak istercesine birbirlerinin koluna yapışıyor, el sıkışıyorlardı.

Evet! Harika olacaktı! Her şey seçkin ve soylu bir şekilde yapılacaktı. George sokağının batısında yaşayan yoksul insanlar, eğer varlarsa –ki nerede yoklar– bu törende ihmal edilmeyeceklerdi. Bir ihtimal Bayan Campbell her şeyin çok sade olmasını isteyebilirdi, bu konuda dayılarına ısrar edebilirdi ama bu durumda hayatlarında ilk kez ona karşı çıkacaklardı. Ne bu noktada, ne de bir başkasında geri adım atacaklardı. Davetlilerin, eski geleneklere uygun olarak nişan yemeğinde "çatının kirişinde kadeh kaldıracakları" ihtişamlı

bir tören olacaktı. Bunu söylerken daha şimdiden o ünlü İskoç tokuşturmasını yapıyorlarmış gibi Sam kardeşin sağ kolu ve Sib kardeşin sağ kolu aynı anda birbirine doğru uzandı.

Tam bu sırada oturma odasının kapısı açıldı. Koşmaktan yanakları kızarmış genç bir kız kapıda belirdi. Elinde katlanmış bir gazeteyi sallıyordu. Melvill kardeşlere doğru gitti ve her birine ikişer öpücük vererek onları mutlu etti.

"Günaydın Sam Dayı," dedi.

"Günaydın sevgili kızım."

"Sib Dayı, nasılsınız?"

"Harikayım!"

"Helena," dedi Sam kardeş, "seninle küçük bir anlaşma yapmamız gerekiyor."

"Anlaşma mı? Ne anlaşması? Neler çeviriyorsunuz sevgili dayılarım?" diye sordu Bayan Campbell, hınzır bakışlarını birinden diğerine çevirerek.

"Şu genç adamı, Bay Aristobulus Ursiclos'u tanıyorsun değil mi?"

"Evet tanıyorum."

"Peki hoşuna gitmiyor mu?"

"Neden hoşuma gitmesin ki Sam dayı?"

"Demek hoşuna gidiyor?"

"Neden hoşuma gitsin Sib dayı?"

"Kısacası, kardeşim ile ben, bu konuda etraflıca düşündükten sonra onu sana koca olarak önermeye karar verdik."

"Evlenmek ha! Hem de ben!" diye bağırdı Bayan Campbell ve oturma odasında o zamana kadar hiç yankılanmamış neşeli bir kahkaha attı.

Yanakları kızarmış genç bir kız kapıda belirdi.

"Evlenmek istemiyor musun?" diye sordu Sam kardeş.

"Ne işe yarar ki evlenmek?"

"Hiçbir zaman mı istemiyorsun?" dedi Sib kardeş.

"Hiçbir zaman," diye karşılık verdi Bayan Campbell, gülümseyen dudaklarını yalanlayan ciddi bir havayla. "Hiçbir zaman sevgili dayılarım... veya en azından..."

"En azından?" diye bağırdı Sam ve Sib kardeş aynı anda.

"Yeşi Işını görünceye dek..."

2
Helena Campbell

Melvill kardeşler ve Bayan Campbell'ın oturdukları ev küçük Helensburg Kasabasından beş kilometre uzakta Clyde Nehrinin sağ kıyısında kendiliğinden oluşmuş güzel girintilerden birinde, Gare-Loche'un kenarında bulunuyordu.

Melvill kardeşler ve yeğenleri, kış aylarını Glasgow'da, West-George Sokağında, yeni kentin aristokrat kesime ait bir mahallesinde, Blythswood Meydanına yakın eski bir konakta geçirirlerdi. Helena'nın, hiç karşı çıkmadan kabul ettikleri, geçici heveslerinden biri onları İtalya, İspanya veya Fransa taraflarında uzun süreli bir yer değişimine zorlamadıkça, yılın altı ayı orada yaşarlardı. Bu seyahatlerde her şeye yalnızca genç kızın gözleriyle bakmaya devam eder, nereye gitmek isterse oraya gider, nerede durmak isterse orada durur, sadece onun hayranlık duyduğu şeylere hayran olurlardı. Sonra, Bayan Campbell bazen bir kurşun kalemle, bazen bir fırçayla yolculuk izlenimlerini yazdığı defterini kapatınca, usul usul Birleşik Krallık'ın yolunu tutar, pek de şikâyet etmeksizin West-George Sokağındaki konforlu konutlarına dönerlerdi.

Mayıs ayının üçüncü haftasında, Sam ve Sib kardeşler kırlara gitmek için karşı konulmaz bir

istek duymaya başlardı. Bu istek tam da Bayan Campbell'ın Glasgow'dan, büyük bir sanayi kentinden, zaman zaman Blythswood Meydanına kadar uzanan iş dünyasının yoğunluğundan uzaklaşmayı, artık daha az sisli bir gökyüzüne bakmayı, birkaç yüzyıl önce "Tütün Patronlarının" ticari öneminin temellerini attıkları bu tarihi kentin havasından daha az karbondioksit yüklü bir gökyüzünde nefes almak istemeye başlamasıyla aynı zamana denk gelirdi.

Böylece bütün ev halkı, efendiler ve uşaklar, otuz kilometre uzaklıktaki kır evine doğru yola çıkardı.

Helensburgh Kasabası sevimli bir yerdir. Kasaba, Clyde Nehrine yaptıkları gezintileri çeşitlendirerek, gezginlerin çok beğendikleri Lomond ve Katrine Gölüne doğru devam etmek isteyen herkesin tercih ettiği bir tatil merkezine dönüşmüştür.

Melvill kardeşler kır evi için, Gare-Loch kıyısında, köye bir buçuk kilometre uzaklıkta, muhteşem ağaçların arasında, bir akarsu ağının ortasında, yapısı parkın iniş çıkışlarına izin verecek şekilde engebeli, en güzel araziyi seçmişlerdi. Serin gölgelikler, yemyeşil çimenler, yekpare çeşitli çiçeklerden tarlalar, üzerinde ayrıcalıklı koyunlar için "şifalı otlar" yetişen çayırlar, açık siyah bir örtüyle kaplı, etrafında Wordsworth'un bahsettiği kuğuların, şu zarif kuşların dolaştığı göletler: *Kuğular çift yüzer, kendisi ve gölgesi!*

Kısaca, insan elinin bozmadığı, doğanın gözlere sunmak için bir araya getirebileceği bütün güzellikler vardı, işte varlıklı ailenin kır evi böyleydi.

Dahası Gare-Loch kıyılarının üst tarafındaki parktan manzaranın çok güzel göründüğünü de eklemek gerekir. Dar körfezin ötesinde, sağ tarafta, ilk olarak Argyll Dükünün olan güzel İtalyan villanın bulunduğu Rosenhat Yarımadası göze çarpıyordu. Sol tarafta, küçük Helensburgh Kasabası sahilde sıralanmış evleriyle düzensiz bir çizgi meydana getiriyordu, iki üç çan kulesinin ardında, kasabanın zarif iskelesi buharlı gemilere hizmet vermek üzere gölün sularına uzanıyordu ve tepelerin ardını hoş görünüşlü birkaç villa süslüyordu. Tam karşıda, Clyde Nehrinin sol kıyısında, Glasgow limanı, Newark Şatosunun kalıntıları, Greenock ve bin bir renkli bayrakların çekildiği direkler ormanı, hepsi birlikte insanın gözünü alamadığı çok değişik bir manzara meydana getiriyordu.

Hele bir de kır evinin ana kulesine çıkarsanız, iki ufkun uzaklaşmasıyla bu görüntü daha da güzelleşiyordu.

Sahanlığına hafifçe tutturulmuş kuleleri bulunan, mazgal ve tepe mazgallarıyla süslü, parmaklığına bir taş oyma eklenmiş bu dört köşeli kulenin dördüncü kulesinde sekiz köşeli küçük bir kule yükseliyordu. Bunun üzerindeyse çevredeki bütün evlerin çatısında, Birleşik Krallık'taki bütün gemi direklerinin üzerinde yükselen bayrak yükseliyordu. Çağdaş mimarisi olan bu kule, düzensiz çatıları, gelişigüzel açılmış pencereleri, sayısız kubbeleri, evin ön hizasından dışarı taşan bölümleri, pencerelerinin önüne yapıştırılmış cumbaları, işlemeli bacalarıyla, kısacası Anglosakson mi-

marisinin gereğinden fazla süslü eklemeleriyle kır evinin diğer yapılarına hükmediyordu.

Bayan Campbell, işte bu kulenin en üst katında, Clyde Körfezinden esen rüzgârda dalgalanan milli bayrağın renklerinin altında saatler boyu düş kurmaya bayılıyordu. Orada kendine gözlemevi gibi havadar, her zaman rüzgârdan, güneşten ve yağmurdan korunarak okuyabileceği, yazabileceği ve uyuyabileceği sevimli bir sığınak yaratmıştı. Genellikle onu orada aramak gerekiyordu. Orada değilse hayal gücünün peşine takılmış, kimi zaman yalnız, kimi zaman Bess Hanım'la birlikte bahçedeki yollarda gezintiye çıkmış olurdu; tabii atı onu alıp, genç hanımefendisinin gerisinde kalmamak için atını mahmuzlayan sadık uşağı Partridge'le çevredeki kırlara götürmediyse.

Evdeki sayısız uşak arasında, küçük yaşlarından beri Campbell ailesine bağlı olan bu iki namuslu hizmetliyi ayrı bir yere koymak gerekir.

Élisabeth, Highlands'de kâhyalara verilen isimle "Luckie" yani talihli, Ana, daha o zamanlar belindeki anahtar sayısı kadar yaşlıydı; ki bu da kırk yediden az değildi. Ciddi, düzenli, becerikli, bütün evi çekip çeviren gerçek bir yöneticiydi. Kendisinden daha ileri yaşta olmalarına rağmen Melvill kardeşleri bile yetiştirdiğini zannediyor olabilirdi ancak Bayan Campbell için kesinlikle gerçek annesi gibi özen gösteriyordu.

Bu değerli kâhya kadının yanında efendilerine tamamen sadık, her zaman soyunun geleneklerine bağlı İskoçyalı Partridge vardı. Üzerinde her

zaman dağ köylülerinin geleneksel elbiseleri olurdu. Alacalı mavi beresini takıyor, dizlerine uzanan ekoseli İskoç eteğini giyiyor, püsküllü çantasını, dörtgen iplerle bağlanmış yüksek dizliklerini takıyor, ayağına da öküz derisinden yaptığı çarıkları giyiyordu.

Bayan Campbell ve peşindeki sadık uşağı Partridge.

Evi yönetmek için Bess Hanım, evi korumak için Partridge, bu dünyada uşak konusunda içinin rahat olmasını isteyen biri için başka ne gerekir ki?

Melvill kardeşler genç kızın nerede olduğunu sorduğunda, Partridge'in ondan "Bayan Campbell" diye bahsettiğini muhakkak fark etmişsinizdir.

Eğer bu cesur İskoçyalı, genç kızdan "Bayan Helena" diyerek, yani vaftiz adıyla bahsetmiş olsaydı, genel toplumsal hiyerarşi kurallarını çiğnemiş, bilinçli olarak "züppelik" etmiş olurdu.

Gerçekten de aristokrat bir ailenin büyük kızı veya tek kızı, beşikteyken dahi vaftiz adıyla çağrılamazdı. Eğer Bayan Campbell bir lordun kızı olsaydı, Leydi Helena olarak çağrılacaktı. Campbell ailesinin Bayan Campbell'ın bağlı olduğu kolu, aslında kökü Haçlı Seferlerine dayanan şövalye Sir Colin Campbell ailesinin uzak bir yan koluydu. Yüzyıllar boyunca, Argyle, Breadalbane, Lochnell aileleri ve diğerleri gibi aynı gövdeden çıkan pek çok kol geçmişin şanlı çizgisinden uzaklaşmıştı ancak ne kadar uzaklaşmış olursa olsun, Helena baba tarafından, o şanlı ailenin kanının damarlarında dolaştığını hissediyordu.

Bununla birlikte Bayan Campbell'ın, Findon'un veya Edwards'ın portrelerini zihinlere kazıdıkları ve Minna, Brenda, Amy Robsart, Flora Mac Ivor, Diana Vernon, Miss Wardour, Catherine Glover, Mary Avenel'lerin arasına yerleştirdikleri Thulé'nin şu mavi gözlü, sarı saçlı, soylu kızlarından, İngilizlerin büyük yazarlarının güzel kadın kahramanlarının hatıralarından, gerçek bir İskoçyalıdan geri kalır tarafı yoktu.

Gerçekte hoş bir genç kızdı Bayan Campbell. Mavi rengini İskoçya'nın göllerinden aldığı gözleri, güzel yüzü, orta boylu ama zarif duruşu, gururlu yürüyüşü, hafif alaycı bir gülümsemenin belirdiği zamanlar dışında var olan hülyalı görünüşü, kısacası incelik ve seçkinlik örneği kişiliğiyle herkesi kendine hayran bırakıyordu.

Bayan Campbell sadece güzel değil, aynı zamanda iyi bir insandı. Dayıları sayesinde varlıklı olsa da zengin görünmeyi, gösterişi sevmezdi. Yardımseverdi, eski bir İskoçya atasözünü doğrulamaya çalışırdı: "Açılan el hep dolsun!"

Doğduğu bölgeye, soyuna, ailesine bağlı bu genç kız, her şeyden önce iyi kalpli ve yüce ruhlu bir İskoçyalı olarak bilinirdi. En ünlü John Bull'dansa en sıradan Sawney'i tercih ederdi. Kırlarda bir dağ köylüsünün gaydayla çalınan Highlands ulusal marşı söylediğini duyarsa, yurtseverlik teli bir arp teli gibi titrerdi.

De Maistre "İçimizde iki varlık var, ben ve diğeri" demiş.

Bayan Campbell'ın *ben*'i hayatı kendi haklarından çok ödevleri üzerinden değerlendiren, ciddi, düşünceli bir varlıktı.

Diğeri romantik, batıl inançlara eğilimli, Fingal ülkesinde ortaya çıkması son derece olağan sıradışı hikâyeleri seven, romantik bir varlıktı: Kimisi Landmirelarla uzaktan akraba olan, şövalye hikâyelerinin hayranlık uyandıran kadın kahramanlarıyla, ıssız patikalarda esen ve Highlanderların "Strathdearne Gaydası" dedikleri rüzgârı dinlemek için çevre vadilerde koşardı.

Sam ve Sib kardeşler Bayan Campbell'daki *ben*'i ve *diğeri*'ni, her iki varlığı da eşit derecede severlerdi. Yine de doğrusunu söylemek gerekirse, biri onları aklıyla büyülerken, diğeri ani çıkışlarıyla, mavi gökyüzünün altında beklenmedik kaçışlarıyla, düşler ülkesinde at koşturmasıyla onları şaşkına çevirmekten geri kalmazdı.

Kardeşlerin önerisine bu kadar tuhaf bir yanıt veren de bu ikincisi değil miydi zaten?

"Evlenmek mi! Bay Ursiclos'la evlenmek mi! Bunu düşünürüz, daha sonra konuşuruz," diyebilirdi, *ben* olana kalsa.

"Yeşil Işını görmedikçe asla!" diye yanıt vermişti *diğeri*.

Bayan Campbell pencerenin önündeki gotik koltuğa yerleşirken, Melvill kardeşler anlam veremeden birbirlerine bakıyorlardı.

Sam kardeş, "Yeşil Işınla neyi kastediyor?" diye sordu.

Sib kardeş, "Neden bu ışını görmek istiyor?" diye yanıtladı.

Neden mi? Bunu yakında öğreneceğiz.

3
Sabah Postası'nda Yayınlanan Haber

İşte fizik olaylarına meraklı olanların bugünkü *Sabah Postası*'nda okudukları haber:

"Hiç denizin üzerinde ufukta güneşin batışını izlediğiniz oldu mu? Muhakkak izlemişsinizdir!

Su çizgisini aydınlatan yuvarlağının üst kısmının ufukta kaybolup gidişine dek izlediniz mi? Büyük ihtimalle izlemişsinizdir. Ancak, gökyüzü bütün sislerden arınmış tamamen açık olduğunda, ışık saçan yıldızın son ışınını gönderdiği tam o anda ortaya çıkan doğa olayını hiç fark ettiniz mi acaba? Belki de hayır! O zaman bu gözlemi yapabileceğiniz ilk fırsatta –ki bu olay çok nadir gerçekleşir– gözünüze çarpacak olan, zannettiğiniz gibi kırmızı bir ışın olmayacak; bu ışın, hiçbir ressamın paletinde elde edemeyeceği, doğanın ne bitkilerin bin bir çeşidinde ne de en berrak denizlerin renginde elde edebildiği bir tonda, olağanüstü bir yeşil olacak! Eğer cennette bir yeşil tonu varsa o, bu yeşilden başkası olamaz, umudun gerçek yeşilidir bu!"

Bayan Campbell'ın salona girdiği zaman elinde tuttuğu *Sabah Postası*'ndaki haber böyle diyordu işte. Bu haber onu alt üst etmişti. Böylece Yeşil Işının güzelliklerinden şiirsel bir dille bahseden

yukarıdaki şu birkaç satırı heyecanlı bir sesle dayılarına okudu.

Ancak Bayan Campbell'ın dayılarına söylemediği, o zamana dek kendisinin gizli anlamını kavrayamadığı, Highlands'de doğmuş ve birçokları gibi açıklanamadan kalmış efsanelerden biri ile Yeşil Işının ilişkisiydi. Efsaneye göre bu ışığı görebilmiş olanlar duygusal konularda yanılmaz olma gücü kazanırdı; ışığın görünmesi bütün yanılsama ve yalanları yok ederdi; bu ışığı bir kez görebilme mutluluğuna erişen kişi, bundan sonra hem kendi hem de başkalarının yüreğini açıklıkla okurdu.

Sabah Postası'ndaki bu yazıyı okuduğu zaman, Yukarı İskoçyalı genç bir kızın hayal gücünde canlanan şiirsel saflığı hoş görün lütfen.

Bayan Campbell'ı dinlerken, Sam ve Sib kardeşler şaşkınlıktan gözlerini kocaman açarak birbirlerine baktılar. Yeşil Işını görmeden bugüne kadar yaşamışlardı ve insanın onu hiç görmeden de yaşayabileceğini düşünüyorlardı. Göründüğü kadarıyla hayatının en önemli kararını, nadiren karşılaşılan bu doğa olayını görebilmeye bağladığına göre Helena bu kanıda değildi.

"Ah! Demek Yeşil Işın dedikleri buymuş?" dedi Sam kardeş, başını hafifçe sallayarak.

"Evet," diye yanıtladı Bayan Campbell.

"Senin de mutlaka görmek istediğin?" dedi Sib kardeş.

"Sakıncası yoksa sizin de izninizle en kısa sürede göreceğim sevgili dayılarım."

"Peki Yeşil Işını gördükten sonra ne olacak?.."

"Ancak Yeşil Işını gördükten sonra Bay Aristobulus Ursiclos konusunda konuşabiliriz."

Birbirlerine kaçamak bir bakış atan Sam ve Sib kardeş anlayışla gülümsediler.

"O zaman gidip Yeşil Işını görelim," dedi biri.

"Bir dakika bile kaybetmeyelim," diye ekledi diğeri.

Ancak salonun penceresini açmaya gittikleri sırada Bayan Campbell eliyle onları durdurdu.

"Önce güneşin batmasını beklememiz gerekiyor," dedi.

"O zaman bu akşam," diye yanıtladı Sam kardeş

"Güneşin en duru ufukta batması gerekiyor," diye ekledi Bayan Campbell.

"Öyleyse yemekten sonra üçümüz birlikte Rosenheat Burnuna gideriz..." dedi Sib kardeş.

"Ya da en kolayı evimizin kulesine çıkalım," diye ekledi Sam kardeş.

"Rosenheat Burnu ya da evin kulesinden Clyde sahilinden başka görebileceğimiz bir ufuk yok. Oysa deniz ile gökyüzünün birleştiği noktada güneşin batışını izlemek gerekiyor. Bu yüzden, sevgili dayılarım, en kısa sürede beni bu ufuk çizgisine götürürseniz çok iyi olur!.."

Bayan Campbell yüzünde en tatlı bir gülümsemesiyle onlarla öyle ciddi konuşuyordu ki Melvill kardeşlerin bu şekilde ortaya konulan bir meydan okumaya direnmesi imkânsızdı.

"Belki de bunun o kadar acelesi yok değil mi?.." diye vurgulama ihtiyacını hissetti yine de Sam kardeş.

Sib kardeş de onun yardımına yetişerek, ekledi:

"Bunun için her zaman bol bol vaktimiz var..."

Bayan Campbell hafifçe başını salladı.

"Tam tersi, bu iş çok acil, her zaman vaktimiz olmayacak!"

"Bay Aristobulus Ursiclos'la alakalı olduğu için bu kadar acil olmalı..." dedi Sam kardeş.

"Görünüşe göre oğlanın mutluluğu Yeşil Işının görülmesine bağlı..." dedi Sib kardeş.

"Zaten ağustos ayındayız, bu sebeple acil, dayılarım!" diye yanıtladı Bayan Campbell. "Yakında İskoçya'mızın gökyüzünü sis karartır! İşte bu yüzden yaz sonunda ve sonbahar başlangıcında bizim için ayrılmış güzel akşamları kaçırmamalıyız! Ne zaman yola çıkıyoruz?"

Bayan Campbell Yeşil Işını bu sene muhakkak görmek istiyordu, kaybedecek zaman yoktu. Bir gün bile kaybetmeden, batıda İskoçya sahillerinde bir yere gitmek, en rahat şekilde oraya yerleşmek, her akşam günbatımını izlemeye gitmek ve güneşin en son ışınını beklemekten başka yapacak bir şey yoktu. Belki biraz şansımız varsa, gökyüzü bu doğa olayının izlenmesine izin verirse –*Sabah Postası*'ndaki habere göre çok nadir gerçekleşiyordu– Bayan Campbell epey hayalperest olan bu arzusunu yerine getirebilirdi.

Üstelik iyi haber alan gazete doğruyu yazıyordu!

Her şeyden önce batı kıyısında bu olayın görülebileceği uygun bir yer aramak ve seçmek gerekiyordu. Böyle bir yer bulmak için de Clyde Körfezinin dışına çıkılmalıydı.

Gerçekten de Clyde Körfezi boyunca uzanan bütün körfez ağzı, görüş alanını engelleyen çıkıntılı

engellerle doluydu. Bunlar yerkabuğunun oluştuğu devirlerde kayaların dağılmasıyla meydana gelen, Argyle Kontluğunun batı tarafında boydan boya takımadalar oluşturan Kyles of Bute Gölü, Arran Adası, Knapdale ve Kintyre Yarımadaları, Jura ve Islay'dir. Bunların arasında günbatımını görebileceğiniz denizin ufkundan ufacık bir parça bulabilmek imkânsızdır.

O halde İskoçya'da kalınacaksa, sonbaharın puslu alacakaranlık akşamları başlamadan, uçsuz bucaksız bir açık alana, daha güneye veya daha kuzeye gidilmesi gerekiyordu.

Nereye gidileceği Bayan Campbell için hiç önemli değildi. İrlanda, Fransa, Norveç, İspanya veya Portekiz sahillerine gidebilirdi, onun için fark etmezdi. Yeter ki ışın saçan bir yıldız, batarken ona son ışıklarıyla bir selam versindi. Melvill kardeşlerin işine gelse de gelmese de, onun peşine düşmeleri gerekirdi!

İki dayı aralarında bakışarak anlaştıktan sonra sözü almakta adeta yarıştılar, ama o bakış ne bakıştı ve nasıl da diplomatik bir incelikle parlıyordu!

"Tamam öyleyse sevgili Helena, istediğin bu olsun! Oban'a gidelim," dedi Sam kardeş.

"Bunun için Oban'dan daha iyi bir yer bulamayacağımız çok açık," diye ekledi Sib kardeş.

"Tamam Oban olsun," diye yanıtladı Bayan Campbell, "ama Oban'da denizin ufku var değil mi?"

"Bir tane var!" diye bağırdı Sam kardeş.

"Hatta birden fazla var," diye bağırdı Sib kardeş.

"Hadi gidelim o zaman!"

"Üç gün sonra," dedi dayılardan biri.

"İki gün sonra," dedi diğeri, bu küçük tavizi vermenin yerinde olacağını düşünerek.

"Yooo, hemen yarın," diye karşılık verdi Bayan Campbell, akşam yemeğinin çanı çalarken ayağa kalkarak.

"Yarın... evet... yarın!" diye ekledi Sam kardeş.

"Keşke şimdiden orada olsaydık!" diye yanıtladı Sib kardeş.

Doğru söylüyorlardı. Peki bu acelenin sebebi neydi? Sebebi Aristobulus Ursiclos'un on beş gündür Oban'da yazlık evde olmasıydı. Bayan Campbell, farkında olmadan dünyanın en bilgili –Melvill kardeşlerin bundan hiç kuşkusu yoktu– ve en sıkıcı bilginleri arasına seçilmiş bu genç adamın yakınında olacaktı. Bu iki kurnaz adamın düşüncesine göre, Bayan Campbell günbatımlarını boş yere izleyip durmaktan yorgun düşecek, bu hayalinden vazgeçecek ve nişanlısıyla el ele tutuşacaktı. Dahası Helena delikanlının oralarda olduğundan şüphelense bile yine de yola çıkarlardı. Aristobulus Ursiclos'un varlığını hiç umursamazdı.

"Bet!"

"Beth!"

"Bess!"

"Betsey!"

"Betty!"

Bu isimler sırayla salonda tekrar yankılandı; ancak bu defa Bess Hanım hemen ortaya çıktı ve ertesi gün derhal yola çıkılması için hazırlanma talimatını aldı.

Gerçekten de acele etmeleri gerekiyordu. 769 mm'nin üzerini gösteren barometre bir süre için güzel bir hava vaat ediyordu. Ertesi sabah yola çıkarlarsa, güneşin batışını izlemek için uygun bir saatte Oban'a varırlardı.

Doğal olarak bütün gün boyunca bu seyahat için en çok koşuşturan kişiler Bess Hanım ve Partridge oldu. Kâhya kadının eteğinin cebindeki kırk yedi anahtar bir İspanyol katırının çıngırakları gibi şıngırdayıp durdu. Ne çok açılacak ve özellikle de kapanacak giysi dolabı ve de çekmece vardı! Kim bilir belki de Helensburgh'taki ev uzun süre boş kalacaktı? Bayan Campbell'ın geçici heveslerini hesaba katmak gerekmez miydi? Ya Yeşil Işınını kovalamak bu sevimli kızın hoşuna giderse ve Yeşil Işın ortaya çıkmakta nazlanırsa? Peki ya Oban'ın ufukları böyle bir gözlem yapılması için gerektiği kadar berrak olmazsa? Ya İskoçya'nın, İngiltere'nin veya İrlanda'nın, bütün anakaranın daha güney kıyılarında bir gözlem noktası aramak gerekirse? Tamam, yarın yola çıkılacaktı, ama eve ne zaman geri dönülecekti? Bir ay sonra mı? Altı ay sonra mı? Bir yıl veya on yıl sonra mı?

"İyi de bu Yeşil Işını görme düşüncesi nereden çıktı?" diye sordu Partridge'in elinden geldiği kadar yardım etmeye çalıştığı Bess Hanım.

"Bilmiyorum," diye yanıtladı Partridge, "ama muhakkak önemli olmalı, küçük hanım hiçbir şeyi sebepsiz yapmaz, siz de bilirsiniz, mavourneen."

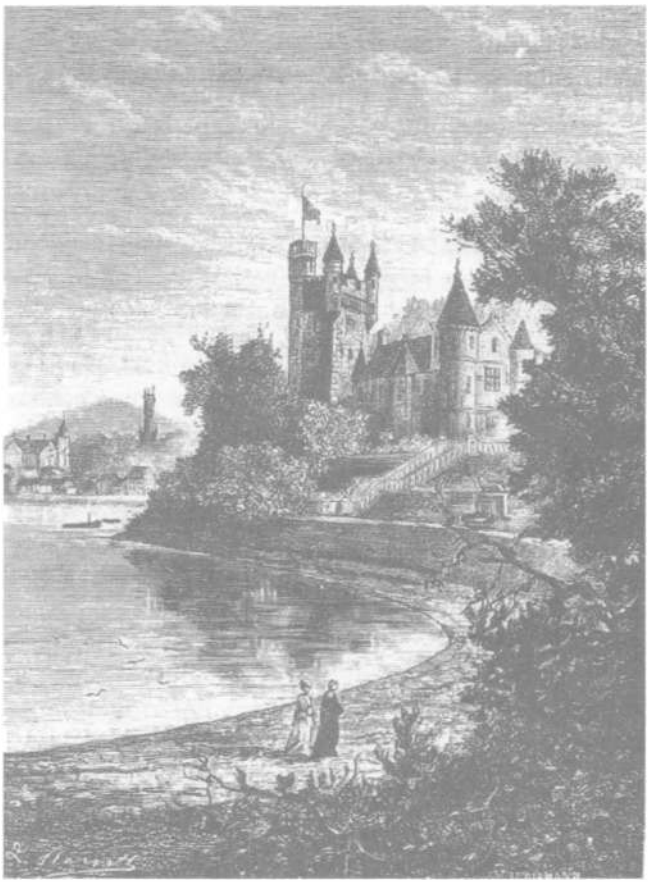
Mavourneen İskoçya'da çok kullanılan bir deyimdir – Fransa'daki *canım*ın karşılığı gibi bir deyim ve iyi kalpli bir İskoçyalının kendisine böyle

hitap etmesi bu harika kâhya kadını hiç rahatsız etmiyordu.

"Partridge, ben de sizin gibi, Bayan Campbell'ın bu hayalinin ardında hiç kuşkusuz gizli bir amaç olduğunu düşünüyorum."

"Ne acaba?"

"Kim bilir artık? Dayılarının planlarına bir itiraz değilse bile belki bir erteleme isteği!"

Helensburgh'taki ev...

"Aslına bakarsanız," diye devam etti Partridge, "Melvill kardeşlerin neden Bay Ursiclos'u bu kadar beğendiklerini de anlamıyorum! Bu gerçekten bizim küçük hanımımıza uygun bir koca mı?"

"Emin olun, Partridge! Eğer azıcık bile küçük hanıma uygun değilse, yanaklarına birer öpücük kondurarak dayılarına kibarca hayır der, onlar da benim dahi uygun bulmadığım bu ihtimale bir saniye bile nasıl inanabildiklerine şaşırırlar."

"Al benden de o kadar, mavourneen!"

"Bakın Partridge, Bayan Campbell'ın kalbi bu çekmece gibidir, emin oluncaya kadar sıkıca kilitlidir, anahtarı da sadece kendisindedir, çekmecenin açılması için anahtarı ancak o verebilir."

"Veya ancak ondan alınabilir!" diye ekledi Partridge yüzünde onaylayan bir gülümsemeyle.

"O alınmasını istemedikçe kimse ondan alamaz!" diye yanıt verdi Bess Hanım. "Eğer bizim genç küçük hanım bu Bay Ursiclos'la evlenirse rüzgâr benim kafamdaki boneyi alıp Saint-Mungo Kilisesinin çan kulesine tepesine uçursun!"

"Adam bir güneyli!" diye bağırdı Partridge, "İskoçya'da doğmuş olsa bile hep Tweed Nehrinin güneyinde yaşamış biri!"

Bess Hanım kafasını salladı. Bu iki Highlander iyi anlaşırlardı. Bütün birleşme anlaşmalarına rağmen, onlara göre güney toprakları yani aşağı İskoçya, onların eski Kaledonyalarının bir parçası sayılmazdı. Kısacası, tasarlanan evliliğin hiç taraftarı değillerdi. Bayan Campbell için daha iyisini istiyorlardı. Uygun yönler olsa bile bu, onlar için yeterli değildi.

Bu iki Highlander iyi anlaşırlardı.

"Ah! Partridge," diye devam etti Bess Hanım, "en iyisi dağlıların eski âdetleriydi, atalarımızın gelenekleriyle birlikte sanırım evlilikler eskiden şimdikinden daha çok mutluluk getiriyordu!"

"Çok doğru bir şey söylediniz, mavourneen!" diye yanıtladı Partridge ciddiyetle. "O zamanlar, insanlar daha çok kalbe bakıyordu, cüzdan daha

az düşünülüyordu! Para iyidir tabii ki ama tutku daha iyidir!"

"Evet Partridge ve her şeyin ötesinde, insanlar evlenmeden önce birbirlerini iyi tanımak istiyordu! Kirkwall'daki Saint Olla Panayırını hatırlıyor musun? Panayır boyunca, ağustos ayının başından itibaren, gençler ikişer ikişer arkadaş olurdu ve onlara '1 Ağustos kardeşleri!' denirdi; bu arkadaşlık sizi yavaş yavaş karı koca olmaya hazırlamaz mı? İşte tam da eskiden Saint Olla Panayırının açıldığı gündeyiz, dilerim Tanrı bir gün onu geri getirir!"

"Belki sizi işitir!" diye yanıtladı Partridge, "Sam ve Sib Beyler de şöyle kibar İskoçyalılarla ilişki kurmuş olsalardı alışılmış kaderin dışında kalmamış olurlardı ve Bayan Campbell'ın ailesinde şimdi iki de yenge olurdu."

"Haklısın Partridge," dedi Bess Hanım, "hadi bugün Bayan Campbell'ı Bay Ursiclos'la evlendir bakalım; evlilikleri sekiz gün sürerse Clyde Nehri Helensburgh'dan Glasgow'a kadar çıksın!"

Çoktandır yitip gitmiş Kirkwall âdetlerinin doğurduğu bu samimiyetin ortaya çıkarabileceği sakıncaları çok vurgulamadan olayların belki de Bess Hanım'ı haklı çıkaracağını söylemekle yetinelim. Ama sonuçta hiçbir şekilde Bayan Campbell ve Aristobulus Ursiclos 1 Ağustos kardeşi değillerdi; günün birinde evlenseler dahi nişanlıların, Saint Olla Panayırındaki sınavları geçenler kadar bile birbirlerini tanıma fırsatı olmayacaktı.

Ne olursa olsun panayırlar evlilik için değil ticaret için kurulur. Öyleyse bir yandan sohbet edip bir yandan da hiç zaman kaybetmeden ha-

zırlıklara devam eden Bess Hanım ile Partridge'i özlemleriyle baş başa bırakalım.

Yola çıkış tarihi kararlaştırılmıştı. Gidilecek yer belirlenmişti. Yüksek sosyete gazetelerinin "seyahatler ve tatil" köşesinde Oban tatil yöresi için, yarından itibaren Melvill kardeşler ve Bayan Campbell'ın adları görünecekti. Peki bu seyahat nasıl yapılacaktı? Yanıtlanması gereken soru şimdi buydu.

Glasgow'un 160 kilometre kuzeybatısında, Mull Boğazında yer alan bu küçük şehre iki farklı yoldan gidilebiliyordu.

Birincisi karadan giden bir yoldu. Önce Bowling'e gidilir, sonra Dumbarton'dan ve Leven'in sağ taraftaki kıyısından Lomond'un en ucundaki Balloche'a ulaşılırdı; tarihi kıyıları Mac Greogoların, Mac Farlanelerin hatırasıyla dolu, Rob-Roy ve Robert Bruce'un memleketi, üzerinde otuz kadar ada bulunan İskoçya'nın en güzel göllerinden birinden geçilir, buradan dağların yamacında dolanan, çağlayanlara veya fiyortlara tepeden bakan bir yoldan, Grampian Sıradağlarının ilk çıkıntılarının arasından, fundalıklarla kaplı vadilerden, engebeli meşe, çam, karaçam ve kayın ağaçlarının arasından geçen turist hayranlıkla Atlas Okyanusunun en güzel kıyılarını aratmayan Oban'a inerdi.

İskoçya'daki bütün gezginlerin yaptığı veya yapması gereken güzel bir yolculuktu bu, ancak bu yol boyunca hiç deniz ufku görünmüyordu. Melvill kardeşler de sadece önermiş olmak için Bayan Campbell'a bu yoldan bahsettiler.

İkinci yol hem nehir kıyısından hem deniz kenarından giden bir yoldu. Aynı adla anılan kör-

feze kadar Clyde'ın yanından aşağıya inmek, bu tuhaf takımadaları okyanusun bu kısmına konmuş büyük bir iskelet eline çeviren ada ve adacıkların arasından gemiyle geçmek, sonra bu iskelet elinin sağ tarafından Oban Limanına kadar çıkmak; bu yol Bayan Campbell için daha cazipti. Çünkü güzel Lomond Gölü ve Katrine Gölünün onun için gizli bir tarafı yoktu. Ayrıca, adaların arasından geçerken dar boğazlar ile körfezlerin çok uzak noktalarında, batıya doğru manzaraya açık bölümler vardı, oralarda çevre bir su çizgisiyle belirginleşiyordu. Günbatımında, bu geçişin son saatinde, sis ufku örtmezse, belki de yansıması saniyenin beşte biri kadar süren Yeşil Işını görmek mümkün olurdu.

"Anlıyorsunuz değil mi Sam dayı, anlıyorsunuz değil mi Sib dayı, sadece bir saniyeye ihtiyacımız var!" dedi Bayan Campbell. "Eğer görmek istediğimi görürsem seyahat biter, Oban'a gidip orada kalmamıza gerek kalmaz."

İşte Melvill kardeşlerin en işine gelmeyen durum bu olurdu. Oban'da bir süre yerleşmek istiyorlardı –sebebini biliyorsunuz– ve bu doğa olayının erkenden görünüp onların planlarını bozmasını hiç mi hiç istemiyorlardı.

Bununla birlikte, bu konuda son söz Bayan Campbell'ın olduğu ve o da deniz yolunu tercih ettiği için, deniz yolu kara yoluna tercih edilmişti.

"Şu Yeşil Işına lanet olsun," dedi Sam kardeş Helena salondan çıkınca.

"Bunu ortaya atanlara da!" diye yanıtladı Sib kardeş.

4
Clyde Nehrine İniş

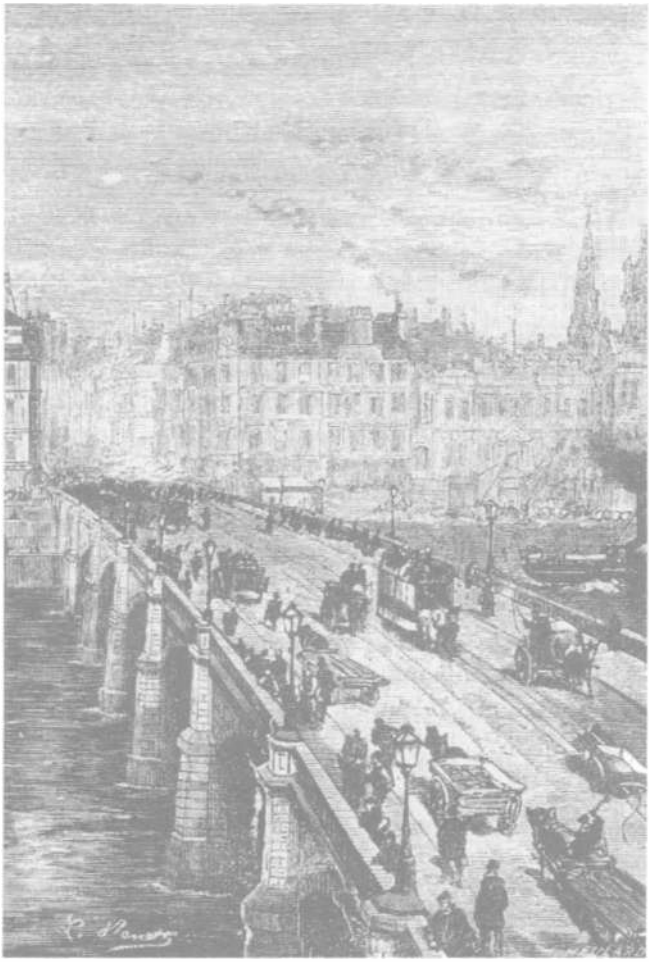
Ertesi gün, 2 Ağustosta, günün ilk saatlerinde Bayan Campbell, Melvill kardeşlerle beraber, Partridge ve Bess Hanım eşliğinde Helensburgh Garında trene biniyordu. Her gün şehirden Oban'a giden buharlı gemiye binmek için trenle Glasgow'a gitmeleri gerekiyordu çünkü gemi bu yakada başka hiçbir yere uğramıyordu.

Sabah saat yedide tren Glasgow Garında beş yolcuyu bırakıyordu ve bir araba onları Broomielaw Köprüsüne götürüyordu.

Burada *Columbia* adlı buharlı gemi yolcularını bekliyor, geminin iki bacasından kapkara bir duman çıkıyor, duman Clyde'ın hâlâ yoğun olan puslu havasına karışıyordu; ancak bütün bu sabah sisi az sonra dağılıyor, güneşin kurşuni yuvarlağı altın rengi tonları yaymaya başlıyordu. Güzel bir günün başlangıcıydı.

Campbell ve yol arkadaşları valizleri yüklenir yüklenmez, gemiye bindi.

Tam o sırada geminin çanı geç kalanlar için üçüncü ve son zilini çalıyordu. Sonra çarkçı motoru çalıştırdı. Öndeki ve arkadaki çarklar dönerek kocaman sarımtırak köpükler çıkardı, uzun bir siren sesi işitildi, demir alındı ve *Columbia* hızlıca akıntıyla yola çıktı.

Broomielaw Köprüsü

Birleşik Krallık'ta gezginlerin şikâyet etmeye hiç hakkı yoktu. Bu gemiler, ulaştırma şirketlerinin her yerde onların hizmetine sunduğu olağanüstü yapılardı. İster incecik bir nehir, ister küçücük bir göl veya ufak bir körfez, ne olursa olsun şık buhar-

lı gemilerin üzerlerinde iz bırakmadığı gün yoktu. Bu konuda Clyde'ın körfezinin en popüler yerlerden biri olması da doğaldı. Bu yüzden Broomielaw Caddesi boyunca, ateş kırmızısı ve altın sarısının adeta yarış yaptığı capcanlı renkli bacalarıyla sıralanmış pek çok buharlı gemi, dumanları tüterek farklı yönlere doğru hareket etmeyi beklerdi.

Columbia da bunlardan biriydi. Ön tarafı çok uzun, sivri, su çizgilerinin içinde çok hafif, geniş çaplı çarkları hareket ettiren güçlü bir motorla donatılmış hızlı bir gemiydi bu. İç bölümlerinde, kapalı salonlarında, yemek salonunda mümkün olan bütün konfor sağlanmıştı. Güverte tarafında yumuşacık minderli bankları ve koltukları olan, ince perdelerle süslenmiş tenteli bir üst güverte, yolcuların güzel havalarda ve manzara izlemek için buluştukları zarif korkuluklarla çevrili şık bir teras vardı.

Columbia'nın yolcusu hiç eksik olmazdı. Gerek İngiltere'den, gerek İskoçya'dan, her yerden yolcular gelirdi. Ağustos ayı gemi yolculuğu için en iyi zamandı. Clyde ve Hebrid Adaları da özellikle tercih ediliyordu. Yolcular arasında beraberliği tanrılar tarafından kutsanmış şu kalabalık ailelerden de vardı; pek neşeli genç kızlar, daha ağırbaşlı delikanlılar, çoktan seyahatin sürprizlerine alışkın olan ufak çocuklar; ilaveten kafalarında yüksek şapkaları, dik yakalı siyah frakları ve uzun beyaz atkılarıyla buharlı gemilerde her zaman rastlanan çok sayıda papaz; ağırbaşlı tavırları altmış yıl kadar öncesinin "küçük toprak ağalarını" anımsatan, kafalarında İskoç bereleriyle pek çok

çiftçi; son olarak da yarım düzine yabancı turist, Almanya'dan uzakta bile kilolarından hiçbir şey kaybetmeyen şu Almanlar ve o muazzam sevimliliklerinden Fransa dışında bile hiçbir şey kaybetmeyen şu Fransızlardan üç beş tanesi.

Bayan Campbell da gemiye biner binmez bir köşeye oturan ve bütün yol boyunca kıpırdamayan memleketlilerinin çoğu gibi olsaydı, Clyde Nehrinin, kafasını bile çevirmesine gerek kalmadan gözünün önünden geçen kıyılarından başka bir şey görmemiş olacaktı. Ama o, buharlının bazen önüne bazen arkasına geçip kıyılar boyunca aralıksız serpiştirilmiş köylere, kasabalara, kentlere bakarak gemide dolaşmayı seviyordu. Bu yüzden sorularına yanıt vererek, gözlemlerini dinleyerek, değerlendirmelerini onaylayarak ona eşlik eden Sam kardeş ve Sib kardeşin Glasgow'dan Oban'a kadar bir saat bile dinlenmesi imkânsızdı. Yine de bu durumdan yakınmak akıllarının ucundan dahi geçmiyordu çünkü bu onların koruyuculuk görevleri arasındaydı; içgüdüsel olarak genç kızı takip ediyor, zaman zaman tütün tabakasından sırayla bir soluk çekerek neşelerini koruyorlardı.

Bess Hanım ve Partridge üst güvertenin arka tarafına yerleşmiş dostlukla sohbet ediyor, geçmiş zamandan, kaybolan alışkanlıklardan, dağılıp giden eski ailelerden bahsediyorlardı. Eski zamanların güzelim seneleri nereye gitmişti? O zamanlar Clyde'ın temiz ufukları fabrikalardan çıkan kömürlü atıklarla henüz kirlenmemişti, kıyılarında güçlü çekiç sesleri çınlamıyor, dingin suları birkaç bin beygir gücündeki motorlarla dalgalanmıyordu!

"O günler geri gelecek, hem de düşündüğümüzden de yakın zamanda!" dedi Bess Hanım, kendinden emin bir sesle.

"Umarım," diye karşılık verdi Partridge ciddiyetle, "böylece atalarımızın eski geleneklerine kavuşuruz!"

Bu arada, Clyde Körfezinin kıyıları, hareketli bir manzara resminin mekânları gibi, hızla *Columbia*'nın ön tarafından arka tarafına yer değiştiriyordu: sağda, Kelvin Irmağının ağzında Patrick köyü ve diğer kıyıda Govan'dakilerin tam karşısına yerleştirilmiş çelik gemilerin yapımında kullanılan büyük tersaneler. Partridge ve yol arkadaşının kulaklarını rahatsız eden ve gözlerine çirkin görünen ne çok demir çelik gürültüsü ve duman!

Bütün bu sanayi gürültüsü, bu kömür dumanı yavaş yavaş yok olacaktı. Şantiyelerin, kapalı tersanelerin, yüksek fabrika bacalarının, dev hayvanların bulunduğu bir hayvanat bahçesindeki kafeslere benzeyen devasa çelik fırınların yerini yeşil tepeciklere yayılmış şirin konutlar, ağaçların altında gizlenmiş kır evleri, Anglosakson tarzı villalar alacaktı. Bundan sonra bir şehirden diğerine kesintisiz olarak, art arda kır evleri ve şatolar uzanıyordu.

Nehrin sol kıyısında kurulmuş eski Renfrew Krallığı Kasabasının ardından sağ tarafta ağaçlıklı Kilpatrick tepeleri ve aşağısında hiçbir İrlandalının fark etmeden önünden geçemeyeceği aynı isimli köy vardı: Burası İrlanda'nın koruyucusu Saint Patrice'in doğduğu köydü.

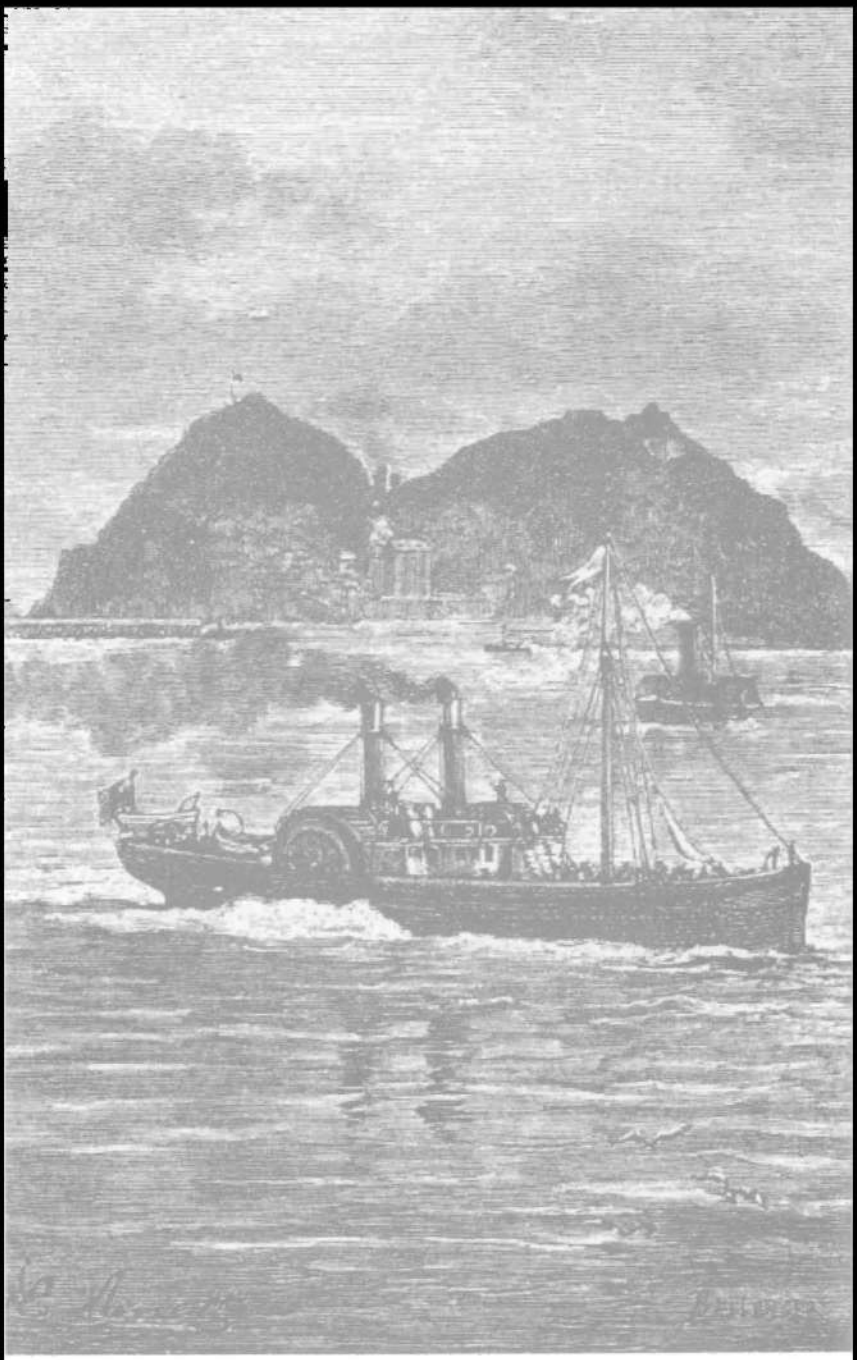
Burada, o ana kadar nehir olan Clyde tam olarak denizin bir kolu görüntüsünü almaya başlı-

yordu. Bess Hanım ve Partridge İskoçya tarihinin eski anılarından bazılarını çağrıştıran Dunglas Kalesi kalıntılarını selamladılar ama çarkları bu sakin suları karıştıran ilk motorlu gemiyi icat eden Harry Bell onuruna yapılmış dikilitaştan gözlerini kaçırdılar.

Birkaç kilometre ilerde, turistler, ellerinde Murray gezi rehberiyle altındaki bazalt kayalığın üzerine beş yüz metreden daha yüksekte yapılmış Dumbarton Şatosunu hayran hayran inceliyorlardı. Şatonun iki kulesinden daha yüksek olanına, bağımsızlık savaşı kahramanlarından biri için "Wallace'ın Tahtı" adı verilmişti.

Tam bu sırada, köprünün üzerindeki bir genç adam, seyahat arkadaşlarına aydınlatmak üzere kısa bir tarih bilgilendirmesi yapmayı kendine görev saydı – kimse bunu ondan istememiş olsa da bu işgüzarlıktan rahatsızlık duymamışlardı. Yarım saat sonra *Columbia*'da bulunan hiçbir yolcunun, sağır değilse eğer, Dumbarton Şatosunu büyük ihtimalle Romalıların güçlendirdiğini, bu tarihi kayalığın on üçüncü yüzyılın başında krallığın kalesine dönüştüğünü, Birlik Anlaşmasının sağladığı güvenceyle şimdi artık İskoçya Krallığının yıkılamaz dört yerinden biri olduğunu, Marie Stuart'ın 1548'de Fransa'ya buradaki limandan gittiğini ve II. François'yla olan evliliği sebebiyle "bir günde kraliçe" ilan edildiğini, son olarak da Bakan Castlereagh onun Sainte-Hélène'de hapsedilmesine karar verinceye kadar Napoléon'un 1815'te burada tutulduğunu bilmemesi artık mümkün değildi.

"İşte çok faydalı bir konuşma," dedi, Sam kardeş.

Dumbarton Şatosu

"Faydalı ve ilginç," diye yanıtladı Sib kardeş. Bu genç adam her türlü övgüyü hak ediyor!

Gerçekten de iki dayı yapılan konuşmanın tek sözcüğünü kaçırmak istememişlerdi. Bu yüzden de hemen gidip bu doğaçlama öğretmene takdirlerini ilettiler.

Bayan Campbell kendi düşüncelerine dalmıştı, bu güncel tarih dersinin tek kelimesini işitmemişti. Bunlar, en azından şimdilik, onu hiç ilgilendirmiyordu. Hatta ırmağın sağ tarafındaki, Robert Bruce'un öldüğü Cardross Şatosunun kalıntılarına dönüp bakmadı bile. Gözleri boş yere bir deniz ufkunu arayıp duruyordu. Ancak *Columbia* Clyde Körfezini dolduran ırmak, burun, yamaç dizisinden kurtulmadan önce gözleri ufku göremeyecekti. Ayrıca buharlı gemi o sırada Helensburgh Köyünün önünden geçiyordu. Glasgow Limanı, Newark Şatosunun kalıntıları, Rosenheat Yarımadası, bunlar genç kızın şatosunun pencerelerinden her gün gördüğü yerlerdi zaten. Dolayısıyla buharlı geminin parkın tekinsiz sularında yüzüp yüzmeyeceğini merak ediyordu.

Biraz ileride nehrin ağzında, Greenock havuzlarında yüzlerce geminin ortasına geldiklerinde bu merakı kaybolacak mıydı? Ölümsüz Watt'ın kırk bin nüfuslu, adeta Glasgow'un endüstriyel ve ticari arka odası olan bu köyde doğmuş olmasının onun için ne önemi vardı? Neden bakışları beş kilometre ötede sol taraftaki Gourock veya sağ taraftaki Dunoon köylerine, Argyll Kontluğunun sahil tarafında derin oyuklar oluşturan, Norveç

sahilleri gibi girintili çıkıntılı, dantel gibi kıvrımlı fiyortlara takılsındı?

Hayır! Bayan Campbell'ın gözleri sürekli olarak yıkıntı halindeki Leven Kulesini arıyordu. Orada bir cin görmeyi mi umuyordu? Kesinlikle değil; ama Clyde Körfezinden çıkışı aydınlatan Clock Fenerini göründüğünü söyleyen ilk kişi olmak istiyordu.

Sonunda, ırmağı dönünce, dev boyutlu bir lambayı andıran fener gözüktü.

"Clock, Sam dayı," dedi, "Clock! Clock!"

"Evet, Clock!" diye yanıtladı Sam kardeş, İskoçya dağlarına özgü bir yankı kesinliğiyle.

"Deniz, Sib dayı!"

"Gerçekten de deniz," diye yanıtladı Sib kardeş...

"Harika değil mi!" diye tekrarladı her iki dayı birden.

Duyan da denizi ilk kez gördüklerini zannederdi!

Bir yanlışlık olamazdı: Körfezin açıldığı noktada tabii ki bir deniz ufku vardı.

Bununla birlikte güneş henüz günlük yolculuğunun yarısını henüz geçmemişti. Elli altıncı enlemin aşağısında, dalgaların içinde kaybolup gitmesi için daha en az yedi saatin geçmesi gerekirdi; Bayan Campbell için sabırsızlıkla geçecek yedi saat demekti bu! Zaten görünen ufuk güneybatıda, yani ışık saçan yıldızın çizdiği yayın ancak kış gündönümü zamanında denize değdiği kesimde yer alıyordu. Bu yüzden Yeşil Işını burada aramak yersizdi. Ağustos ayının ilk günleri

sonbahar ekinoksundan altı hafta öncesine denk geldiğine göre, olay daha batıda hatta biraz kuzeyde gerçekleşecekti.

Ama önemi yoktu. Bayan Campbell'ın önünde uzayıp giden artık deniz olacaktı. Cumbray Adalarının arasından, görüntüsü gittikçe silikleşen büyük Bute Adasının ilerisinde, Aisla-Craig'in ve Arran Dağlarının alçak tepelerinin ötesinde, gökyüzünün suyla birleştiği çizgi, uzaktan, cetvelle çizilmiş kadar net görünüyordu.

Bayan Campbell kendi düşüncelerine dalmış, tek kelime söylemeden onu gözlüyordu. Köprünün üzerinde kıpırdamadan dikiliyor, güneş ayaklarında çok kısa bir gölge oluşturuyordu. Görünüşe göre, parlayan yuvarlağının Hebridler'in sularında gömüleceği noktaya gelene kadar geçeceği yayın uzunluğunu ölçüyordu...Yeter ki şu anda dupduru olan gökyüzü, alacakaranlık puslarıyla kararmasındı!

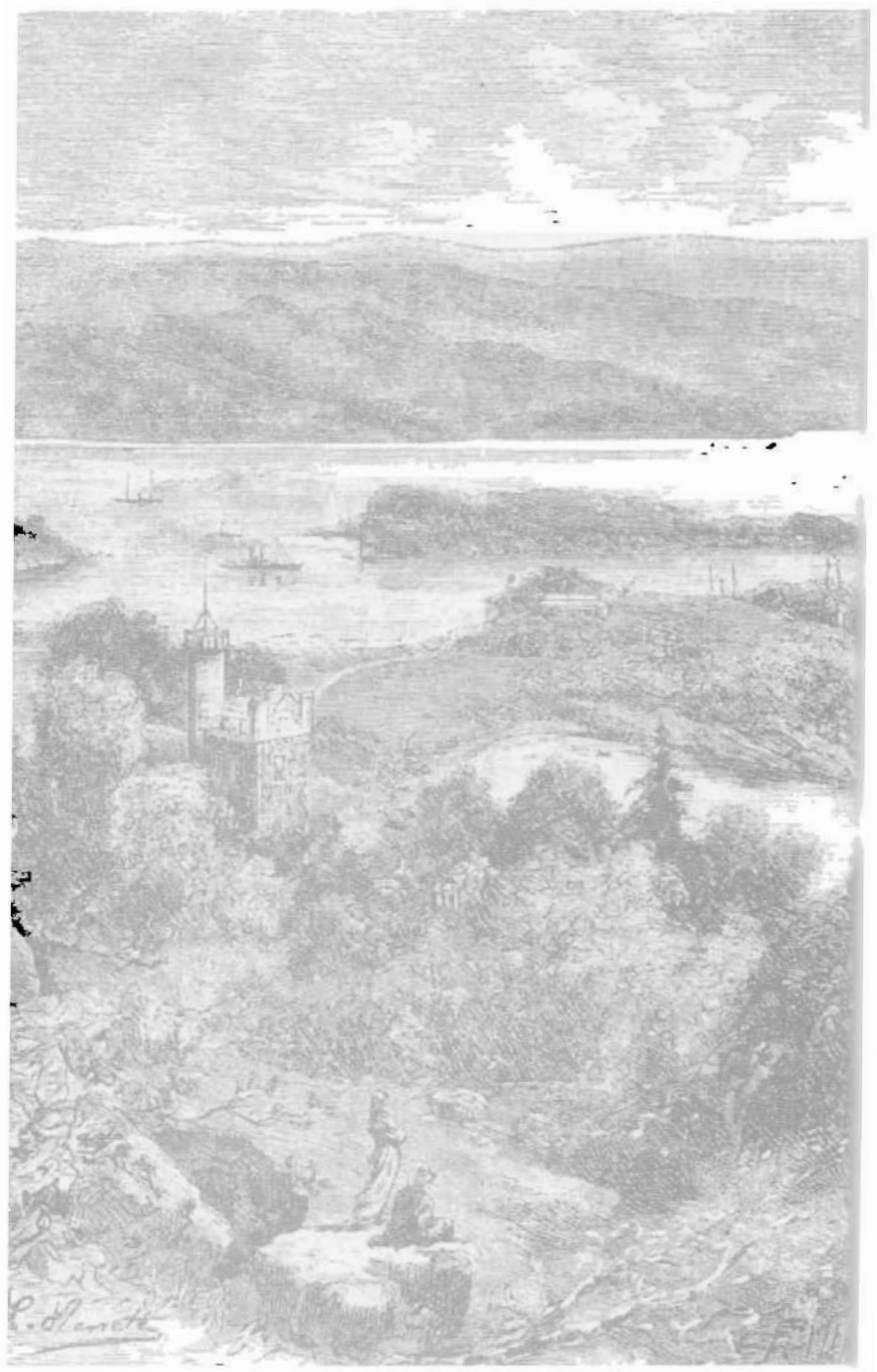
Bir ses genç kızı kurduğu hayallerden çekip çıkardı.

"Saat geldi," dedi Sib kardeş.

"Saat mi? Hangi saat, sevgili dayılarım?"

"Yemek saati," dedi Sam kardeş.

"Öyleyse yemeğe gidelim!" diye yanıtladı Bayan Campbell.

Kyles of Bute Boğazı

5
Bir Gemiden Diğerine

Yarı sıcak, yarı soğuk öğle yemeğinden sonra – *Columbia*'nın "yemek salonunda" verilen İngiliz usulü enfes bir yemek– Bayan Campbell ve Melvill kardeşler tekrar güverteye çıktılar.

Helena üst güverteye yerleştikten sonra hayal kırıklığının yarattığı çığlığını tutamadı.

"Benim ufkum nerede peki!" Dedi.

Kabul etmek gerekir ki ufuk artık eski yerinde değildi. Birkaç dakikadır kaybolmuştu. Buharlı gemi burnunu kuzeye çevirmişti, o sırada Kyles of Bute Boğazında yol alıyordu.

"Çok kötü oldu bu iş Sam Dayı!" dedi Bayan Campbell, yüzünde suçlayıcı bir ifadeyle.

"Ama sevgili kızım..."

"Bunu hiç unutmayacağım, Sib Dayı!"

İki kardeş ne diyeceklerini bilemediler, ama sonuçta *Columbia* yönünü değiştirdikten sonra burnunu kuzeybatıya çevirdiği için kendilerini suçlayamıyorlardı doğrusu.

Gerçekten de deniz yoluyla Glasgow'dan Oban'a giden birbirinden çok farklı iki rota vardı.

Biri –*Columbia*'nın seçtiği yol değil, diğeri– en uzunuydu. Batıda onu açık denizin rüzgârlarından koruyan yüksek vadilerle çevrili on birinci yüzyıldan kalma eski şatosuyla tanınan Bute Adası-

nın merkezi Rothesay'a uğradıktan sonra buharlı gemi Clyde Körfezinden aşağı inebilir, sonra adanın doğu kıyısı boyunca gidebilir, Büyük ve Küçük Cumbray Adalarından geçerek kayalarının dibinden deniz seviyesinden yaklaşık sekiz yüz metre yukarıdaki Goatfell Tepesine kadar neredeyse tamamen Hamilton Düküne ait olan Arran Adasının güneyine kadar bu yönde devam edebilirdi. Orada dümenci dümeni biraz kırar, pusulanın geminin yönünü gösteren çizgisi batı işaretine getirilir, Arran Adası geçilir, Kintyre Yarımadasının büyük parmağının etrafı dönülür, batı kıyısı boyunca yukarı çıkılır, Islay ve Jura Adaları arasındaki dar Sund Boğazından Gigha Geçidine inilir ve daralan açısı Oban'ın biraz üst tarafında kapanacak olan Lorn Körfezinin en geniş açık bölümüne ulaşılır.

Özetle, eğer Bayan Campbell'ın *Columbia* bu yoldan gitmediği için üzülmesinin sebepleri varsa, iki dayının da buna üzülmesini gerektiren sebepler vardı. Çünkü gemi Islay kıyısı boyunca giderken, gözlerinin önüne on yedinci yüzyılın başında yenilip oradan kovulan, yerlerini Campbelllara bırakmak zorunda kalan Mac Donaldların eski konutu gelecekti. Bess Hanım ve Partridge'i hesaba katmazsak bile, Melvill kardeşler, kendilerini bu kadar yakından ilgilendiren tarihi bir dram karşısında kalplerinin hızla attığını hissediyordu.

Bayan Campbell'a gelince, yitirdiğine o kadar üzüldüğü ufkun görüntüsü, uzun süre gözünün önünden gitmedi. Gerçekten de Arran Burnundan Kintyre Çıkıntısına kadar güneyde hep deniz vardır; Kintyre Çıkıntısından Islay'ın en ucuna dek

de deniz, yani ancak üç bin mil ötedeki Amerika kıyılarının sınırlandırdığı büyük su, batıdadır.

Ancak bu yol uzundur, zaman zaman tehlikeli olmasa da zordur, dolayısıyla Hebrid Adaları civarında biraz büyük dalgaları aşmak gerektiği zaman, genellikle zor olacak bir geçiş ihtimalinin korkutacağı yolcuları da göz önünde bulundurmak gerekmişti.

Mühendisler de –Lesseps ve diğerleri– Kintyre Yarımadasını bir adaya çevirmeyi düşündüler. Onların çalışmaları sayesinde yarımadanın kuzeyinde Crinan Kanalı açıldı; kanal yolculuğu en az iki yüz mil kısaltıyor ve yarımadayı dolaşmak için üç dört saat yol yapmaya gerek kalmıyor.

Columbia, işte bu yolla, kumsal, orman ve dağlardan başka manzarası olmayan göllerin ve kanalların arasından Glasgow'dan Oban'a geçecekti. Hiç kuşkusuz, bütün yolcuların arasında diğer yolun seçilmediğine üzülen tek kişi Bayan Campbell oldu, ama tabii durumu kabul etmesi gerekti. Zaten aslında aradığı deniz ufkuna, birkaç saat sonra, Crinan Kanalından çıkınca, güneşin yuvarlağının ufka değmesinden çok önce kavuşmayacak mıydı?

Yemek salonunda biraz oyalanan yolcular güverteye çıkarken *Columbia* Ridden Gölünün girişindeki küçük Elbangrieg Adasının çok yakınından geçiyordu; burası, İskoçya'nın siyasal ve dini bağımsızlığına kavuşması için girdiği kavgada yenilen kahramanın, Argyle Dükünün, Edinburgh'a gidip kafasını giyotine uzatmadan önce gelip saklandığı son kaleydi. Buharlı gemi sonra tekrar

güneye yöneldi, hafif bir sisin sert karaltılarını yumuşattığı çorak ya da ağaçlı adalardan oluşan bu muhteşem manzaranın ortasından, Bute Boğazından aşağıya indi. Sonra da Ardlamount Burnunu geçip Fyne Gölünde kuzeye yöneldi, Kintyre'in kıyısındaki Doğu Tarbert Kasabasını sol tarafına alarak Ardrishaig Burnunu geçip Lochgilphead Kasabası yakınında Crinan Kanalının girişine ulaştı.

Burada kanaldan geçemeyecek kadar büyük olan *Columbia*'dan ayrılmak gerekiyordu. On beş havuzla eğimi azaltılmış bu dar su geçidi, dokuz millik uzunluğu boyunca, ancak altı düz, sığ sulara uygun gemilerin geçişi için uygundu.

Columbia'nın yolcularını küçük bir buharlı gemi, *Linnet* bekliyordu. Birkaç dakikada yolcuların aktarımı tamamlandı. Herkes buharlı geminin üst güvertesine iyi kötü yerleşti; sonra ulusal giysiler içinde bir "gaydacı" çalgısını çalarken *Linnet* zaman kaybetmeden kanala daldı. Geçmiş yüzyılların duygusallığından uzak, gelişmesi ancak bir majör gamla yapılan, üç tane tekdüze kalın vızıltıya dayanan tuhaf şarkılar kadar iç karartıcı hiçbir şey yoktu.

Bu kanaldan geçiş çok eğlencelidir, bazen derin vadilerden geçer, bazen çalılarla kaplı bir tepenin ortasında asılı kalır, kimi zaman kırın ortasından, az sonra göletlerin dar kapakları arasından geçersiniz. Havuzlardan geçişte biraz beklenir. Görevli askerler hızla gemiyi suyla yükseltirken, o bölgenin genç erkekleri, genç kızları ve çocukları, eskiden Keltlerin konuştuğu Galce konuşarak –çoğunlukla İngilizlerin bile anlamadıkları bir

dil– kibarca gezginlere taze sağılmış süt ikram etmeye gelirler.

Altı saat sonra –iyi çalışmayan bir havuzda iki saat gecikilmişti– kanalın sağ tarafında uzanan küçük köyler, bölgenin biraz hüzünlü çiftlikleri, Add'ın büyük bataklıkları geride bırakılmıştı, Ballanoch Köyünden az ileride *Linnet* duruyordu. Tekrar bir aktarma yapılıyor, şimdi artık *Glengarry*'nin yolcuları olan *Columbia*'nın eski yolcuları, Crinan Koyundan çıkmak üzere kuzeybatıya yöneliyor, eski derebeylik şatosu Duntroon'un yükseldiği burnu dönüyordu.

Bute Adasını dönerken gözden kaybolan deniz çizgisi tekrar görünmemişti.

Bu durumda Bayan Campbell'ın ne kadar sabırsızlandığını tahmin etmeniz zor olmaz. Her taraftan kuşatılmış bu sularda kendini, İskoçya'nın göbeğinde, göller bölgesinde, Rob-Roy'un ülkesinin tam ortasında zannedebilirdi. Her tarafta kayın ve karaçam fidanlıklarıyla, yumuşak iniş çıkışlı kıyılarıyla tablo gibi adalar vardı.

Glengarry sonunda Jura Adasının kuzey burnunu döndü ve deniz, bu burun ile ondan ayrılmış Scarba Adacığı arasından göğün bittiği yere kadar gözüktü.

"Bak işte sevgili Helena!" dedi Sam kardeş, elini batıya doğru uzatarak.

"Şeytanın birbirine karıştırdığı şu Tanrı'nın cezası adaların bir süre onu senden saklaması bizim kusurumuz değildi," diye ekledi Sib kardeş.

"Hepsini affediyordum dayılarım," diye yanıtladı Bayan Campbell, "ama dilerim bir daha olmaz!"

İskoçya Haritası

6
Corryvrekan Girdabı

Saat akşamın altısıydı. Güneş henüz çizdiği yayın beşte dördünü tamamlamamıştı. Glengarry kesin olarak gündüz yıldızı Atlas Okyanusunun sularına gömülmeden Oban'a varmış olacaktı. Bayan Campbell hemen bu akşam dileklerinin gerçekleşebileceğine inanıyordu. Gerçekten de sanki özellikle bu olayın gözlemlenmesi için gökyüzü bulutsuz ve açıktı ve yolculuğun bu son bölümü boyunca deniz ufku, Oronsay, Colonsay ve Mull Adalarının arasından görülebilecekti.

Ancak hiç beklenmedik bir kaza buharlı geminin ilerleyişini biraz geciktirecekti.

Bayan Campbell, kafasında sabit düşünceye kendini kaptırmıştı, aynı yerde, bakışlarını iki adanın ortasında uzanan yuvarlak çizgiden ayırmaksızın kıpırdamadan duruyordu. Gökyüzünün denize uzandığı noktada, güneş ışınlarının yansıması, son kırıntıları gelip *Glengarry*'nin yanı başında yok olup giden gümüş renkli bir üçgen oluşturuyordu.

Gözünü inatla ufkun bu noktasına dikmiş olan gemideki tek yolcu Bayan Campbell'dı kuşkusuz. Dolayısıyla Scarba Adasının ucunda denizin çok çalkantılı olduğunu ilk fark eden yolcu da o oldu. O sırada, çarpışan dalgaların uzaktan gelen sesi ona dek ulaşıyordu. Halbuki meltem, pruvanın

yardığı neredeyse yapışkan görünecek kadar dingin suları olsa olsa azıcık kırıştırıyordu.

"Öyleyse bu gürültü ve dalgalanma nereden geliyor?" diye sordu Bayan Campbell dayılarına dönerek.

Melvill kardeşler buna verecek yanıt bulamadılar, çünkü oradan beş kilometre ötede, daracık geçitte olan biteni onlar da anlamıyordu.

Bunun üzerine, Bayan Campbell bu kez suyun dalgalanmasının ve çıkardığı gürültünün nedenini *Glengarry*'nin dümen köşkünde dolaşan kaptanına sordu.

"Basit bir deniz olayı," diye yanıtladı kaptan. "Duyduğunuz Corryvrekan Girdabının gürültüsü."

"İyi ama hava çok güzel, rüzgâr da hissedilmeyecek kadar hafif!" diye belirtti Bayan Campbell.

"Çünkü bu olgunun hava durumuyla hiç ilgisi yok," diye yanıtladı kaptan. "Jura-Sund çıkışında yükselen, ancak kendine Jura ve Scarba Adaları arasında çıkış yeri bulabilen denizin yarattığı etki bu. Olanca şiddetiyle üst üste devrilen dalgalar bu sebeple meydana geliyor ve düşük tonajlı bir geminin oralara gitmesi çok tehlikeli olur."

Bu yörelerde korkulan Corryvrekan Girdabının Hebridler Yarımadasının en ilginç yerlerinden biri olduğu söylenir. Onu belki de, Fransa'nın Britanya kıyısında, aynı adı taşıyan kazıklı yolla Trépassés koyu arasında denizin sıkışmasıyla meydana gelen Sein Boğazı ve Manş Denizindeki suların Aurigny ile Cherbourg kıyısı arasında boşaldıkları Blanchart Akıntısıyla karşılaştırabiliriz. Efsaneye göre adını Keltler zamanında gemisi buralarda batmış bir İs-

kandinav prensinden almaktadır. Aslında pek çok geminin felakete sürüklendiği tehlikeli bir geçittir ve kötü ünü bakımından Norveç kıyılarındaki korkunç Maelstrom'la yarışabilir.

Bununla birlikte Bayan Campbell, geçidin şiddetli çırpıntılarına bakmaya devam ediyordu, derken gözü boğazın özellikle belli bir noktasına takıldı. Dalgaların inip çıkmasıyla yükselip alçalmasa, orada geçidin ortasında bir kaya var sanırdınız.

"Kaptan, görüyor musunuz, eğer kaya değilse nedir bu?" dedi Bayan Campbell.

"Gerçekten, olsa olsa akıntının sürüklediği bir gemi enkazından başka bir şey olamaz ya da..."

Dürbününü aldı ve:

"Aa bir tekne!" diye haykırdı.

"Tekne mi!" diye yanıtladı Bayan Campbell.

"Evet!.. Yanılmıyorum!.. Corryvrekan'ın sularında batmakta olan bir sandal!"

Kaptanın sözlerini duyan yolcular hemen köprüye koşmuşlardı. Girdabın olduğu yöne bakıyorlardı. Evet, hiç şüphesiz, bir sandal geçitteki akıntıya kapılmıştı. Denizin yükselen sularının arasında kalmış, girdaba sürüklenmiş, kesinlikle batma tehlikesi geçiriyordu.

Bütün bakışlar *Glengarry*'nin yedi sekiz kilometre açığında girdabın bu noktasına sabitlenmişti.

"Büyük olasılıkla akıntıya kapılmış başıboş bir sandal bu," dedi yolculardan biri.

"Yok canım! Orada bir insan görüyorum," diye karşılık verdi başka biri.

"Bir kişi... Hayır, iki kişi!" diye bağırdı Bayan Campbell'ın yanına gelmiş olan Partridge.

Bütün bakışlar girdabın bu noktasına sabitlenmişti.

Gerçekten de iki kişi vardı sandalda. Artık tekneye hâkim olamıyorlardı. Karadan esen hafif bir rüzgârla yelkenleri onları akıntıdan çekip çıkaramamış ve kürekler de Corryvrekan'ın çekiminden çıkarmaya yeterli olmamıştı.

"Kaptan!" diye bağırdı Bayan Campbell, "bu talihsiz insanları ölüme terk edemeyiz!.. Onları tek başlarına bırakıp gidersek işleri bitik demektir!.. Yardıma gitmeliyiz!.. İhtiyaçları var!.."

Gemideki herkes aynı şeyi düşünüyordu ve kaptandan bir yanıt bekliyordu.

"*Glengarry* Corryvrekan'ın ortasına kadar gitmeyi göze alamaz!" dedi kaptan. "Ama belki biraz yaklaşıp bu sandalın yakınına gidebilir!"

Sonra yolculara doğru baktı, onlardan bir onay bekler gibiydi.

Bayan Campbell ona doğru yürüdü.

"Bunu yapmalıyız kaptan, kesinlikle yapmalıyız!" diye bağırdı heyecanlı bir sesle. "Yol arkadaşlarım da bu konuda benim gibi düşünüyor!.. İki insanın hayatı söz konusu, belki kurtarabilirsiniz onları...Ne olur kaptan!.. Yalvarırım size!.."

"Evet!.. Evet, kurtarın onları!" diye bağırdı genç kızın gayretle araya girmesinden etkilenen birkaç yolcu.

Kaptan yeniden dürbününü aldı, geçitteki akıntıların yönünü dikkatle inceledi; sonra kaptan köşkünde yanında duran dümenciye seslendi:

"Dümene dikkat! Dümen sancak tarafına!" dedi.

Buharlı gemi, dümenin hareketiyle burnunu batıya çevirdi.

Gemide kimsenin sesi çıkmıyordu. Bütün gözler kaygıyla gittikçe daha açık seçik görünür hale gelen sandala dikilmişti.

Küçük bir balıkçı teknesiydi bu, şiddetli dalgaların yaratacağı darbeyi engellemek için direği indirilmişti.

Sandaldaki iki kişiden biri arka tarafa uzanmıştı, diğeri bütün gücüyle küreklere asılıyor, suların çekim merkezinden kurtulmaya çalışıyordu. Eğer başaramazlarsa, ikisi de boğulacaklardı.

Yarım saat sonra, *Glengarry* Corryvrekan Girdabının kıyısına gelmişti ve ilk dalgalar üzerinde hızla sallanmaya başladı; akıntı, sıradan yolcuları ürkütecek kadar güçlü olsa da gemideki kimse geri dönelim demiyordu.

Gerçekten de, geçidin bu kısmında, sanki çok güçlü bir rüzgâr varmış gibi deniz tamamen bembeyazdı. Büyük bir köpük örtüsünden başka hiçbir şey görülmüyordu ve dipteki su, üstteki örtüyü iterek, büyük kitleler halinde havaya kalkıyordu.

Sandal artık sadece yarım mil uzaklıktaydı. İki adamdan küreklere asılmış olan, akıntıdan kurtulabilmek için tüm gücüyle uğraşıyordu. *Glengarry*'nin yardıma geldiğini anlıyor, ama buharlı geminin daha fazla yaklaşamayacağını, kendisinin onun yanına gitmesi gerektiğini de biliyordu. Arkada kıpırtısız yatan arkadaşına gelince, o bütün duygularından arınmış gibiydi.

Büyük bir heyecana kapılmış olan Bayan Campbell, girdabın suları üzerinde herkesten önce kendisinin gördüğü ve yine onun ricaları üzerine şimdi *Glengarry*'nin yaklaşmakta olduğu, tehlike altındaki bu sandaldan gözünü ayıramıyordu.

Buna rağmen durum gittikçe ciddileşiyordu. Buharlı gemi zamanında yetişemeyebilirdi. Daha büyük bir hasardan kaçınmak için çok yavaş ilerliyordu ama önden vuran dalgalar daha şimdiden kazanın parmaklı kafesine ulaşıp ateşi söndüre-

bilecek gibiydi; o çılgın dalgaların ortasında en korkunç şey işte bu olurdu.

Kaptan, kaptan köşkünün duvarına yaslanmış, kanaldan çıkmamaya çalışıyor ve dalgaları yandan almamak için ustaca manevralar yapıyordu.

Bu arada sandal dalgalardan kurtulmayı başaramıyordu. Zaman zaman devrilen koca bir dalganın ardında kayboluyor; kimi zaman da girdabın merkezinden gelen, hızları merkeze yaklaştıkça artan akıntılara kapılıyor, atılan bir ok gibi veya daha doğrusu sapandan atılan bir taş gibi hızlanarak kendi etrafında dönüyordu.

Kendine hâkim olamayan Bayan Campbell "Daha hızlı! Daha hızlı!" diye tekrar ediyordu.

Ama kabaran dalgaların büyüklüğü karşısında bazı yolcular korkudan çığlık atmaya başlamıştı bile.

Taşıdığı sorumluluğun farkında olan kaptan, Corryvrekan geçidinde daha fazla ilerlemeyi göze alamıyordu.

Halbuki sandalla *Glengarry* arasında neredeyse yüz, yüz elli metrelik bir uzaklık kalmıştı; sandalın ölüme sürüklediği talihsizleri açıkça görebiliyorlardı.

Bunlar, yaşlı bir balıkçı ve genç bir adamdı. Balıkçı arka tarafa uzanmıştı, delikanlı ise küreklerle mücadele veriyordu.

Derken sandal, bir dalganın sırtında sallanıp yandan kayarak aniden gözden kayboldu.

Gemiden sadece bir çığlık, bir korku çığlığı yükseldi!..

Sandal batmış mıydı acaba? Hayır. Başka bir dalganın sırtında yükseliyordu ve küreklerin çabası onu buharlı geminin yakınına attı.

Geminin ön tarafındaki denizciler "Ha Gayret! Hadi asıl!" diye bağırıyorlardı.

Aynı anda, bir halat yumağını, atmak için uygun zamanı kollayarak ellerinde sallıyorlardı.

İki dalga arasında kısa bir dinginlik anı yakalayan kaptan, aniden motorlara daha fazla buhar verilmesini emretti. *Glengarry* hızlandı ve sandal kendisine doğru yaklaşırken cesaretle iki ada arasına girdi.

Böylece o sırada halat atıldı, yakalandı, gemi direğinin çevresine sarıldı; sonra, *Glengarry*, yanına çekilmiş olan sandal onu takip ederken oradan bir an önce kurtulabilmek için hızla tornistan yaptı.

Bu sırada, delikanlı kürekleri bıraktı, gidip arkadaşını kucakladı ve mürettebatın da yardımıyla yaşlı balıkçı gemiye taşındı. İkisi birden geçitte sürüklenirken sert bir dalga ona çarpmış ve delikanlının kurtulma çabalarına yardım etme şansı olmamıştı, bu yüzden genç adam tek başına kalmıştı.

Ama az önce o da *Glengarry*'nin güvertesine atlamıştı. Soğukkanlılığından hiçbir şey kaybetmemişti, yüzü sakindi ve davranışları, fiziksel olduğu kadar duygusal olarak da oldukça cesur olduğunu gösteriyordu.

Hemen arkadaşıyla ilgilenmek için onun yanına koştu. Adam, balıkçı teknesinin sahibiydi, bir bardak güzel brendi onu ayağa kaldırmaya yetti.

"Bay Olivier!" dedi.

"Ah! Sevgili denizci dostum," diye karşılık verdi delikanlı, "ne dalgalardı ama?.."

"Bu bir şey değildi! Ben daha neler gördüm! Şimdi sakinleşti zaten!.."

"Tanrı'ya şükür!.. Biraz daha ileri gidelim diye yaptığım düşüncesizlik az kalsın ikimize de pahalıya patlayacaktı!.. Neyse kurtulduk sonunda!"

"Yaptığım düşüncesizlik az kalsın ikimize de pahalıya patlayacaktı!"

Glengarry'nin kaptanına dönüp...

"Sayenizde Bay Olivier!"

"Yoo hayır, Tanrı'nın yardımıyla!"

Delikanlı bunu söyledikten sonra onları izleyenlerden duygularını saklamaya gerek duymaksızın yaşlı denizciyi bağrına bastı.

Ardından, kaptan köşkünden aşağı inmekte olan *Glengarry*'nin kaptanına dönüp:

"Size nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum," dedi, "öyle büyük bir yardımda bulundunuz ki..."

"Ben sadece görevimi yaptım beyefendi, ayrıca yolcularım da en az benim kadar teşekkürünüzü hak ediyor."

Genç adam dostça kaptanın elini sıktı; sonra şapkasını çıkarıp zarif bir hareketle yolcuları selamladı.

Şurası kesin ki, eğer *Glengarry* gelmeseydi, arkadaşıyla birlikte Corryvrekan Girdabının ortasına sürüklenip kaybolmuş olacaklardı.

Bayan Campbell ise, bütün bu nezaket konuşmaları sırasında, biraz geride durmayı tercih etmişti. Bu hayat kurtarma işindeki rolünün söz konusu edilmesini istemiyordu. O yüzden kaptan köşkünün ön tarafında duruyordu ve birden yüzünü gün batımına çevirdiği anda, sanki hayali gözünde canlanmış gibi ağzından şu sözler dökülüverdi:

"Peki ama ya Yeşil Işın?.. Ya güneş?"

"Artık güneş yok!" dedi Sam kardeş.

"Artık Yeşil Işın da yok!" dedi Sib kardeş.

Saat geç olmuştu. İnsanı hayran bırakacak kadar dupduru ufukta gözden kaybolan güneş küresi Yeşil Işınını uzaya göndermişti! Ama Bayan

Campbell'ın aklı o sırada başka yerdeydi ve dikkati de dağılmış olduğu için belki uzun süre tekrar yakalayamayacağı bu fırsatı kaçırmıştı!

"Yazık oldu!" diye mırıldandı, ancak olan biteni düşününce, pek de üzülmedi.

Bu sırada le *Glengarry,* Corryvrekan Boğazından çıkmak için dümen kırıyor, yeniden kuzeye doğru yola koyuluyordu. Yaşlı denizci de yol arkadaşıyla son bir tez tokalaştıktan sonra teknesine binip Jura'ya doğru yelken açtı.

Bir çeşit bavul olan *dorlach*'ı gemiye alınmış olan delikanlıya gelince, o da *Glengarry*'yle Oban'a giden yolculardan biriydi artık.

Breadalbane Markisinin zengin kayrak ocaklarının bulunduğu Shuna ve Luing Adalarını sağ tarafında bırakan buharlı gemi, İskoçya'nın bu bölgesini kaplayan Seil Adasının etrafından geçti, ardından Lorn Körfezine girip volkanik Kerrera Adası ile anakara arasına daldı, sonra akşam alacakaranlığının son ışıklarıyla birlikte Oban limanına demir attı.

7
Aristobulus Ursiclos

Brighton, Margate veya Ramsgate gibi popüler merkezler kadar Oban da kumsallarıyla çok sayıda yüzücüyü çeken bir yerdi; bu yüzücülerin arasından Aristobulus Ursiclos gibi değerli bir insanı fark etmeden geçip gitmek olanaksızdı.

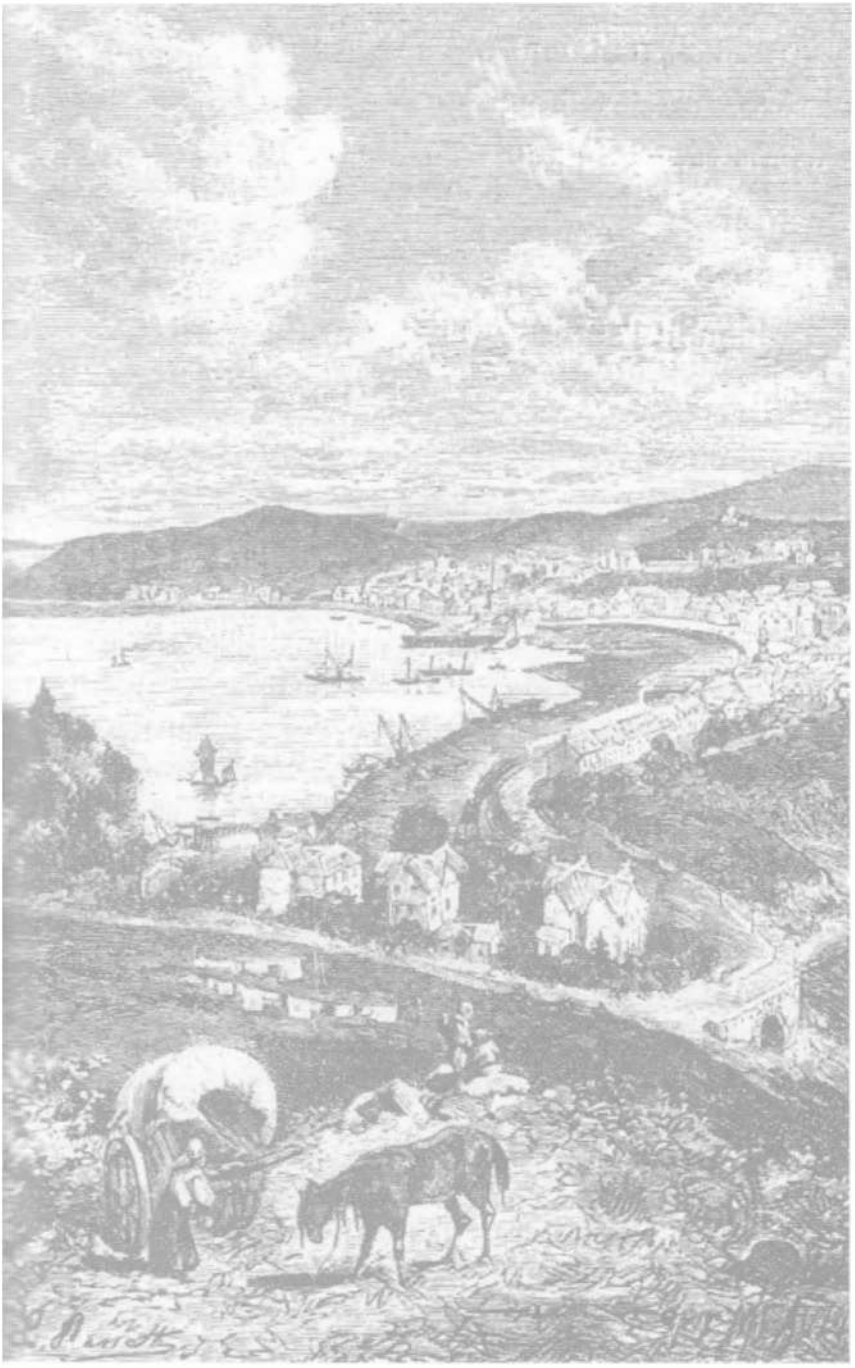
Oban, rakipleriyle aynı oranda olmasa da, Birleşik Krallık'taki aylak insanların tercih ettikleri bir kıyı kentiydi. Mull Boğazında, Kerrera Adasının batıdan esen rüzgârları engellemesi sayesinde korunaklı bir konumda, pek çok yabancıyı cezbediyordu. Kimisi şifalı sularına girmeye gelir, kimisi de Glasgow, Inverness ve Hedrid Adalarının en ilgi çekici olanlarına giden yolların kavşağında bulunan merkezi bir nokta olduğu için buraya yerleşirdi. Şunu da unutmamak gerekir: Oban, diğer pek çok kıyı kenti gibi, bir tür hastane bahçesi değildir; sıcak mevsimi burada geçirmeye gelenlerin çoğu sağlıklı insanlardır ve kimi kıyı kentlerindeki gibi, iki hasta ve bir "ölüyle" iskambil oynamak zorunda kalmazlar.

Oban'ın topu topu yüz elli yıllık bir geçmişi vardır. Dolayısıyla meydanlarının konumu, evlerinin yerleşimi, caddelerinin genişliğiyle gayet çağdaş bir yerleşim yeridir. Bununla birlikte,

tepesine bir çan kulesi oturtulmuş Normandiya üslubu kilise, kuzey burnundan ayrılmış bir kayanın üzerinde yükselen, her yanı sarmaşık kaplı eski Dunolly Şatosu, arkadaki tepelere yayılmış bin bir renkli villalar ve beyaz evlerin görüntüsüyle, son olarak da zarif yatların demirlemiş olduğu koyunun sakin sularıyla hepsi birlikte göze gerçekten çok güzel görünür.

O sene, o ağustos akşamında, küçük Oban şehrinde yine yabancılar, gezginler ve yüzmeye gelenler eksik değildi. Hatta birkaç haftadan beri, en iyi otellerden birinin kayıt defterinde, az çok tanınmış isimlerin arasında Dumfriesli (Aşağı İskoçya'dan) Aristobulus Ursiclos ismi de okunuyordu.

Bu adam yirmi sekiz yaşında, hiçbir zaman genç olmamış, muhtemelen hiçbir zaman da yaşlanmayacak biriydi. Belli ki bütün hayatı boyunca görünmesi gereken yaşta doğmuştu. Görünüşü ne iyiydi ne de kötü; yüzü, bir erkeğe göre fazla sarı olan saçlarıyla, gözlüklerinin altında uzağı göremeyen bakışlarıyla, sanki ona ait değilmiş gibi duran kısa bir burunla pek dikkat çekici değildi. Son araştırmalara göre her insanın kafasında bulunması gereken yüz otuz bin saç telinden, onun payına düşen sadece altmış bindi. Yanaklarını ve çenesini çember şeklinde bir sakal örtüyor, bu da ona biraz maymunumsu bir ifade veriyordu. Eğer maymun olsaydı, güzel bir maymun, belki de hatta hani şu Darwin'in sıralamasında eksik kalan, hayvanlığı insanlığa bağlayacak olan maymun olurdu.

Oban

Aristobulus Ursiclos para bakımından zengindi ve fikir bakımından daha da zengindi. Uluslararası eğitimiyle diğer insanların canını sıkmaktan başka bir şey yapmayı bilmeyen genç bir bilgine göre çok fazla eğitilmişti, Oxford ve Edinburgh Üniversitelerini bitirmişti. Edebiyattan daha fazla fizik, kimya, gökbilim ve matematik öğrenmişti. Aslen aşırı kendini beğenmiş olduğu için budala olmasına ramak kalmıştı. Başlıca, hatta isterseniz tek saplantısı, en doğal konularda yerli yersiz açıklamalar yapmasıydı; kısacası muhabbeti sıkıcı bir bilgiçti. Söyledikleri gülünç olduğu için değil, daha ziyade kendisi gülünç olduğu için herkes ona gülüyordu. İngiliz masonların *audi, vide, tace* (dinle, gör, sus) öğüdünü benimsemeye bu düzmece bilginden daha fazla ihtiyacı olan kimse olamazdı. Hiç dinlemez, hiçbir şey görmez, hiç susmazdı. Kısacası, eğer Walter Scott'un ülkesinden buna uygun bir karşılaştırmayı ödünç alırsak, Aristobulus Ursiclos, sanayiden yana oluşuyla, şair olan kuzeni Rob-Roy Mac Gregor'dan çok, tıpatıp müfettiş Nicol Jarvie'yi hatırlatıyordu.

Ve Highlands'de, Bayan Campbell de dahil olmak üzere, hangi genç kız Rob Roy'u, Nicol Jarvie'ye yeğlemezdi ki?

Böyleydi işte Aristobulus Ursiclos. Nasıl olmuştu da Melvill kardeşler, bu ukala oğlanı evlilik aracılığıyla kendilerine yeğen yapmayı isteyecek kadar çok beğenmişlerdi? Şu iki saygın altmışlık adamın nasıl hoşuna gidebilmişti? Belki de sadece yeğenleri hakkında evlilik gibi bir teklif konu-

sunu açan ilk kişi olduğu için. Sam ve Sib kardeşler, saf bir hayranlıkla, kendi kendilerine şöyle demişlerdi hiç şüphesiz:

"İşte zengin, iyi aileden gelen, ailesinden ve yakınlarından kalan mirasla özgür ve ayrıca olağanüstü eğitimli genç bir adam! Bu bizim Sevgili Helena'mız için bulunmaz bir eş olacak! Kendiliğinden olur bu evlilik ve bize uygun olduğuna göre, geleneklere de uygundur!"

Bunun üzerine, birbirlerine okkalı birer enfiye sunup ortak tabakalarını şöyle der gibi kuru bir sesle kapatmışlardı:

"Oldu bu iş!"

Melvill kardeşler, bu tuhaf Yeşil Işın düşü sayesinde Bayan Campbell'ı Oban'a getirebildikleri için çok kurnaz olduklarını düşünüyorlardı. Aristobulus Ursiclos'un yokluğundan dolayı kesilen buluşmaları sanki tesadüfen karşılaşılmış gibi burada tekrar devam edebilirdi.

Melvill kardeşler ile Bayan Campbell, Helensburgh'daki kır evini bırakıp Caledonian Otelinin en güzel dairelerine geçmişlerdi. Oban'daki kalışları uzun sürerse, belki de kente bakan tepelerde bahçeli bir villa kiralamak daha uygun olurdu; şimdilik, Bess Hanım ve Partridge'in yardımlarıyla, Mac Fyne'ın yönettiği tesise rahatça yerleşmişlerdi. Daha sonra tekrar düşünürlerdi.

Melvill kardeşler, geldiklerinin hemen ertesi günü, gemi iskelesinin tam karşısında, kumsalın üzerinde bulunan Caledonian Otelinin avlusundan sabahın saat dokuzunda çıktılar. Bayan Campbell birinci kattaki odasında, dayılarının Aristobulus

Ursiclos'u aramaya gittiklerinden habersiz hâlâ dinleniyordu.

Yapışık iki kardeş kumsala indiler, "damat adayı"nın körfezin kuzeyinde sıralanmış otellerden birinde kaldığını bildiklerinden o tarafa ilerlediler.

Onlara bir tür içgüdünün yol gösterdiğini kabul etmek gerekir. Gerçekten de sokağa çıkışlarından on dakika sonra, kabaran suların son bıraktıklarını incelemek için her sabahki bilimsel gezintisini yapan Aristobulus Ursiclos onlara rastlamış, şu tamamen sıradan ve otomatik tokalaşmalardan biriyle ellerini sıkıyordu.

"Bay Ursiclos!" dedi Melvill kardeşler.

"Sayın Melvill kardeşler!" diye yanıtladı Aristobulus, şaşırmış gibi bir ses tonuyla... "Melvill kardeşler... burada... Oban'da ha?"

"Evet, dün akşamdan beri!" dedi Sam kardeş.

"Ve sizi böyle sağlıklı gördüğümüze sevindik Bay Ursiclos," dedi Sib kardeş.

"Evet, çok iyiyim beyler. Muhakkak son haberi duymuşsunuzdur?"

"Son haber?" diye sordu Sam kardeş. "Acaba Gladsone bakanlığı, çoktan?.."

"Gladsone bakanlığıyla hiç ilgisi yok," dedi Aristobulus, oldukça küçümseyici bir tavırla, "daha ziyade hava durumuyla ilgili bir haber."

"Ah gerçekten öyle mi!" diye yanıtladı iki kardeş aynı anda.

"Evet! Swinemunde alçak basıncının hissedilir şekilde yayılarak kuzeye doğru hareket edeceği duyuruldu. Merkezi bugün, barometrenin bir inç-

ten daha düşük, yani yirmi beş milimetre –bilim adamlarının kullandığı ondalık sistemi kullanıyordu– sadece yirmi sekiz onda altı inç, yani yedi yüz yirmi altı milimetre gösterdiği, Stockholm yakınlarında bir yerde. Basınç İngiltere ve İskoçya'da pek değişmese de, dün Valentia'da onda bir, Stornoway'de onda iki kadar azaldı."

"Peki bu basınç düşüşünden çıkarılacak sonuç?.." diye sordu Sam kardeş.

"Yani sonuç olarak?.." diye ekledi Sib kardeş.

"Bundan çıkan sonuç güzel havanın devam etmeyeceği," diye yanıtladı Aristobulus Ursiclos, "güneybatıdan gelen rüzgârlarla gökyüzünün yakında değişeceği ve Atlas Okyanusunun kuzeyinden sis geleceği."

Melvill kardeşler genç bilgine kendilerine bu ilginç tahminleri söylediği için teşekkür ettiler ve bundan Yeşil Işının gözükmekte gecikeceği sonucunu çıkardılar – söz konusu gecikme Oban'da kalışlarını uzatacağı için buna da pek üzülmediler doğrusu.

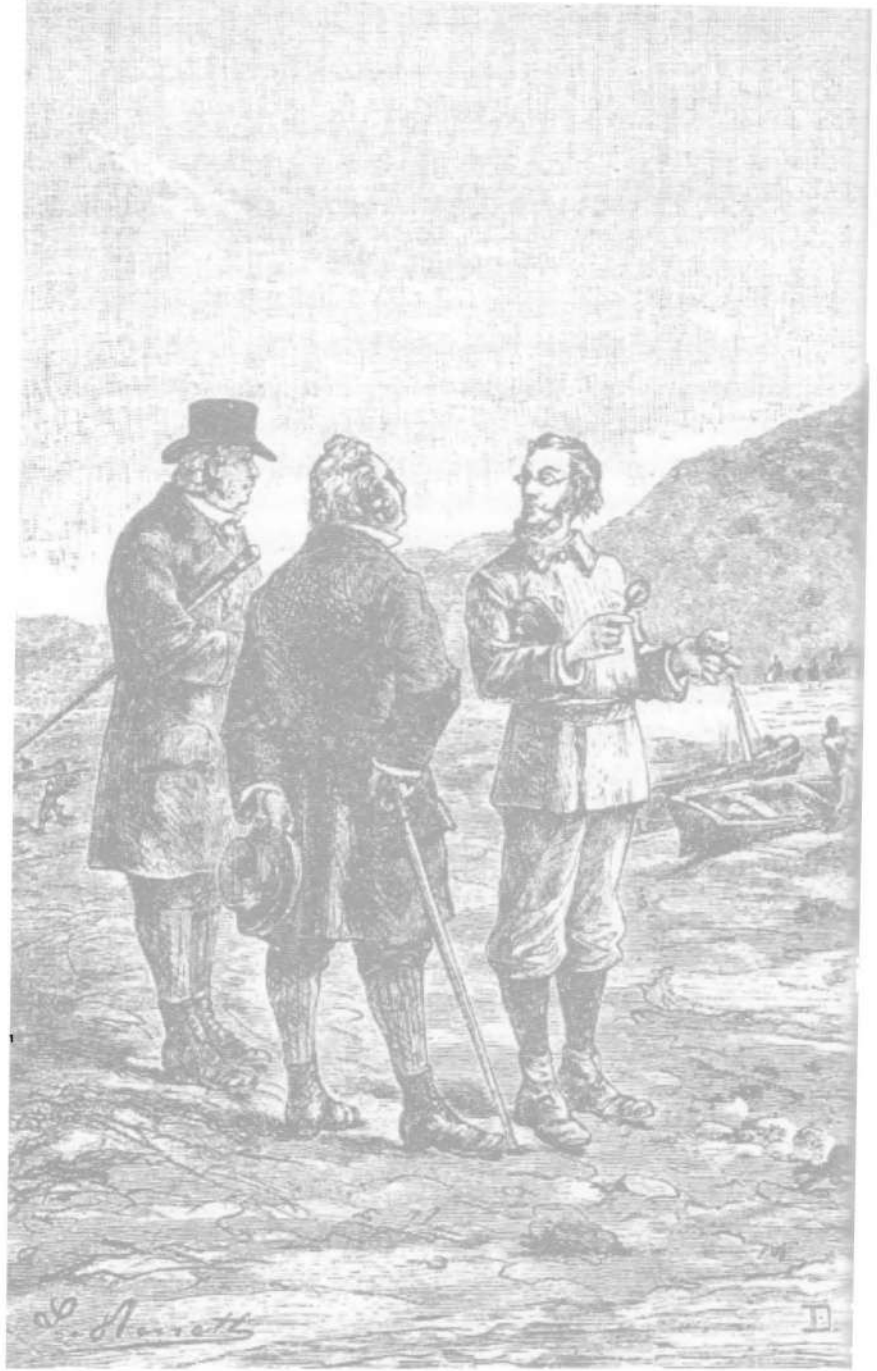
"Beyler, peki siz neden geldiniz acaba?" diye sordu Aristobulus Ursiclos, bütün dikkatiyle incelediği bir çakıl taşını yerden aldıktan sonra.

İki kardeş bu incelemeye engel olmamak için özen gösterdiler.

Ancak çakıl taşı genç bilginin cebindeki koleksiyona eklendikten sonra:

"Biz gayet sıradan bir amaçla, burada birkaç gün geçirmek için geldik," dedi Sib kardeş.

"Şunu da ekleyelim, Bayan Campbell de bize eşlik etti," dedi Sam kardeş...

"Beyler, peki siz neden geldiniz acaba?"

"Ah!.. Demek Bayan Campbell da!" diye yanıtladı Aristobulus Ursiclos. "Bu çakıl taşının Keltler zamanından kalma olduğunu sanıyorum. Üzerinde izler var. Aslında Bayan Campbell'ı tekrar görmekten çok mutlu olurum!.. Meteor demiri izleri... Buradaki yumuşak iklim ona çok iyi gelecektir."

"Aslında kendisi zaten çok sağlıklı," diye belirtti Sam kardeş, "iyileşmesini gerektirecek hiçbir şey yok."

"Olsun," diye sürdürdü konuşmasını Aristobulus Ursiclos," burada hava mükemmel. Yüzde yirmi bir oksijen, yüzde yetmiş dokuz azot ve sağlığa iyi gelecek oranda biraz su buharı. Karbonik aside gelince, neredeyse birkaç kalıntı, her sabah havayı inceliyorum."

Melvill kardeşler bu noktada Bayan Campbell'a yönelik nazik bir ilgi beklediler.

"İyi ama beyler," diye devam etti Aristobulus Ursiclos, "Oban'a sağlık sebebiyle gelmediyseniz eğer, Helensburgh'daki evinizden ayrılma sebebinizi sorabilir miyim?"

"İçinde bulunduğumuz duruma bakılırsa, bunu sizden saklamak için hiçbir sebebimiz yok..." diye yanıtladı Sib Kardeş.

"Bu seyahatte, beni, Bayan Campbell'la birbirimizi daha iyi tanımamız ve değerlendirmemiz için uygun koşullarda bir araya getirme arzusu – ki bu son derece doğal– görebilir miyim?" diye Sib kardeşin sözünü keserek sordu genç bilgin.

"Şüphesiz," diye yanıtladı Sam kardeş, "bu sayede hedefe daha kolay ulaşılacağını düşündük."

"Size katılıyorum, beyler," dedi Aristobulus Ursiclos. "Burada, tarafsız bir yerde, Bayan Campbell ve ben, denizin çalkantısından, rüzgârların yönünden, dalgaların yüksekliğinden, gelgit olaylarının değişiminden ve onun alabildiğine ilgisini çekecek fizik olaylarından konuşma fırsatı bulabiliriz."

Melvill kardeşler, birbirlerine memnuniyetle bir bakış attıktan sonra, başlarını eğerek bunu onayladılar. Helensburgh'daki evlerine döndükleri zaman sevgili konuklarını daha belirli bir sıfatla evlerinde ağırlamaktan mutlu olacaklarını da eklediler.

Aristobulus Ursiclos kendisinin de buna onlar kadar sevineceğini söyledi, hükümet şu anda, Clyde Körfezinde, tam olarak Helensburgh ile Greenock arasında taramalar yaptırıyordu, elektrikli makinelerle yeni koşullarda yapılan çalışmalardı bunlar; Helensburgh'daki eve yerleşir yerleşmez, bu uygulamaları inceleyebilecek ve verimlilik hesaplarını yapabilecekti.

Melvill kardeşler de bu rastlantının projelerine ne kadar uygun olduğunu belirtmekten kendilerini alamadılar. Genç bilgin, kır evindeki boş vakitlerinde bu ilginç çalışmanın değişik evrelerini de takip edebilecekti.

"Ancak beyler," diye sordu Aristobulus Ursiclos, "buraya gelmek için muhakkak bir bahane bulmuşsunuzdur, Bayan Campbell büyük ihtimalle burada benimle karşılaşacağını tahmin etmiyordur."

"Gerçekten öyle, aslında bahaneyi bize Bayan Campbell buldu."

"Ah öyle mi!" dedi genç bilgin, "nedir bu bahane?"

"Helensburgh'da ortaya çıkmayan bazı koşullarda bir fizik olayını incelemekle ilgili."

"Sahiden mi beyler?" dedi Aristobulus Ursiclos, eliyle gözlüklerini düzeltirken, "bu benimle Bayan Campbell arasında bazı hoş benzerlikler olduğunu kanıtlıyor! Peki, kır evinde incelenmesi mümkün olmayan bu fizik olayının ne olduğunu sorabilir miyim?"

"Bu olay, basitçe, Yeşil Işın olayı," diye yanıtladı Sam kardeş.

"Yeşil Işın mı?" dedi Aristobulus Ursiclos, oldukça şaşırarak. "Böyle bir şeyden söz edildiğini hiç duymadım! Sakıncası yoksa Yeşil Işının ne olduğunu sorabilir miyim?"

Melvill kardeşler *Sabah Postası*'nın okurlarının dikkatine sunduğu bu olayın ne olduğunu ellerinden geldiğince anlattılar.

"Püff!" yaptı Aristobulus Ursiclos, "Bu biraz çocuksu eğlenceli doğabilim alanına giren, pek de önemli olmayan sıradan bir meraktan başka bir şey değil!"

"Bayan Campbell henüz yalnızca bir genç kız," diye yanıtladı Sib kardeş, "görünüşe göre bu olaya, kuşkusuz biraz abartılı, büyük bir önem veriyor."

"Çünkü bu olayı görmeden evlenmeyeceğini söylüyor," diye ekledi Sam kardeş.

"Peki beyler, öyleyse, ona Yeşil Işınını gösterelim o zaman," diye yanıtladı Aristobulus Ursiclos.

Sonra üçü birlikte, kumsalın kıyısındaki çayırın arasından geçen ince yoldan yürüyerek Caledonian Oteline döndüler.

Aristobulus Ursiclos bu fırsattan istifade ederek Melvill kardeşlere, kadın aklının nasıl önemsiz şeylere ilgi duyduğunu gösterdi, yetersiz olan eğitim düzeylerini yükseltmek için yapılması gerekenleri kaba çizgileriyle özetledi, erkeklerinkine göre daha küçük ve loblarının düzeni erkeklerinkinden çok farklı olan beyinlerinin hiçbir zaman yüksek düşüncelerin zekâ seviyesine gelebileceğini düşünmüyordu elbette! Ancak bu kadar olmasa bile, yeryüzünde kadın var olduğundan beri, hiçbiri, Aristo'ları, Öklid'leri, Hervey'leri, Hahnemann'ları, Pascal'ları, Newton'ları, Laplace'ları, Arago'ları, Humphry Davy'leri, Edison'ları, Pasteur'leri üne kavuşturan o meşhur buluşlardan biriyle öne çıkmamıştı, yine de özel bir egzersizle beyinleri geliştirilebilirdi. Sonra da artık Bayan Campbell'dan hiç bahsetmeden, farklı doğa olaylarını açıklamaya ve her türlü konuda atıp tutmaya kaptırdı kendini.

Melvill kardeşler onu kibarca dinliyorlardı; Aristobulus Ursiclos'un "hımm, hımm"larla vurguladığı, nefes almadan devam ettirdiği bu buyurgan ve öğretici, tek yönlü konuşmanın arasına girip tek kelime söyleyebilmeleri de zaten mümkün değildi.

Bu şekilde Caledonian Otelinin yüz adım uzağına geldiler ve vedalaşmak için bir an durdular.

O sırada genç bir kız odasının penceresinden bakıyordu. Çok meşgul aynı zamanda çok şaşırmış gibiydi. Öne, sola, sağa bakıyor, gözleriyle bir türlü göremediği ufku arıyordu adeta.

Bayan Campbell –bakan genç kız oydu– birden dayılarını gördü. Pencere o an hızla kapandı ve

genç kız, kollarını kavuşturmuş, kaşları çatık, yüzünde suçlayıcı bir ifadeyle kumsala geldi.

Melvill kardeşler bakıştılar. Helena'nın derdi neydi acaba? Acaba Aristobulus Ursiclos'un orada bulunması mı yol açmıştı bu aşırı heyecana?

O sırada genç bilgin mekanik bir hareketle öne çıkıp Bayan Campbell'ı selamlıyordu.

"Bay Aristobulus Ursiclos..." dedi Sam kardeş, bir çeşit törenle onu tanıştırırken.

"Evet, büyük bir rastlantıyla kendisi de bu sırada Oban'daymış!.." diye ekledi Sib kardeş.

"Ah!.. Bay Ursiclos mu?"

Bunu söylerken Bayan Campbell adamı zar zor selamladı.

Sonra, epeyce utanmış, ne yapacağını bilemez durumda olan Melvill kardeşlere dönerek:

"Dayılarım?" dedi sert bir sesle.

"Sevgili Helena," dedi iki kardeş, bariz şekilde kaygılı, aynı ses tonu ile.

"Oban'dayız değil mi?" diye sordu genç kız.

"Tabii ki Oban'dayız."

"Hebridler Denizindeyiz değil mi?"

"Kesinlikle."

"Tamam, öyleyse bir saat sonra burada olmayacağız!"

"Bir saat sonra mı?"

"Ben sizden bir deniz ufku istemiştim değil mi?"

"Elbette, canım kızım..."

"Peki lütfen bir zahmet bana deniz ufkunu gösterir misiniz?"

Melvill kardeşler şaşkınlıkla birbirlerine baktılar.

Karşıda, denizdeki adalar arasında ne güneybatıda, ne de kuzeybatıda gökyüzüyle denizin birleştiği yerde tek bir boşluk görünüyordu. Seil, Kerrera, Kismore Adaları bir karadan öbürüne, yan yana uzayıp giden bir set oluşturuyorlardı. İstenen ve vaat edilen deniz ufkunun Oban'dan görünen manzarada bulunmadığını kabul etmek gerekiyordu.

İki kardeş kumsal boyunca yürürlerken bunun farkına bile varmamışlardı. İkisi birden, İskoçyalılara özgü, gerçek bir hayal kırıklığını gösteren, biraz mutsuzluk da içeren bir ses çıkardılar:

"Püff!" dedi biri.

"Hay aksi!" dedi diğeri.

8
Ufukta Bir Bulut

Bir açıklama zorunlu hale gelmişti, ancak Aristobulus Ursiclos'un bu açıklamayla hiç ilgisi olmadığı için Bayan Campbell ona soğuk bir selam vererek Caledonian Oteline döndü.

Aristobulus Ursiclos da genç kızın selamına aynı soğuklukla yanıt verdi. Görünüşe göre, ne kadar renkli olursa olsun bir ışınla karşılaştırılmaktan biraz incinmişti. En uygun ifadelerle kendi kendine konuşarak kumsalın yolunu tuttu.

Sam ve Sib kardeşler durumdan rahatsızdılar. Onlara ayrılan salona geldikleri zaman da, alçak gönüllülükle Bayan Campbell'ın konuşmaya başlamasını beklediler.

Açıklama kısa ama netti. Oban'a deniz ufkunu görmeye gelmişlerdi oysa böyle bir şey görünmüyordu veya görülüyorsa da üzerinde konuşulmaya değmeyecek kadar azdı.

İki dayı masum olduklarını söyleyemediler. Oban'ı hiç bilmiyorlardı. Yüzmeye gelenler akın akın buraya geliyordu, burada denizin, gerçek anlamda denizin bulunmadığı kimin aklına gelebilirdi ki! Oysa bu Hebrid Adalarının talihsiz konumu yüzünden, bütün kıyı boyunca yuvarlak su çizgisinin gökle buluşmadığı tek yer belki de burasıydı!

"Bu durumda," dedi Bayan Campbell, olabildiğince ciddi bir ses tonuyla, "orada Aristobulus Ursiclos'la karşılaşma olasılığı olmasa da Oban'dan başka bir yere gitmek gerekiyor!"

Melville kardeşler içgüdüsel olarak başlarını önlerine eğdiler, bu tam isabetli vuruşa yanıt vermediler.

"Yol hazırlıklarına başlayalım," dedi Bayan Campbell, hem de hemen bugün!

"Tamam gidiyoruz," diye yanıtladı düşüncesizliklerini edilgen bir itaatle kapatmaktan başka şansı olmayan dayılar.

Bu sırada, bilinen şu isimler yankılandı her zamanki gibi.

"Bet!"

"Beth!"

"Bess!"

"Betsey!"

"Betty!"

Bess Hanım, Partridge'le birlikte çıkageldi. Karar ikisine de derhal bildirildi. Genç hanımefendilerinin her zaman haklı olacağını bildiklerinden bu aniden yola çıkışın sebebini sorma gereği bile duymadılar.

Ancak Calédonian Otelinin sahibi Bay MacFyne'i hesaba katmamışlardı.

Bu saygın işadamlarının, İskoç konukseverliğine rağmen, üç efendi ile iki yardımcıdan oluşan bir ailenin otelde kalması için ellerinden gelen her şeyi yapmadan konuklarının otelden ayrılmasına izin verebileceğini düşünmek, onları hiç tanımamış olmak demekti. Nitekim o gün de öyle oldu.

Mac-Fyne, bu önemli sorundan haberdar olur olmaz, böyle soylu misafirleri uzun süre ağırlayabilmek için tabii ki özel ihtiyaçlarını karşılayabileceğini ve bu sorunun herkesi mutlu edecek şekilde çözülebileceğini söyledi.

Bayan Campbell'ın arzusu neydi ve sonuç olarak Sib ve Sam Melvill Beyler ne istiyorlardı? Geniş bir ufkun üzerinde açık bir deniz manzarası mı? O ufuk gün batımında gözlemleneceğine göre, bundan daha kolay bir şey olamazdı. Ufuk, Oban sahilinden görünmüyor muydu? Olsun! Kerrera Adasına gidip konumlanmak yeterli olur muydu? Hayır. Büyük Mull Adası yüzünden güneybatıda Atlas Okyanusunun sadece küçücük bir kısmı görünebilirdi. Ama kıyı boyunca aşağı inilirse, kuzey ucundaki bir köprünün İskoçya kıyısına bağladığı Seil Adası vardı. Orada, batı yönünde, pusulanın beşte ikisinde görüşü engelleyen hiçbir şey yoktu.

O adaya sadece sekiz on kilometrelik, hatta daha kısa bir yolculukla ulaşılabiliyordu, hava uygun olduğunda güzel atların çektiği, harika bir araba Bayan Campbell ve yanındakileri bir buçuk saatte oraya götürürdü.

İkna edici bir konuşma yapan otelci, sözlerini desteklemek için otelin lobisinde asılı büyük haritayı da gösteriyordu. Bayan Campbell, böylece Mac-Fyne'in, kendi görüşünü kabul ettirmeye çalışmadığını gördü. Gerçekten de, Seil Adası açıklarında, günle gecenin eşitlenmesinden önce ve sonra, güneşin haftalarca dolaştığı, ufkun üçte ikisini içeren geniş bir alan vardı.

Sorun, Mac-Fyne'ı çok mutlu edecek, Melvill kardeşlerin de tamamen uzlaştıkları biçimde tatlıya bağlandı. Bayan Campbell onları cömertçe bağışladı ve Aristobulus Ursiclos'un orada bulunuşuyla ilgili tek bir tatsız imada bulunmadı.

"İyi fakat," diyordu Sam kardeş, "Oban'da bir deniz ufkunun bulunmaması çok tuhaf!"

"Doğa ne kadar garip!" diye yanıtladı Sib kardeş.

Bayan Campbell'ın meteorolojik gözlemlerini yapmak için daha uygun başka bir yere gitmeyeceğini öğrenince Aristobulus Ursiclos tabii ki çok sevindi ama yüksek sorunlarla öylesine meşguldü ki bundan ne kadar mutlu olduğunu dile getirmeyi unuttu.

Hayalci kız belki de bu ölçülü davranışı beğenmiş olmalı ki, kayıtsızlığı devam etse de, adama ilk karşılaştıkları zamandan daha az soğuk davrandı.

Bununla birlikte havanın durumu biraz değişmişti. Sıcaklık genelde iyi olsa da öğle sıcağının dağıttığı birkaç bulut gün doğumunda ve gün batımında ufku puslandırıyordu. Bu durumda Seil Adasına gidip gözlem yapacak bir yer aramaya gerek kalmıyordu. Boşuna zahmet olurdu, sabırlı olmak gerekiyordu.

Bu uzun günlerde, Bayan Campbell dayılarını seçtikleri damat adayıyla bırakıp, bazen Bess Hanım'la beraber, ama genelde tek başına, koyun kumsallarında yürüyüşe çıkıyordu. Aşağı yukarı her yerde benzer olan, deniz kıyısındaki kentlerin nüfusunu oluşturan bütün bu aylak insanlardan isteyerek kaçıyordu: küçük kızlar

ve oğlanlar Britanyalılara özgü sorumsuz davranışlarla ıslak kumlarda yuvarlanırken, denizin yükselip alçalmasına bakmaktan başka bir şey yapmayan aileler; yaptıkları en önemli iş altı dakika boyunca tuzlu suya dalmak olan, deniz giysilerinin içinde ağırbaşlı ve ciddi, genellikle bayağı kaba beyefendiler; kırmızı minderli yeşil banklar üzerinde hareketsiz ve kaskatı oturmuş, hani şu İngiliz yayın evleri tarafından biraz abartılan, ciltli, renkli, yoğun metinli kitaplardan birkaç sayfa karıştıran "çok saygın" hanımlar ve beyler; dürbünleri omuzlarında, başlarında şapkaları, bacaklarında tozluklar, kollarının altında şemsiyeleriyle, dün gelmiş yarın gidecek gibi gelip geçici birkaç turist; sonra bu kalabalığın ortasında, taşınabilir ve hareketli her türlü işi yapan ustalar, hayallere para harcamak isteyenlere iki kuruşa akım satan elektrikçiler; tekerlek monte edilmiş mekanik piyanolarıyla ülkenin müziklerini uyduruk Fransız ezgileriyle harmanlayan müzisyenler; gruplar halinde poz veren ailelere düzinelerce anlık fotoğraf sunan, rüzgârın ortasında çalışan fotoğrafçılar; içlerinde dünyanın en güzel meyvelerinin bulunduğu küçük arabalarını iten, siyah kuyruklu ceketleriyle erkek ve çiçekli şapkalarıyla kadın satıcılar; son olarak sürdükleri boyanın altında buruşan yüzleri seçilen, kılıktan kılığa girerek bilinen oyunları oynayan, çevrelerini sarmış, nakaratları koro halinde onlarla birlikte ciddiyetle tekrar eden çocukların ortasında, sonsuz dörtlüklerle bağbozumu şarkıları söyleyen halk ozanları.

Küçük kızlar ve oğlanlar ıslak kumlarda yuvarlanırken...

Bayan Campbell için bu sayfiye kentlerinin var olmasında ne bir giz ne de çekicilik vardı. Avrupa'nın dört bir yanından gelmiş, birbirine de yabancı görünen, gelip geçen bu insanlardan uzak durmayı tercih ediyordu.

Yokluğundan kaygılanan dayıları da onu bulmak istedikleri zaman, kumsalın kıyısında, koyun ilerisindeki noktalarda aramak zorunda kalıyorlardı.

Bayan Campbell orada dirseğini bir kayanın çıkıntısına koymuş, bir elini başı dayanmış, diğeriyle taşların arasında yetişen bir çeşit rezeneyi körfezden toplayarak *Korsan*'daki düşünceli Minna gibi oturuyor oluyordu. Dalgın bakışları en üstünde kayaların yükseldiği yığından, İskoçya'da *helyers* diye adlandırılan, gelgit olduğu zaman uğuldayan karanlık mağaralara kayıyordu.

Uzakta, karabataklar hiyeroglif yazılardaki hayvan resimleri gibi hareketsiz sıralanmış duruyordu, rahatları bozulduğunda, kırılan bir dalganın yarattığı küçük dalgaların üzerinde kanatlarını açtıkları zaman uzaktan gözleriyle onları izliyordu.

Bu genç kızın aklından geçen neydi? Şüphesiz Aristobulus Ursiclos münasebetsizce kendisini düşündüğünü, dayıları da safça Aristobulus Ursiclos'u düşündüğünü zannedebilirlerdi, ama yanılmış olurlardı.

Bayan Campbell anılarına dalıp Corryvrekan'da olanları hatırlıyordu. Batmak üzere olan sandal, *Glengarry*'nin akıntının ortasındaki manevraları gözünün önüne geliyordu. Dikkatsiz insanlar girdabın boşluğunda kayboldukları zaman kalbinin derinliklerinde onu sıkıştıran yoğun duyguyu yeniden hissediyordu!.. Sonra kurtarılmaları, tam zamanında atılan halat, güvertede belirip buharlı geminin yolcularını selamlayan, sakin, güler yüz-

lü, kendisinden daha az heyecanlanmış, zarif, genç adam.

Romantik birisi için, bu tam bir roman başlangıcıydı; ama görünüşe göre roman daha ilk bölümde kesilmişti. Başlayan roman Bayan Campbell'ın ellerinin arasında ansızın kapanıvermişti. Keltler zamanından kalma bir tanrıyı andıran "kahramanı" tekrar gözükmediğine göre herhangi bir sayfada kitabı tekrar açabilecek miydi kim bilir?

Mesela Oban sahillerine hücum etmiş bu kayıtsız kalabalığın arasında onu aramış mıydı en azından? Belki de evet. Peki ona rastlamış mıydı? Hayır. Zaten rastlasa da delikanlı onu tanımazdı. *Glengarry*'nin güvertesinde onu neden fark etmiş olsundu ki? Neden yanına gelsindi ki? Hayatta olmasını kısmen genç kıza borçlu olduğunu nereden bilecekti? Oysa tehlikede olan sandalı herkesten önce o fark etmişti. Yardıma gitmeleri için kaptana ilk yalvaran oydu! Ve aslında, belki de bu, o akşam, kendisine Yeşil Işına mal olmuştu.

Gerçekten de böyle olmuş olabilirdi.

Melvill ailesinin Oban'a gelişini takip eden üç gün, gökyüzü Edinburg veya Greenwich'te gözlem yapan bir gökbilimciyi karamsarlığa sürükleyecek gibiydi. Bulutların meydana getireceğinden daha can sıkıcı bir buhar tabakasıyla doldurulmuş gibiydi. En güçlü dürbün veya teleskop, Parsontown veya Cambridge'in deniz feneri bile bu tabakayı delip geçemezdi. Sadece güneşin ışınlarıyla onu delip geçebilecek gücü

vardı ama gün batımında deniz çizgisi hafif sislerle bulanıklaşıyor, batı tarafı göz kamaştırıcı renklerle kırmızıya boyanıyordu. Bu durumda bir gözlemcinin gözlerine yeşil okun ulaşması mümkün değildi.

Bayan Campbell, biraz değişik bir hayale kendini kaptırmış, rüyasında Corryvrekan girdabındaki gemi kazası ile Yeşil Işını aynı düşüncede birbirine karıştırıyordu. Kesin olan şuydu; ne biri görünüyordu ne de diğeri. Pus Yeşil Işını karartıyor, bilinmezlik de diğerini gizliyordu.

Melvill kardeşler yeğenlerini sabırlı olması için cesaretlendirmeye kalkarlarsa yanlış anlaşılıyorlardı. Bayan Campbell bu kötü havalardan onları sorumlu tutmaktan geri durmuyordu. Bunun üzerine onlar da Helensburgh'dan özenle getirdikleri, göstergesi ısrarla yükselmeyen kadranlı barometreyi kusurlu buluyorlardı. İşin aslı, ışın saçan yıldızın batışı sırasında buluttan arınmış bir gökyüzü elde etmek için tütün tabakalarını bile verirlerdi!

Ursiclos'a gelince, bir gün, ufku kaplayan pus konusunda, bunun oluşumunu son derece doğal bulma densizliğini gösterdi. Bunu söyledikten sonra küçük bir fizik dersine başlamasına bir adım kalmıştı, o adımı da Bayan Campbell'ın yanında attı. Genel olarak bulutlardan, düşen sıcaklıkla ufka doğru inmelerinden, su kabarcığı haline dönüşen buharlardan, bilimsel olarak nimbüs, stratüs, kümülüs, sirüs diye sınıflandırılmalarından söz etti! Bu bilgiçliğin ona pahalıya patladığını belirtmeye bile gerek yok.

Bilgiçliği o kadar belliydi ki Melvill kardeşler bu talihsiz konferans boyunca nasıl bir tavır takınacaklarını şaşırdılar!

Evet! Bayan Campbell, çağdaş züppeliğin ifadesiyle söylersek, genç bilginin lafını ağzına tıktı; önce hiç işitmemek için başka bir yöne bakıyormuş gibi yaptı, sonra, genç adamı görmezden gelmek için gözlerini ısrarla Dunolly Şatosuna çevirdi; en sonunda da ince burunlu deniz ayakkabılarına bakmaya başladı; bu, İskoçyalı bir kızın konuşanın kendisine de, anlattıklarına da gösterebileceği en açık kayıtsızlık ve tam bir küçümseme belirtisiydi.

Buna rağmen hiçbir zaman kendisinden başka kimseyi görmeyen ve duymayan, sadece kendisiyle konuşan Aristobulus Ursiclos bunu ya fark etmedi ya da görmezlikten geldi.

3, 4, 5 ve 6 Ağustos günleri de böylece geçti, ama son gün Melvill kardeşleri çok sevindirecek şekilde barometre değişkenin biraz üstüne çıktı.

Ertesi gün çok umut veren belirtilerle başladı. Sabah saat onda, güneş pırıl pırıl parlıyor, gökyüzü kusursuz bir durulukla mavisini denizin üzerine seriyordu.

Bayan Campbell bu fırsatı kaçıramazdı. Calédonian Otelinin ahırlarında bir gezinti arabası onun için her an hazır bekliyordu. Şimdi ondan yararlanmanın tam zamanıydı.

Dolayısıyla, akşam saat beşte, Bayan Campbell ve Melvill kardeşler, "tek elle dört atı birden" çekip çevirecek kadar usta bir sürücünün kullandığı arabada yerlerini aldılar, Partridge arkadaki koltu-

ğa oturdu ve uzun kırbacın ucuyla okşanan dört at Oban'dan Clachan'a giden yola koyuldu.

Önemli bilimsel bir yazı hazırlayan Aristobulus Ursiclos, çok üzülerek –Bayan Campbell buna pek üzülmemişti– bu yolculuğa katılamamıştı.

Yolculuk her bakımdan güzel geçti. Araba, Kerrera Adası ile İskoçya kıyısını birbirinden ayıran boğaz boyunca sahildeki yoldan gidiyordu. Volkanik ada tablo gibiydi, ama Bayan Campbell'a göre bir kusuru vardı; deniz ufkunun görünmesini engelliyordu. Ancak bu koşullarda topu topu yedi kilometre gidileceği için, ışıktan zeminin önünde, güney ucunu taçlandıran Danimarka şatosunun kalıntılarıyla birlikte beliren uyumlu çizgiye hayranlıkla bakmayı kabul etti.

"Burası eskiden Mac-Douglas de Lomların konağıydı," diye gösterdi Sam kardeş.

"Bu şatonun ailemiz için de tarihsel bir önemi vardır," diye ekledi Sib kardeş, "içinde yaşayanların hepsini acımasızca öldürdükten sonra şatoyu ateşe verenler Campbelllardır."

Bu üstün başarı özellikle Partridge'in takdirini kazanmışa benziyordu, sessizce aile onuruna el çırptı.

Kerrera Adasını geçtikten sonra, araba, Clachan Köyüne giden hafif engebeli, dar bir yola girdi. Köyde köprü biçiminde, dar boğazın üzerinden Seil Adasını anakaraya bağlayan yapay kıstağa girdi. Gezginler yarım saat sonra arabayı bir vadinin dibinde bırakmış, bir tepenin epey dik yamacına tırmanmış, kayaların en ucuna, deniz kenarına oturmuştu.

Bu defa batıya doğru dönmüş olan gözlemcilerin görüşünü engelleyen hiçbir şey kalmamıştı; Seil yakınında sulara gömülmüş olan Easdale Adacığı da, Inish Adacığı da görüşü kesemiyordu. Kuzeydoğuda, Hebrid Adalarının en büyüklerinden biri olan Mull Adasının Ardanalish Burnu ile güneybatıda Colonsay Adası arasında, birazdan güneş küresinin alevlerini üzerinde suya gömeceği geniş bir deniz parçası uzanıyordu.

Bayan Campbell düşüncelerine dalmış, biraz önde duruyordu. O ıssızlığı canlandıran birkaç yırtıcı kuş, kartal ya da atmaca, kayalık yüzeylere oyulmuş hunilere benzeyen "dişlerin" üzerinde süzülerek dönüyordu.

Astronomiye göre, yılın bu zamanında ve bu enlemde, güneşin tam olarak saat yediyi elli dört geçe Ardanalish Burnu yönünde batması gerekiyordu.

Ama birkaç hafta sonra, onu deniz çizgisinin ardında kaybolurken görmek imkânsız olacaktı, çünkü Colonsay Adasının gövdesi onu gözlerden saklayacaktı.

O akşam, olayın gözlemlenebilmesi için zaman ve yer iyi seçilmişti.

O sırada, güneş eğik bir çizgide yol alarak tamamen açık olan ufka doğru iniyordu.

Gözler, suların uzun bir ışık izi halinde yansıttıkları, güneşin yakıcı bir kırmızıya dönüşmüş yuvarlağına bakmakta güçlük çekiyordu.

Buna rağmen ne dayılar, ne de Bayan Campbell gözlerini kapatmaya razıydılar, hayır hem de bir an bile!

Ama tam ışıklı yıldızın alt kenarı ufka değecekken, Bayan Campbell hayal kırıklığı içinde bir çığlık attı.

Bir savaş gemisinin bayrağı gibi uzun, çizgi gibi ince bir bulut ortaya çıkıvermişti. Güneş küresini eşit olmayan iki parçaya ayırıyor ve deniz seviyesine onunla birlikte iniyormuş gibi duruyordu.

Şöyle çok hafif bile bir esinti olsa onu alıp dağıtacakmış gibiydi!.. Ama esinti çıkmadı!

Ve güneş küçük bir yay kadar kaldığı zaman, gökyüzü ile deniz arasındaki çizgiyi onun yerine işte bu ince bulut örttü.

Yeşil Işın, bu küçük bulutun ardında kayboldu, gözlemcilerin gözüne ulaşamadı.

9
Madame Bess'in Söyledikleri

Oban'a sessizlik içinde dönüldü. Bayan Campbell hiç konuşmuyordu: Melvill kardeşler de konuşmaya cesaret edemiyorlardı.

Oysa o talihsiz su buharının tam da güneşin son ışınını yok edecek şekilde ortaya çıkması hiç de onların suçu değildi. Her şeye rağmen umudu kaybetmemek gerekiyordu. Uygun mevsim altı hafta daha sürerdi. Eğer bütün sonbahar boyunca, birkaç güzel akşam daha onlara pussuz bir ufuk ikram etmezse, bu gerçekten tam bir şansızlık olurdu.

Bununla birlikte, güzel bir akşam boşa gitmişti ve basın ölçer bir daha –en azından yakın zamanda– böyle benzer bir akşam için umut vermiyordu. Gerçekten o gece, aneroit barometrenin, sağı solu belli olmayan iğnesi, hafifçe değişkene doğru yaklaştı. Ama herkesin güzel dediği hava, Bayan Campbell'a yetmezdi.

Ertesi gün, 8 Ağustosta, bir miktar sıcak su buharı, güneş ışınlarını elekten geçiriyordu. Öğlen çıkan meltemin gücü bu defa onları dağıtmaya yetmedi. Akşama doğru canlı bir mor renk gökyüzünü kapladı. Krom sarısından, koyu laciverte kadar, birbirine karışmış bütün renkler ufku bir ressamın paletine dönüştürdü. Güneşin batışı, küçük bu-

lutlardan oluşan topak topak perdenin arkasında deniz kıyısının gerisini, hayalci ve batıl inançları olan Bayan Campbell'ın ille de görmek istediği ışın hariç, tayfın diğer bütün ışınlarına boyadı.

Ertesi gün ve ondan sonraki gün de bu durum tekrar etti. Araba otelin garajında öylece kaldı. Hava durumunun olanaksız kıldığı bir gözleme gitmek ne işe yarardı ki? Seil Adasının yüksek yerleri Oban'ın kumsallarından daha fazla tercih edilemezdi ve düş kırıklığına doğru koşmak da gereksizdi.

Akşam olunca, Bayan Campbell, gereğinden fazla surat asmaksızın, pek de iyiliksever olmayan güneşe gücenerek odasına çekilmekle yetiniyordu. Böylece gündüz yaptığı uzun gezintilerin yorgunluğunu atıyor ve gözü açık düş görüyordu. Neyin düşünü? Yeşil Işınla ilgili söylencenin mi? Kalbinin içini açıklıkla görebilmesi için hâlâ onu görmesi gerekiyor muydu? Kendi kalbinin içini değil ama başkalarınınkini görmesi gerekiyordu.

Helena o gün Bess Hanım'ı da yanına alıp düş kırıklığını Dunolly Şatosunun kalıntılarına gezmeye götürmüştü. Orada, sık ve yüksek sarmaşıkların kapladığı eski bir duvarın dibinde, Oban Körfezinin girintisinden, Kerrera Adasının yabanıl manzaralarından, Hebridler Denizine serpiştirilmiş küçük adacıklardan ve batı kayalıkları Atlas Okyanusundan gelen kasırgaların ilk saldırılarına maruz kalan bu Büyük Mull Adasından oluşan manzaradan daha güzel bir şey bulunamazdı.

Bu yüzden, Bayan Campbell gözünün önünde uzanan enginlere bakıyordu; peki baktığı yeri görüyor muydu dersiniz? Yoksa inatçı bir anı ısrarla

dikkatini mi dağıtıyordu? Ne olursa olsun, gözünün önünde Aristobulus Ursiclos'un görüntüsünün gelmediğini söylenebilirdi. Zaten ukala genç, o gün Bess Hanım'ın büyük bir içtenlikle hakkında söylediklerini duyacak olsa, kötü olurdu.

Bayan Campbell gözünün önünde uzanan enginlere bakıyordu.

"Onu hiç beğenmiyorum!" diye tekrar ediyordu. "Hayır! Hiç hoşuma gitmiyor! Kendi kendini beğenmekten başka derdi yok! Helensburgh'daki kır evine gelse kimbilir ne yapar? 'Bencil Maclerin' soyundan değilse ben ne olayım! Nasıl oldu da Melvill beyler yeğenleri olabileceği düşüncesine kapıldılar? Partridge de benim gibi ona tahammül edemiyor, o bu işlerden anlar! Peki, Bayan Campbell, sizin hoşunuza gidiyor mu?"

"Kimden bahsediyorsun?" diye sordu Bess Hanım'ın söylediklerini hiç dinlememiş olan genç kız.

"Soyunuzun onuru bakımından dahi olsa... Bir an bile düşünemeyeceğiniz adamdan!"

"Kimi bir an bile düşünemeyeceğim?"

"Eğer Ursiclos arayışında olan bir Campbell olduysa, Tweed'in öbür yakasına bakmaya gitmesi daha iyi olacak olan şu Bay Ursiclos'u."

Bess Hanım, genellikle sözünü hiç sakınmazdı, ama patronlarıyla –genç hanımefendisinin yararı için– ters düşmesi için tepesinin iyice atmış olması gerekirdi, doğrusu Helena bu damat adayına kayıtsızlıktan daha fazla bir ilgi göstermediğinden, çok iyi hissediyordu. Ancak, bu kayıtsızlığın, bir başkasına karşı hissedilen daha canlı bir duygu sebebiyle iki kat artmış olması aklına bile gelmezdi.

Bununla birlikte Bess Hanım, Bayan Campbell kendisine *Glengarry*'nin tam zamanında yardımına koşup kurtardığı bu genç adamı Oban'da görüp görmediğini sormasından biraz şüphelenmişti.

"Hayır, Bayan Campbell," diye yanıtladı Bess Hanım, "hemen o an yola çıkmış olmalı, ama Partridge onu görür gibi olmuş..."

"Ne zaman?"

"Dün, Dalmaly yolunda. Yolculuğa çıkmış bir sanatçı gibi sırtında çantasıyla geri dönüyormuş. Ah! Sorumsuzun biri bu genç delikanlı! İnsanın kendini öylece Corryvrekan Girdabına kaptırması, gelecek için hiç de iyiye işaret değil! Her zaman yardımına koşacak bir gemi bulunmayabilir, o zaman başı derde girer."

"Öyle mi sence Bess Hanım? Dikkatsizlik yaptıysa bile en azından çok cesurdu ve o tehlike anında bir saniye bile soğukkanlılığını kaybetmedi."

"Olabilir ama kesin olan bir şey varsa Bayan Campbell," diye devam etti Bess Hanım, "bu genç delikanlı, sizin sayenizde hayatının kurtulduğunu anlamadı galiba, aksi takdirde Oban'a geldiğinin ertesi günü, en azından gelip size teşekkür ederdi."

"Bana teşekkür etmek mi?" dedi Bayan Campbell, "Ama ne için? Onun için yaptığımı başka herkes için de yapardım ve sanırım ki benim yerimde kim olsa bunu yapardı!"

"Karşılaşsaydınız onu tanır mıydınız?" diye sordu Bess Hanım, genç kızın yüzüne bakarak.

"Evet," diye yanıtladı Bayan Campbell içtenlikle. "Aynı zamanda itiraf edeyim ki kişiliği, güvertede göründüğü zaman sanki az önce ölümden kurtulan o değilmiş gibi gösterdiği dingin cesaret, yaşlı yoldaşını bağrına bastırırken söylediği tatlı sözler, bütün bunlar beni çok etkiledi."

"Bana kalsa," dedi ağırbaşlı kadın, "neye benzediğini ben hiç hatırlamıyorum, ama ne olursa

olsun şu Bay Aristobulus Ursiclos'a benzemediği kesin!"

Bayan Campbell hiçbir cevap vermeden gülümsedi, ayağa kalktı, Mull Adasının uzak tepelerine son kez bakarak bir saniye hareketsiz kaldı, sonra Bess Hanım eşliğinde Oban yoluna inen çorak yamaçtan aşağıya doğru yürüdü.

O akşam güneş, bir tül gibi dalgalanan, aydınlık bir toz bulutunun arasında batıyordu ve son ışını yine akşam sislerinin içinde kaybolup gidiyordu.

Böylece Bayan Campbell otele döndü, dayılarının kendisi için ısmarladıkları akşam yemeğine pek yüz vermedi ve kumsalda yaptığı kısa gezintinin ardından odasına çekildi.

10
Bir Kroket Karşılaşması

İtiraf etmek gerekirse Melvill kardeşler henüz saatleri değilse bile, günleri saymaya başlamıştı. İşler istedikleri gibi gitmiyordu. Yeğenlerinin gözle görünür sıkıntısı, sürekli yalnız kalmak istemesi, bilgin Ursiclos'a karşı ilgisizliği ve bunu Melvill kardeşler kadar dert etmemesi Oban'daki tatilin keyfini kaçırıyordu. Bu tekdüzeliği kırmak için ne yapacaklarını şaşırıyorlardı. Havadaki küçük değişimleri takip ediyorlardı ama nafileydi. Kendi kendilerine, Bayan Campbell'ın hayali gerçekleşince, en azından kendilerine karşı daha kibar olacağını söylüyorlardı.

Helena iki günden beri daha fazla içinde kapanmış, onlara günün kalanı için iyi gelen sabah öpücüğünü vermeyi bile unutmuştu.

Ancak iki dayının yakınmalarına aldırmayan barometre yakın zamanda bir hava değişimi göstermemekte kararlıydı. İğnede küçük bir dalgalanma için günde on kez gelip şöyle bir sallasalar da, gösterge bir çizgi bile yükselmiyordu. Ah bu barometreler ah!

Bunun üzerine, Melvill kardeşlerin aklına bir fikir geldi. 11 Ağustos öğleden sonrası için, mümkünse onu oyalamak üzere Bayan Campbell'a bir kroket karşılaşması teklif ettiler; Aristobulus

Ursiclos'un da katılacak olmasına rağmen Helena, bunun dayılarını memnun edeceğini bildiğinden teklifi geri çevirmedi.

Şunu da belirtmek gerekir ki Birleşik Krallık'ın onuru olan bu oyunda Sam kardeş ve Sib kardeş iddialılardı. Bilindiği gibi eski bir "tokmak" oyunu olan bu oyun başarıyla genç kızların zevkine uydurulmuştu.

Oban'da kroket için ayrılmış pek çok alan vardı. Sahil kentlerinin genelinde iyi kötü düzleştirilmiş, çimenli veya kumlu alanlarla yetinilmesi, oyuncuların bu soylu eğlenceye ihtiyaç duymadıklarını değil daha çok bu konuda kayıtsız ve hevessiz olduklarını gösterir. Burada oyun alanları kumdan değil olması gerektiği gibi çimendi, buna "kroket zemini" denirdi; her akşam sulama pompalarıyla sulanır, her sabah üzerlerinden özel bir silindir geçirilir, dolayısıyla makaradan geçirilmiş kadife gibi yumuşacık olurdu. Direklerin ve kroket halkalarının oturtulması için zemin üzerinde taştan küçük yuvalar hazırlanmıştı. Dahası, birkaç parmak derinliğindeki bir çukur, her oyun alanını çevreliyor, oyuncuların hareketine izin verecek kadar, yüz on metre karelik bir alan bırakıyordu.

Melvill kardeşler, seçkinlere ayrılmış bu alanlarda sağa sola giden genç delikanlılara ve genç kızlara kaç kez özenerek bakmışlardı! Tabii Bayan Campbell davetlerini kabul edince de çok mutlu olmuşlardı. Böylece hem onu eğlendirebilecekler, hem de Helensburgh'daki gibi burada da eksik olmayacağını umdukları izleyicilerin ortasında en sevdikleri oyunu oynayabileceklerdi.

Davet edilen Aristobulus Ursiclos, çalışmalarını bırakmaya razı oldu ve söylenen saatte karşılaşmanın yapılacağı alana geldi. Kroketi de bir bilim adamı, bir geometrici, bir fizikçi, bir matematikçi olarak oynayacağına, kısaca A+B gibi, x'in üzerine neyin uygun geleceğini bilmek gibi hem teoride hem de pratikte çok iyi oynayacağına emindi.

Bayan Campbell'ın hoşuna gitmeyense oyunda bu ukala bilginle takım arkadaşı olmak zorunda kalacak olmasıydı. Başka nasıl olabilirdi ki? Düşünceleri, yürekleri, bedenleri bu kadar birleşmiş, her zaman birlikte oynayan dayılarını ayırıp onlara birbirlerine karşı takımlarda olma üzüntüsü yaşatabilir miydi? Hayır! Kesinlikle bunu arzu etmezdi!

"Bayan Campbell," dedi Aristobulus Ursiclos oyunun en başında, "takım arkadaşınız olmaktan çok memnunum, izin verirseniz size vuruşların en belirleyici temelini açıklayayım..."

"Bakın Sayın Ursiclos," dedi Bayan Campbell onu kenara çekerek, "dayılarımın kazanmalarına izin vermemiz gerekiyor."

"Kazanmalarına mı?"

"Evet... Çaktırmadan."

"İyi ama Bayan Campbell..."

"Kaybederlerse çok üzülürler."

"Evet ama... Lütfen!" diye yanıtladı Aristobulus Ursiclos, "ben kroketi geometrik olarak çok iyi bilirim, bununla övünebilirim! Çizgilerin bileşimini, eğrilerin değerini hesapladım, biraz iddialı olduğumu düşünüyorum..."

"Benimse rakiplerimizin mutlu olmasından başka bir iddiam yok," diye yanıtladı Bayan Campbell.

"Ayrıca krokette çok ustadırlar, bu konuda sizi uyarayım, bilimsel bilginizin tümüyle bile, onların üstesinden gelebileceğinizi sanmıyorum.

"Göreceğiz," diye mırıldandı Aristobulus Ursiclos. Bayan Campbell'ın gözüne girmek için bile yenilmeye razı olamazdı.

Bu sırada, kroket sahasında çalışan çocuk, içinde direkler, markalar, yaylar, toplar, tokmaklar olan kutuyu getirmişti.

Dokuz adet yay küçük taşların üzerine eşkenar dörtgen biçiminde yerleştirildi ve bu eşkenar dörtgenin ana ekseninin iki ucuna da birer kazık dikildi.

"Kura çekilişine buyurun!" dedi Sam kardeş.

Markalar bir şapkaya konuldu. Oyuncuların her biri içlerinden gelişigüzel bir marka seçti.

Şans oyunundaki karşılaşmalar için şu renkleri verdi: Sam kardeşe mavi bir top ve tokmak; Ursiclos'a kırmızı bir top ve tokmak, Sib kardeşe sarı bir top ve tokmak, Bayan Campbell'a yeşil bir top ve tokmak.

"Aynı renkte ışığı beklerken, şu güzel tesadüfe bak!"

Oyunu başlatacak olan Sam kardeşti, takım arkadaşıyla enfiye kutusundan sırayla birer nefes çektikten sonra oyuna başladı.

Onu görmeniz gerekirdi, gövdesi ne fazla eğik ne fazla dik, baş hafif yana dönük, eller tokmağın sapında birbirine yakın, sol el altta, sağ el üstte, bacaklar gergin, topa vuruşu dengelemek üzere dizler hafifçe bükülmüş; sol ayak topun karşısında, sağ ayak azıcık geriye alınmış! Tam bir kroket oyuncusu beyefendi örneği!

Sam kardeş tokmağını, ona bir yarım çember çizdirerek, yavaşça kaldırdı; sonra *fock*'tan yani başlangıç direğinden kırk beş santimetre ileride duran topa vurdu, bu ilk vuruşu üç kere tekrar etme hakkını da kullanmadı üstelik.

Ustaca fırlatılan top, birinci ve ikinci yayı geçti; yeni bir vuruş onu üçüncü yayın altından da geçirdi, fakat dördüncü yaya geldiğinde kenara çarparak durdu.

Başlangıç için bu kadarı harikaydı. Dolayısıyla, çim sahanın dışında duran izleyiciler arasında oldukça övgü dolu bir uğultu dolaştı.

Oynama sırası Aristobulus Ursiclos'a geldi. O daha az başarılı oldu. Beceriksizlikten ya da talihsizlikten, topu ilk yayın altından geçirebilmek için üç kez vuruş yapmak zorunda kaldı, ikinci yaydan geçiremedi.

Bayan Campbell'a dönüp, "Belki de bu topun ayarı bozuk," dedi, "yana kaymış ağırlık merkezi, yolundan çıkmasına sebep oluyor..."

"Sıra sizde Sib dayı," dedi bu bilimsel açıklamayı hiç dinlemeyen Bayan Campbell.

Sib kardeş de, Sam kardeşe yaraşır bir oyun çıkardı. Attığı top iki yayı geçti ve uzaktan çarptırılınca üçüncü yayı geçmesine yardımcı olan Aristobulus Ursiclos'un topunun yanında durdu; sonra "Biz bundan iyisini yaparız" gibisinden bakan genç bilginin topuna tekrar çarptırdı. İki top yan yana durunca, kendi topunun üzerine ayağını koyarak onu sert bir vuruşla itince rakibinin topunu geri tepme etkisiyle altmış adım öteye, alanı çevreleyen çukurun dışına gönderdi.

Ustaca fırlatılan top...

Aristobulus Ursiclos topunun ardından koşmak zorunda kaldı ama bunu ağır ağır, düşünen bir adam gibi yaptı, sonra esaslı bir darbe tasarlayan bir generalmiş gibi, derin derin düşünerek bekledi.

Sırası gelince Bayan Campbell yeşil topu aldı ve ilk iki yayı ustaca geçti.

Karşılaşma rakiplerinin toplarına çarptırarak ve onları dışarıya atarak oyuna devam eden Melvill kardeşlerin üstünlüğüyle devam etti. Fakat o ne katliamdı! Birbirlerine küçük işaretler gönderiyor, ağızlarını açmaya gerek kalmadan tek bir bakışla anlaşıyor ve yeğenlerini çok mutlu edecek, Aristobulus Ursiclos'un keyfini kaçıracak şekilde arayı açıyorlardı.

Oyunun başlamasından beş dakika sonra aranın yeteri kadar açıldığını gören Bayan Campbell daha ciddi oynamaya başladı ve bilimsel öğütlerini esirgemeyen takım arkadaşından çok daha iyi bir oyun çıkardı.

"Yansıma açısı hücum açısına eşittir," diyordu, "bu sayede çarpmanın ardından her iki topun da gideceği yönleri hesaplayabilirsiniz, demek ki şundan yararlanmak gerekir..."

"O zaman siz kendiniz bundan yararlanın," diye yanıtladı Bayan Campbell. "Görüyorsunuz, ben zaten sizden üç yay ilerdeyim!"

Gerçekten de Aristobulus Ursiclos acıklı biçimde gerideydi. On kez ortada merkezdeki iki yayı geçmeyi denemiş ancak başaramamıştı. Bunun üzerine kusuru ikili yayda buldu, onları düzelttirdi, aralarını açtırdı ve tekrar şansını denedi.

Şans yine yüzüne gülmedi. Topu her seferinde gidip demire çarptı ve onu bir türlü geçemedi.

Aslında Bayan Campbell takım arkadaşından ne kadar yakınsa hakkıydı. Kendisi çok daha iyi oynuyor, onu kesinlikle kayırmayan dayılarının

iltifatlarını hak ediyordu. Bedeninin hassasiyetini geliştirmek için çok uygun olan bu oyuna kendini bütünüyle verişi izlenmeye değerdi doğrusu; başka bir topa doğru hiza alırken topunu kontrol edebilmek için sağ ayağının ucunu hafif kaldırışı, tokmağına bir yarım daire çizdirirken kollarının incelikle kıvrılışı, hafifçe yere eğilen yüzünün canlılığı, tatlı bir devinimle salınan bedeni, bunların hepsi bakanı ona hayran bırakıyordu! Buna rağmen Aristobulus Ursiclos bunların hiçbirini görmüyordu.

Tersine, bunların genç bilgini sinirlendirdiği bile söylenebilirdi. Gerçekten de Melvill kardeşler o kadar öne geçmişlerdi ki, arayı kapatmak çok zor olacaktı.

Lakin kroketin öyle beklenmedik sürprizleri olabilirdi ki hiç ümit kesmemek lazımdı.

Karşılaşma böyle eşitsiz koşullarda devam ederken, bir kaza meydana geldi.

Aristobulus Ursiclos, önünde ısrarla dikildiği ortadaki yaydan henüz geçmiş olan Sam kardeşin topuna kendi topunu çarptırma fırsatı buldu. Seyircilerin önünde sakin görünmek için kendini zorlasa da artık iyiden iyiye öfkeli bir halde, ustaca bir atış yapıp onun kendisine yaptığı gibi rakibinin topunu oyun sahasının dışına atmak istedi. Bunun için topunu Sam kardeşinkinin yakınına koydu, otları büyük bir özenle bastırarak, topların bitiştiğinden emin oldu, sol ayağını üzerine dayadı ve neredeyse tam bir daire tasarlayarak, bütün gücüyle vurabilmek için tokmağını iyice havaya kaldırdı.

Bayan Campbell çok daha iyi oynuyordu.

Nasıl bir çığlıktı o! Acıyla haykırdı! Hâkim olamadığı tokmak topa değil ama beceriksizin ayağına indi ve bir yandan tek ayağının üzerinde zıplayıp bir yandan aslında çok doğal olarak, inliyordu ve biraz gülünç görünüyordu.

Melvill kardeşler hemen ona doğru koştular. Neyse ki kısa çizmesinin derisi, tokmağın şiddetini azaltmıştı, ezik ciddi değildi. Ancak Aristobulus Ursiclos başına gelen talihsizliği açıklamak zorunda hissetti kendini.

"Tokmağın yarıçapı," dedi bilgiç bir tavırla, yüzünü biraz ekşiterek, "toprağa teğet geçmesi gereken bir yarım daire çizdi, ancak ben tokmağı kısa tuttuğum için işte bu çarpmaya yol açtı..."

"Peki beyefendi, oyunu bırakalım mı?" diye sordu Bayan Campbell.

"Oyunu bırakmak mı!" diye bağırdı Aristobulus Ursiclo! "Yenilgiyi kabul etmek mi? Asla! Olasılık hesaplarının yöntemlerine bakarak, yeni bir yol bularak..."

"Tamam! Devam ediyoruz!" diye yanıtladı Bayan Campbell.

Oysa olasılık hesaplarının bütün yöntemleri iki dayının rakiplerine çok az şans veriyordu. Sam Amca "gezici oyuncu" olmuştu bile, yani topu bütün kaleleri geçmiş, topunu varış noktasına yani "bitiş kazığına" da çarptırmıştı, artık tek yapması gereken yapabildiği kadar roket ve kroket yaparak takım arkadaşına yardımcı olmaktı.

Zaten birkaç hamle sonra oyun bitti, Melvill kardeşler zafer kazanmıştı, ustalara yakışır bir alçakgönüllülükle zaferlerini kutladılar. Aristobulus

Ursiclos'a gelince, bütün iddialarına karşın, topunu ortadaki kaleden bile geçirememişti.

Bayan Campbell muhtemelen olduğundan daha kızgın görünmeye çalıştı ve kuvvetli bir tokmak darbesiyle, nereye attığına dikkat etmeden topuna vurdu.

Top, ufak bir çukurla çevrili alanı deniz tarafı yönünde aştı, bir çakıl taşının üzerinden sekerek yükseldi ve Aristosbulus Ursiclos'un söylediği gibi hızının karesiyle çarpılan ağırlığının yardımıyla kumsalın sınırını geçti.

Talihsiz bir vuruş!

Orada resim sehpasının karşısında oturan genç bir sanatçı vardı. Oban Körfezinin güney ucuyla sınırlanan deniz manzarasının resmini yapıyordu. Top tuvalin tam ortasına çarptı, geçerken palete çarptı ve topun yeşil rengi paletteki bütün renklere bulandı sonra sehpayı birkaç adım öteye devirdi.

Ressam istifini bozmadan arkasına baktı:

"Genellikle bombardıman başlamadan önce etraftakilere haber verilir, burada güvende değiliz galiba," dedi

"Ay! Beyefendi lütfen sakarlığımı bağışlayın!"

Genç adam kalktı; özür dileyen, mahcup, güzel genç kızı gülümseyerek selamladı.

Corryvrekan Girdabında "sulara kapılan" genç adamdı bu!

Bombardıman başlamadan önce etraftakilere haber verilir.

11
Olivier Sainclair

Olivier Sainclair, İskoçya'da eskiden cesur, çevik ve uyanık delikanlılar için kullanılan deyimle "hoş bir adamdı" ancak bu deyimin ona en az ruhsal olarak yakıştığı kadar fiziksel bakımdan da yakıştığını belirtmek gerekir.

Midlothian eyaletinin, Kuzeyin Atinası olarak bilinen başkenti Edinburgh'un eski bir meclis üyesinin oğluydu. Soylu bir ailenin en küçük çocuğu olan bu genç adeta gerçek bir Atinalıydı. Babası ve annesi yoktu, belediyenin dört yöneticisinden biri olan amcası onu yetiştirmişti, üniversitede iyi bir eğitim almıştı, sonra yirmi yaşındayken ona bağımsızlık kazandıran küçük bir servet edinmiş, dünyayı tanıma merakıyla Avrupa'nın belli başlı ülkelerine, Hindistan'a, Amerika'ya seyahat etmişti, ünlü *Edinburgh Dergisi* zaman zaman onun seyahat notlarını yayınlamayı kabul etmişti. İstese resimlerini yüksek fiyatlara satabilecek bir ressam, ilham geldiği zaman ise şairdi –bütün yaşamın bizlere gülümsediği yaşlarda hangimiz değildik ki?– sıcak kalpliydi, sanatçı ruhluydu, beğenilmek için yaratılmıştı ve kendini beğenmişlik yapmadan, hava atmadan herkesin hoşuna gidiyordu.

Eski Kaledonya'nın başkentinde evlenmek çok kolaydır. Gerçekten de kadın ve erkek sayısı çok

eşitsizdir, zayıflar güçlülerden daha fazladır. Sonuçta iyi eğitim almış, hoş, düzgün, kişilikli genç bir delikanlı zevkine göre bir eş bulmakta güçlük çekmez.

Bununla birlikte, Olivier Sainclair, yirmi altı yaşında olmasına rağmen henüz iki kişilik bir yaşama ihtiyaç duymamışa benziyordu. Hayatın patikası iki kişinin yan yana yürümesi için çok mu dar geliyordu acaba ona? Tabii ki hayır, ama büyük ihtimalle, o tek başına yürümekten, ara yollara sapmaktan, özellikle de bir sanatçı ve gezgin olarak hayallerinin peşinde koşmaktan daha çok zevk alıyordu.

Oysa Olivier Sainclair, İskoçyalı herhangi sarışın ve genç bir kızın gönlünde sempatiden daha fazlasını uyandıracak nitelikteydi. Zarif gövdesi, açık yüz ifadesi, dürüst havası, erkeksi yüzü, dinamik yüz çizgileri, bakışlarındaki yumuşaklık, hareketlerindeki nezaket, seçkin davranışları, sade ve manevi sözleri, yürüyüşündeki rahatlık, gözlerinin içindeki gülümseme, bütün bunlar büyüleyiciydi. Kendini beğenmiş biri olmadığı için o bunun hiç farkında değildi ya da birisine bağlanacak mizaçta olmadığı için bunu hiç umursamıyordu. Auld Reeky'li* hanımların iltifatları bir yana, üniversitedeki ahbaplarının ve çocukluk arkadaşlarının da hoşlandığı biriydi: Keltlerin o hoş deyimiyle, "düşmanına da dostuna da sırtını dönmeyen" insanlardandı.

---

* İhtiyar Dumanlı [Old Smokey], Edinburgh için kullanılan bir takma isim.

Yine de o güne, bombalama anına dönersek, sırtı Bayan Campbell'a dönüktü. Bayan Campbell tabii ki onun dostu veya düşmanı değildi. Bu durumda genç kızın tokmağıyla o kadar sert bir vuruşla gelen topu da görememişti. Bu yüzden top bomba gibi tuvalin ortasına çarpmış ve bütün araç gereci devirmişti.

Bayan Campbell ilk bakışta Corryvrekan'daki "kahramanını" tanımıştı ama kahraman *Glengarry*'nin genç yolcusunu hiç anımsamamıştı. Scarba Adasından Oban'a doğru geçişin neredeyse sonuna doğru güvertede Bayan Campbell'ı fark etmişti. Kurtuluşunda ne kadar büyük bir rolü olduğunu bilseydi, en azından kibarlığından, ona özellikle teşekkür ederdi, ama bunu henüz bilmiyordu ve belki sonsuza kadar bilmeyecekti.

Gerçekten de daha o gün, Bayan Campbell, gerek dayılarının, gerek Bess Hanım ile Partridge'in, kurtarmadan önce *Glengarry*'nin güvertesinde olan bitenler hakkında herhangi bir imada bulunmasını yasaklamıştı – evet kelimenin gerçek anlamıyla yasaklamıştı.

Bununla birlikte, top kazasının ardından, Melvill kardeşler, mümkünse ondan daha mahcup bir halde, yeğenlerinin yanına geldiler ve kişisel olarak ne kadar üzüldüklerini genç ressama bildirmek için söze başladılar, ancak o sözlerini kesti:

"Küçük hanım... Beyler... Rica ederim... İnanın hiç gerekmez!"

"Bakın beyefendi... Gerçekten çok üzgünüz," dedi Sib kardeş, üsteleyerek.

"Ya zarar giderilemeyecek gibiyse? Bundan kaygı duyuyoruz..." diye ekledi Sam kardeş.

"Bu sadece bir kaza, zarar falan yok!" diye yanıtladı genç adam. "Yaptığım beceriksiz bir boyamaydı, bu intikamcı top da ona hak ettiği cezayı verdi!"

Olivier Sainclair bunu öylesine iyi niyetli söylüyordu ki Melvill kardeşler de lafı fazla uzatmadan elini sıkmak için ellerini uzattılar. Yine de kibar beylere yakışan şekilde, karşılıklı olarak kendilerini tanıtmaları gerektiğini düşündüler.

"Ben Samuel Melvill," dedi biri.

"Ben de Sébastien Melvill," dedi diğeri.

"Ve yeğenleri Bayan Campbell," diye ekledi kendi kendini tanıştırmanın görgü kurallarına aykırı olmadığını düşünen Helena.

Bu, adını ve özelliklerini açıklaması için genç adama yapılmış bir davetti.

"Bayan Campbell, Melvill Beyler," dedi büyük bir ciddiyetle, "sizin kroket oyununuzdaki direklerden biriymişim gibi, topunuz gelip bana çarptığına göre adım 'kazık' diyebilirdim, ama adım sadece Olivier Sinclair."

"Bay Sainclair," dedi Bayan Campbell, adamın yanıtını nasıl anlaması gerektiğine karar veremeyerek. "Son bir kez daha özürlerimi kabul etmenizi rica etsem..."

"Ve tabii bizimkileri de," diye ekledi Melvill kardeşler.

"Bayan Campbell, bir kere tekrar edeyim, özür dileyecek hiçbir şey yok," diye sözüne devam etti Olivier Sainclair. "Kırılan dalgaların resmini yap-

maya çalışıyordum, belki de sizin topunuz, eski çağlardan adı unutulmuş bir ressamın tablosuna attığı sünger gibi, fırça darbelerinin boşuna vermeye uğraştığı etkiyi yaratmıştır!"

Bunu o kadar tatlı bir ses tonuyla söyledi ki Bayan Campbell ve Melvill kardeşler gülümsemekten kendilerini alamadılar.

Olivier Sainclair'in yerden kaldırdığı resme gelince, kullanılamaz olmuştu, yeniden başlaması gerekiyordu.

Bu arada Aristobulus Ursiclos'un bu özür dileme ve kibarlık gösterme bölümüne hiç gelip katılmamış olduğunu da belirtelim.

Karşılaşma bitince kuramsal bilgilerini uygulama becerileriyle hayata geçiremediği için üzgün olan genç bilgin, oteline dönmek üzere ayrılmıştı. Zengin kayağantaş ocaklarını jeolojik bakımdan incelemek istediğinden, Hebridlerin Seil Adasının güneyinde bulunan, en küçük adalarından birine, Luing Adasına gideceği için de üç veya dört günden önce onu tekrar göremezlerdi.

Bu yüzden sohbet, topun rotasındaki gerilim ve bunun benzeri, kazayı açıklamaya yarayan bilimsel bilgilerin verildiği açıklamalarla kesilmiyordu.

Bundan sonra, Olivier Sainclair, Caledonian Otelinin müşterileri için aslında tamamen yabancı olmadığını öğrendi ve geçitteki kazayla ilgili olan biteni dinledi.

"Ne! Bayan Campbell ve siz Sayın Beyler," dedi şaşkınlıkla. "Siz beni tam zamanında kurtaran *Glengarry*'nin güvertesinde miydiniz?"

"Evet, Bay Sainclair."

"Ve Corryvrekan girdabında kaybolmakta olan sandalınızı tesadüfen fark ettiğimiz zaman çok korkuttunuz bizi!" diye ekledi Sib kardeş.

"Mucize gibi bir tesadüf," diye ekledi Sam kardeş. "Eğer koşup..."

Tam o anda Bayan Campbell, kurtarıcı gibi öne sürülmek istemediğini bir işaretle anlattı. Kazaya uğrayanların Meryem Anası olma rolünü üstlenmeyi kesinlikle istemiyordu.

"Peki ama, Bay Sainclair," diye devam etti Sam kardeş. "Bu durumda, yanınızdaki yaşlı balıkçı nasıl bu kadar dikkatsiz olabildi de sizi bu akıntıya sürükledi..."

"Hem de buralı olduğuna göre, orasının ne kadar tehlikeli olduğunu bilmesi gerekmez miydi?" diye ekledi Sib kardeş.

"Melvill beyler, sakın onu suçlamayın, dikkatsizlik yapan bendim ve hatta bir an o cesur adamın ölümüne sebep olacağımı düşündüm!" dedi Olivier Sainclair. "Ama denizin masmavi bir ipeğin üzerine serilmiş geniş bir dantele benzediği girdabın üzerinde öyle şaşırtıcı renkler vardı ki! Dolayısıyla ne olacağına aldırmadan o ışık saçan köpüklerin arasında yeni renkler aramaya koyuldum. Bunun için de ilerledim, daha da ilerledim! Yaşlı balıkçı tehlikeyi görüyordu tabii, beni uyarıyordu, Jura Adası tarafına dönelim diyordu ama ben ona hiç kulak asmıyordum. Sonunda sandalımız akıntıya kapıldı, girdaba sürüklenmeye ve o çekime direnmeye başladık!.. O sırada bir dalga yol arkadaşımı yaraladı ve o bana

yardım edemez hale geldi. *Glengarry* olmasaydı, kaptanın sorumlu davranışı, yolcuların insanlığı olmasaydı, yaşlı balıkçı ve ben efsane olmuş, Corryvrekan'da can verenler listesinde yerimizi almış olacaktık!"

Bayan Campbell tek söz söylemeden dinliyor, zaman zaman güzel gözlerini, bakışlarıyla onu hiç rahatsız etmeyen genç adama çeviriyordu. Denizdeki avlanmasından, daha doğrusu denizin farklı renk tonlarını balık avlar gibi avlamasından bahsederken gülümsemesine engel olamadı. Kendisi de, daha az tehlikeli de olsa, benzer bir maceranın, gökyüzündeki renk tonlarını yakalamanın peşinde değil miydi?

Melvill kardeşler onları Oban'a getiren sebebi, gözlemlemek istedikleri doğa olayını genç ressama anlatmadan edemediler.

"Yeşil Işın mı!" diye haykırdı Olivier Sainclair.

"Siz hiç onu gördünüz mü beyefendi?" diye sordu genç kız heyecanla. "Onu gördünüz mü yoksa?"

"Hayır Bayan Campbell," diye yanıtladı Olivier Sainclair. "Sadece bir yerlerde bir Yeşil Işın bulunduğunu biliyordum. Doğrusunu isterseniz, onu ben de görmek istiyorum! Bundan böyle ben günbatımını izlemeden güneş ufukta kaybolamayacak! Ve Aziz Dunstan şahidim olsun, bundan sonra son ışını yeşil olmadan güneşin resmini yapmayacağım."

Olivier Sainclair ince ince alay mı ediyordu, yoksa doğasının sanatçı yönüne mi kendini kaptırmıştı, bunu anlamak zordu. Bununla birlikte

bir çeşit önsezi Bayan Campbell'a genç adamın alay etmediğini söylüyordu.

"Bay Sainclair," dedi genç kız, "Yeşil Işın bana ait değil! Herkes için parıldar! Merak eden birçok kişiye göründüğü zaman da değerinden hiçbir şey kaybetmez. Eğer arzu ederseniz, birlikte onu görmeyi deneyebiliriz."

"Çok memnun olurum Bayan Campbell."

"Ancak çok sabırlı olmak gerekiyor."

"O zaman oluruz..."

"Ve gözlerinizi yormaktan da korkmamak gerekiyor," dedi Sam kardeş.

"Yeşil Işın için bu riski göze almaya değer," diye yanıtladı Olivier Sainclair. "Size söz veriyorum Yeşil Işını görmeden Oban'dan ayrılmayacağım."

"Işığı görmek için bir kez Seil Adasına gittik, ama tam güneş batarken ufku küçük bir bulut kapladı."

"Ne talihsizlik!"

"Gerçek bir talihsizlik, Bay Sainclair, çünkü o günden beri de yeteri kadar açık bir gökyüzü göremedik."

"Göreceğiz, Bayan Campbell! Yaz henüz son sözünü söylemedi, inanın bana, inanın bana soğuk mevsimlerin gelişinden önce güneş bize Yeşil Işınını bağışlayacak."

"Doğrusunu söylemek gerekirse," diye sürdürdü konuşmayı Bayan Campbell, "dikkatimiz şu kurtarma meselesiyle dağılmamış olsaydı, 2 Ağustos akşamı, Corryvrekan Boğazından geçerken onu muhakkak görecektik."

"Nasıl yani Bayan Campbell?" diye yanıtladı Olivier Sainclair. "Bu kadar önemli bir anda dikkatiniz dağıtarak ne kadar büyük beceriksizlik yapmışım! Dikkatsizliğim size Yeşil Işına mal olmuş demek! Öyleyse size özür borcum var ve şimdi burada bu zamansız araya girişimle ilgili özürlerimi sunarım! Bir kez daha böyle bir şey olmayacak!"

Böyle havadan sudan bahsederek bir gün önce Dalmaly'de yaptığı gezintiden dönerken Olivier Sainclair'in arabadan indiği yere, Caledonian Oteline doğru yürüdüler. İçten tavırları ve herkesi etkileyen neşesiyle bu genç delikanlı –iki kardeş onu hiç yadırgamamış aksine ondan hoşlanmışlardı– sözü Edinburgh'a ve belediye meclis görevlisi amcası Patrick Oldmier'a getirdi. Tesadüfe bakın ki, Melvill kardeşler birkaç yıl müfettiş Oldmier'la arkadaşlık etmişlerdi. Bu iki aile arasında bir zamanlar var olan dostluk ilişkisi araya uzaklık girince askıya alınmıştı. Dolayısıyla birbirlerini çok iyi tanıyorlardı. Olivier Sainclair de Melvill kardeşler tarafından o eski dostluğu canlandırmaya davet edildi ve sanatçı çadırını Oban'dan başka bir yere kurması için herhangi bir sebep olmadığından, şu ünlü ışığın aranışına katılmak üzere, burada kalmaya her zamankinden daha fazla karar verdiğini söyledi.

Sonraki günlerde Melvill kardeşler, Bayan Campbell ve Olivier Sainclair, Oban'ın kumsallarında sık sık karşılaştılar. Hava koşullarının değişip değişmediğini birlikte gözlemliyorlardı. Günde on kere biraz yükselme eğilimi gösteren baro-

metreye bakıyorlardı. Ve sonunda, sevgili aygıt, 14 Ağustos sabahı yetmiş altı santimetreyi geçti.

O gün Olivier Sainclair büyük bir mutlulukla Bayan Campbell'a müjdeyi verdi! Meryem Ana'nın gözleri gibi duru bir gökyüzü! Lacivertten çivit mavisine, mavinin bütün farklı tonlarını sergileyen bir gök! Uzayda tek bir damla nem yüklü buhar bulutu görünmüyor! Olağanüstü bir akşam ve bir gözlemevindeki gökbilimcileri kendilerinden geçirtecek bir günbatımı manzarası!

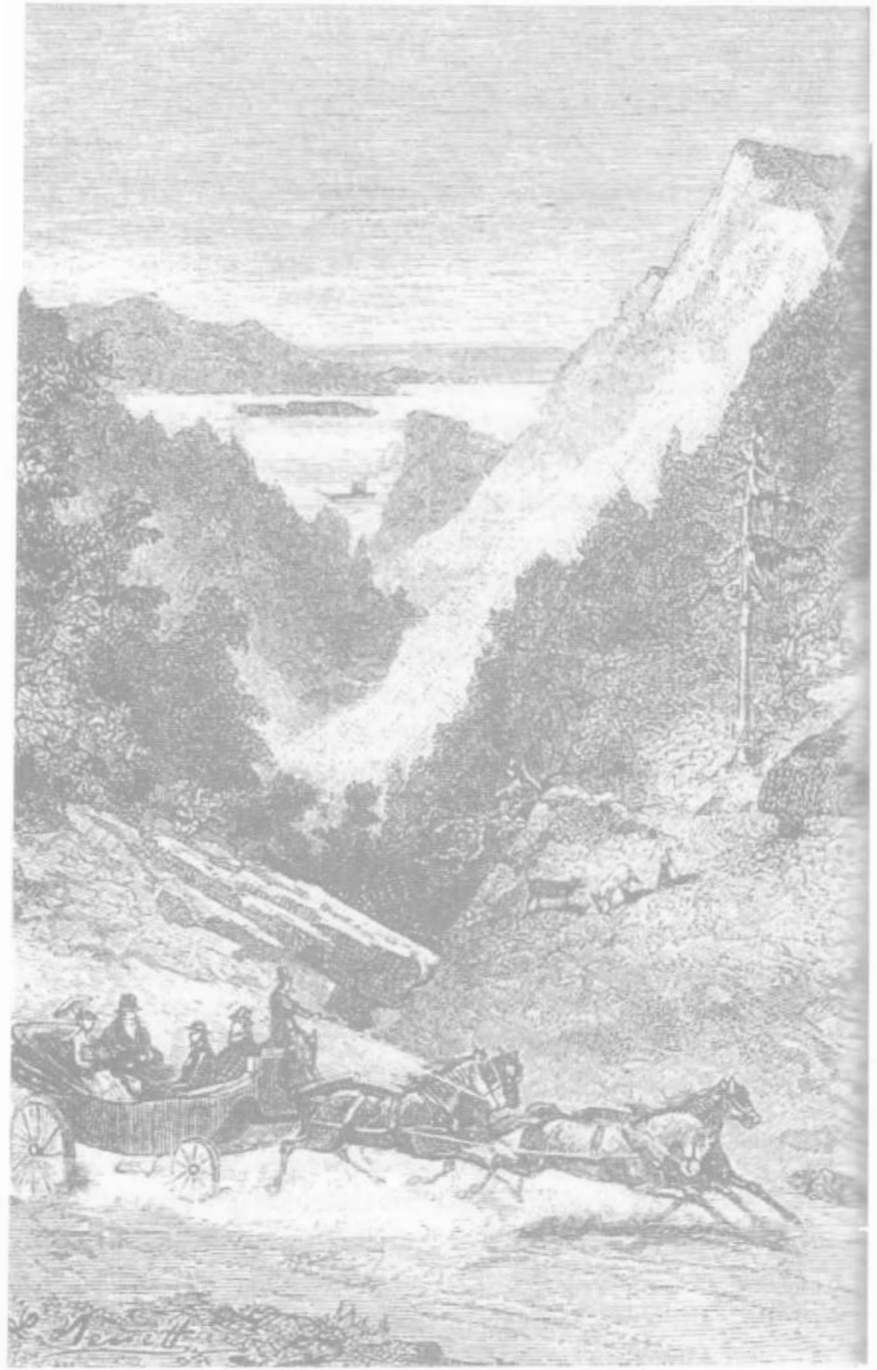
"Gün batımında ışığımızı görmemek için kör olmamız gerekir!" dedi Olivier Sainclair.

"Dayılarım," diye yanıtladı Bayan Campbell, "duyuyorsunuz değil mi, bu akşam!"

Bunun üzerine, akşam yemeğinden önce Seil Adasına yola çıkmaya karar verdiler. Saat beşte yola çıkıldı.

At arabası, mutluluktan ışıl ışıl olan Bayan Campbell'ı, ışık saçan Olivier Sainclair'i ve ikisinin sevinciyle, ışıltısından paylarını alan Melvill kardeşlerle, tabloyu andıran Glachan yoluna daldı. Gören, onların güneşi arabanın koltuğunda yanlarına aldıklarını ve hızla giden arabanın dört atının güneş tanrısı Apollon'un arabasındaki hipogrifler olduğunu zannederdi.

Seil Adasına geldikleri zaman, hevesli gözlemciler, hiçbir engelin çizgilerini ekilemediği bir ufkun karşısında buldular kendilerini. Sahilde iki koyu ayıran ve denizde bir buçuk kilometrelik bir alanı gösteren dar bir burnun en ucuna gidip yerleştiler. Batıda, ufkun dörtte birinde hiçbir şey görüşü engelleyemezdi.

Tabloyu andıran Glachan yolunda.

"Kendini göstermekte de bu kadar isteksiz olan şu kaprisli ışını sonunda görebileceğiz demek ki," dedi Olivier Sainclair.

"Sanırım," diye yanıtladı Sam kardeş.

"Bundan eminim," diye ekledi Sib kardeş.

"Ben de görmeyi diliyorum," diye yanıtladı Bayan Campbell, bomboş denize ve pürüzsüz gökyüzüne bakarak.

Gerçekten de her şey, güneş batarken ışının bütün göz kamaştırıcılığıyla kendini göstereceğini haber veriyordu.

Eğimli bir çizgide alçalan, ışık saçan yıldız ufkun sadece birkaç derece üzerindeydi. Kızıl yuvarlağı gökyüzünün arka yüzeyini tek bir renge boyuyor ve açık denizin durgun sularına büyüleyici bir iz bırakıyordu.

Hepsi hiç konuşmadan ışını beklerken güzel bir günün bu bitişi karşısında heyecanlanmış, kocaman bir ateş topu gibi yavaş yavaş batmakta olan güneşi izliyordu. Birdenbire Bayan Campbell istemeden bir çığlık attı. Bunu Melvill kardeşlerin ve Olivier Sainclair'in tutamadıkları endişeli bir yakınma sesi izledi.

O sırada, bir tekne Seil Adasının hemen dibindeki Easdale Adasından kalkmış ağır ağır batıya doğru ilerliyordu. Sinema perdesi gibi gerilmiş yelkeni ufuk çizgisini aşıyordu. Öyleyse, acaba güneş dalgaların içine batarken bu yelken onu kapatacak mıydı?

Her şey saniyelere bağlıydı. Herhangi birinin ayağa kalkıp, güneşin karşısına geçecek şekilde kendini başka tarafa atması mümkün değildi,

buna zaman yoktu; burnun darlığı güneşin hizasına gelecek şekilde uzanmaya izin vermiyordu.

Bu terslik yüzünden umutsuzluğa düşen Bayan Campbell kayaların üzerinde bir ileri bir geri gidip duruyordu. Olivier Sainclair tekneye doğru elini kolunu sallıyor, yelkenini indirmesi için bağırıyordu.

Boşunaydı! Onu görmüyorlardı, sesini duyamıyorlardı. Tekne, hafif bir esintiyle, kendisini sürükleyen akıntıyla batıya doğru ilerlemeye devam ediyordu.

Güneşin yuvarlağının üst kenarı batarken yelken tam önüne geldi ve onu sakladı.

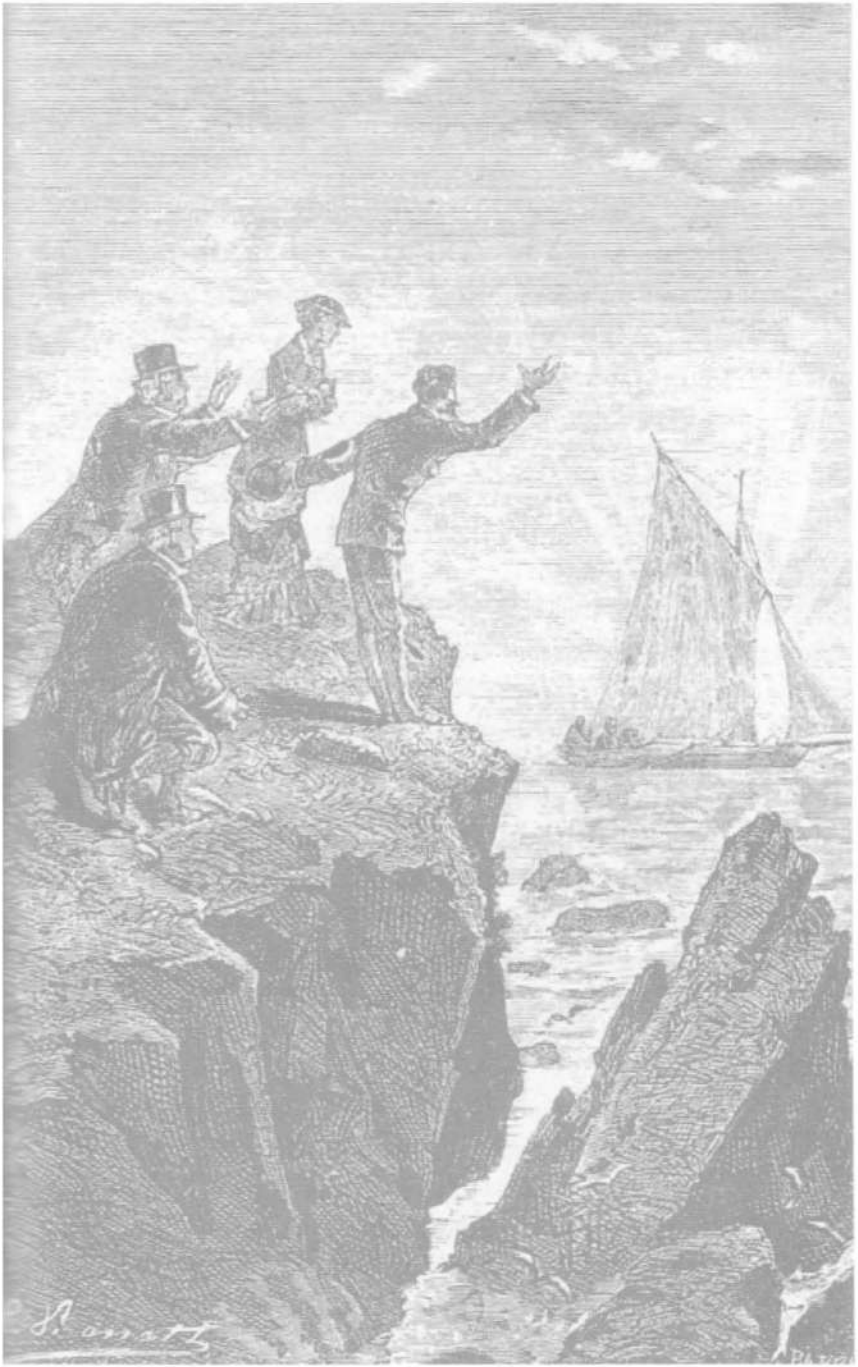
Büyük bir düş kırıklığı! Yeşil Işın bu kez pussuz ufkun ucundan fırlatılmış ancak pek çok gözün onu merakla beklediği burna ulaşamadan yelkene çarpmıştı.

Bayan Campbell, Olivier Sainclair, Melvill kardeşler, tamamen hayal kırıklığı içinde, belki de bu şanssızlığın gerektirdiğinden daha fazla sinirlenmiş bir durumda, bulundukları yerde donup kalmış, tekneye ve içindekilere lanet okurken oradan ayrılmayı bile unutmuşlardı.

Bu sırada tekne, Seil Adasında, burnun hemen yanındaki küçük bir koya gelip yanaşmıştı.

O sırada bir yolcu, kendisini Luing Adasından açık deniz yoluyla getiren iki denizciyi teknede bırakarak karaya çıkıyor, kumsalın çevresinden dolanıyor ve burnun ucuna ulaşmak için ilk kayalara tırmanıyordu.

Belli ki bu davetsiz konuk burundaki gözlemcileri tanımıştı, çünkü belli bir yakınlığa işaret eden bir hareketle onları selamladı.

Olivier Sainclair tekneye doğru elini kolunu sallıyor...

"Bay Ursiclos!" diye bağırdı Bayan Campbell.

"O, gerçekten, ta kendisi!" diye yanıtladı iki kardeş.

"Bu bey de kim acaba?" diye içinden geçirdi Olivier Sainclair

Luing Adasına yaptığı birkaç günlük bilimsel seyahatten dönen Artistobulus Ursiclos'un ta kendisiydi.

En değerli arzularının gerçekleşmesini mahvettiği kişilerce nasıl karşılandığını söylemeye gerek bile yok sanırız.

Sam ve Sib kardeşler, bütün görgü kurallarını unutup, Olivier Sainclair ve Aristobulus Ursiclos'u tanıştırmaya kalkışmadılar bile. Helena'nın mutsuzluğu karşısında, seçtikleri damat adayını görmemek için gözlerini yere çeviriyorlardı.

Bayan Campbell, küçük ellerini birleştirmiş, kollarını göğsünün altında kavuşturmuş, hiçbir şey demeden ona bakıyordu. Sonunda ağzından şu kelimeler döküldü:

"Ah Bay Ursiclos, keşke böyle bir aksiliğe yol açacak şekilde, tam da zamanında gelmemiş olsaydınız!"

12
Yeni Planlar

Bu durumda Oban'a dönüş, Seil Adasına gidişten çok daha az eğlenceli koşullarda gerçekleşti. Başarı için yola çıktıklarını sanmışlardı ama bozgunla geri dönüyorlardı.

Eğer Bayan Campbell'ın düş kırıklığını teskin edebilecek bir sebep varsa, o da buna neden olanın Aristobulus Ursiclos olmasıydı. Başına onca uğursuzluk getiren adama söylenmeye hakkı vardı. O da bunu kusursuz bir şekilde yaptı. Melvill kardeşler onu korumaya kalksalar büyük hata olurdu. Hayır efendim! Şu sakar adamın teknesinin, kimsenin beklemediği bir anda, güneş son ışınını gönderirken, tam o anda gelip ufku örtmesi mi gerekiyordu sanki? Bu bağışlanamayacak şeylerden biriydi.

Bu münakaşanın üzerine, özür dilemek için Yeşil Işınla dalga geçmeye kalkan Aristobulus Ursiclos'un Oban'a geldiği tekneyle döndüğünü söylemeye bile gerek yok. Çok da doğru yapmıştı, çünkü büyük ihtimalle arabada, hatta arka koltukta bile, ona yer verilmeyecekti.

Böylece gün batımı, şimdiden iki kez doğa olayının gözlemlenmesine izin verecek şekilde gerçekleşmiş ve her ikisinde de Bayan Campbell'ın ihtiraslı gözleri, daha sonra birkaç saat bulanık görmesine sebep olacak şekilde, boşu boşuna ışık-

lı yıldızın parlayan dokunuşuna çevrilmişti! Önce Olivier Sainclair'in kurtarılması, sonra Aristobulus Ursiclos'un geçişi, belki tekrar uzun süre bulunamayacak fırsatları kaçırmasına sebep olmuştu. Gerçi iki olaydaki koşullar aynı değildi, Bayan Campbell birini o kadar suçlarken, diğerini pek suçlamıyordu, şimdi kim kalkıp da ayrımcılık yaptığı için onu eleştirebilirdi ki?

Ertesi gün Olivier Sainclair düşlere dalmış, Oban kumsallarında dolaşıyordu.

Kimdi öyleyse bu Bay Aristobulus Ursiclos? Bayan Campbell ve Melvill kardeşlerin bir akrabası mı yoksa yalnızca bir arkadaş mı? Bayan Campbell'ın adamın sakarlığını suçlama biçimine bakılırsa en azından eve girip çıkan biriydi. Evet de Olivier Sainclair'i bu neden ilgilendiriyordu? Neyle karşı karşıya olduğunu bilmek istiyorsa, tek yapması gereken, Sam kardeşe veya Sib kardeşe sormaktı... Tam da yapmak istemediği şey buydu, nitekim yapmadı da.

Ama bunun için uygun koşullar da eksik olmuyordu. Olivier Sainclair her gün, birlikte dolaşırlarken –zaten kim onları yan yana görmediğini söyleyerek övünebilirdi ki?– veya deniz kenarında yeğenlerine eşlik ederken Melvill kardeşlere rastlıyordu. Binlerce konu hakkında ve özellikle de hava durumu konusunda sohbet ediyorlardı; aslında hiçbir şey söylemeden konuşmanın yollarından biriydi bu. Seil Adasına tekrar gitmek için dört gözle bekledikleri o sakin akşamlardan birine daha rastlayabilecekler miydi acaba? Emin olamazlardı doğrusu. Gerçekten de 2 ve 14 Ağus-

tosta havanın güzelleşmesinden sonra, gökyüzü belirsizleşmişti, fırtına yüklü bulutlar, sıcaklığın yarattığı şimşeklerle kaplı bir ufuk, kasvetli bir sis, yani gözünü dürbününün merceğine dayamış, gökyüzü haritasının bir noktasından düzelmeyi bekleyen bir gökbilim öğrencisini umutsuzluğa düşürecek her şey vardı!

Binlerce konu hakkında sohbet ediyorlardı.

Genç ressamın da artık Bayan Campbell kadar Yeşil Işına bağlandığını itiraf etmemek için sebep var mı? Güzel genç kızla birlikte o da bu tutkuya kapılmıştı. Onunla birlikte uçsuz bucaksız tarlalarda koşturuyordu. Arkadaşı kadar sabırsızca değilse bile, aynı şevkle bu rüyanın peşine takılmıştı. Ah tabii ki o, aklı yüksek bilimsel bulutlarda kaybolmuş olan, böyle basit bir fizik olayını küçümseyen bir Aristobulus Ursiclos gibi değildi! O ikisi birbirlerini anlıyorlar ve her ikisi de Yeşil Işının gözükme ayrıcalığını bağışladığı o ender insanlardan olmak istiyorlardı.

"Göreceğiz onu Bayan Campbell," diye tekrar edip duruyordu Olivier Sainclair. "Gidip kendi elimle o ışığı yakmam gerekse bile onu göreceğiz! Sonuçta, ilkinde onu kaçırmış olmanız benim hatam, ben de şu... sanırım akrabanız olan... Bay Ursiclos kadar suçluyum."

"Yok canım... denildiğine göre... nişanlım..." diye yanıtladı o gün Bayan Campbell, birbirlerine tütün ikram ederek biraz ilerde yürüyen dayılarına yetişmek için biraz aceleyle uzaklaşırken.

Nişanlısı! Bu basit yanıtın, özellikle de bunu söylerkenki ses tonunun Olivier Sainclair üzerindeki etkisi tuhaf oldu! Tabii ya, bu genç ukala adam bir nişanlı olamaz mı? En azından, bu koşullarda, Oban'da bulunuyor olması anlaşılıyordu! Ancak gelip batan güneş ile Bayan Campbell'ın arasına girecek kadar durumdan habersiz olması bu duruma uygun değildi... Ne için uygun değildi? Olivier Sainclair bunu söylemekten çekiniyordu.

Zaten iki gün kaybolduktan sonra Aristobulus Ursiclos da tekrar ortaya çıkmıştı. Olivier Sainclair onu pek çok kez adama soğuk davranmayan Melvill kardeşlerle birlikte gördü. Onlarla gayet iyi geçiniyor gibiydi. Genç bilgin ve genç sanatçı da kumsalda ya da Caledonian Otelinin salonlarında birçok kere karşılaşmışlardı. Dayılar onları tanıştırmak zorunda olduklarını düşündüler.

"Dumfriesli Bay Aristobulus Ursiclos!"

"Edinburghlu Bay Olivier Sainclair!"

Bu tanıştırma gençlerin her birine sade bir baş eğmeyle verilen, kaskatı olmuş bedenin hiç dahil olmadığı, yavan bir selama mal olmuştu. Görünüşe göre bu iki kişilik arasında hiçbir yakınlaşma olmayacaktı. Biri gökyüzüne yıldızları toplamak için koşuyordu, diğeri onu oluşturan elementleri hesaplamak için; biri, sanatçı olan, sanatı yaslanılacak bir zemin olarak kullanmazken; diğeri, bilgin olan, bilimi üzerine çıkıp gösteriş yapılacak bir zemin olarak kullanıyordu.

Bayan Campbell'a gelince, Aristobulus Ursiclos'a düpedüz surat asıyordu. Eğer oralardaysa onu görmezden geliyor, eğer oradan geçiyorsa açıkça arkasını dönüyordu. Yukarda açıklanan şekilde, Britanya görgü kurallarına göre adamı açıkça, tek kelimeyle "kestirip atıyordu". Melvill kardeşler de durumu düzeltmekte zorlanıyorlardı. Onlara kalırsa, ne olursa olsun özellikle şu nazlı ışın gözüktüğü zaman her şey yoluna girecekti.

O sırada Aristobulus Ursiclos –çaktırmadan bakmak isteyen bütün miyopların bilinen hareketiyle– gözlüklerinin üzerinden bakarak Olivier Sainclair'i

inceliyordu. Ve gördüğü şuydu: Genç adamın Bayan Campbell'ın yanında gösterdiği özen, genç kızın her fırsatta genç adamı memnuniyetle karşılaması, hiç hoşuna gidecek şeyler değildi elbette. Ama kendinden emin biri olarak, kontrollü davranıyordu.

Bununla birlikte, bu kararsız gökyüzü ve oynak göstergesi bir türlü sabitlenmeyen barometre karşısında, hepsi sabırlarının zorlu bir sınavdan geçirildiğini hissediyorlardı. Günbatımında birkaç dakika için bile olsa sisten arınmış bir ufuk bulma umuduyla Seil Adasına, Aristobulus Ursiclos'un katılma gereği hissetmediği iki üç gezi daha yaptılar. Boşuna çaba! 23 Ağustos geldi, beklenen ışın gözükmeye tenezzül etmiyordu.

Bu yüzden, bu hayal başka hiçbir şeye yer bırakmayan, sabit bir fikre dönüştü. Bir saplantı haline geldi. Gece gündüz sadece onu düşünüyorlardı artık –türlerinin sayılamayacak kadar çok olduğu bir çağda– bunun da yeni bir saplantı çeşidi olduğu sanılabilirdi. Bu şekilde şartlanmış zihinde, bütün renkler tek bir renge dönüşüyordu: Mavi gökyüzü yeşildi, yollar yeşildi, kumsallar yeşildi, kayalar yeşildi, su ve şarap pelin otu kadar yeşildi. Melvill kardeşler yeşil renkli giysiler giydiklerini sanıyor, kendilerini yeşil bir tütün kutusundan yeşil tütün alan kocaman yeşil papağanlar gibi görüyorlardı! Sözün kısası, tam bir yeşil çılgınlığıydı bu! Hepsi bir çeşit renk körlüğüne yakalanmıştı ve göz doktoru profesörleri gözbilim dergilerinde bu konuda ilginç makaleler yayınlayabilirlerdi. Bu böyle devam edemezdi.

Neyse ki Olivier Sainclair'in aklına bir fikir geldi.

"Bakın Bayan Campbell ve siz Melvill Beyler," dedi o gün, "bana öyle geliyor ki eldeki bütün verilere göre, söz konusu doğa olayını gözlemlemek için burası pek uygun bir yer değil."

"Peki suç kimde?" diye yanıtladı Bayan Campbell başlarını önlerine eğen iki suçluya gözünü dikerek.

"Burada deniz ufku yok!" diye devam etti genç ressam. "Dolayısıyla tam gerektiği zaman deniz ufku bulamayız diye ta Seil Adasına gitmemiz gerekiyor!"

"Bu aşikâr, doğrusunu isterseniz, bizim deneme için neden bu korkunç yeri seçtiklerini bilmiyorum!"

"Sevgili Helena!" diye yanıtladı Sam kardeş ne diyeceğini pek de bilemeden. "Biz düşündük ki..."

"Evet... ikimiz aynı şeyi düşündük..." diye ekledi Sib kardeş yardımına koşmak için.

"Güneş Oban'ın ufkunda da her akşam batmayı küçümsemez diye düşündük..."

"Çünkü Oban deniz kıyısında!"

"Ama yanlış düşünmüşsünüz dayılarım," diye yanıtladı Bayan Campbell. "Denizde batmadığına göre çok yanlış düşünmüşsünüz!"

"Gerçekten de, açık denizi görmemizi engelleyen şu uğursuz adalar var!"

"Onları da havaya uçurmaya niyetiniz yoktu herhalde?.." diye sordu Bayan Campbell.

"Eğer elimizden gelseydi, çoktan yapmış olurduk," dedi Sib kardeş kararlı bir ses tonuyla.

"Ama Seil Adasına da çadır kuramayız!" dedi Sam kardeş.

"Neden olmasın?"

"Sevgili Helena, muhakkak istiyorsan..."

"Kesinlikle."

"Hemen gidelim öyleyse!" dedi Sib kardeş ve Sam kardeş, teslim olmuş bir ses tonuyla.

Ve bu itaatkâr iki dayı, Oban'dan hemen ayrılmaya hazır olduklarını bildirdiler.

Olivier Sainclair araya girdi.

"Bayan Campbell," dedi, "eğer isterseniz, Seil Adasına gidip yerleşmek yerine yapılabilecek başka daha iyi şeyler de var."

"Söyleyin Bay Sainclair, öneriniz daha iyiyse, dayılarım onu kabul etmekten kaçınmazlar."

Melvill kardeşler otomatik olarak öylesine aynı biçimde başlarını salladılar ki, belki de hiçbir zaman birbirlerine bu kadar benzememişlerdi.

"Seil Adası gerçekten orada birkaç gün kalmak için bile pek uygun değil," diye sürdürdü konuşmasını, "sabırlı olmanız zorunluysa da Bayan Campbell, bunun için rahatınızdan vazgeçmeniz gerekmez. Ayrıca, Seil Adasında deniz görüşünün kıyıların şeklinden dolayı epey kısıtlı olduğunu gördüm. Eğer bir şanssızlık sonucu, düşündüğümüzden daha uzun süre beklersek, kalışımız birkaç hafta uzarsa, şimdi artık batıya doğru gerileyen güneş sonunda Colonsay Adasının ya da Oronsay Adasının, hatta belki Islav Adasının arkasında batar ve gözlemimiz yeterince ufuk bulunmadığı için yine boşa gider."

"Gerçekten," diye yanıtladı Bayan Campbell, "bu da talihsizliğin son darbesi olur..."

"Belki de bu Hebrid Takımadalarının biraz dışında bulunan, önü uçsuz bucaksız Atlas Okya-

nusuna açılan başka bir yer bularak bu talihsizlikten kurtulabiliriz."

"Böyle bir yer biliyor musunuz Bay Sainclair?" diye heyecanla sordu Bayan Campbell.

Melvill kardeşler gözlerini genç adamın ağzına dikmişlerdi. Ne yanıt verecekti acaba? Yeğenlerinin hayali sonunda onları nereye sürükleyecekti? Arzusunu yerine getirmek için eski dünyadaki anakaraların hangi uç noktasına gidip yerleşeceklerdi?

Olivier Sainclair'in yanıtı her şeyden önce içlerini rahatlattı.

"Bayan Campbell," dedi, "bence aradığımız şartların hepsini yerine getiren, buraya çok uzak olmayan bir yer var. Oban'ın batısında ufku kapatan Mull Tepelerinin arkasında bulunan bir yer. Küçük Hebrid Adalarının, Atlantik Okyanusunun kıyısında, en önde olanlarından bir tanesi, şirin Iona Adası."

"Iona!" diye bağırdı Bayan Campbell, "Iona Adası, dayılarım! Ve biz hâlâ orada değiliz!"

"Yarın orada oluruz," diye yanıtladı Sib kardeş.

"Yarın, günbatımından önce," diye ekledi Sam kardeş.

"Gidelim öyleyse," diye devam etti Bayan Campbell, "ve eğer Iona'da yeterince açık bir ufuk bulamazsak, sevgili dayılarım, İskoçya'nın en kuzey ucundaki John O'Groats'tan başlayıp, İngiltere'nin güney ucundaki Land's End'e kadar başka bir yer ararız, ve eğer bu da yetmezse..."

"Çok kolay," diye yanıtladı Olivier Sainclair, "dünya turuna çıkarız!"

13
Denizin Muhteşem Güzellikleri

Konuklarının verdiği kararı öğrenince umutsuzluğa kapılan kim oldu? Caledonian Otelinin sahibi tabii. Patron Mac-Fyne, eğer yapabilseydi, Oban'dan denizin görünmesini engelleyen bütün adaları ve adacıkları havaya uçururdu. Konukları yola çıkar çıkmaz, böyle saplantılı bir aileyi misafir ettiği için pişman olduğunu söyleyerek kendini teselli etti.

Sabah sekizde Melvill kardeşler, Bayan Campbell, Bess Hanım ve Partridge, Iona ve Staffa'ya uğrayarak Mull Adasını turlayan ve aynı akşam Oban'a geri dönen –gezi kılavuzlarında yazılana göre– "hızlı buharlı gemi *Pioneer*"a biniyorlardı.

Olivier Sainclair, gemiye binilen iskeleye yol arkadaşlarından önce gitmiş, buharlı geminin bir silindirinden diğerine asılmış köprünün üzerinde onları bekliyordu.

Aristobulus Ursiclos'un bu seyahate katılması söz konusu değildi. Yine de Melvill kardeşler bu ani gidişi ona haber verme gereği hissetmişlerdi. En basit incelik bunu gerektiriyordu ve onlar dünyanın en nazik insanlarıydılar.

Aristobulus Ursiclos iki dayının haberini epey soğuk karşılamış ve kendi planlarından hiç bahsetmeden onlara sadece teşekkür etmekle yetinmişti.

Melvill dayılar, korudukları adam çok mesafeli dursa da, Bayan Campbell ondan pek hoşlanmasa da oradan ayrılırken, kendilerine Iona Adasının göstermekte cömert olacağı güzel günbatımlarının ardından, güzel bir sonbahar akşamında, bu durumun değişeceğini söylüyorlardı. En azından onların inancı buydu.

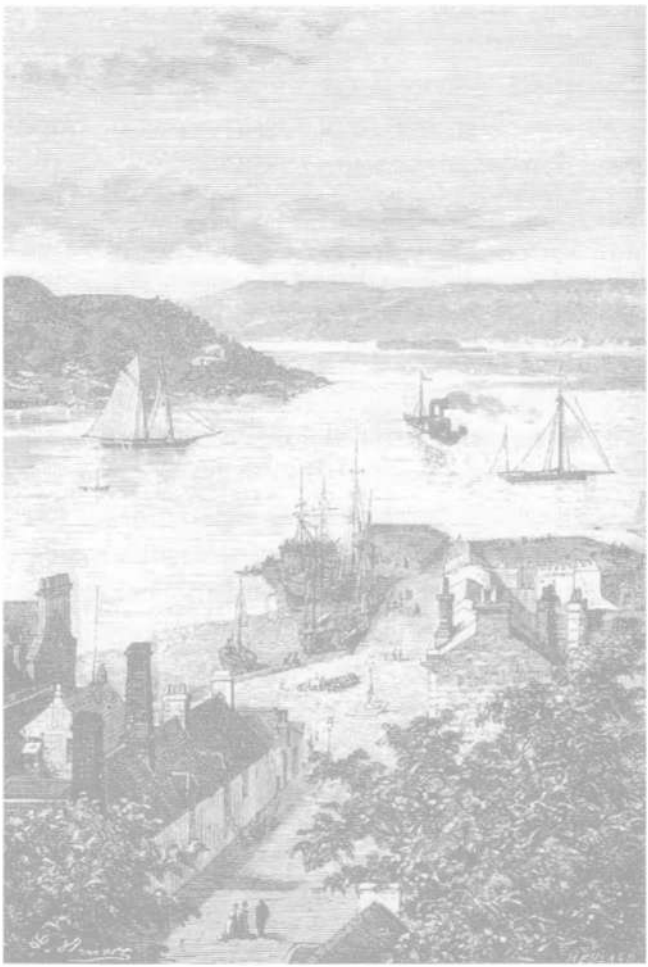
Bütün yolcular gemiye binince, buharlı düdüğün üçüncü ötüşünden sonra palamarlar çözüldü ve *Pioneer* güneye, Kerrera Boğazına doğru yola almak için koydan çıkmak üzere ilerledi.

Gemide Mull Adasının çevresinde haftada iki veya üç kez yapılan, on iki saat süren bu güzel yolculuğun çektiği belli sayıda turist vardı, ancak Bayan Campbell ve yol arkadaşları ilk molada onlardan ayrılacaklardı.

Aslında gözlemleri için açık alan olacak yeni yere, Iona'ya varmak için sabırsızlanıyorlardı. Hava harikaydı, deniz çarşaf gibi sakindi. Yolculuk güzel geçeceğe benziyordu. O akşam dilekleri yerine gelmezse, o zaman adaya yerleştikten sonra sabırla bekleyeceklerdi. Orada perde kalkacak ve en azından sahne hep önlerinde olacaktı. Gösteriye ancak kötü hava sebebiyle ara verilecekti.

Sonuçta, öğleden önce hedeflerine ulaştılar. Süratli *Pioneer* Kerrera Boğazından indi, adanın güney ucunu döndü, geniş Lorn Körfezini geçti, Colonsay'ı ve ünlü ada beylerinin on dördüncü yüzyılda yaptırdıkları tarihi manastırını sol tarafta bırakarak, Mull Adasının, denizin ortasında, arka kıskacı hafifçe güneybatıya doğru kıvrılmış kocaman bir yengeci andıran güney kıyısına doğru ilerlemeye başla-

dı. Bir ara doğal bitki örtüsü çalılıklar olan, uzaktaki çetin ve sarp tepelerden yüksekte, 1060 metre yükseklikte le Ben More Dağı gözüktü, Ardanalish Burnunun etkileyici kütlesiyle aniden ortasından ikiye ayırdığı dağın yuvarlak tepesi, geviş getirenlerin leke şeklinde dağıldığı yaylalara bakıyordu.

Süratli *Pioneer* Kerrera Boğazından indi.

O sırada, hemen hemen Mull yengecinin güney kıskacının ucunda, kuzeybatıya doğru, tabloyu andıran Iona gözüküverdi. Önünde, sınırsız, engin Atlas Okyanusu uzanıyordu.

"Okyanusu beğeniyor musunuz Bay Sainclair?" diye sordu Bayan Campbell, güvertede yanında oturan, bu güzel manzarayı izlemekte olan genç yol arkadaşına.

"Beğenmez olur muyum Bayan Campbell!" diye yanıtladı. "Beğeniyorum tabii, ben onun görünüşünü tekdüze bulan zevksizlerden değilim! Benin gözümde onun görünüşünden daha değişken başka bir şey yok, ama bunun için farklı anlarını gözlemlemeyi bilmek lazım. Aslına deniz, kusursuzca birbirine karışmış o kadar çok ayrıntıdan oluşuyor ki, bir ressam için ne denli hareketli olursa olsun, bir insan yüzünün resmini yapmaktansa aynı anda hem tekdüze olan hem de çeşitliliğe sahip denizin, bütünlüğüyle resmini yapmak daha zor."

"Gerçekten de," dedi Bayan Campbell, "küçücük bir esintiyle sürekli değişir, ona nüfuz eden ışığa göre günün her saati değişir."

"Bakın Bayan Campbell!" diye devam etti Olivier Sainclair, "şu an tamamen sütliman! Hiçbir şeyin hayranlık verici saflığını bozamadığı, uyumakta olan güzel bir yüze benzemiyor mu? Tek bir kırışık yok üzerinde, güzel, genç! Uçsuz bucaksız bir aynaya da benzetebilirsiniz isterseniz, isterse Tanrı'nın kendi yansımasını gördüğü, gökyüzünü yansıtan bir aynaya!

"Fırtınaların soluklarıyla sık sık kararttıkları bir aynaya!" diye ekledi Bayan Campbell.

"Tamam işte!" diye yanıtladı Olivier Sainclair, "okyanustaki zengin çeşitliliği yaratan da bu! Azıcık rüzgâr başlayınca yüz değişecek, kırışacak, dalgalar saçlarını beyazlatacak, bir saniyede ihtiyarlayacak, yüz sene birden yaşlanacak ama her an değişen parıltılarıyla ve köpükten oyalarıyla yine muhteşem görünecek."

"Ne kadar tanınmış olursa olsun, herhangi bir ressamın, denizin bütün güzelliklerini bir tuale aktarabileceğine inanıyor musunuz Bay Sainclair?" diye sordu Bayan Campbell.

"Sanmıyorum, Bayan Campbell, nasıl aktarabilir ki? Denizin tam olarak bir rengi yok, gökyüzünün geniş bir yansımasından başka bir şey değil! Rengi mavi mi? Onu mavi renkle aktarmak mümkün değil! Rengi yeşil mi? Yeşille de olmaz! Onu daha çok öfkeli haliyle, karardığı sırada, gökyüzünün üzerinde asılı tuttuğu bütün bulutlar içinde karıştırmış gibi göründüğü zaman, karanlık, donuk ve kötü olduğu zaman yakalamak mümkün olabilir! Ah, Bayan Campbell! Ne kadar çok bakarsam, o kadar yüce buluyorum bu okyanusu! Okyanus! Bu sözcük her şeyi anlatıyor! Bu enginlik demek! 'Ulaşılmaz derinliklerde bizimkilerin yanında çöl gibi kaldığı sınırsız çayırlıklar var!' demiştir Darwin. Onun yanında en büyük kıtalar nedir ki? Sadece etrafı onun sularıyla çevrili küçük adalar gibidir! Okyanuslar gezegenin beşte dördünü kaplıyor! Bir çeşit kesintisiz bir dolaşım ağıyla –yüreği ekvator çizgisinde atan canlı bir yaratık gibi– kendi göğsünden çıkan yağmurlarla geri aldığı veya bağrından çıkan ırmaklar yoluyla

yine kendisine geri dönen, pınarlara gıda verdiği buharlarla kendi kendini besliyor. Evet! Okyanus, sonsuzluk demektir, görülemeyen ama hissedilen sonsuzluk, bir şairin söylediği gibi, sularına yansıyan uzayın sonsuzluğu gibi sonsuzluk!"

"Sizi böyle coşkuyla konuşurken dinlemeyi seviyorum Bay Sainclair," dedi Bayan Campbell, "ve bu coşkuyu paylaşıyorum! Denizi ben de sizin sevdiğiniz kadar seviyorum."

"Ve yaratacağı tehlikelerle karşı karşıya kalmaktan çekinmezsiniz değil mi?" diye sordu Olivier Sainclair.

"Hayır çekinmem doğrusu! İnsan hayran olduğu şeyden çekinir mi?"

"Gözü pek bir yolcu olur muydunuz?"

"Belki Bay Sainclair," diye yanıtladı Bayan Campbell. "En azından, öyküsünü okuduğum bütün seyahatlerde, amacı uzak denizleri keşfetmek olanları tercih ediyorum. Kaç kez büyük denizcilerle denizleri aştım! Kaç kez bilinmeyen derinliklere daldım, tabii sadece düşüncede, ama büyük işler başaran kahramanların talihinden daha özendirici bir şey tanımıyorum!"

"Evet, Bayan Campbell, insanlık tarihinde, o keşiflerden daha güzel ne var! Atlas Okyanusunu ilk kez Colomb'la, Büyük Okyanusu Macellan'la, kutup denizlerini Parry, Franklin, d'Urville ve başka pek çok denizciyle geçmek, ne büyük bir hayal değil mi! Yola çıkmakta olan bir gemi, bir savaş gemisi, bir ticaret gemisi veya basit bir balıkçı teknesi görmeyeyim, bütün varlığımın ona binmesine engel olamıyorum! Sanırım denizci

olmak için doğmuşum ve çocukluğumdan beri işimin bu olmamasına her gün pişman olurum."

"Ama en azından deniz yolculuğu yaptınız değil mi?" diye sordu Bayan Campbell.

"Yapabildiğim kadar," diye yanıtladı Olivier Sainclair, Cebelitarık Boğazından Levant'ın kıyılarına kadar biraz Akdeniz'i, Kuzey Amerika'ya kadar biraz Atlas Okyanusunu, sonra Avrupa'nın kuzey denizlerini dolaştım ve doğanın İngiltere ve İskoçya'ya bol bol bağışladığı bütün suları tanırım."

"Ve ne harikulade bir bağıştır bu Bay Sainclair!"

"Evet, Bayan Campbell, şu buharlı geminin bizi götürdüğü Hebridlerin kıyıları kadar güzel bir yer daha bilmiyorum! Bu tam bir yarımada, gökyüzü doğuda olduğu kadar mavi değil ama yabanıl kayalarının ve sisli ufuklarının bütününde belki daha fazla şiir barındırıyor. Yunan yarımadası bir sürü kadın ve erkek tanrıdan oluşan bir toplum yaratmış. Olsun! Ama görüyorsunuz ki bunlar oldukça burjuva, çok olumlu, özellikle maddi yaşam konusunda yetenekli, ufak tefek işlerini yürüten, harcamalarının hesabını tutan ilahi yaratıklardır. Bana göre Olympos, bütün zayıflıklarını paylaştıkları insanlara fazlaca benzeyen tanrıların toplandıkları, az çok iyi şekillenmiş bir odaya benziyor! Bizim Hebridlerimiz böyle değildir. Olağanüstü varlıkların barınağıdır! Gözle görülemeyen, kutsal İskandinav tanrıçalarının elle tutulamayan biçimlerdir, bedenleri yoktur! Odin'dir, Ossian'dır, Fingal'dir, destanlardan çıkıp gelmiş bütün şiirsel hayaletlerin uçuşudur tamamen! Anılarımızda Kuzey Kutbunun sisli denizlerinde, kuzeyin en uzak köşele-

rinde karlar arasında ortaya çıkan bu simgeler ne kadar güzeldir! Alın size Yunan Olympos'undan daha farklı bir şekilde kutsal olan bir Olympos! Bunun dünyaya ait hiçbir tarafı yoktur ve onu kahramanlarına yakışan bir yere oturtmak gerekirse, orası bizim Hebrid Denizlerimizidir! Bayan Campbell, bana kalsa, kutsal varlıklarımıza hayran olmak için tam buraya gelirdim ve bu eski çağlardan kalan Kaledonya'nın esaslı bir çocuğu olarak, iki yüz adacığıyla, puslu gökyüzüyle, Gulf Stream akıntılarıyla ısınan çalkantılı denizleriyle yarımadamızı, Doğu'nun denizlerindeki hiçbir yarımadayla değişmem."

"Evet, o bizimdir, Highlandsli İskoçyalılarındır!" diye yanıtladı, genç yol arkadaşının coşkulu sözleriyle heyecanlanmış olan Bayan Campbell, "Argyle Kontluğunda yaşayan İskoçyalılarındır! Ah Bay Sainclair, ben de sizin gibi, İskoçya yarımadamıza tutkuyla bağlıyım! O muhteşemdir ve ben onu öfkeli haliyle de severim."

"Harikadır gerçekten," diye yanıtladı Olivier Sainclair. "Beş bin kilometrelik yolu aşıp gelmiş kasırganın öfkesini hiçbir şey durduramaz! İskoçya kıyısının karşısında Amerika kıyısı var! Okyanustaki büyük fırtınalar orada, Atlas Okyanusunun öteki kıyısında başladığı zaman dalgaların ve rüzgârların ilk saldırısı burayı vurur! Ama bu dalgalarla, rüzgârlar, Livinstone'un bahsettiği, aslanlardan korkmayan ama okyanustan korkan adamdan daha cesur olan Hebridlerimize, granit kayalar üzerinde yükselen, kasırgaların ve denizin şiddetiyle alay eden şu sağlam adalara ne yapabilir ki!.."

Deniz! Kimyasal bir hidrojen oksijen bileşimi!

"Deniz! İçinde yüzde iki buçuk oranında sodyum klorür bulunan kimyasal bir hidrojen oksijen bileşimi! Gerçekten de yeryüzünde sodyum klorür öfkesinden daha güzel bir şey yoktur!"

Bayan Campbell ve Olivier, kendilerine söylendiği belli olan ve onların heyecanına bir yanıt olarak söylenen bu sözleri duyunca arkalarına dönüp baktılar.

Aristobulus Ursiclos orada, köprünün üzerinde duruyordu.

Bu davetsiz misafir, Olivier Sainclair'in onunla birlikte Iona'ya gittiğini öğrenince, Bayan Campbell'la aynı zamanda Oban'dan ayrılma arzusuna engel olamamıştı. Onlardan önce gemiye binmiş, yolculuk boyunca *Pioneer*'ın kapalı salonunda durmuş, ada görününce yukarı çıkmıştı.

Sodyum klorür öfkeleri! Olivier Sainclair ve Bayan Campbell'ın düşlerine indirilen nasıl bir yumruktu bu!

14
Iona'da Geçen Günler

Bu sırada, Başrahip Tepesi deniz seviyesinden en fazla yüz yirmi metrede yükselen Iona –eski adıyla Dalgalar Adası– gittikçe belirginleşiyor, buharlı gemi hızla adaya yaklaşıyordu.

Öğleye doğru, *Pioneer*, gelişigüzel yontulmuş, deniz suyunun baştan aşağı yeşile boyadığı kayalarla oluşturulmuş küçük iskeleye yanaştı. Yolculardan çoğunluğu oluşturan bazıları, bir saat sonra tekrar gemiye binip Oban'a dönmek üzere, kim olduğunu bildiğiniz az sayıda diğerleriyse Iona'da kalmak üzere gemiden indi.

Adanın gerçek anlamda bir limanı yoktu. Dalgakıranın açık denizin dalgalarından koruduğu taşlardan yapılmış bir iskelesi vardı. O kadar. Yaz mevsiminde, birkaç gezinti yatıyla civarı araştıran balıkçı kayığı işte buraya sığınırdı.

Bayan Campbell ve yanındakiler, gezginleri onlara iki saatte adayı gösterecek bir programın insafına bırakarak, kalacak uygun bir yer aramaya başladılar.

Gerçekten de Iona'nın en fazla beş kilometre uzunluğu, bir buçuk kilometre genişliği vardır ve nüfusu neredeyse beş yüz kişidir. Adanın sahibi olan Argyle Kontu oradan ancak birkaç yüz sterlinlik gelir elde eder. Burada gerçek anlamda bir

kent yoktur, hatta ne bir kasaba ne de köy vardır. Dağınık birkaç ev, bunların çoğu, belki güzel ama oldukça iptidai, hemen hemen hepsi sadece kapıdan aydınlanan, penceresiz, ocaksız, çatısında bir delik bulunan, duvarları geniş yosun lifleriyle bağlanmış gübre ve çakıl taşları, saman sapları ve çalılarla örülmüş kulübelerdir.

Bu durumda, İskandinavya tarihinin ilk zamanlarında, Iona'nın Kelt rahiplerinin dinsel beşiği olduğuna kim inanır? Onların ardından, altıncı yüzyılda Aziz Columbanus'un –adaya adını da veren– İsa'nın yeni dinini öğretmek için burada İskoçya'nın ilk manastırını kurduğuna ve Cluny rahiplerinin Refrom hareketine kadar gelip burada oturduğunu kim gözünün önüne getirebilir! Birleşik Krallığın piskoposlarına ve tanınmış başrahiplerine okul olmuş büyük binalar neredeydi şimdi? O dönemin bilginlerinin yararlandıkları, geçmişin zengin arşivleri ve Roma tarihiyle ilgili el yazmaları bakımından zengin kitaplık, yıkıntılar arasında nerede bulunurdu? Yoo hayır! Bir zamanlar Avrupa'nın kuzeyini derinden değiştirecek olan uygarlığın doğduğu yerde yıkıntılardan başka bir şey kalmamıştı. Bir zamanların Aziz Columbanus Manastırından geriye, kumlu toprağından zar zor biraz arpa, patates ve buğday toplayabilen birkaç kaba saba köylü ile tekneleri küçük Hebrid adalarının balıklarıyla yaşayan az sayıda balıkçıyla bugünkü Iona'dan başka bir şey kalmamıştır!

"Bayan Campbell," dedi Aristobuslus Ursiclos küçümseyici bir ses tonuyla, "ilk bakışta

burasının Oban'ın yerini tutacağını düşünüyor musunuz?"

"Burası daha güzel," diye yanıtladı Bayan Campbell, adada fazladan bir kişinin daha kalacağını düşünse bile.

Bu sırada, Melvill kardeşler, Iona'nın Druidler ve Hristiyan dönemi kalıntılarını gezmek için geminin kendilerine az zaman bıraktığından şikâyetçi olan yolcuların indiği, bir otel veya gazino değil ama hemen hemen düzgün bir çeşit pansiyon gördüler. Aynı gün, Olivier Sainclair ve Aristobulus Ursiclos kötü denemeyecek birer balıkçı kulübesine yerleşirken, onlar *Armes de Duncan* hanına yerleştiler.

Ancak Bayan Campbell, küçük odasında, denizin üzerinde batıya bakan penceresinin önünde kendini Helensburgh'taki malikânenin yüksek kulesinin terasında olduğu kadar, kesinlikle Caledonian Otelinin salonunda olduğundan çok daha iyi hissediyordu, ruh hali böyleydi. Buradan, yuvarlak çizgisini hiçbir adacığın bozmadığı ufuk, gözlerinin önünde uzanıp gidiyordu ve azıcık hayal gücüyle beş bin kilometre ötede, Atlas Okyanusunun diğer kıyısında, Amerika yakasını görebilirdi. Gerçekten de güneşin burada bütün görkemiyle batmak için güzel bir sahnesi vardı!

Ortak yaşam basitçe ve sadelikle düzenlendi. Yemekler pansiyonun alt katında birlikte yeniliyordu. Eski geleneklere göre Bess Hanım ve Partridge, patronlarıyla aynı masada oturuyordu. Belki Aristobulus Ursiclos bunu şaşkınlıkla karşıladı ama Olivier Sainclair hiç yadırgamadı.

Aynısını kendisine gösteren bu iki uşağa karşı içinde çoktan bir sevecenlik doğmuştu.

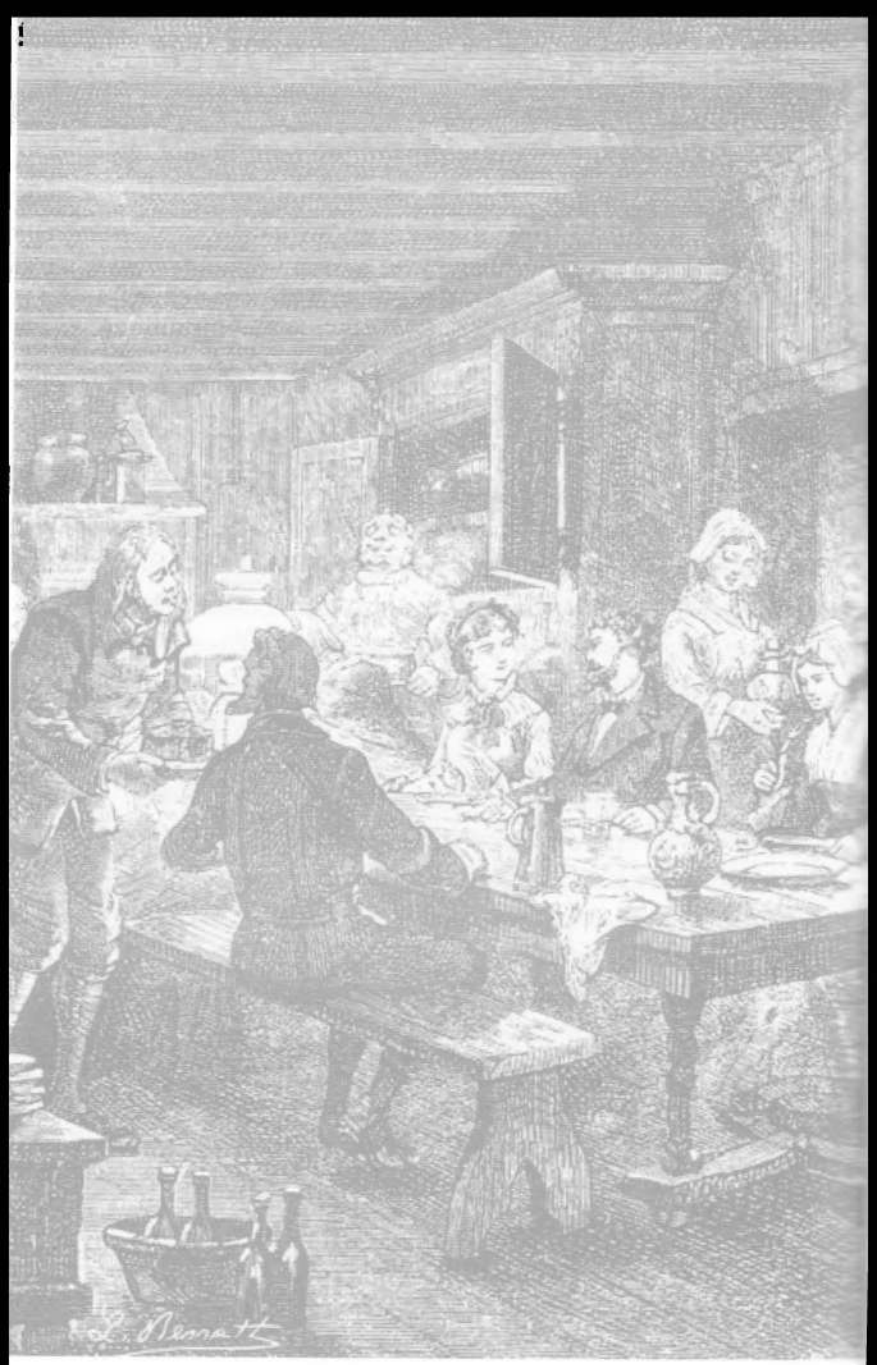
Böylece aile eski İskoç yaşantısını bütün sadeliğiyle sürdürüyordu. Adada yapılan yürüyüşlerin, Aristobulus Ursiclos'un münasebetsizce çağdaş bir not dile getirmeden duramadığı eski zamanlara dair konularda yapılan sohbetlerin ardından öğle veya akşam yemeğinde bir araya geliniyordu. Sonra, Bayan Campbell'ın her türlü havada, kapalı havalarda bile izlediği gün batımı vardı. Kim bilir! Belki bulutların altında bir delik oluşur, bir çatlak, küçük bir aralık, son ışının geçmesine izin verecek herhangi bir şey ortaya çıkıverirdi!

Fakat ne yemekler yeniyordu! Walter Scott'un en Kaledonyalı konukları, Fergus Mac Gregor'un verdiği bir öğlen yemeğinde veya Antikacı Oldbuck'ın verdiği bir akşam yemeğinde, eski İskoç geleneğine uygun olarak hazırlanmış bu tabaklarda kınayacak bir yan bulamazlardı. Bess Hanım ve Partridge, yüz yıl geri gitmişler, atalarının zamanında yaşıyormuşçasına mutluydular. Sam Kardeş ve Sib kardeş bir zamanlar Melvill ailesinin adeti olan mutfak bileşimlerini bariz bir hoşnutlukla karşılıyordu.

Ve işte, yemek odasına dönüştürülen alt kattaki odada geçen bazı konuşmalar şöyleydi:

"Glasgow'un yumuşacık pastalarından daha lezzetli şu yulaf unuyla yapılmış *cake*'ten biraz alabilir miyim?"

"Yukarı İskoçya'da yaşayan dağ köylülerinin hâlâ ziyafet verdikleri şu yulaf lapası *sowen*'dan alayım biraz!"

"Şu sowen'dan alayım biraz."

"Büyük ozanımız Burns'un dizelerinde haklı olarak, İskoç yemeklerinin en birincisi, en iyisi, en ulusalı olarak nitelendirdiği sakatat yahnisi *haggis*'ten biraz daha alayım!"

"Şu pırasalı tavuk çorbası *cockylecky*'den tekrar alabilir miyim? Tavuk eti biraz sert olsa da, içine eklenen armutlar enfes!"

"Sebze Çorbası *hotchpotch*'tan üçüncü defa alabilir miyim? Helensburgh'daki bir aşçının yaptığı herhangi bir çorbadan çok daha lezzetli!"

İki günde bir, küçük Hebrid Adalarını dolaşan buharlı gemilere ikmal yapılması koşuluyla *Armes de Duncan*'da iyi yemek yeniliyordu! İyi içki de içiliyordu!

Melvill kardeşleri, ellerinde bardakla, kaderlerine razı bir durumda görmeniz gerekirdi, iki litreden fazla alan büyük İngiliz bardaklarıyla, içinde köpük saçan mükemmel ulusal bira *usquebaugh*'ı veya daha iyisi, onlar için özel yapılmış *hummok*'u birbirlerinin sağlığına içerken! Veya sanki içenlerin midesinde mayalanmaya devam eden, arpadan çekilmiş viskiyi! Ve eğer sert birayı bulamazlarsa, sadece has buğdaydan çekilen *mum*'la, o da olmazsa içine küçük bir bardak cin katılabilen *two penny*'yle yetinemeyecekler miydi? Doğrusunu isterseniz, Helensburgh'un ve Glasgow'un mahzenlerindeki şeri ve portoyu neredeyse pek özlemiyorlardı.

Çağdaş yaşamın konforuna alışkın olan Aristobulus Ursiclos gereğinden fazla yakınmaktan vazgeçmiyorsa da kimse onun şikâyetleriyle ilgilenmiyordu.

O bu adada geçen zamanı uzun buluyordu, ama diğerleri için zaman hızla geçiyordu ve Bayan Campbell her akşam ufku kaplayan pusa bile artık söylenmez olmuştu.

Iona çok büyük bir ada değildi elbet, ama güzel havada yürüyüş yapmayı sevene de o kadar büyük bir alan gerekli midir zaten? Bir kraliyet parkının genişliği bir bahçenin köşesinde de bulunamaz mı? Dolayısıyla gezinip dolaşıyorlardı. Olivier Sainclair şurada burada mekân buluyor, Bayan Campbell resim yaparken onu izliyor ve zaman böyle akıp gidiyordu.

26, 27, 28 ve 29 Ağustos günleri nasıl olduğu anlaşılmadan geçip gitti. Denizin ıssız kayalıklarını sürekli dövdüğü bu yabani adaya, sürdürdükleri doğal yaşam çok yakışıyordu.

Deniz kıyısındaki kentlerin meraklı, geveze, sorgulayıcı dünyasından kurtulduğu için mutlu olan Bayan Campbell, onu kısa bir manto gibi koruyan *rokelay*'yi yani pelerinini omzuna atıyor, saçlarına karışmış, İskoçyalı gençlere çok yakışan kurdele gibi küçük bir eşarp olan *snod*'la saçlarını topluyor, Helensburgh'taki parkta yaptığı gibi yürüyüşe çıkıyordu. Olivier Sainclair onun inceliğine, kişiliğinin cazibesine, üzerinde yarattığı etkinin gayet farkında olduğu bu çekiciliğe hayran olmaktan yorulmuyordu. İkisi sık sık sohbet ederek, manzaraları seyrederek, hayal kurarak adanın en uzak kumsallarına yürüyüşe gidiyor ve denizin en son getirdiği yosunların üzerine basarak dolaşıyorlardı. Gözlerinin önünde, yalnızlıklarını bozdukları İskoç karabataklar, deniz papağanları

tammie-nories'ler; dalgaların sürüklediği balıkları bekleyen kuzey sumruları *pictarnie*'ler; başlarıyla boyunları sarı, Hedrid Adalarındaki perde ayaklıların en seçkin örneği, beyaz kanatlarının ucunda siyah kuş tüyleri olan sümsük kuşları sürüler halinde havalanıyordu.

Sonra akşam oluyor, her zaman biraz pusun perdelediği gün batımının ardından akşamın ilk saatlerini ıssız bir kumsalda birlikte geçirmeleri Bayan Campbell ve yakınları için ne kadar büyüleyiciydi! Ufukta yıldızlar beliriyor ve onlarla beraber Ossian'ın bütün şiirlerindeki anıların hepsi akla geliyordu. Derin sessizliğin ortasında, Bayan Campbell ve Olivier Sainclair, Fingal'in talihsiz oğlu yaşlı ozanın dörtlüklerini iki kardeşin sırayla okumasını dinliyorlardı.*

"Başı, batan güneşin bulutlarından çıkan ve görkemli adımlarının izini semanın mavisine yazan, gecenin yoldaşı, parlak yıldız, nereye bakıyorsun ovada?

"Günün fırtınalı rüzgârları susuyor; sakinleşen dalgalar kayalığın dibine sürünüyor, hafif kanatlarıyla hızla uçuşan akşam sivrisinekleri göklerin sessizliğini vızıltılarıyla dolduruyor.

"Parlak yıldız, nereye bakıyorsun ovada? Ama şimdiden gülümseyerek ufka doğru alçaldığını görüyorum bile. Elveda, elveda sessiz yıldız!"

---

* Bu şiiri daha sonra Alfred de Musset şu tanınmış dizilerle tekrar yazmıştır:

Akşamın solgun yıldızı, uzakların habercisi,
Siması batan güneşin ince örtüsünün ardından çıkan...
Ovada nereye bakıyorsun?

Sonra Sam kardeş ve Sib kardeş susuyor, hepsi pansiyondaki küçük odalarına dönüyordu.

O sırada, Melvill kardeşler ne kadar ileri görüşlü olmasalar da Bayan Campbell'ın gönlünde Aristobulus'un kaybettiğini Olivier Sainclair'in kazandığını anlıyorlardı. İki genç ellerinden geldiğince birbirlerinden kaçıyorlardı. İki dayı da yeğenlerinin iğnelemesine rağmen, epey çaba harcayarak, bu küçük topluluğu yakınlaştırmaya, bir arada tutmaya çalışıyorlardı. Evet, Ursiclos ve Sainclair'in birbirlerinden kaçmak, birbirlerine kibirli bir mesafede durmak yerine birbirlerine yaklaşmaya çalıştıklarını görseler, dayılar daha mutlu olacaklardı. O zaman bütün erkeklerin, kendileri gibi, kardeş olduklarını anlayacaklardı belki?

Sonunda, öylesine ustalıkla plan yaptılar ki, 30 Ağustosta, Başrahip Tepesinin güneyinde, kuzeydoğuda bulunan kilisenin, manastırın ve mezarlığın kalıntılarını birlikte gezmeye karar verdiler. Turistlerin yaklaşık iki saatte yaptıkları bu ziyareti, Iona'nın yeni konukları henüz yapmamışlardı. Bu, bir zamanlar sahildeki kulübelerde yaşayan, dünyadan elini eteğini çekmiş keşişlerin efsanevi gölgelerine karşı saygısızlık, II. Fegus'tan Macbeth'e kadar, bütün krallık ailelerinin bu büyük ölülerine karşı vefasızlık olurdu.

15
Iona Harabeleri

Bu durumda, o gün, Bayan Campbell, Melvill kardeşler ve iki genç adam yemekten sonra yola çıktılar. Güzel bir sonbahar havası vardı. Sık sık, ince bulutların arasındaki boşluklardan ışık huzmeleri süzülüyordu. Bu aralanmalarda, adanın bu tarafını süsleyen kalıntılar, deniz kıyısının kümelenmiş kayalıkları, Iona'nın engebeli topraklarına yayılmış evler; hoş bir meltemin okşayışıyla buruşan deniz, biraz hüzünlü görünen çehrelerini yeniler, güneşin ışığıyla neşelenirdi.

O gün hiç ziyaretçi yoktu. Buharlı gemi bir gün önce adaya elli kadar yolcu getirmişti; hiç kuşkusuz, ertesi gün de yine o kadar getirecekti; ancak bugün Iona Adası tamamen oraya yeni yerleşenlere aitti. Bu durumda, gezginler oraya vardığı zaman, harabeler tamamen boş olacaktı.

Yolu neşeyle yürüdüler. Sam kardeş ve Sib kardeşin keyifli halleri diğerlerine de yansımıştı. Sohbet ediyor, gidip geri geliyor, kuru taş duvarlar arasından kayalıklı keçi yollarına dalıyorlardı.

İlk olarak, Mac-Lean için dikilmiş haçın önüne durdukları zaman her şey yolundaydı. Ana caddeye tepeden bakan bu dört buçuk metre yüksekliğindeki, tek parça kırmızı granit taş, on altıncı

yüzyılın ortalarına doğru başlayan Reform hareketine kadar adada yükselen üç yüz altmış haçtan geriye kalan tek örnekti.

Olivier Sainclair, haklı olarak, iyi bir işçilikle yapılmış, sararmış otlarla kaplı çorak bir düzlüğün ortasında güzel bir etki yaratan bu anıtın taslağını çizmek istedi.

Bayan Campbell, Melvill kardeşler ve o, bütününü görebilmek için, haçın elli metre ötesinde durdular. Olivier Sainclair bir duvarın ucuna oturdu ve Mac-Lean haçının yükseldiği arazinin ilk planlarını çizmeye başladı.

Birkaç saniye sonra, haçın temel taşlarından birine tırmanan biri varmış gibi geldi.

"Bak şu işe! Bu davetsiz misafir de nereden geldi?" dedi Olivier Sainclair, "bari keşiş kılığına girseydi, resmi bozmazdı, ben de bu tarihi haçın önünde diz çökerdim!"

"Canınızı sıkacak sıradan bir meraklı o Bay Sainclair," diye yanıtladı Bayan Campbell.

"Ama bu bizden önde yürüyen Aristobulus Ursiclos değil mi?" dedi Sam kardeş.

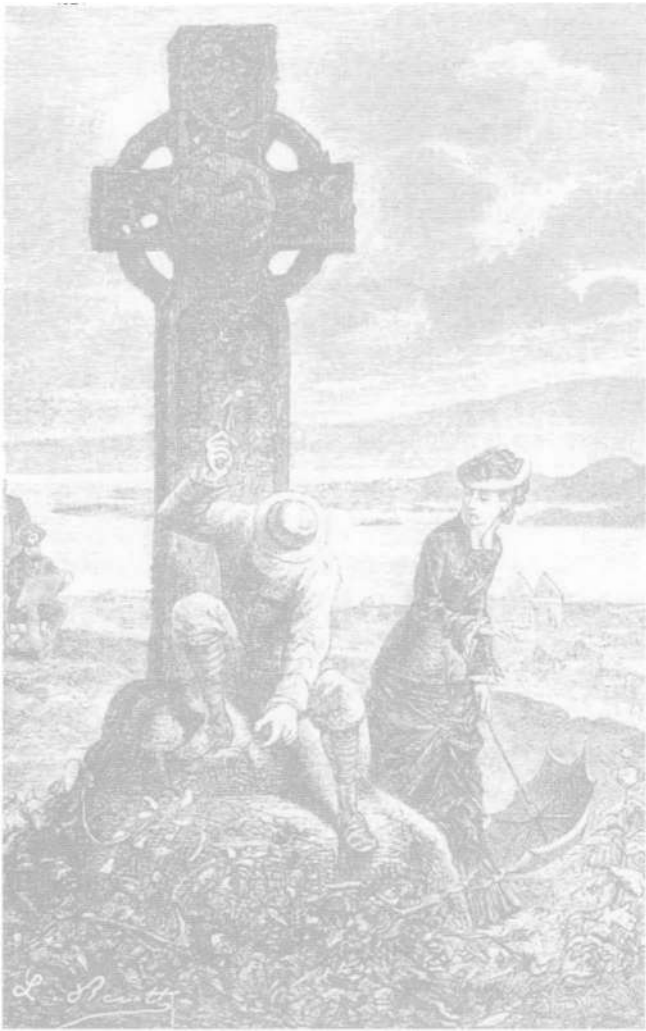
"Ta kendisi diye ekledi," Sib kardeş.

Gerçekten de Aristobulus Ursiclos'tu bu. Haçın temel taşına oturmuş, çekiçle vuruyordu.

Bu yerbilimcinin yüzsüzlüğüne sinirlenen Bayan Campbell hemen yanına gitti:

"Beyefendi burada ne yapıyorsunuz?" diye sordu.

"Ne yaptığımı görüyorsunuz Bayan Campbell," dedi Aristobulus Ursiclos, "bu granitten bir parça koparmaya çalışıyorum."

Haçın temel taşına oturmuş, çekiçle vuruyordu.

"İyi ama bu taş toplama saplantısı ne işe yarayacak? İkonaları kırma çağının geçtiğini sanıyordum."

"Ben ikona kırıcı değilim," diye yanıt verdi Ursiclos, "ben yerbilimciyim ve bu yüzden de bu taşın özelliklerini öğrenmek istiyorum."

Şiddetli bir çekiç darbesi kırma işini bitirdi; temelden bir parça taş toprağa yuvarlandı.

Aristobulus Ursiclos yerden aldığı taşı burnunun ucuna yaklaştırdı, doğabilimcilerin kullandığı, gözlüklerinin gücünü iki kat artıran büyüteci kılıfından çıkarıp taşı incelemeye başladı.

"Tam düşündüğüm gibi, kırmızı granit, sıkı dokulu, çok dayanıklı, Nonnes Adasından getirilmiş olmalı, on ikinci yüzyıl mimarlarının Iona Katedralini yaparken kullandıklarına çok benziyor."

Ve Aristobulus Ursiclos, az önce yanına gelen Melvill kardeşlerin de kendilerini dinlemek zorunda hissettikleri, arkeolojiyle ilgili bir seminer sunmak için bu güzel fırsat da kaçırmadı.

Bayan Campbell hiçbir merasime gerek duymadan Olivier Sainclair'in yanına dönmüştü, resim bitince hepsi katedralin avlusunda buluştular.

Bu eser, birleşik iki kiliseden oluşmuş, karmaşık bir binadır; sur gibi kalın duvarları, kaya gibi sağlam sütunlarıyla bin üç yüz yıldır, oradaki iklimin verdiği hasarlara dayanmıştır.

Ziyaretçiler, birkaç dakika, kubbelerinin taşıyıcı askılarını ve kemerlerinin eğimini Roma mimarisinden almış olan birinci kilisede dolaştılar, sonra on ikinci yüzyıldan kalma, birincinin orta bölümünü ve iki tarafta yan bölümlerini oluşturan Gotik mimariyle yapılmış ikinci kiliseye geçtiler. Böyle kalıntılar arasında dolaşıyor, bir yüzyıldan diğerine geçiyor, aralarından toprak gözüken

kare döşeme taşlarına basarak yürüyorlardı. Şurada mezar kapakları, ilerde köşelere konulmuş, yontulmuş yüzeyleriyle geçenlerden sadaka ister gibi duran birkaç mezar taşı vardı.

Bunların hepsi ağır, ciddi, sessiz, geçmiş zamanların şiirini fısıldıyordu.

Bilim insanı yol arkadaşlarının geride kaldığını fark etmeyen Bayan Campbell, Olivier Sainclair ve Melvill kardeşler, bir zamanlar birinci kilisenin kapısının üstünde olan, daha sonra iki binanın kesiştiği yerde bulunan kare şeklindeki kulenin kalın kubbesinin altına girdiler.

Birkaç saniye sonra, sesleri yansıtan döşeme taşlarının üzerinde ilerleyen ölçülü adımlar işitildi. Sanki taş heykellerden biri cinlerin soluğuyla canlanmış, Don Juan'ın salonundaki komutan gibi ağır ağır, yeri göğü sarsarak yürüyordu.

Ölçüm yapan adımlarla katedralin boyutlarını hesaplayan Aristobulus Ursiclos'tu bu.

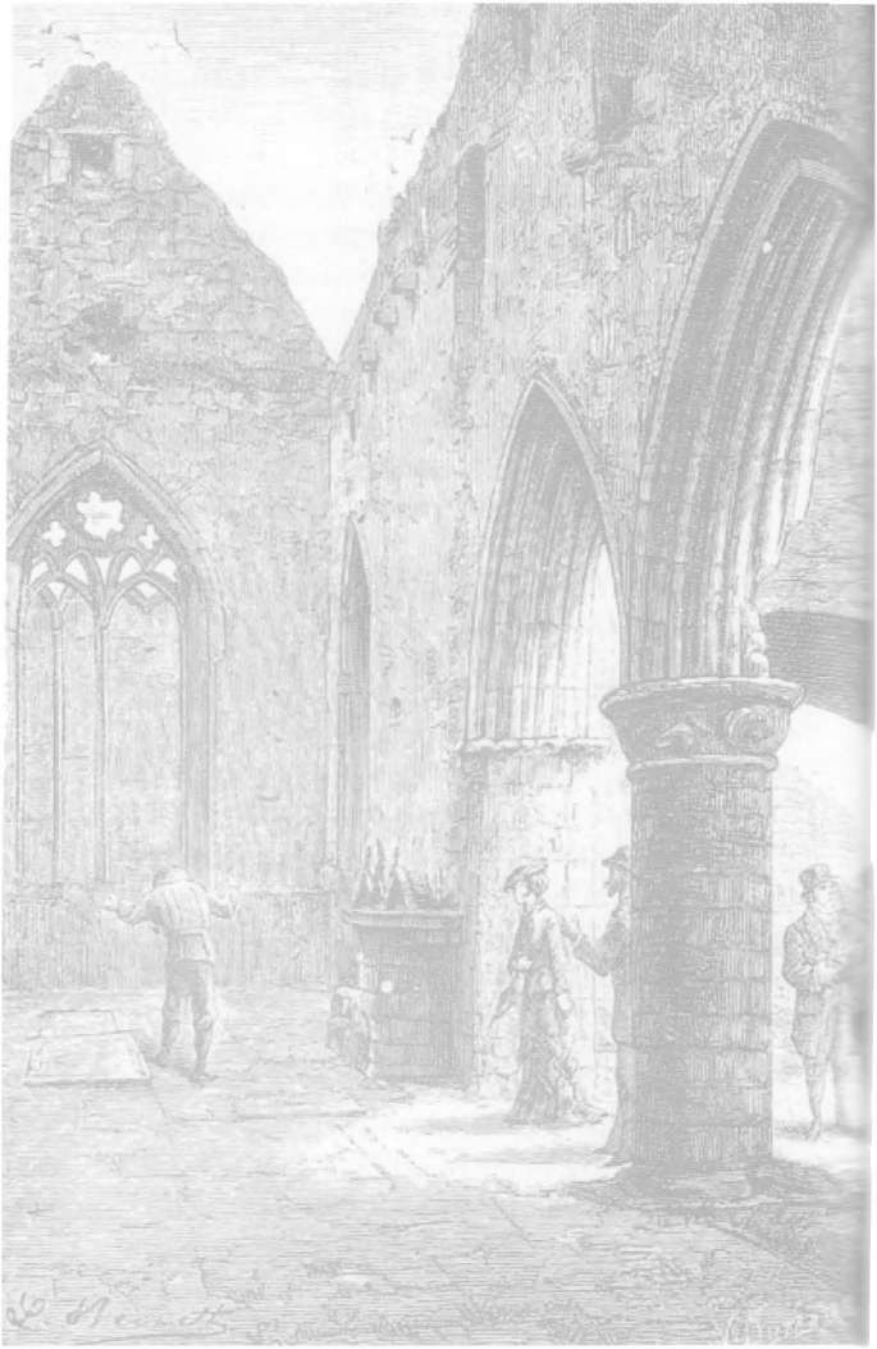
"Doğudan batıya 160 adım," dedi, ikinci kiliseye girerken, rakamı not defterine yazarak.

"Ah! Siz misiniz Bay Ursiclos!" dedi Bayan Campbell alaycı bir ses tonuyla. "Yerbiliminden sonra şimdi de geometri mi?"

"Yan bölümlerin kesiştiği yere ise sadece yetmiş adım," diye yanıtladı Aristobulus Ursiclos.

"Peki kaç karış?" diye sordu Olivier Sainclair.

Aristobulus Ursiclos dönüp, kızıp kızmamaya karar veremeyen bir insan gibi Olivier Sainclair'e baktı. Neyse ki Melvill kardeşler, tam zamanında duruma müdahale ederek, Bayan Campbell ve iki genç adamı manastırı ziyaret etmeye götürdüler.

Katedralin boyutlarını hesaplayan
Aristobulus Ursiclos'tu bu.

Bu yapıdan geriye, Reform hareketinin verdiği bütün hasarlara dayanmış olsa da, güçlükle tanınabilen yıkıntılar kalmıştır. Manastır Reform hareketinden sonra devletin sığınmalarına izin verdiği Aziz Augustinus rahibelerine barınak bile olmuştur. Bugünse artık kutup ikliminin fırtınalarına zarar görmeden dayanabilmesi için taşıyıcı askıları olan kubbesi ve Roma mimarisine ait sütunları olmadığından, fırtınaların yıkıp döktüğü bir manastırın acıklı kalıntılarından başka bir şey değildir.

Ziyaretçiler, bir zamanlar gelişmekte olan bu manastırdan geriye kalanları inceledikten sonra, Aristobulus Ursiclos'un iç kısmının boyutlarını ölçmeye kalkışmadığı, daha iyi korunmuş kiliseyi hayranlıkla gezebildiler. Kilisede, manastırın yemekhanesinden ve dehlizlerinden daha sonra veya daha sağlam yapıldığından yalnızca çatı eksiktir ama hemen hemen olduğu gibi duran koro yeri, antikacıların çok beğendikleri bir mimari eserdir.

Burada yaşayan cemaatin en son rahibesinin mezarı manastırın batı tarafındadır. Siyah mermer mezar taşının üzerinde iki meleğin ortasında Bakire Meryem ve tepesinde kucağında İsa bebeği tutan Meryem Ana kabartması vardır.

"Rafaello'nun göz kapaklarını indirmemiş iki Meryem ana tablosu, iskemlede oturan Meryem ve Sistina Meryemi gibi, bu da bize bakıyor ve gözleri gülümsüyormuş gibi görünüyor."

Bayan Campbell'ın bu yorumu gayet yerindeydi ama Aristobulus Ursiclos'un dudağında alaycı bir gülümsemeye sebep oldu.

"İyi ama Bayan Campbell, gözlerin gülümseyebileceğini nereden öğrendiniz?"

Bayan Campbell ona cevap vermeyi arzu edebilirdi, ne olursa olsun kendi gözlerinin onun yüzüne bakarken böyle bir ifadesi olmayacağını söyleyecekti, ama sustu.

"Bu çok yaygın bir hatadır," dedi Aristobulus Ursiclos, yetkili bir ağızdan konuşuyormuş gibi, "gözbilimin söylediğine göre, görmeyle ilgili organlar her türlü duygu ifadesinden yoksundur. Örneğin yüze bir maske koyun, bu maskenin deliklerinden gözlere bakın, iddiaya girerim, o gözlere bakarak bu yüzün ifadesi neşeli mi, üzüntülü mü yoksa kızgın mı bilemezsiniz."

"Ya gerçekten mi?" diye sordu bu küçük dersle ilgilenmişe benzeyen Sam kardeş.

"Bunu bilmiyordum," diye ekledi Sib kardeş.

"Evet, öyledir," diyerek devam etti Aristobulus Ursiclos, "ve eğer bir maskem olsaydı..."

Ancak şaşırtıcı ki genç adamın maskesi yoktu ve deney bütün şüpheleri ortadan kaldıracak biçimde yapılamadı.

Dahası, Bayan Campbell ve Olivier Sainclair dehlizden ayrılmışlar, Iona'nın mezarlığına doğru gidiyorlardı.

Buraya Aziz Columbanus'un arkadaşının anısına "Oban'ın Mabedi" deniyordu, kalıntıları ölülerin yattığı bu tarlanın ortasında yükselen kilise de onun anısına yapılmıştı.

Kırk sekiz İskoç kralının, Hebrid Adalarından sekiz kral yardımcısının, İrlanda'nın dört kral yardımcısının ve tarih öncesi çağlardaki bütün

liderler gibi adı unutulmuş bir Fransız kralının yattığı, her tarafı mezar taşlarıyla dolu bu yer, garip bir yerdir. Uzun demir parmaklıkla çevrili, yan yana konmuş döşeme taşlarıyla döşenmiş, Kelt rahiplerinden kalma kutsal kayalık yol değil de taşların mezarlara benzediği bir Karnak alanı gibidir. Taşların arasında, yeşil yapraklardan bir yatağın üzerinde, Macbeth'in karanlık dramında bahsedilen İskoçya Kralı Duncan'ın graniti yatar. Bu taşların bazılarının üzerinde, sadece geometrik bir desen vardı, yuvarlak bir kabartıyla yontulmuş olanlar diğerleri, bir ceset gibi kaskatı uzananlar, şu korkunç Kelt Krallarından bazılarını temsil ederler.

Iona'daki bu mezarlığın üzerinde ne hatıralar gezinir! Hebridlerin Aziz Denis'inin toprağını araştırmak insanın hayal gücünü nasıl da geçmişe götürüyor!

Ve buralardan esinlenerek yazılmışa benzeyen Ossian'ın dizelerini insan nasıl unutabilir?

"Yabancı! Burada, kahramanlarla kaplı bir topraktasın. Zaman zaman bu ölü kahramanların şerefine şarkı söyle. Söyle ki onların solgun gölgeleri sevinçle yanına gelsinler!"

Bayan Campbell ve yoldaşları sessizce geziyorlardı. Bu kadar uzak bir tarihin belirsizliklerine birkaç turist için zarar veren bir yeminli rehberin vereceği sıkıntıya katlanma zorunlulukları yoktu. Onlar, ülkesinin bağımsızlığı için savaşan bir kahramanı Robert Bruce'un, silah arkadaşı, yoldaşı, Adalar Kralı Angus Ong'un torunlarını tekrar görür gibiydiler.

Bayan Campbell ve yoldaşları sessizce geziyorlardı.

"Buraya akşam olurken tekrar gelmek isterim," dedi Bayan Campbell. "Sanırım bu anıları hatırlamak için o saatler daha uygun olur. Zavallı Duncan'ın cesedini getirdiklerini görürdüm. Getirenlerin onu atalarının kutsal toprağına bırakır-

ken söylediklerini duyardım. Bay Sainclair, söyleyin, gerçekten de krallık mezarlığını koruyan ruhları anmak için en uygun zaman değil mi?"

"Evet, Bayan Campbell ve siz çağırırsanız, sesinize karşı koyacaklarını sanmıyorum."

"Nasıl Bayan Campbell? Ruhlara inanıyor musunuz?" diye bağırdı Aristobulus Ursiclos.

"Evet, bayım gerçek bir İskoç kızı olarak inanıyorum," diye yanıtladı Bayan Campbell.

"Ama gerçekte, bunun düş ürünü olduğunu biliyorsunuz değil mi? Bu hayallerin hiçbiri gerçekte yoklar!"

"Peki ya bunlara inanmak hoşuma gidiyorsa!" diye yanıtladı Bayan Campbell. "Bu münasebetsiz karşı çıkış karşısında harekete geçerek, evin mobilyasını koruyan iyilik perilerine, antik İskandinav alfabesiyle okuyup üfleyen cadılara, savaşta ölen askerleri taşıyan, İskandinav mitolojisinin uğursuz kadınlarına, Valkyrie'lere, gerçek bir yukarı İskoçya çocuğunun hiçbir zaman unutmayacağı şairimiz Burnst'un şu ölümsüz dizelerinde adları geçen bütün o tanıdık perilere inanmak hoşuma gidiyorsa:

'Bu gece, uçuşan periler, Cassilis Dawnan's'ın üzerinde dans ediyorlar veya ayın solgun ışığında kayalıklarla küçük derelerin ortasındaki koylarda gözden kaybolmak için Golzean'a doğru gidiyorlar.'"

"Peki ama Bayan Campbell," diye devam etti inatçı budala, "ozanların kendi düş güçleriyle yarattıkları bu rüyaya inandıklarını mı zannediyorsunuz?"

"Tabii elbette beyefendi," diye yanıtladı Olivier Sainclair, "aksi halde şiirleri derin bir inanca dayanmayan bütün yapıtlar gibi sahte olurdu."

"Siz de mi beyefendi?" diye sordu Aristobulus Ursiclos, "ben sizin ressam olduğunuzu sanıyordum, şair olduğunuzu bilmiyordum."

"Bu ikisi aynı şey," diye yanıtladı Bayan Campbell, "farklı biçimlerde ortaya çıksa da sanat tek şeydir."

"Yok hayır... olamaz!.. Bu kabul edilemez!.. Bulanık kafaları düş ürünü tanrılar yaratan bu yaşlı ozanların uydurdukları söylencelere inanıyor olamazsınız!"

"Yoo! Bay Ursiclos!" diye bağırdı can damarına basılan Sam kardeş. "Yaşlı İskoçya'mızın şarkılarını söyleyen atalarımızdan bu şekilde bahsedemezsiniz!

"Onları işitiyor musunuz!" dedi Sib kardeş, en sevdikleri şiirin sözlerine dönerek. "'Ozanların şarkılarına bayılırım. Geçmiş zamanın öykülerini dinlemek çok hoşuma gider. Onlar benim için sabahın sakinliği ve dağları nemlendiren çiy tanelerinin serinliği gibidir...'"

"'Dağların yamacına güneşin sadece tembel ışınları gelmeye başladığı zaman,'" diye ekledi Sam kardeş, "'ve küçük vadinin sonundaki göl durgunlaşıp ve mavimsi bir renge büründüğünde!'"

Aristobulus Ursiclos birdenbire sözlerini kesmeseydi iki dayı Ossian'ın şiirleriyle kendilerinden geçmeye devam ederlerdi şüphesiz.

"Peki ama beyler, bu kadar heyecanla bahsettiğiniz, var olduğu iddia edilen cinlerden birini

bile gördünüz mü hiç? Hayır! Peki görülebilirler mi? O da mümkün değil, değil mi?"

"İşte bunda yanılıyorsunuz bayım, onları hiç göremediğiniz için size acıyorum," diye söze devam etti cinlerinin saçının bir telini bile kendisine karşı çıkan adama kaptırmak istemeyen Bayan Campbell. "Onları İskoçya'nın bütün yüksek dağlarında, terk edilmiş derin vadilerden aşağı kayarken, kanyonların en dibinden yükselirken, göllerin üzerinde uçuşurken, Hebridlerimizin sakin sularında dalıp çıkarken, kutup kışının üzerimize saldığı fırtınaların ortasında oyun oynarken görürsünüz. Mesela, şu ille de görmek istediğim yeşil ışını ele alalım, neden bir takım Valkyrie'lerin, saçakları ufkun sularında sürüklenen atkısı olmasın ki?"

"Yoo hayır!" diye bağırdı Aristobulus Ursiclos, "İşte buna hayır! Şimdi size Yeşil Işınınızın ne olduğunu söyleyeceğim!"

"Lütfen söylemeyin beyefendi," diye bağırdı Bayan Campbell, "bunu bilmek istemiyorum!"

"Yoo, söyleyeceğim," diye ısrar etti tartışmanın iyice öfkelendirdiği Aristobulus Ursiclos.

"Bunu kesinlikle yasaklıyorum..."

"Yine de söyleyeceğim, Bayan Campbell. Yuvarlağı tam ufka değdiği an güneşin gönderdiği o son ışın eğer yeşilse, büyük olasılıkla o sırada içinden geçtiği ince su katmanının rengini aldığı içindir."

"Susun... Bay Ursiclos!.."

"Ya da bu yeşil renk, hemen yok olan ama gözümüz görmeye alıştığı için etkisi devam etmekte

olan güneş küresindeki kırmızı rengin ardından gelir, çünkü, optikte yeşil tamamlayıcı renktir!"

"Ah! Beyefendi fizik kurallarıyla akıl yürütmeleriniz yok mu?"

"Benim akıl yürütmelerim Bayan Campbell, nesnelerin doğasıyla uyumludur," diye yanıtladı Aristobulus Ursiclos, "ve aslında tam da bu konuda bilimsel bir makale yayınlamayı düşünüyorum."

"Hadi gidelim dayılarım!" diye bağırdı artık gerçekten sinirlenmiş olan Bayan Campbell, "Bay Ursiclos, sonunda Yeşil Işınımı açıklamalarıyla mahvedecek!"

Bunun üzerine Olivier Sainclair araya girdi:

"Bayım," dedi, "Yeşil Işın hakkında yazacağınız makale çok ilginç olacaktır, ama izin verirseniz size daha da ilginç olacak bir konuda araştırma yapmanızı önerebilirim."

"Neymiş, beyefendi?" diye sordu Aristobulus Ursiclos, horozlanarak.

"Eminim biliyorsunuzdur, beyefendi, bazı bilim adamları şu heyecan verici soruyu ele aldılar: *Denizin dalgalanmasında balık kuyruklarının payı nedir?*.."

"İyi ama beyefendi!.."

"Evet tabii beyefendi, bilimsel derin düşünceleriniz için önerebileceğim bir konu daha: *Fırtınaların oluşmasında, nefesli çalgıların etkisi*."

16
İki El Silah Sesi

Ertesi gün ve eylül ayının ilk günlerinde Aristobulus Ursiclos'u gören olmadı. Bayan Campbell'ın yanında boşuna zaman kaybettiğini anlayıp turistlerin gemisiyle Iona'dan ayrılmış mıydı acaba? Bunu kimse bilemiyordu. Zaten ortalıkta gözükmemekle daha iyi ediyordu. Çünkü artık genç kızda bir çeşit umursamazlık değil, bir tür antipati uyandırıyordu. Işığının şiirselliğini bozmak, düşünü sıradan somut bir olaya çevirmek, Valkyrie'nin atkısını kaba saba bir optik olaya dönüştürmek! Genç kız, bu hariç belki de her şeyi affedebilirdi.

Melvill kardeşlerin Aristobulus Ursiclos'un başına ne geldiğini araştırmalarına bile izin verilmedi.

Zaten neye yarardı ki bunu öğrenmek? Ona söyleyecek neleri vardı ki, ondan ne bekleyebilirlerdi ki? Kaba saba yazı ile yüce şiir arasındaki uçurumla ayrılmış, biri her şeyi bilimsel formüllere indirgemeye düşkün, diğeri nedenlere aldırmayan, izlenimlerle yetinen ve yalnızca ideallerıyle yaşayan, birbirinden bu kadar farklı iki varlığın birlikteliği düşünülebilir miydi bundan böyle?

Buna rağmen Partridge, Bess Hanım'ın baskısıyla, kendi taktığı adla "genç yaşlı bilginin" he-

nüz oradan ayrılmadığını, hâlâ balıkçı kulübesinde kaldığını ve yemeklerini de orada tek başına yediğini öğrenmişti.

Önemli olan artık Aristobulus Ursiclos'u hiç görmüyorlardı. Doğrusu şu ki o, kuşkusuz birtakım ileri akıl yürütmelerle meşgul olmak için kendisini odasına kapatmadığı zamanlarda, tüfeği omzunda, kıyıdaki alçak kumsallarda dolaşıyor, öfkesini, bu işte hiçbir suçu olmayan karabataklara ve martılara katliam yaparak çıkartıyordu. Hâlâ biraz ümidi vardı belki de? Bayan Campbell Yeşil Işınını görme hayalini gerçekleştirirse, tekrar iyi hislerine dönecek diye düşünüyordu belki de? Sonuçta karakterine bakılırsa bu mümkündü.

Ama bir gün rakibinin beklenmedik, aynı zamanda da cömert müdahalesi olmasaydı onun için çok daha kötü sonuçlanabilecek, oldukça tatsız bir şey geldi başına.

2 Eylül günü, öğleden sonraydı, Aristobulus Ursiclos, Iona'nın güney ucundaki kayalıkları incelemeye gitmişti. Büyük granit kütlelerden bir tanesi, bir "kaya kümesi" özellikle dikkatini çekmişti, bunun en tepesine tırmanmaya karar verdi. Fakat buna kalkışmak tehlikeliydi çünkü kayanın bütün yüzeyi çok kaygandı ve ayak basacak yer yoktu.

Buna rağmen Aristobulus Ursiclos kararından vazgeçmek istemedi ve orada burada biten bir tutam bitkiye tutunarak kayanın yüzeyinden tırmanıp kolayca kaya kümesinin en tepesine ulaştı.

Tepeye varınca, her zamanki yerbilimci çalışmasına kaptırdı kendini, ama geri inmek istediğinde bunu yapmak daha zordu. Önce kayanın hangi tarafından kendini bırakıp aşağı kayabileceğine karar vermesi gerekiyordu, bu da çok tehlikeliydi. Bu sırada ayağı kaydı, tutunamadan yuvarlanmaya başladı, eğer düşerken kırık bir kütüğe takılmamış olsaydı, aşağıdaki sert dalgalara yuvarlanmış olacaktı.

Aristobulus Ursiclos orada hem gülünç hem de tehlikeli bir şekilde asılı kalmıştı. Ne aşağı inebiliyor ne de yukarı çıkabiliyordu.

Bu şekilde bir saat geçti, eğer o sırada, ressam sırt çantasıyla Olivier Sainclair oradan geçmeseydi ne olurdu kim bilir? Çığlıkları işitip durdu. Aristobulus Ursiclos'u o şekilde bir tavernanın önünde asılmış ağaç kuklalar gibi, on metre yüksekte havada sallanırken görünce önce gülmesi geldi, ama sonra biraz düşününce onu kurtarmak için kendini tehlikeye atmaktan çekinmedi.

Bu iş pek de kolay olmadı. Olivier Sainclair kaya yığınlarının en üstüne tırmanmak zorunda kaldı. Asılı kalmış adamı yukarı çekmesi ve öteki taraftan inmesi için yardım etmesi gerekti.

"Bay Sainclair," dedi Aristobulus Ursiclos, ayağını sağlam bir yere basar basmaz, "bu yüzeyin düşeyiyle arasındaki eğim açısını yanlış hesaplamışım. Bu yüzden kayma ve asılı kalma durumu..."

"Bay Ursiclos," diye yanıt verdi Olivier Sainclair, "tesadüflerin bana size yardım etme fırsatı verdiğine sevindim!"

Olivier çığlıkları işitip durdu.

"Yine de size teşekkür etmeme izin verin..."

"Buna hiç gerek yok beyefendi. Siz olsaydınız benim için aynısını yapmaz mıydınız?"

"Elbette!"

"O zaman ödeşmek üzere!"

Sonra iki genç adam ayrıldılar.

Olivier Sainclair kendisi için çok da önemi olmayan bu olaydan kimseye söz etme gereği hissetmedi. Aristobulus Ursiclos'a gelince, o da bu olayı ağzına almadı ama içten içe, canı çok tatlı olduğu için, bu kötü durumdan onu kurtaran rakibine minnettar kaldı.

Peki ya şu meşhur ışık? Kabul etmek gerekir ki çok naz ediyordu! Ancak, kaybedecek zaman yoktu. Sonbahar mevsimi çok yakında gökyüzünü sis perdesiyle kaplayacaktı. Eylül ayının yukarı enlemlerde göstermekte cimri davrandığı o berrak akşamlar bitecekti. Bir ressamın fırçasından çok, bir geometricinin cetveliyle çizilmiş gibi net görünen ufuklar görünmez olacaktı. Bunca seyahatin ardından, doğa olayını görmekten vazgeçmeleri mi gerekecekti? Olayı gözlemlemeyi gelecek yıla mı ertelemeliydiler yoksa başka göklerin altında aramakta ısrarcı mı olmalıydılar?

Aslında bu hem Bayan Campbell'ın, hem de Olivier Sainclair'in canını sıkan bir konuydu. İkisi de Hebrides Adalarında ufkun açık denizlerdeki bulutlarla kararmasına ciddi olarak sinirleniyordu.

Sisli eylül ayının ilk dört günü bu şekilde geçti.

Her akşam, Bayan Campbell, Olivier Sainclair, Sam kardeş, Sib kardeş, Bess Hanım ve Partridge,

yükselen denizin küçük dalgalanmalarıyla ıslanan bir kayaya oturuyor, büyük bir dikkatle, berrak bir gökyüzünde kuşkusuz daha göz kamaştırıcı olacak güneşin muhteşem ışıkların üzerinde batışını izliyorlardı.

Günün sonunda ortaya çıkan bu büyük final karşısında, bir buluttan diğerine değişen, göğün en üst noktasındaki mordan, ufuktaki altın kırmızısına kadar bu göz kamaştırıcı renk çeşitliliği karşısında, havadaki kayalara çarpıp sıçrayan büyüleyici ışık şelalesi karşısında bir sanatçı sevinçle el çırpardı, yalnız burada kayalar buluttandı ve bu bulutlar, güneşin küresini aşındırıp gözlemcilerin boşuna bekleyip durduğu son ışınları da emiyordu.

O zaman yıldız battığında hepsi ayağa kalkıyor, makinistin hatası yüzünden son etkisi kaybolmuş görsel bir şölenin seyircileri gibi, hayal kırıklığı içinde en uzun yoldan yürüyerek *Armes de Duncan* Hanına geri dönüyorlardı.

"Yarın görüşmek üzere!" diyordu Bayan Campbell.

"Yarına artık!" diye yanıt veriyorlardı iki dayı. "İçimize doğuyor, sanki yarın..."

Melvill kardeşlerin içine her akşam olumlu bir duygu doğuyor ve bu duygu her zaman hayal kırıklığıyla sonuçlanıyordu.

Ancak 5 Eylül günü harika bir sabahla başladı. Gün doğumunun pusu güneşin ilk ışınlarıyla eriyip kayboldu.

Barometrenin birkaç gündür güzel havaya doğru ilerleyen göstergesi biraz daha ilerleyip güzel havada durdu. Hava, yazın yakıcı günle-

rindeki gibi gökyüzünü titrek bir buğunun kaplamasına sebep olacak kadar sıcak değildi artık. Atmosferin kuruluğu, deniz seviyesinde, havası hafiflemiş bir dağda, birkaç bin metre yükselmiş gibi hissettiriyordu.

O günün geçirdiği değişimleri her birinin nasıl endişeyle atlattığını anlatmak imkânsız. Gökyüzünde azıcık bulut görseler kalplerinin nasıl çarptığını göstermeyi denemek bile olanaksız. Güneşin günlük yolculuğunda izlediği yörüngeye nasıl bir merakla baktıklarından bahsetmeye çalışmak bile pervasızlık olurdu.

Neyse ki, hafif ama sürekli esinti karadan geliyordu. Doğudaki dağlardan geçerken, arka yüzeydeki uzun çayırları yalayıp giderken, geniş su birikintilerinin yaydığı ve akşam saatlerinde açık deniz rüzgârlarının getirdiği nemli moleküllerle yüklenmemesi gerekirdi.

Bugün ne kadar yavaş geçiyordu! Bayan Campbell yerinde duramıyor, yakıcı sıcaklığa meydan okuyarak, ileri geri yürüyüp duruyordu. Olivier Sainclair o sırada daha geniş bir ufuk görebilmek için adanın tepelerinde koşturuyordu. İki dayı bir kutu dolusu tütünü yarıya indirmişlerdi. Partridge ise gökyüzündeki ovaları korumak üzere görevlendirilmiş, nöbetteki bir kır bekçisi gibi davranıyordu.

O akşam, gözlem noktasına önceden gidebilmek için yemeğini saat beşte yemeye karar vermişlerdi. Güneş saat altı kırk dokuzdan önce batmazdı ve onu batıncaya dek takip etmek için bol bol zamanları olacaktı.

"Sanırım bu sefer onu yakalayacağız," dedi Sam kardeş ellerini ovuşturarak.

"Bence de," diye yanıtladı Sib kardeş, aynı hareketi yaparak.

Bununla birlikte, saat üçe doğru alarma geçtiler. Büyük bir bulut yumağı, hafif bir kümülüs gölgesi doğudan yükseldi ve rüzgârın etkisiyle okyanusa doğru ilerlemeye başladı.

Onu ilk fark eden Bayan Campbell oldu. Bir hayal kırıklığı çığlığı atmaktan kendini alamadı.

"Bu bulut tek başına," dedi dayılardan biri, "endişelenmemize gerek yok, birazdan dağılır gider..."

"Veya güneşten daha hızlı ilerler ve ondan önce ufukta kaybolur."

"Ama bu bulut bir sis kümesinin habercisi olmasın?" diye sordu Bayan Campbell.

"Bakmak lazım," dedi Olivier Sainclair, sonra koşarak manastırın kalıntılarına ulaştı. Oradan Mull Dağlarının üzerinden doğuya, daha geriye doğru bakabiliyordu.

Bu dağların profili, alabildiğine kesin çizgiler halinde görünüyordu; sırtları bembeyaz bir zemine kalemle çizilmiş, titrek bir çizgiye benziyordu.

Gökyüzünde başka bir buğu yoktu ve Ben More'un, deniz seviyesinden beş bin metre yüksekteki, açık ve net görünen tepesinde hiç sis yoktu.

Olivier Sainclair yarım saat sonra, yüreklerini ferahlatan sözlerle geri geldi. O bulut uzayda yolunu şaşırmış bir çocuktan başka bir şey değildi.

Bu kupkuru havada beslenecek bir şey bulamayacak ve yolda açlıktan eriyecekti.

Buna rağmen, bulut yumağı göğün tepesine doğru ilerliyordu. Hepsini mutsuz edecek şekilde, güneşin yolundan gidiyor, esintinin etkisiyle güneşe yaklaşıyordu. Boşlukta kayarken, yapısı, hava akımlarının etkisi altında değişiyordu. Başlangıçta bir köpek başı gibiyken, elle çizilmiş kocaman kedibalığı gibi bir balığa dönüştü, sonra ortası karanlık, kenarları parlak bir top biçimini aldı ve tam o anda güneşin yuvarlağının üzerine ulaştı.

Kollarını göğe kaldıran Bayan Campbell bunun üzerine bir çığlık attı.

Pus perdesinin örttüğü parlak yıldız adaya tek bir ışın göndermez oldu. Doğrudan ışın alan bölgenin dışında kalan Iona koyu büyük bir gölgeyle kaplandı.

Ama az sonra gölge yer değiştirdi. Güneş bütün parlaklığıyla tekrar göründü. Bulut ufka doğru alçaldı. Oraya ulaşamadı bile: yarım saat sonra, sanki gökyüzünde bir delik varmış da oraya düşmüş gibi kayboluverdi.

"Yaşasın sonunda dağıldı," diye bağırdı genç kız, "umarım ardından başka bir tanesi gelmez!"

"Emin olun başka yok Bayan Campbell," diye yanıt verdi, Olivier Sainclair. "Bu bulut havada başka bir su buharıyla karşılaşmadığı için hızla kayboldu, doğuda ve batıda hava tamamen açık."

Gözlemciler saat altıda iyice açıklık bir yerde buluşmuş, yerlerini almışlardı.

Bulundukları yer adanın kuzey ucunda, Başrahip Tepesi'nin en yüksek doruğundaydı. Görüş açısı bu tepeden doğuda, dairesel olarak Mull Adasının bütün yüksek kesimini kucaklayabiliyordu. Kuzeyde, Staffa Adası, Hebridlerin sularında karaya oturmuş büyük bir kaplumbağa kabuğuna benziyordu. Az ötede, Elva ve Gometra büyük adanın uzayan kıyısından ayrı duruyordu. Batıya, güneybatıya ve kuzeybatıya doğru engin deniz uzanıyordu.

Güneş eğik bir düzlemde hızla alçalıyordu. Ufuk sınırı, çini mürekkebiyle çizilmiş ince siyah bir çizgi gibiydi. Karşısında, Iona'nın bütün evlerinin pencereleri alevleri altından bir yangında tutuşmuşa benziyordu.

Bayan Campbell ve Olivier Sainclair, Melvill kardeşler, Bess Hanım ve Partridge muhteşem gösteriyi izlemeye dalmış, hiç konuşmuyorlardı. Göz kapaklarını kısmış, şekli bozulan ve suyun çizgisine paralel olarak şişen, ateş kırmızısı kocaman bir sıcak hava balonuna benzeyen küreye bakıyorlardı.

"Sanırım bu sefer yakalayacağız," diye tekrar etti Sam kardeş.

"Bence de," diye yanıtladı Sib kardeş.

"Dayılarım, susun!.." diye bağırdı Bayan Campbell.

Hepsi susup, yoğunlaşıp güneşin yuvarlağını örtecek hafif bir buluta dönüşebilirmiş gibi nefeslerini tuttular.

Gözleriyle güneşin son ışınlarını içlerine çekiyorlardı.

İspanya kıyısında, Palma çöllerine yerleşmiş, meridyen yayının son üçgenini kapatmak için Iviça Adasının zirvesinde belirecek olan alevli işareti bekleyen Arago gibiydiler.

Sonunda güneş küresinin suyun üzerinde kalan kısmında, sadece yayın küçük bir üst kısmı kaldı. On beş saniyeye kalmaz son ışın uzaya gönderilir ve kendisini kucaklamaya hazır gözlere, cennet yeşili görüntüsünü sunardı.

Aniden, tepenin altında, sahildeki kayalıkların arasından iki el patlama sesi yankılandı. Bir duman yükseldi ve dumanın kıvrımları arasında bu beklenmeyen tüfek seslerinden ürken deniz kuşlarından, martılardan, albatroslardan bir bulut oluştu.

Bulut önce dümdüz yükseldi, sonra ufuk ile ada arasında gerilen bir sinema perdesi gibi, batan yıldız, denizin yüzeyine son ışın çizgisini gönderirken onun önünden geçti.

Bu sırada, kayalıkların ucunda, tüten tüfeği elinde, uçan kuşları gözleriyle takip eden bir türlü kurtulamadıkları Aristobulus Ursiclos'u gördüler.

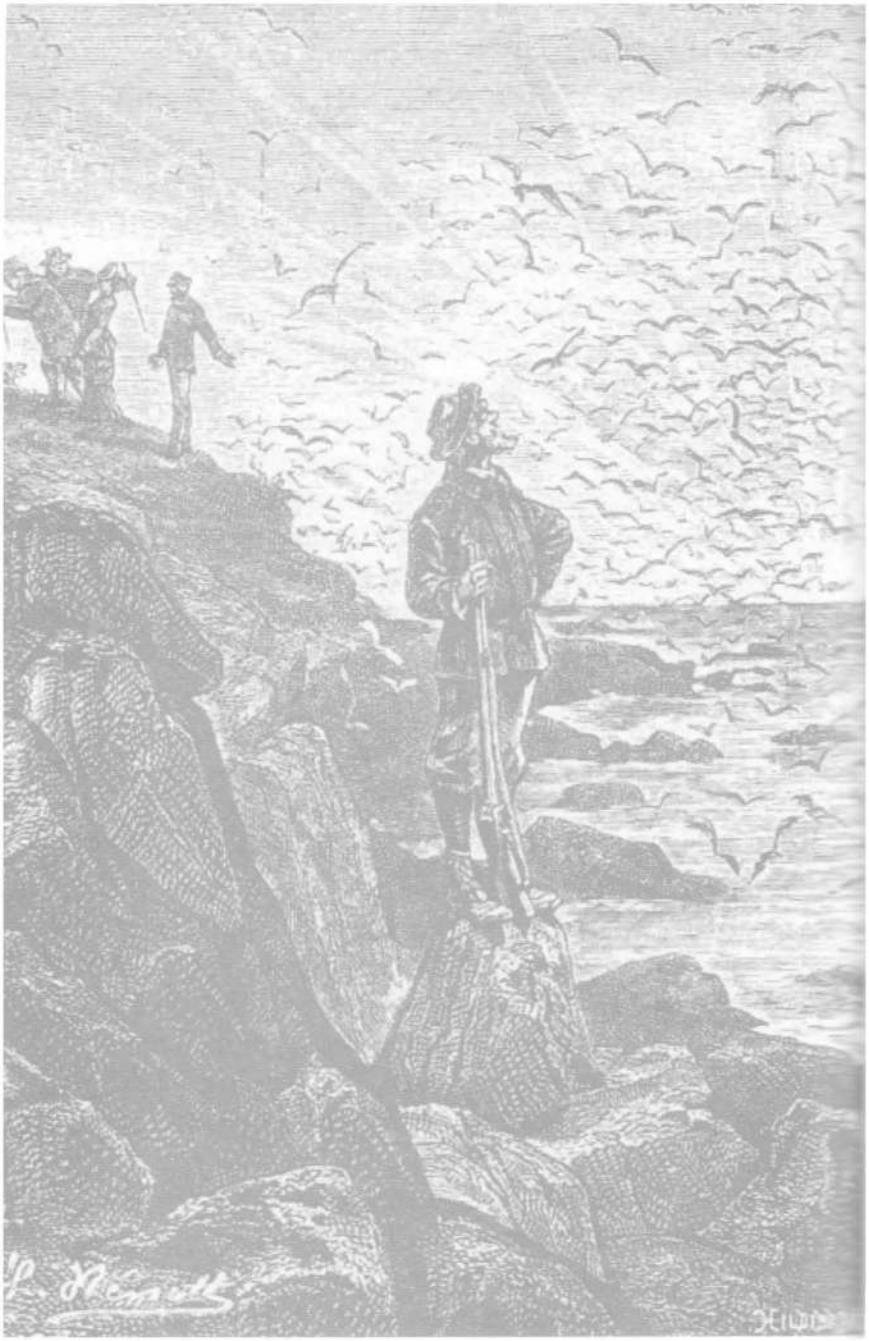
"Of! Bu sefer yetti artık!" diye bağırdı Sib kardeş.

"Çok fazla oldu artık!" diye bağırdı Sam kardeş.

"Onu kayasında asılı bırakmam gerekirdi," diye kendi kendine söylendi Olivier Sainclair, "en azından şimdi orada olurdu."

Bayan Campbell, dudakları sımsıkı kapalı, gözleri sabit bir noktada, tek kelime bile söylemedi.

Bir kez daha, Aristobulus Ursiclos'un yaptığı hata yüzünden, Yeşil Işını kaçırmıştı.

Uçan kuşları gözleriyle takip eden bir türlü kurtulamadıkları Aristobulus Ursiclos.

17
Clorinda'nın Güvertesinde

Ertesi gün, sabahın altısından itibaren, *Corinda* isimli kırk beş elli tonluk şirin bir yelkenli gemi, Iona'nın küçük limanından ayrılıyor ve kuzeydoğudan esen hafif meltemle sancak tarafına dönüp açık denize yöneliyor, en yakın limana doğru yol alıyordu.

Clorinda Bayan Campbell'ı, Olivier Saincair'i, Sam kardeşi, Sib kardeşi, Bess Hanım'ı ve Partridge'i götürüyordu.

Uğursuz Aristobulus Ursiclos'un gemide olmadığını söylemeye gerek bile yok elbet.

Bu bir gün önce yaşanan maceranın ardından planlanmış ve hemen uygulanmıştı.

Bayan Campbell, Başrahip Tepesinden pansiyona dönmek üzere ayrılırlarken kararlı bir sesle şöyle demişti:

"Bakın dayılarım, madem Bay Aristobulus Ursiclos her şeye rağmen Iona'da kalmak istiyor, Iona'yı Bay Aristobulus Ursiclos'a bırakacağız. Bir kere Oban'da, ikinci defa burada onun yüzünden gözlemimizi yapamadık. Bu uğursuz insanın bütün beceriksizliklerini gösterme ayrıcalığına sahip olduğu bir yerde bir gün daha kalamayız!"

Bu kadar açıklıkla ortaya atılmış bir öneriye Melvill kardeşler de söyleyecek bir şey bulamadı-

lar. Ayrıca onlar da genel memnuniyetsizliği paylaşıyor ve Aristobulus Ursiclos'a beddua ediyorlardı. Doğrusu şu ki damat adaylarının durumu da artık tamamen tehlikedeydi. Artık hiçbir şey Bayan Campbell'ı ona geri getiremezdi. Olanaksız görünen bir tasarının gerçekleşmesinden de artık vazgeçmek gerekiyordu.

"Ayrıca," demişti Sam kardeş Sib kardeşe, onu biraz öteye çekerek, "dikkatsizce verilen sözler demir kelepçe değildir ya!"

Bu, başka bir deyişle, düşüncesizce edilen yeminlerin bağlayıcı olmayacağı anlamına geliyordu ve Sib kardeş de çok net bir tavırla bu İskoç özdeyişini tamamen onaylamıştı.

Armes de Duncan'ın alt kattaki salonunda birbirlerine iyi geceler dilerlerken:

"Yarın gidiyoruz," dedi Bayan Campbell. "Bir gün daha burada kalamam!"

"Tamam, sevgili Helena," diye karşılık verdi Sam kardeş, "ama nereye gideceğiz?"

"Bay Ursiclos'a rastlamayacağımızdan emin olduğumuz bir yere! Kimse bizim Iona'dan ayrıldığımızı da, nereye gittiğimiz de bilmemeli!"

"Anlaşıldı," diye yanıtladı Sib kardeş, "ama sevgili kızım, nasıl yola çıkacağız ve nereye gideceğiz?"

"Nasıl yani?" diye bağırdı Bayan Campbell, "gün ağarır ağarmaz bu adadan ayrılmanın bir yolunu bulamaz mıyız? İskoç kıyıları bize rahatça gözlememizi sürdürebileceğimiz, kimsenin yaşamadığı, hatta yaşamın olmadığı bir yer sunamayacak mı?

Melvill kardeşlerin, ikisine beraber sorulmuş, kaçmaya veya anlamazdan gelmeye imkân bırak-

mayan bir açıklıkla sorulmuş bu iki soruya verecek yanıtları yoktu elbette.

Neyse ki Olivier Sainclair oradaydı:

"Bayan Campell," dedi, "hepsini şöyle çözebiliriz. Buraya yakın, gözlemlerimiz için çok uygun bir ada, hatta adacık var ve hiçbir densiz orada bizi rahatsız edemez."

"Hangi ada?"

"Iona Adasının en fazla üç buçuk kilometre kuzeyinde olan Staffa Adası."

"Orada kalabilmek, oraya gidebilmek mümkün mü?" diye sordu Bayan Campbell.

"Evet," diye yanıtladı Olivier Sainclair, "ve hiç de zor değil. Yaz aylarında bütün İngiliz limanlarında olduğu gibi, Iona Limanı'nda da her an yola çıkmaya hazır yatlardan birini gördüm. Kaptanı ve tayfaları, Manş Denizi'ne, Kuzey Denizi'ne veya İrlanda Denizi'ne gitmek isteyen gelecek ilk turist için hizmete hazırdı. Staffa'da hiçbir şey bulunmadığına göre, bu yatı kiralayıp, on beş günlük yiyecek içecek yükleyip sabahın ilk ışıklarıyla buradan ayrılmamıza kim engel olabilir ki?"

"Bay Sainclair," diye yanıt verdi Bayan Campbell, "yarın sabah erkenden gizlice bu adadan ayrılabilirsek, bunun için size minnettar olacağımdan emin olabilirsiniz!"

"Sabah hafif bir meltem rüzgârının olması koşuluyla, yarın, öğlenden önce, Staffa'ya varmış oluruz," diye yanıtladı Olivier Sainclair, "ayrıca sadece haftada iki kez, en fazla bir saat süren turist ziyaretleri dışında kimse de bizi rahatsız edemeyecek."

Melvill kardeşlerin alışkanlığı gereğince, kâhya kadının takma adları hemen ard arda yankılanmaya başladı.

"Bet!"

"Beth!"

"Bess!"

"Betsey!"

"Betty!"

Bess Hanım hemen ortaya çıktı.

"Yarın yola çıkıyoruz," dedi Sam kardeş.

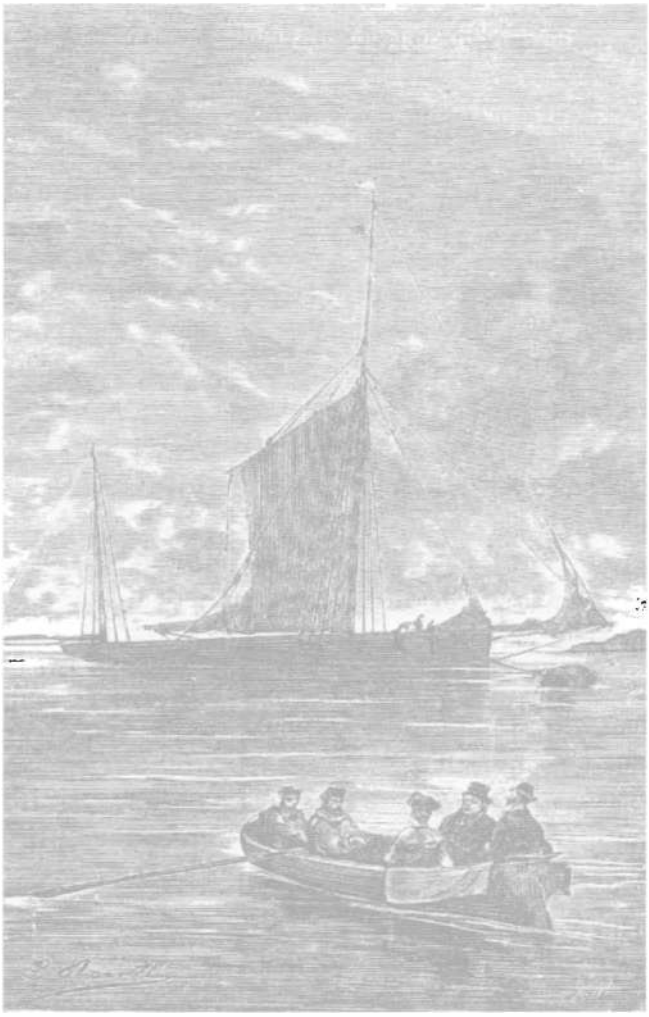
"Gün ağarır ağarmaz!" diye ekledi Sib kardeş.

Ve bunun üzerine, Bess Hanım ve Partridge, daha fazla soru sormadan, hemen seyahat hazırlıklarıyla ilgilenmeye başladılar.

Bu sırada, Olivier Sainclair limana gidiyor ve John Olduck'la seyahat için gerekli ayarlamaları yapıyordu.

Clorinda'nın kaptanı olan John Olduck, sırma şeritli geleneksel küçük kasketi başında, metal düğmeli ceket ve kalın mavi çuhadan pantolon giymiş, gerçek bir denizciydi. Pazarlık biter bitmez, altı adamıyla tekneyi hazırlamaya başladı; kışın meslekleri olan balıkçılığı yapan bu seçkin denizciler, yazın bütün diğer ülkelerdeki gemicilerden çok daha iyi bir yatçılık hizmeti veriyorlardı.

Sabah saat altıda, *Clorinda*'nın yeni yolcuları, kimseye nereye gideceklerini söylemeden gemiye biniyorlardı. Taze ve konserve etler, içecekler, bütün yiyecekleri alınmıştı. Ayrıca *Clorinda*'nın aşçısı, Oban ile Staffa arasında işleyen buharlı gemiden istediği an eksiğini tamamlayabilirdi.

Sabah saat altıda...

Böylece, gün doğar doğmaz, Bayan Campbell yatın arka tarafında şık ve süslü kamarasına yerleşmişti. İki kardeş, küçük geminin en geniş yerinde, salonun ilerisinde, "main-cabin"de

yani güverte kamerasında yer alan konforlu yataklarda yatacaklardı. Olivier Sainclair, salona çıkan büyük merdivenin yakınındaki bir kamaraya yerleşiyordu. Yemek odasının iki yanında, büyük ana direğin olduğu yerde, Bess Hanım ve Partridge kendileri için, biri sağda, diğeri solda, kilerin ve kaptanın odasının arkasında kalacak birer yer ayarladılar. Bunların önünde, aşçıbaşının kaldığı mutfak vardı. Onun da önünde altı gemicinin hamaklarının bulunduğu mürettebat odası. Cowes'li Ratsey'in yaptığı bu güzel yatın hiçbir eksiği yoktu. Uygun denizi, güzel rüzgârı bulduğunda, Royal Thames Yat Kulübü yarışlarında her zaman dereceye giriyordu.

Clorinda bütün hazırlıklarını bitirip demir aldığı, büyük yelken, kıç yelkeni, velena yelkeni, flok yelkeni ve ince yelkenine rüzgâr dolmaya başladığı zaman herkes gerçekten çok mutlu oldu. Kanada çamından yapılmış beyaz kaptan köşkü, suya dik kesilmiş pruva bodoslamasının yardığı dalgaların sıçrattığı sulardan hiç ıslanmaksızın, meltemin etkisiyle zarif bir şekilde yan yatarak yola çıktı.

Hedrid Adalarından bu ikisinin, Iona ve Staffa'nın arasındaki mesafe çok kısadır. İyi bir rüzgârla, saatte on üç kilometre hızla, bir yat, çok zorlanmadan, yirmi yirmi beş dakikada bu yolu alırdı. Ama o anda, ters taraftan rüzgâr vardı, üstelik sadece hafif bir meltem ve deniz de alçalıyordu, Staffa'nın yüksekliğine gelinceye kadar, kıyılarda epey güçlü bir gelgitle uğraşmaları gerekecekti.

Aslında, Bayan Campbell için bunlar hiç de önemli değildi. Önemli olan *Clorinda*'nın yola çıkmış olmasıydı. Bir saat sonra, Iona sabah sisinin içinde uzaklaşıyordu, bununla birlikte Helena'nın adını bile unutmak istediği oyunbozanın da görüntüsü de kayboluyordu.

Dayılarına açıkça şunu söyledi:

"Sam Baba, haklı değil miyim ama?"

"Çok haklısın sevgili Helena."

"Sib Anne, bana hak vermiyor mu?"

"Kesinlikle haklısın."

"Öyleyse, bana böyle bir koca seçen dayılarımın düşüncelerinin harika bir öneri olmadığını kabul edelim," diyerek onları utandırdı.

İkisi de söylediklerini kabul ettiler.

Sonuçta tek eksiği kısalığı olan deniz yolculuğu güzel geçti. Peki ama bu yolculuğu uzatmaya, yatın Yeşil Işının önüne geçmesine, onu aramak için Atlas Okyanusunun ortasına gitmesine engel olan neydi ki? Ama hayır! Staffa'ya gidilmesine karar verilmişti ve John Olduck, deniz yükselmeye başladığı anda Hebrid Adaları arasında çok bilinen o küçük adacığa ulaşmak üzere bütün önlemlerini almıştı.

Saat sekize doğru çay, tereyağı ve sandviçlerden oluşan ilk kahvaltının servisi *Clorinda*'nın yemek odasında yapıldı. Keyifleri yerinde konuklar, Iona'da kaldıkları handaki sofrayı hiç aramadan, gemideki sofranın tadını çıkardılar. Nankörler!

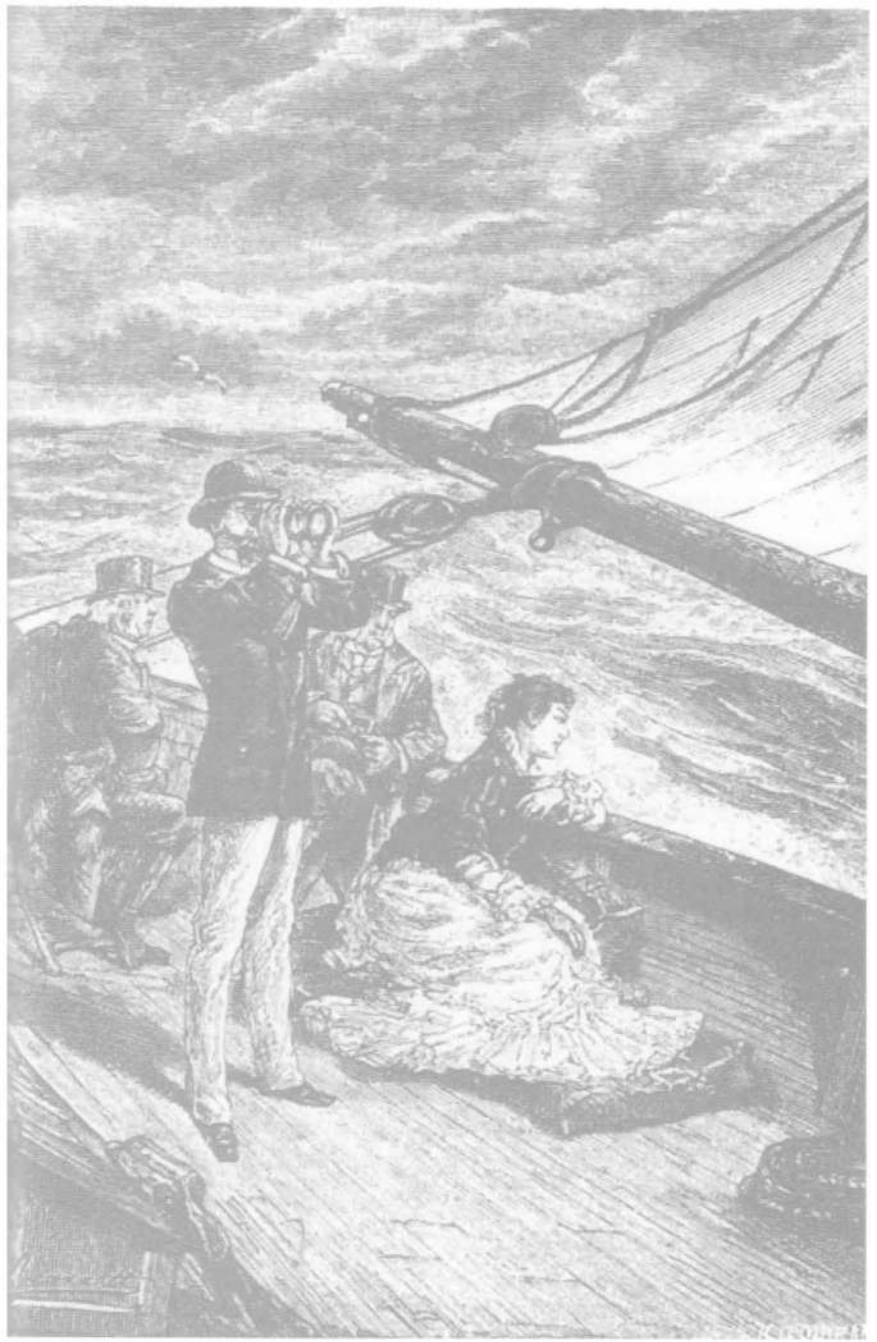
Bayan Campbell tekrar güverteye çıktığı zaman, yat rüzgârla yön değiştirmiş ve duruş biçimi değişmişti. O sırada, kuvvetli ışığını deniz seviye-

sinden kırk altı metreye yükselten, Skerryvore kayasının üzerine inşa edilmiş muhteşem fenere doğru dönmüştü. Esinti serinlemişti, *Clorinda* kocaman beyaz yelkenleriyle gelgitle baş etmeye çalışıyor, ama Staffa'ya pek az yaklaşabiliyordu. Buna rağmen, İskoç deyimiyle hızını göstermek için, "tüy yoluyordu" denilebilir.

Bayan Campbell geminin arka tarafında, Britanya kökenli gezi teknelerinde kullanılan kalın, keten şiltelerden birinin üzerinde yarı uzanmıştı. Ne karayolunun sarsıntılarından ne de demiryolunun tıkırtılarından etkilenen, daha çok donmuş bir gölün üzerinde kayıp giden bir patencinin hızına benzeyen bu hızın keyfini çıkarıyordu. Belli belirsiz köpüren suların üzerinde, hafif yana yatmış olan *Clorinda*'nın, dalgalarda yükselip alçalmasını görmekten daha hoş bir şey olamazdı. Bazen güçlü kanatlarının havaya kaldırdığı kocaman bir kuş gibi, havada süzülürcesine ilerliyordu.

Kuzeyi ve güneyi yan yana sıralanmış Hebrid Adalarıyla dolu bu deniz, hafif esintinin henüz sakinliğini bozamadığı bir iç deniz gibiydi.

Yat, dosdoğru Mull Adasının açığında bulunan, sular yükseldiği zaman boyu yükselen denizin seviyesinden otuz metreyi geçmeyen büyük, ıssız bir kayadan oluşan Staffa Adasına koşuyordu. Bazen batıdaki bazalt kayalıklarını, bazen doğu yakasındaki sert kaya yığınlarını gözler önüne sererek ilerleyenin, ada olduğu da sanılabilirdi. Bir göz yanılması sonucu, sürekli açıp kapadığı açılardaki geçici hevese bakılırsa, *Clorinda* olduğu yerde dönüp duruyor gibiydi.

Bayan Campbell keten şiltelerden birinin üzerinde yarı uzanmıştı.

O sırada, gelgit ve meltem rüzgârına rağmen yat çok yavaş ilerliyordu. Batıya, Mull Adasının en uç noktalarının dışına doğru yönelince deniz onu daha çok sallıyor, ama açık denizden gelen dalgalara cesurca direniyordu; sonra yön değiştirince, onu bebek beşiği gibi sallayan dingin sulara kavuşuyordu.

Saat on bire doğru, *Clorinda* kendini bırakarak Staffa'ya doğru gidebilecek kadar kuzeye çıkmış durumdaydı. Denetleme işi gevşetildi, yelken başı gemi direğinin tepesinden indirildi ve kaptan demir atmak üzere önlemlerini aldı.

Staffa'da liman yoktur, ancak her türlü rüzgârda, adanın doğusundaki kayalıklar boyunca, yerkürenin oluşum evrelerine bağlı olarak garip şekiller almış kayalıklar arasından süzülüp geçmek kolaydır. Bununla birlikte kötü havalarda, belli bir ağırlığın üzerindeki gemiye uygun bir yer değildir.

Clorinda bu bazalt tarlasının epey yakınına yanaştı. Bir yanda o sırada epey alçalmış olan denizin prizma biçiminde, demet halinde gruplanmış silindirlerden oluşan yüzeyini ortaya çıkardığı Bouchaillie kayasını ve diğer yanda, sol taraftaki kıyıda uzayıp giden yolu ardında bırakarak ilerledi. Adada en iyi demir atılabilecek yer burasıydı, Staffa'ya turist getiren gemiler, turistleri Staffa'nın tepelerinde yaptıkları gezinin ardından buradan alırdı.

Clorinda, Clam-Shell Mağarasının girişindeki küçük koya girdi; en yukarıdaki yelken gevşetilen halatlarının ağırlığıyla yavaş yavaş aşağı kaydı,

velena yelkeni de toplandı, çıpa demir atılacak yere atıldı.

Bir dakika sonra Bayan Campbell ve yol arkadaşları, mağaranın solundaki ilk bazalt basamakları çıkıyorlardı. Orada, adanın ilk taşından artık yuvarlaklaşmış olan doruğuna kadar çıkan korkuluklu ahşap bir merdiven vardı.

Hepsi merdivene çıkıp en üst seviyedeki düzlüğe çıktılar.

Herhangi bir fırtına onları alıp Büyük Okyanus'taki adaların en ıssız olanına atmışcasına, bütün dünyadan uzak, Staffa Adasındaydılar sonunda.

18
Staffa

Staffa sadece küçük bir ada olsa dahi, doğa onu bütün Hebrid Adalarının en ilginç yerlerinden biri yapmıştır. Oval şeklinde, yaklaşık bir kilometre uzunluğunda, yarım kilometre genişliğindeki bu kayalık, kabuğunun altında insanı hayran bırakan, bazalt kökenli mağaralar saklar. Dolayısıyla turistler kadar jeologların da uğrak yeridir. Ancak ne Bayan Campbell ne de Melvill kardeşler adayı daha önce ziyaret etmişti. Sadece Olivier Sainclair biliyordu adanın güzelliklerini, dolayısıyla birkaç gün onları konuk etmesini istedikleri adayı onlara gösterme görevi kendisine düşüyordu.

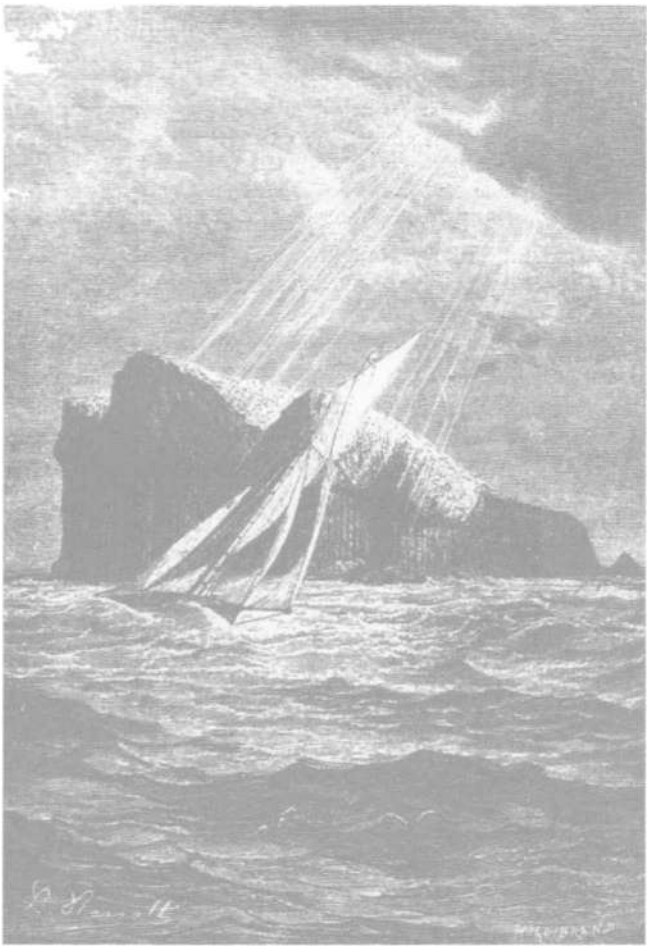
Bu kaya, yerkabuğunun oluştuğu ilk dönemlerde donup kalmış kocaman bir bazalt parçasının kristalleşmesiyle oluşmuştu. Bu gerçekten de çok eski çağlara uzanıyordu. Erimesi için en az iki bin derecelik bir sıcaklık gereken Bazaltın soğumasıyla ilgili Bischof'un deneylerini doğrulayan Hemholtz'un gözlemlerine göre, adanın soğuyabilmesi için en az üç yüz elli milyon yıl gerekmiştir. Demek ki bu, gaz halinden sıvı haline geçen yerkürenin katılaşmasından daha da eski zamanlarda olmuş olmalıydı.

Eğer Aristobulus Ursiclos orada olsaydı, jeoloji tarihinin evreleri konusunda güzel bir söylev

verme fırsatı olabilirdi. Ama uzaktaydı, Bayan Campbell artık onu hiç düşünmüyordu ve Sam kardeş, Sib kardeşe:

"Duvardaki sineği rahat bırakalım!" demişti.

Bu Fransızların "uyuyan kediye dokunma" deyiminin İskoçça olanıydı. Bunu söyledikten sonra hem çevreye hem de birbirlerine bakmışlardı.

"Her şeyden önce, gidip yeni bölgemize el koyalım," dedi Olivier Sainclair.

"Evet ama buraya geliş sebebimizi de unutmadan," diye yanıt verdi Bayan Campbell gülümseyerek.

"Elbette, unutmadan!" diye bağırdı Olivier Sainclair. "Hadi, bir gözlem yeri bulmaya ve adamızın batısından nasıl bir deniz ufku göründüğüne bakmaya gidelim."

"Hadi gidelim," diye yanıtladı Bayan Campbell, "ama bugün hava hafif puslu, günbatımının uygun koşullarda olacağını sanmıyorum."

"Bekleriz Bayan Campbell, gerekirse gündönümünün soğuk havaları getireceği zamana kadar bekleriz."

"Evet bekleriz, Helena buradan ayrılalım diyene kadar bekleriz," diye yanıt verdi Melvill kardeşler.

"Evet, hiçbir şey için acelemiz yok dayılarım," diye yanıtladı, Iona'dan ayrıldığından beri mutluluktan uçan genç kız. "Hiç acelemiz yok, bu adacığın yeri çok güzel. Ayrıca, üzerine yeşil halı serilmiş şu çimenlerin ortasına bahçeli bir ev yapılsa, Amerika'nın büyük cömertlikle gönderdiği kasırgalar Staffa'nın kayalıklarına ulaştığında bile, içinde oturmak hiç de fena olmazdı."

"Hımm!" dedi Sib dayı. "Okyanusun bu son kıyısında korkunçtur herhalde kasırgalar!"

"Gerçekten de öyledir," diye yanıtladı Olivier Sainclaire. "Staffa açık denizden gelen bütün rüzgârlara açık ve ancak bizim *Clorinda*'nın demirlediği doğu kıyısında sığınacak bir yer var.

Atlas Okyanusunun bu bölümünde on iki ayın dokuzu kıştır."

"O yüzden üzerinde tek ağaç bile göremiyoruz," diye yanıtladı Sam kardeş, "bu düzlükte yerden birkaç metre yükselecek bütün bitkiler yok olup gider."

"İyi ama bu küçücük adada yazın iki üç ay kalmaya değmez mi?" diye bağırdı Bayan Campbell. "Staffa satılıksa onu satın almalısınız dayılarım."

Sam kardeş ve Sib kardeş, yeğenlerinin hiçbir arzusunu geri çevirmeyen dayılar olarak hemen satın alma anlaşmasını imzalayacaklarmış gibi ellerini ceplerine atmışlardı bile.

"Staffa kime ait?" diye sordu Sib kardeş.

"Mac-Donald ailesine," diye yanıtladı Olivier Sainclair. "Senede on iki pound kira veriyorlar; ama hangi fiyat olursa olsun onu devredeceklerini sanıyorum."

"Çok yazık!" diye karşılık verdi Bayan Campbell, coşkulu bir yapısı olan genç kız, bildiğiniz gibi, şimdi daha da coşkulu bir ruh halindeydi.

Staffa'nın yeni konukları, hem sohbet ediyor hem de adanın dalga dalga yeşilliklerle kaplı, inişli çıkışlı toprağında dolaşıyorlardı. O gün, Oban'daki buharlı gemi işletmesinin, Hebrid Adaları turu için seçtiği günlerden biri değildi. Bayan Campbell ve yanındakilerin de turistlerin kendilerini rahatsız etmesinden kaygılanmasına gerek yoktu. Bu ıssız kayalıkta tek başlarınaydılar.

Birkaç midilli ve birkaç siyah inek, lav akıntılarının yer yer kestiği yaylanın ince toprağında yetişen zayıf çimenlerde otluyordu. Başlarına tek

bir çoban dikilmemişti ve eğer bu adalı dört ayaklı sürü denetleniyorsa bile, bu uzak bir yerden yapılıyordu, belki Iona'dan, hatta belki yirmi dört kilometre doğudaki Mull kıyılarından.

Adada tek bir yerleşim bile yoktu. Yalnızca, eylüldeki gündönümünden marttakine dek zincirlerinden boşanan korkunç fırtınaların yerle bir ettiği bir kulübenin yıkıntıları vardı. Yeşilliği, kadifesi alttaki atkı ipliğine kadar yıpranmış eski bir kadife kumaş gibi seyrelmiş şu birkaç dönümlük çayır için on iki pound iyi bir kira sayılırdı.

Adanın yüzeyinin keşfi kısa sürede tamamlandı, bundan sonra sadece ufku gözlemlemekle ilgilendiler.

O gün, gün batımından hiçbir şey beklenemeyeceği belliydi. Eylül ayına özgü bu değişkenlikle, bir gün önce çok açık olan gökyüzü, tekrar puslanmıştı. Saat altıya doğru, havanın bozacağını haber veren birkaç kırmızıya çalan bulut kapladı batıyı. Melvill kardeşler, maalesef *Clorinda*'nın aneroit barometresinin değişkene doğru gerilediğini hatta neredeyse çizgiyi geçmek üzere olduğunu fark ettiler.

Dolayısıyla, güneşin açık denizdeki dalgaların oya gibi süslediği bir çizginin ardında kaybolmasından sonra hepsi gemiye döndü. Gece, Clam-Shell mağarasının girişindeki küçük koyda sakin geçti.

Ertesi gün, 7 Eylülde, adanın tamamını tanımaya karar verdiler. Üstünden sonra, sıra adanın altını keşfetmeye gelmişti. Şimdiye kadar –sadece Aristobulus Ursiclos'a özgü– gerçek bir talihsizlik, doğa olayını gözlemlemelerine engel oldu

diye, zaman geçirmek için bir şeyle oyalanmayacaklar mıydı? Dahası, Hebrid Denizinin bu küçük adasını üne kavuşturan mağaralara gezdiklerine pişman olmazlardı nasılsa.

O günü ilk önce, yatın önünde demirlediği Clam-Shell Mağarasını gezmeye ayırdılar. Hatta aşçıbaşı, Olivier Sainclair'in önerisi üzerine, öğle yemeğini de orada vermek üzere hazırlık yaptı. Konuklar, oradayken, kendilerinin bir geminin ambarında kapalı kaldıklarını zannedebilirlerdi. Gerçekten de mağaranın tavanını oluşturan, on on beş metre uzunluğundaki prizmalar bir geminin iskeletini çok andırır.

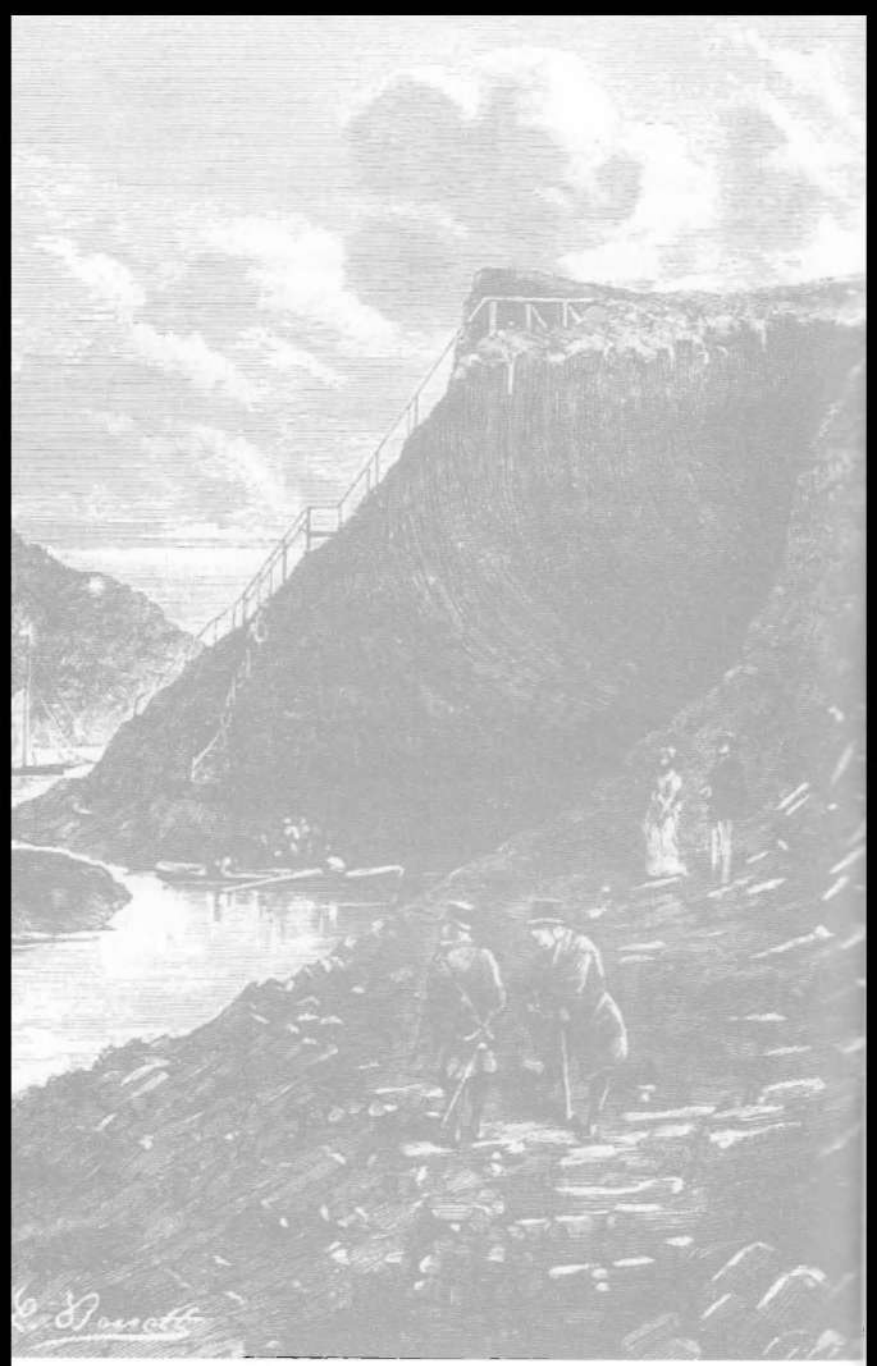
Yaklaşık dokuz metre yükseklik, dört buçuk metre genişlik ve otuz metre derinliğindeki bu mağaraya girmek kolaydır. Hemen hemen doğuya açıldığı için, kötü rüzgârlardan korunur, kasırgaların adanın diğer mağaralarına savurduğu kötü rüzgârlar buraya hiç uğramaz. Ama belki en az ilgi çeken mağara da odur.

Bununla birlikte, doğanın değil de bir insanın elinden çıkmışa benzeyen bazalt eğrilerinin sıralanışı görende hayranlık uyandırır.

Bayan Campbell mağarayı gezerken gördüklerine bayıldı. Olivier Sainclair, Clam-Shell'in güzelliklerini ona tabii ki Arstobulus Ursiclos'tan çok daha az bilimsel karmaşayla, ama kesinlikle daha fazla sanatçı duyarlılığıyla anlatıyordu.

"Clam-Shell gezimizden bir anı saklamak isterdim," dedi Bayan Campbell.

"Bundan kolay ne var?" diye karşılık verdi Olivier Sainclair.

Bu mağaraya girmek kolaydır.

Ve birkaç kalem oynatışıyla büyük bazalt yolun ucundaki kayadan göründüğü şekliyle mağaranın resmini çiziverdi. Kocaman bir deniz memelisini andıran mağaranın ağzı, duvarlarından ötürü iskelete dönüşen görüntüsü, adanın tepesine çıkan hafif merdiven, girişteki dingin ve tertemiz su ve onun altında kocaman bazalt temel, bütün bunlar sanatsal olarak resim defterinin sayfasına geçirildi.

Ressam, en alta, resmi hiç bozmadan şu notu ekledi:

Olivier Sainclair'den Bayan Campbell'a
Staffa, 7 Eylül 1881.

Öğle yemeğinden sonra, Kaptan John Olduck *Clorinda*'nın iki sandalından en büyüğünü donattı; yolcular sandalda yerlerini aldılar ve adanın güzel kıyıları boyunca ilerleyip, deniz doldurduğu için yürüyerek gezilemediğinden bu ad verilmiş olan Bateau* Mağarasına ulaştılar.

Bu mağara adanın güneybatı kesimindedir. Sert dalgalar varsa, buraya girmek tehlikelidir, çünkü içindeki sular çok çalkantılı olur; ancak o gün, gökyüzü kara bulutlarla gözdağı veriyor olsa da rüzgâr henüz sertleşmemişti, bu yüzden mağarayı gezmenin tehlikesi yoktu.

Clorinda'nın sandalı derin yarığın önüne geldiği sırada, Oban'dan gelen turistlerle dolu buharlı gemi adanın karşısında demirliyordu. Neyse ki Staffa Adasının *Pioneer*'den inen konuklarca ele geçirildi-

* Gemi –çn.

ği bu iki saatlik değişiklik Bayan Campbell ve arkadaşlarının keyfini kaçırmadı. Sadece Fingal Mağarası ve Staffa'nın yüzeyini kapsayan alışıldık gezi sırasında, onlar Bateau Mağarasının içinde göze çarpmadan saklı kaldılar. Hatta o gürültülü kalabalıkla hiç karşılaşmadılar, buna da, haklı olarak çok sevindiler. Aslında Aristobulus Ursiclos, yol arkadaşlarının aniden kaybolmasının ardından, Oban'a dönmek üzere, Iona'ya uğrayan buharlı gemiye binmiş olamaz mıydı? Her şeyden önemlisi onunla karşılaşmayı hiç istemezlerdi.

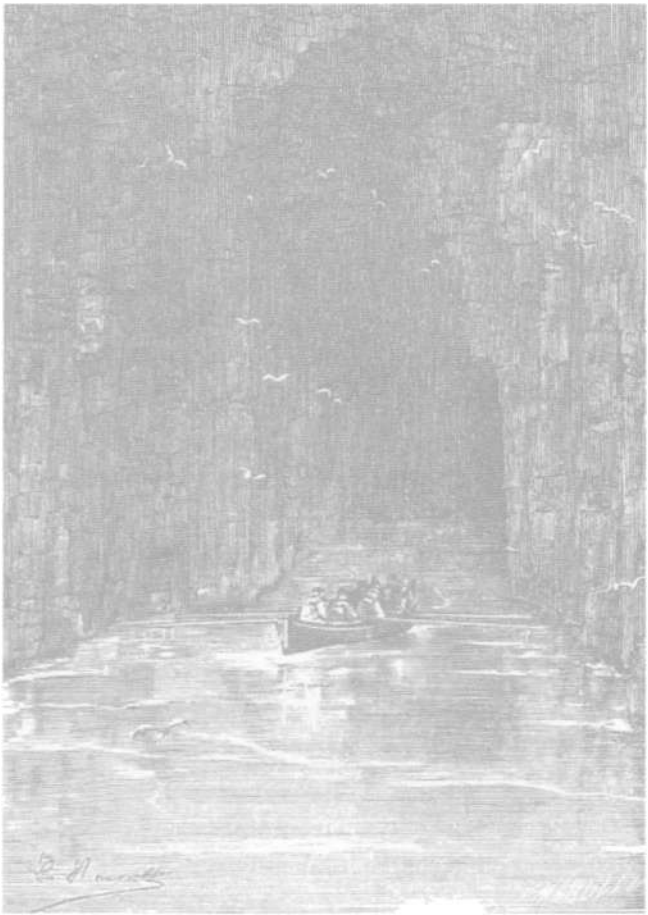
Geri çevrilmiş damat adayı 7 Eylülde koyları gezmeye çıkan turistler arasında varsa da yoksa da buharlı yola çıktıktan sonra adada kimsecikler kalmamıştı. Bayan Campbell, Melvill kardeşler ve Olivier Sainclair bir bazalt ocağında açılmış, çıkışı olmayan bir tüneli andıran o uzun borunun içinden çıktıkları zaman, Atlas Okyanusunun kenarında tek başına duran Staffa kayalığının olağan sessizliğiyle karşılaştılar.

Dünyanın pek çok noktasında, ama özellikle volkanik bölgelerde, belli sayıda ünlü mağara olduğu bilinir, ait oldukları yere göre Neptün'e veya Plüton'a bağlı olanlar olarak birbirlerinden ayrılırlar.

Gerçekten de bu çukurlardan bazılarını, granit kitleler bile olsalar, geniş oyuklara dönüştürünceye kadar onları yavaş yavaş aşındıran, yıpratan deniz suları oymuştur: Britanya'daki Crozon Mağaraları, Korsika'daki Bonifacio Mağaraları, Norveç'teki Morghatten, Cebelitarık'taki Saint Michel, Wight Adasının kıyısındaki Saratchell ve

Çinhindi kıyısındaki mermer yalıyarların içinde yer alan Tourane Mağaraları bunlardandır.

Oluşumları çok farklı olan diğerleri ise, ilk volkanik kayaların soğumasıyla ortaya çıkmış, granit veya bazalt yüzeylerin geri çekilmesiyle ortaya çıkmışlardır ve dokularında Neptün oluşumu mağaralarda bulunmayan bir sertlik vardır.

Bateau Mağarasının içinde göze çarpmadan saklı kaldılar.

Birinci gruptakiler için, ilkelerine sadık olan doğa, güçten tasarruf etmiştir, ikinci gruptakiler içinse zamandan tasarruf etmiştir.

Basmakalıp İngilizce adıyla Fingal's Cave (Fingal Mağarası) kendisini oluşturan maddelerin yerkürenin oluşum evrelerinin ateşinde kaynamasıyla meydana gelen oyuklardandır.

Ertesi gün, yuvarlak yerkürenin bu harikasının gezilmesine ayrılacaktı.

19
Fingal Mağarası

Colorinda'nın kaptanı yirmi dört saattir Birleşik Krallık'ın limanlarından birinde olsaydı, hava durumunun Atlas Okyanusunda yol almakta olan gemiler için pek de güven verici olmadığını öğrenmiş olacaktı.

Aslında, New York'tan gelen bir telgraf yaklaşan fırtınayı haber vermişti. Fırtına, okyanusu batıdan kuzeydoğuya doğru geçtikten sonra, Norveç yakınlarında yitip kaybolmadan önce, olanca şiddetiyle İrlanda ve İskoçya kıyısını tehdit ediyordu.

Ancak bu telgraf olmasa da, teknedeki barometre dikkatli bir denizcinin göz önünde bulundurması gereken büyük bir hava değişimini gösteriyordu.

Bu durumda, John Olduck, o 8 Eylül sabahı, biraz kaygılı, denizin ve göğün durumunu öğrenmek üzere, Staffa'nın batı ucundaki kayalık sahiline gitti.

Biçimleri belirsiz, buluttan çok su buharı parçacıklarını andıran bulutlar, şimdiden büyük bir hızla geçip gitmeye başlamışlardı. Rüzgâr hızlanıyordu, çok geçmeden fırtınaya dönüşürdü. Dalgalanan denizin açıkları beyazlaşmıştı; dalgalar, adanın temelinden yükselen bazalt kayalara büyük bir gürültüyle çarpıyordu.

John Olduck'un içi kesinlikle rahat değildi. *Clorinda,* Clam-Shell koyunda nispeten korunaklı durumda olsa da, küçük bir yat için bile çok sağlam demir atmış sayılmazdı. Adacıkların ve doğu karayolunun arasında biriken suların itme gücü, yatın durumunu tehlikeye sokabilecek korkunç bir dalga patlamasına sebep olabilirdi. O yüzden, çok geç olmadan, dar geçitler geçilmez duruma gelmeden bir karar almak gerekiyordu.

Kaptan gemiye dönüp yolcularını buldu, öğrendiklerini onlarla paylaştı ve ilk fırsatta oradan açılmaları gerektiğini bildirdi. Birkaç saat gecikirlerse, Staffa ile Mull Adasının arasındaki yirmi dört kilometrelik boğaz fırtınalı bir denize dönüşebilirdi. Halbuki Mull Adasının arkasına, özellikle *Clorinda*'nın açık denizden gelen dalgalardan hiç etkilenmeyeceği küçük Achnagraig Limanına sığınması daha yerinde olurdu.

"Staffa'dan ayrılmak mı!" diye ilk önce Bayan Campbell bağırdı. "Bu muhteşem ufku yitirmek mi!"

"Clam- Shell'in önünde demirli kalmak çok tehlikeli olur diye düşünüyorum," diye karşılık verdi John Olduck.

"Buna mecbursak, bırakıp gideceğiz elbet sevgili Helena," dedi Sam kardeş.

"Evet mecburuz!" diye ekledi Sib kardeş.

"Bu fırtına sizce ne kadar sürer," diye aceleyle sordu, bu ani ayrılışın Bayan Campbell'ı ne kadar üzeceğini gören Olivier Sainclair

"Yılın bu döneminde, en fazla iki veya üç gün," diye yanıtladı kaptan.

"Ve size göre muhakkak ayrılmamız mı gerekiyor?"

"Kesinlikle ve bir an önce."

"Peki planınız nedir?"

"Bu sabah buradan ayrılalım. Gittikçe serinleyen rüzgârla, bu akşamdan önce Achnagraig Limanına varmış oluruz ve hava düzelir düzelmez Staffa'ya geri döneriz."

"İyi ama neden Iona'ya dönmüyoruz?" diye sordu Sam kardeş, "*Clorinda* oraya bir saat içinde ulaşabilir."

"Hayır... hayır... Iona olmaz!" diye yanıtladı Bayan Campbell, Aristobulus Ursiclos'un gölgesi gözünün önüne gelir gelmez.

"Iona'nın limanında olmak, Staffa'da demirlemiş olmaktan daha güvenli olmaz," diye belirtti John Olduck.

"Tamam öyleyse kaptan," dedi Olivier Sainclair, "hemen Achnagraig'e doğru yola çıkın ve bizi Staffa'da bırakın."

"Staffa'da mı bırakayım sizi?" diye yanıt verdi John Olduck, "ama sizin burada sığınacak bir eviniz bile yok!"

"Clam-Shell mağarası birkaç gün bize yetmez mi?" diye devam etti Olivier Sainclair. "Hiçbir şeye ihtiyacımız olmaz. Tekneden yanımıza alabileceğimiz, yeteri kadar yiyeceğimiz, çarşaflar, yastıklar, yedek giysilerimiz var, ayrıca bizimle kalmaktan başka bir şey istemeyecek bir aşçımız!"

"Evet!.. evet!.." diye yanıtladı Bayan Campbell ellerini çırparak. "Hemen yola çıkın kaptan, yatınızla hemen Achnagraig'e hareket edip bizi Staffa'da bı-

rakın! Biz burada ıssız bir adaya bırakılmış insanlar gibi oluruz. Gönüllü kazazede yaşamı süreriz. Clorinda'nın dönüşünü hani şu adalarının açığında bir gemi fark eden Robinson'ların duyguları, korkuları ve dikkat kesilmiş haliyle bekleriz. Buraya zaten roman yazmaya gelmedik mi? Değil mi Bay Sainclair ve bu durumdan daha romantik bir hikâye olabilir mi? Ve dahası şu şiirsel küçük adacıkta bir fırtınaya, kutup denizlerinin öfkesine, zincirinden boşanmış unsurların okyanustaki kavgalarına tanık olmasam, bu soylu gösteriyi kaçırdığım için yaşamım boyunca kendimi affetmezdim! Evet, Kaptan Olduck, hemen yola çıkın! Biz burada kalıp sizi bekleyeceğiz."

"Yine de..." dedi Melvill kardeşler, neredeyse ağızlarından kaçırarak.

"Dayılarım bir şey dedi galiba," diye yanıt verdi Bayan Campbell, "ama bence ben onları ikna etmenin yolunu biliyorum."

Ve gidip her birine bir öpücüğü verdi:

"Bu sizin için Sam dayı, bu da sizin için Sib dayı. Şimdi söyleyecek bir sözünüz kalmadığına bahse girerim."

Karşı çıkmak akıllarından bile geçmemişti. Yeğenleri Staffa'da kalmayı uygun gördüğüne göre, kalmamak için sebep yoktu, hem zaten herkesi memnun edecek bu kadar doğal ve basit çözüm neden onların aklına gelmemişti ki?

Ama öneriyi Olivier Sainclair yapmıştı, dolayısıyla Bayan Campbell bunun için Olivier Sainclair'e özel olarak teşekkür etme gerekliliği hissetti.

Karar verilince, denizciler adada kalış için gerekli malzemeleri tekneden indirdiler. Clam-Shell kısa sürede Melvill Evi isimli geçici bir konuta dönüştürüldü. Orada rahat edeceklerdi, hatta Iona'daki pansiyondakinden de daha çok. Aşçı, mağaranın girişinde, kendi görevine uygun, belki de bu işe ayrılmış bir çukur aramaya koyuldu.

John Olduck, kayadan kayaya gitmelerine yardımcı olması için yatın küçük kanosunu onlara bıraktıktan sonra Bayan Campbell, Olivier Sainclair, Melvill kardeşler, Bess Hanım ve Partridge *Clorinda*'dan ayrıldılar.

Clorinda, bir saat sonra, yelkenlerinde iki camadan düğümü, orta yelken direği sıkıştırılmış, kötü hava flok yelkeni açılmış, Mull Adasının kuzeyinden dolaşarak, adayla anakarayı birbirinden ayıran boğazdan geçip Achnagraig'e gitmek için denize açılıyordu. Yolcuları, Staffa'nın üst taraflarına çıkıp görebildikleri yere kadar arkasından baktılar. Kanadı dalgalara sürünen bir martı gibi rüzgârın etkisiyle yan yatan tekne, yarım saat sonra, Gometra Adasının ardında gözden kayboldu.

Hava bozmak üzere olsa da, gökyüzü puslu değildi. Rüzgârın en tepelerinden ayırdığı bulutların ortasındaki açıklıklardan hâlâ güneş sızıyordu. Bazalt kayalıklar alt taraflarından izlenerek adada dolaşabilirdi. Dolayısıyla Bayan Campbell ve Melvill kardeşlerin ilk işi, Olivier Sainclair rehberliğinde Fingal Mağarasına gitmek oldu.

Iona'dan gelen turistler bu mağarayı her zaman Oban'dan gelen buharlı geminin sandallarıyla gezer; ama aynı zamanda, bir çeşit doğal bir iskele-

nin bulunduğu sağ taraftaki kayalıklara çıkarak en derin noktasına kadar gitmek mümkündür.

Olivier Sainclair, *Clorinda*'nın küçük sandalını almadan bu geziyi işte böyle yapmaya karar verdi.

Clam-Shell'den çıktılar. Adanın doğu kıyısındaki yoldan yürüdüler. Sanki bir mühendis gelip onları buraya bazalt taşla çakmış gibi dikey olarak gömülmüş sütunların uçları büyük kayaların dibinde sağlam ve kuru bir kaldırım taşı oluşturuyordu. Bu birkaç dakikalık gezinti, sohbet ederek, yeşil köpüklerinin altında dipleri görülebilen dalgaların okşadığı küçük adacıkları seyrederek geçti. Doğrusu *Binbir Gece Masalları*'nın kahramanlarına yaraşır bu mağaraya gitmek için bundan daha muhteşem bir yol hayal edilemezdi.

Adanın güneydoğusundaki uca geldikleri zaman, Olivier Sainclair arkadaşlarına bir saray merdivenine benzer sayısız doğal basamağı tırmandırdı.

Büyük eseri saklar gibi yan yana dizilmiş, mağaranın duvarlarına karşı sıralanmış, Roma'daki Vesta Tapınağındakilere benzeyen dış sütunlar sahanlığın köşesindedir. Onların en tepesinde de adacığın bu köşesini meydana getiren büyük bir kitle vardır. Bu kayaların, bir kubbenin tabanındaki taşların geometrik kesimine uygun olarak sıralanmışa benzeyen yamuk çatlakları, onları taşıyan sütunların dikey dizilişiyle tamamen çelişkilidir.

Basamakların en altında, deniz, sakinliğini yitirmiş, açıktan gelen huzursuzluğu çoktan hissetmiş, nefes almaya çalışır gibi yavaş yavaş yükselip alçalıyordu. Burada, siyahımsı gölgesi suların altında dalgalanan kayanın bütün kütlesi suya yansıyordu.

En üst basamağa geldikleri zaman, Olivier Sainclair sol tarafa dönerek Bayan Campbell'a iç duvarda, mağaranın derinliklerine kadar uzanan dar iskeleyi daha doğrusu doğal balkonu gösterdi. Bazalta dik olarak gömülü demirler, duvarla küçük iskelenin sivri kenarı arasında tırabzan görevi yapıyordu.

"Ah!" dedi Bayan Campbell, "Bu tırabzan Fingal Sarayının görüntüsünü biraz bozuyor!"

"Gerçekten de öyle," dedi Olivier Sainclair, "doğanın eserine insan eli değmiş çünkü."

"İşe yarıyorsa kullanmak lazım," dedi Sam kardeş.

"Benim işime yarar doğrusu!" diye ekledi Sib kardeş.

Gezginler, Fingal Mağarasına girecekleri sırada, rehberlerinin uyarısı üzerine durdular.

Önlerinde kilisenin orta bölümüne benzer, yüksek, derin, esrarengiz gölgeleri olan bir mekân vardı. Mağaranın iki yan duvarının ortasındaki mesafe, deniz seviyesinde, yaklaşık on metreydi. Sağda ve solda birbirlerine yaslanmış bazalt sütunlar, gotik dönemin son zamanındaki katedrallerde olduğu gibi, taşıyıcı duvarları gizliyordu. Bu sütunların üzerinde, temel taşının altında, ortalama su seviyesinin on beş metre üzerinde, kocaman gotik kubbenin sarkıtları duruyordu.

İlk görüşte buraya hayran olan Bayan Campbell ve arkadaşları, sonunda hayranlıklarını bir kenara bırakıp içerdeki balkonu meydana getiren çıkıntıyı takip etmek zorunda kaldılar.

Mağarada, dev boyutlu bir kristalleşmenin sonucuna benzeyen, prizma biçiminde, boyutları birbirinden farklı, yüz kadar sütun yan yana mükemmel bir biçimde sıralanmıştır! Bunların ince sivri uçları, sanki bir süslemecinin ellerinden çıkmış gibi düzgün uzanıyordu. Kimisinin oyuk köşeleri ve diğerlerinin çıkık köşeleri birbirine tam denk geliyordu. Oyuk köşelerin üç yüzü vardı; çıkık köşelerinse dört, beş, altı, hatta yedi veya sekiz yüzü; bu da biçimin genel tekdüzeliğine, doğanın sanat anlayışını gösteren bir çeşitlilik getiriyordu.

Dışardan gelen ışık, bütün bu çok yüzlü köşelere vuruyordu. Mağaranın içindeki suya yansıyan görüntüsü, tıpkı bir ayna aksi gibi, denizin altındaki kayaların, yeşil renkli su bitkilerinin içine işliyordu, koyu kırmızı veya açık sarı ışık, dünyada eşi benzeri olmayan bu yeraltı mağarasının tavanını süsleyen bazalt kayaların kabartılarını bin bir parıltıyla aydınlatıyordu.

Mağaranın içinde –eğer bu iki sözcüğü yan yana getirmeye izin varsa– bir çeşit sesli bir sessizlik egemendi, hani şu gezenlerin bozmayı akıllarından bile geçirmedikleri, derin mağaralara özgü sessizlik. Burada yalnız rüzgâr, kederli, inceltilmiş, yedilik, hafif hafif alçalıp yükselen uzun akorlarının esintisini dolaştırıyordu. Rüzgârın güçlü üflemesiyle, bütün o prizma biçimindeki sütunların, kocaman bir armonikanın borucukları gibi titreştiğini işittiğinizi düşünebilirdiniz. Zaten Kelt dilindeki adıyla bu mağaraya An-Na-Vine (Ezgili Mağara) denmesi işte bu garip etki yüzünden değil midir?

"Başka hangi isim ona bundan daha çok yakışabilirdi ki?" dedi Olivier Sainclair, "Mademki Fingal, üstün yeteneğini şiir ve müzikte birleştirmeyi başaran Ossian'ın babasıdır."

"Kesinlikle öyle," diye yanıtladı Sam kardeş; ama Ossian'ın kendisinin de söylediği gibi, "Ne zaman duyacak kulaklarım halk ozanlarının türküsünü? Ne zaman çarpacak yüreğim atalarımızın öykülerini dinlerken? Arp, Sebora ormanlarını yankılandırmıyor artık!"

"Evet," diye ekledi Sib kardeş, "saray artık ıssız, yankılar bize eski günlerin şarkılarını tekrar etmeyecek!"

Mağaranın toplam derinliği yaklaşık elli metredir. Orta bölümün dibinde, sayıca girişlerden az ama çizgileri onlar kadar mükemmel bir dizi sütunun yükseldiği bir tür org yuvası göze çarpar.

Olivier Sainclair, Bayan Campbell ve iki dayısı burada biraz durmak istediler.

O noktadan, tamamen gökyüzüne açılan görüntü çok etkileyiciydi. Yüzüne ışık vuran su, mozaik karoları gibi yan yana yerleştirilmiş, dört ila yedi kenarlı çıkıntıların uçlarından oluşan deniz dibini gösteriyordu. Yan duvarlarda, şaşırtıcı ışık ve gölge oyunları meydana geliyordu. Mağaranın girişine, tiyatro sahnesinin önüne bir tül perde inmiş gibi, bir bulut gelince bunların hepsi sönüyordu. Tersine, dipteki kristalden yansıyan bir güneş ışığı içeriye sızdığı zaman her şey prizmanın yedi rengiyle canlanıyor, geniş ışıklı levhalar halinde orta salonun tavanına doğru yükseliyordu.

Daha ötede, deniz dev boyutlu kemerin temellerini yıkıyordu. Abanoz bir kenar kadar kapkara bu çerçeve, bütün arka planların değerini ortaya çıkarıyordu. Onun ötesindeyse, üç kilometre açıkta, beyaz güneş ışığında net olarak seçilen manastırının kalıntıları, Iona ve bütün muhteşemliğiyle deniz ile gökyüzünün birleştiği ufuk.

Deniz ile gökyüzünün birleştiği ufuk.

Bu masalsı manzara karşısında hepsi kendinden geçmiş gibiydi ve duygularını nasıl ifade edeceklerini bilemiyorlardı.

"Ne büyülü bir saray bu!" dedi sonunda Bayan Campbell, "Hangi sıradan düşünce tanrının burayı kız ver erkek su perileri için yaratmış olduğunu yadsıyabilir! Bu kocaman rüzgâr arpının, esen yellerle yaratılacak notaları kim için titreşecek acaba? Waverly'nin de rüyalarında işittiği doğaüstü müzik, kahramanlarını beşikte sallamak için romancımızın notalarını not ettiği Selma'nın sesi, bu ses değil miydi?"

"Haklısınız Bayan Campbell," dedi Olivier Sainclair, "hiç şüphesiz, Walter Scott Yukarı İskoçya'nın şiirsel geçmişinin imgelerini ararken, Fimgal Sarayını düşünüyordu."

"İşte tam da burada Ossian'ın ruhuna seslenmek isterdim!" diye devam etti coşkulu genç kız. "O göze görünmez halk ozanı, ona seslenirsem neden on beş yüzyıllık uykusundan uyanıp, bana gözükmesin? Homeros gibi kör, onun gibi ozan olan bu talihsizin, çağının en büyük kahramanlıklarının şarkısını söylerken, babasının adını taşıyan bu mağaraya birçok kez sığındığını düşünmek hoşuma gidiyor! Onun destansı ve şiirsel esinlenişleri, burada, Galce deyişlerin en saf ifadesiyle, Fingal'in yankılarıyla defalarca tekrar edilmiştir kuşkusuz. Yaşlı Ossian'ın arpından çıkan seslerin Selma'nın sesindeki boğuk vurgulara karışarak, tam şimdi bizim bulunduğumuz yerde oturmuş olabileceğine inanıyor musunuz Bay Sainclair?"

"Sizin bu kadar ikna olarak söylediğiniz bir şeye inanmamak elde mi?" diye yanıtladı Olivier Sainclair.

"Seslensem mi ona?" diye mırıldandı Bayan Campbell.

Ardından, tatlı sesiyle, yaşlı halk ozanının adını birkaç kez rüzgârın titreşimlerine bıraktı.

Ancak, Bayan Campbell ne kadar arzu etse de, üç kez adını seslense de, sadece kendi sesinin yankısını işitti. Atadan kalma sarayda Ossian'ın gölgesi gözükmedi.

Bu sırada, güneş yoğun sisin ardında kaybolmuştu, mağara koyu renk gölgelerle doluyordu, dışarıda deniz kabarmaya başlamıştı; uzun dalgaları şimdiden dipteki son bazalt kayalıklara gürültüyle çarpıyordu.

Bunun üzerine ziyaretçiler, yarısı dalgaların köpükleriyle ıslanmış dar balkona geri döndüler; adacığın açıktan esen yellerin dövdüğü, çok şiddetli rüzgâr alan köşesini döndüler, sonra kendilerini hemen korunaklı taşlık yolda buldular.

İki saattir hava fark edilebilir şekilde daha da kötüleşmişti. Bora, İskoçya kıyılarına çarparken gittikçe güçleniyordu, kasırgaya dönüşebilirdi.

Bazalt kayaların koruduğu Bayan Campbell ve arkadaşları rahatça Clam-Shell'e dönebildiler.

Ertesi gün, barometrenin göstergesinin tekrar düşmesiyle, rüzgâr büyük bir şiddetle kontrolden çıktı. Daha alçak bir yere inen bulutlar, daha kalın ve daha koyu renkti. Henüz yağmur yağmıyordu ama güneş de kısa aralıklarla bile görünmüyordu artık.

Bayan Campbell bu kötü havalar yüzünden sandığınız kadar mutsuz değildi. Böyle, fırtınanın

vurduğu ıssız bir adada var olmak, coşkulu kişiliğine uygundu. Walter Scott'un romanlardaki bir kahraman gibi, yeni düşüncelere dalmış olarak, genellikle tek başına Staffa'nın kayalıklarında dolaşmaktan çok mutluydu ve herkes onun yalnızlığına saygı gösteriyordu.

Şiirsel tuhaflığı ona çok çekici gelen Fingal Mağarasına da birkaç kez tek başına geri döndü. Orada, hayaller kurarak uzun saatler kalıyor, dikkatsizce dolaşmaması konusunda yapılan uyarıları da pek dikkate almıyordu.

Ertesi gün, 9 Eylülde İskoçya kıyılarında hava basıncı iyice düşmüştü. Boranın bu merkezinde, hava akımları görülmemiş bir şiddetle yer değiştiriyordu. Bu bir kasırgaydı. Adanın üzerinde ayakta durabilmek olanaksızdı.

Akşam saat yediye doğru, akşam yemeği Clam-Shell'de servise hazırken, Olivier Sainclair ve Melvill kardeşler büyük bir endişeye kapıldılar.

Bayan Campbell üç saat önce nereye gittiğini söylemeden yola çıkmış ve hâlâ dönmemişti.

Saat altıya kadar kaygıları artsa da sabırla beklediler... ama Bayan Campbell ortada yoktu.

Olivier Sainclair pek çok kez adanın tepesindeki düzlüğe çıktı... ama kimseyi göremedi.

Kasırga benzersiz bir öfkeyle esiyor, deniz, kabaran devasa dalgalarla adanın güneybatıya bakan bölümünü aralıksız dövüyordu.

"Zavallı Bayan Campbell!" diye bağırdı aniden Olivier Sainclair, "Eğer hâlâ Fingal Mağarasındaysa, onu oradan kurtarmak lâzım yoksa kaybolur!"

20
Bayan Campbell için

Birkaç dakika sonra, taşlı yolu hızlı adımlarla geçen Olivier Sainclair, mağaranın önüne, bazalt merdivenlerin başladığı yere gelmişti.

Melvill kardeşler ve Partridge de peşinden gitmişlerdi.

Bess Hanım, Helena döndüğünde onu karşılamak üzere hazırlık yaparak, tarif edilemeyecek kadar kaygılı bir şekilde Clam-Shell'de kalmıştı.

Deniz şimdiden merdivenin üst sahanlığını örtecek kadar yükselmiş, olanca şiddetiyle yukarıdan korkuluğu dövüyordu, bu durumda balkondan yürümek olanaksızdı.

Mağaraya girmek de çıkmak da bu durumda imkânsızdı. Eğer Bayan Campbell içerdeyse, mahsur kalmış demekti! Ancak bunu nasıl bileceklerdi, yanına nasıl gideceklerdi?

"Helena! Helena!"

Dalgaların kesintisiz gümbürtüsüne savrulan bu isim işitilir miydi? Mağarayı dolduran, rüzgârın ve dalgaların gök gürültüsüydü. Ne bir sesin, ne de bir bakışın gücü oraya girmeye yeterdi.

"Belki Bayan Campbell orada değildir," dedi bu umuda sarılmak isteyen Sam Kardeş.

"Başka nerede olabilir?" dedi Sib kardeş.

"Helena! Helena!"

"Evet, o zaman nerede olabilir?" diye haykırdı Olivier Sainclair. "Adanın düzlüklerinde, sahildeki kayalıklarda, her yerde boşuna aramadım mı? Yapabilseydi, şimdi yanımıza dönmüş olmaz mıydı? O orada!.. Orada!"

Bunu söylerken, cesur genç kızın pek çok kez dile getirdiği, Fingal Mağarasında bir fırtınaya ta-

nık olmak konusundaki coşkulu ve gözü pek arzusunu hatırlıyorlardı. Kasırgayla yükselen denizin, mağarayı en tepesine kadar dolduracağını ve onu kapısını zorlamanın imkânsız olacağı bir zindana dönüştüreceğini unutmuş muydu acaba?

Şimdi ona ulaşıp kurtarabilmek için ne yapılabilirdi?

Adanın bu köşesini tüm gücüyle kamçılayan kasırganın etkisiyle, dalgalar zaman zaman mağaranın tavanına kadar çıkıyor, orada kulakları sağır eden bir gümbürtüyle kırılıyorlardı. Çarpmayla geri taşan sular, Niagara Şelalesi gibi köpüren örtüler halinde arka arkaya devriliyordu, ancak dalgaların açıktan gelen çalkantıyla kabaran alt tarafı, önündeki engelleri kısa sürede kırıp atacak bir selin şiddetiyle mağaranın içine doluyordu. Bu yüzden, deniz mağaranın dibini bile dövüyordu.

Bayan Campbell, bu dalgaların saldırısına uğramayan bir sığınak bulabilmiş miydi? Mağaranın tepesi, doğrudan dalgaların etkisindeydi, o yüzden dalgalar hem gelirken, hem de geri çekilirken basamaklı balkonu dayanılmaz şekilde silip süpürüyordu.

Bu arada, korkusuz genç kızın orada olduğunu kabul etmek istemiyorlardı bir türlü! O çıkılmaz mağarada, bu öfkeli denizin saldırısına nasıl karşı koyabilirdi ki? Yaralanmış, parçalanmış, dalgalara kapılmış bedeni şimdiye dek dışarıya atılmış olmaz mıydı? Kabaran denizin akıntısı, onu sudaki alçak kayalar ve taşlı yol boyunca sürükleyip Clam-Shell'e getirmez miydi?

"Helena! Helena!"

Dalgaların ve rüzgârın karmaşası içinde bu ad inatla tekrarlanıyordu.

Ama hiçbir çığlık ona yanıt vermiyordu, veremezdi zaten.

"Yoo, hayır, hayır! Mağarada değil o!" deyip duruyordu Melvill kardeşler, umutsuzluk içinde.

"Orada!" dedi Olivier Sainclair.

Ve eliyle, geri çekilen dalganın bazalt basamaklarda birine bıraktığı kumaş parçasını gösterdi.

Olivier Sainclair parçalanmış kumaş parçasına koştu.

Bu, Bayan Campbell'ın saçına taktığı İskoç kurdelesi *snod*'du.

Artık kuşkuya yer kalmamıştı.

Peki ama eğer bu kurdele saçından söküldüyse, aynı dalgayla Bayan Campbell Fingal Mağarasının duvarlarına çarparak ezilmiş olabilir miydi?

"Bunu öğreneceğim!" diye bağırdı Olivier Sainclair.

Bir dalganın geri çekilerek duvardaki balkonun yarısını serbest bırakmasını fırsat bilerek, korkuluğun ilk bölümüne yapıştı, ama gelen bir su kitlesi onu oradan koparıp sahanlığa fırlattı.

Eğer Partridge hayatını tehlikeye atarak onun üzerine atılmasaydı, Olivier Sainclair son basamağa kadar yuvarlanacaktı ve kimse yardımına gelemeden deniz onu alıp götürecekti.

Olivier Sainclair ayağa kalktı, mağaraya girme kararlılığında hiçbir değişiklik olmamıştı.

"Bayan Campbell orada," diye tekrar etti, "ve bedeni şu kumaş parçası gibi henüz dışarı atılmadığına göre hâlâ hayatta! Demek ki belki de

sığınabileceği bir oyuk buldu! Ama yakında gücü tükenebilir! Deniz alçalıncaya dek dayanamayabilir!.. Onu kurtarmamız gerekiyor!"

"Ben giderim!" dedi Partridge.

"Hayır!.. Ben gideceğim!" diye yanıtladı Olivier Sainclair.

Bayan Campbell'a ulaşabilmesi için deneyebileceği son bir yol kalmıştı, onda da ancak yüzde bir başarı şansı vardı.

"Siz bizi burada bekleyin beyler," dedi Melvill kardeşlere. "Beş dakika sonra döneriz. Hadi gelin, Partridge!"

İki dayı adanın dış ucunda, bir yarın arkasında, denizin onlara ulaşamayacağı bir yerde kaldılar, Olivier Sainclair ile Partridge ise hızla Clam-Shell'e döndüler.

Saat akşamın sekiz buçuğu olmuştu.

Beş dakika sonra, genç adam ve yaşlı uşak, yol boyu kaptan John Olduck'ın onlara bıraktığı *Clorinda*'nın küçük kayığını çekerek geldiler.

Karadan içeri girmek olanaksız olduğuna göre, Olivier Sainclair denizin yardımıyla kendini mağaraya attıracaktı.

Evet! Bunu deneyecekti. Hayatını tehlikeye atıyordu. Bunu kendi de biliyordu. Ama hiç tereddüt etmedi.

Küçük kayık dalgalardan korunan bir yere, merdivenin dibine, bazalt basamaklardan birinin karşısına getirildi.

"Ben de sizinle geliyorum," dedi Partridge.

"Hayır, Partridge kesinlikle olmaz!" diye yanıtladı Olivier Sainclair. "Bu kadar küçük bir san-

dala fazla yük bindirmek doğru olmaz! Madam Campbell hâlâ yaşıyorsa, ben onu tek başıma kurtarabilirim."

"Ah Olivier!" diye haykırdı hıçkırıklarını tutamayan iki kardeş. "Olivier ne olur kızımızı kurtarın!"

Genç adam ellerini sıktı; sonra sandala atlayıp ortasındaki sıraya oturdu, iki küreğe yapıştı, ustalıkla girdabın içine çekildi ve onu tam Fingal Mağarasının önüne sürükleyen büyük bir dalganın akıntısını bekledi.

O anda, sandal havaya kalktı ama Olivier Sainclair başarılı bir manevrayla ona hâkim olmayı başardı, azıcık yan dönseydi, kesinlikle alabora olurdu.

Deniz, çelimsiz tekneyi ilk seferde neredeyse mağaranın tavanına kadar yükseltti. O deniz kabuğunun bir kaya kütlesine çarpıp dağılacağını sandılar, ancak geri çekilen dalga karşı konulmaz bir güçle onu geriye, açık denize doğru attı.

Tekne bu şekilde üç kez sallandı, mağaranın önüne getirildi, sonra girişi kapayan suları geçemeden, geri çekilen dalgayla geriye sürüklendi. Soğukkanlılığını hiç kaybetmeyen Olivier Sainclair küreklerle dengede duruyordu.

Sonunda, daha yüksek bir dalga; kayığı havaya kaldırdı ve onu bir an, hemen hemen adanın düzlüğünün yüksekliğine ulaşmış bu su kütlesinin sırtında salladı; sonra mağaranın dibine kadar derin bir girinti oluştu ve Olivier Sainclair, bir çağlayandan kayıyormuş gibi dik olarak aşağı kaydı.

Bu sahneye şahit olanlar korkuyla çığlık attılar. Kayık mağaranın girişinde köşedeki sütunlara çarpıp parçalanacaktı neredeyse.

Ama korkusuz genç adam bir kürek darbesiyle kayığını düzeltti; o sırada mağaranın girişi açıktı, deniz büyük bir kitle halinde yükselmeden önce ok gibi bir hızla mağaraya dalıp gözden kayboldu.

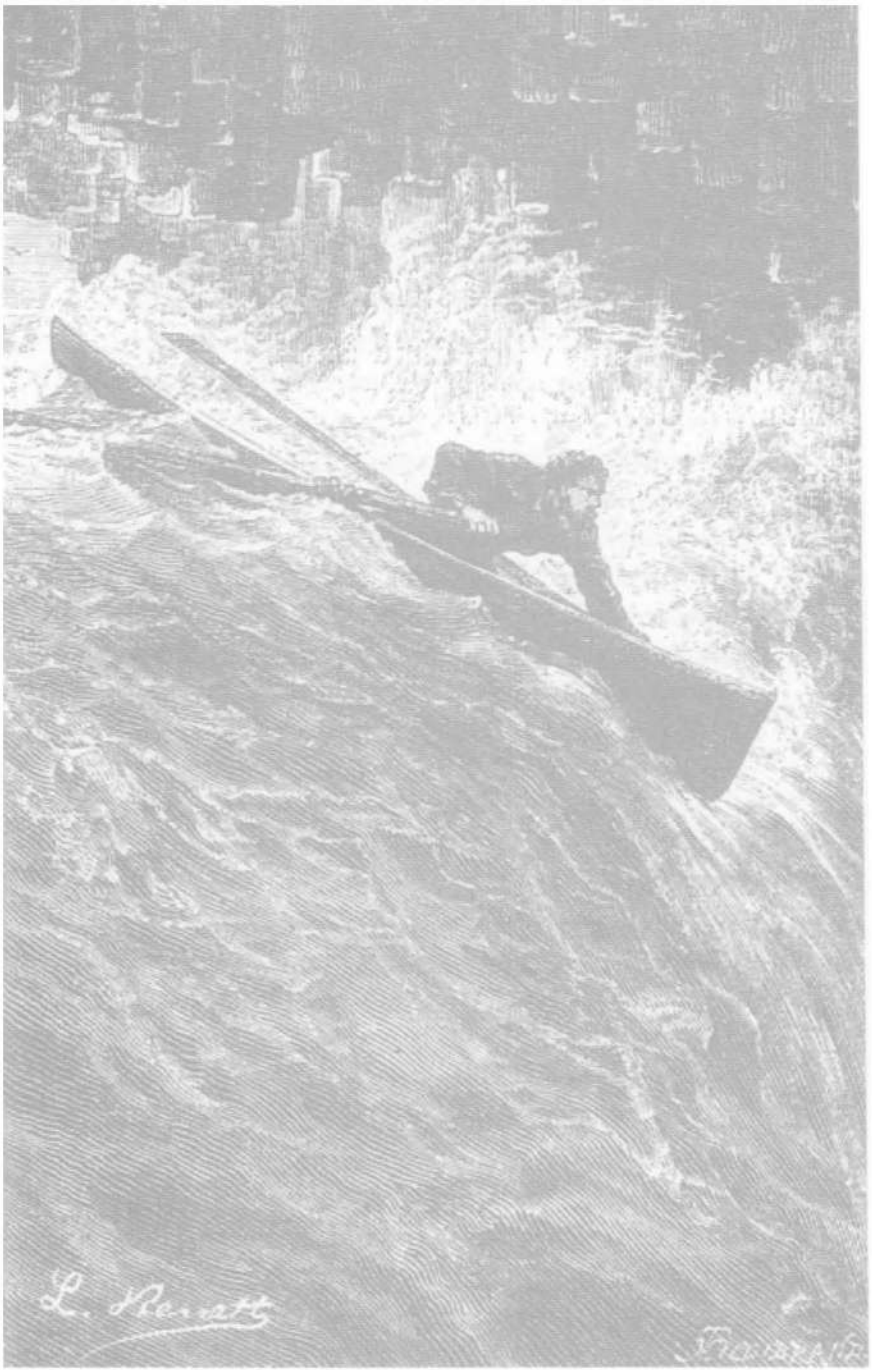
Bir saniye sonra beyaz örtüler çığ gibi üst üste devrilip, en üst noktasına kadar adayı kaplıyordu.

Küçük kayık mağaranın dibine çarpıp parçalanacak, böylece kurban sayısı bir yerine iki mi olacaktı acaba?

Böyle bir şey olmadı. Olivier Sainclair, mağaranın iniş çıkışlı tavanına çarpmadan geçmişti. Kayığın içine yüzüstü uzandığı için, ona doğru uzanan bazalt demetlerine çarpmaktan kurtulmuştu. Bir saniye içinde, karşı duvara ulaşmıştı, şimdi tek korkusu, dipteki bir çıkıntıya tutunamadan, çekilen sularla gerisin geriye dışarı atılmaktı.

Neyse ki, kayık, ters akıntının hafiflettiği bir hızla Fingal Mağarasının ön tarafında bulunan bir çeşit org yuvası oluşturan direklere çarptı ve ikiye ayrıldı, bu sırada Olivier Sainclair boğulma tehlikesi atlatan bir adamın azmiyle bir bazalt parçasına tutunarak denizden korunarak yukarı tırmanabildi.

Az sonra, parçalanan sandal, geri çıkan bir dalgayla dışarıya atıldı, Melvill kardeşler ve Partridge, sandalın enkazını görünce cesur kurtarıcının ölmüş olabileceğini düşündüler.

Bir saniye içinde, karşı duvara ulaşmıştı...

21
Mağaradaki Kasırga

Olivier Sainclair sağ salim ve güvendeydi. O sırada mağaranın içi göz gözü göremeyecek kadar karanlıktı. Alacakaranlık ancak su kütlesi mağaranın ağzından çekildiğinde, iki dalga arası içeri giriyordu.

Buna rağmen, Olivier Sainclair Bayan Campbell'ın nereye sığınmış olabileceğini görmeye çalışıyordu... Ama boşunaydı.

"Bayan Campbell! Bayan Campbell," diye seslendi.

Bir sesin kendisine karşılık verdiğini duyduğundaysa neler hissettiğini tarif etmek imkânsızdı.

"Bay Olivier! Bay Olivier!"

Demek Bayan Campbell yaşıyordu.

İyi ama dalgaların saldırısından korunabilmek için kim bilir nereye sığınmıştı?

Olivier Sainclair, basamaklı balkona tırmanıp mağaranın dibine doğru ilerledi.

Sol duvarda, geri çekilen bazalt, yuvayı andıran, bir çukur bırakmıştı. Burada sütunlar birbirinden ayrılıyordu. Ağzı yeterince geniş olan oyuk gittikçe daralıyor, sonunda ancak bir kişinin sığabileceği bir yer bırakıyordu. Efsaneye göre bu oyuğun adı Fingal Koltuğuydu.

Deniz mağarayı kuşatmaya başlayınca şaşıran Bayan Campbell, işte bu oyuğa sığınmıştı.

Birkaç saat önce, deniz alçaldığı sırada, mağaraya kolayca giriliyordu ve korkusuz genç kız buraya günlük gezintisini yapmaya gelmişti. Orada düşlere dalmış, yükselen denizin onu ne kadar büyük bir tehlikeye soktuğunu fark etmemişti, dışarıda olan bitenden haberi olmamıştı. Mağaradan çıkmak istediğinde, suların arasından bir çıkış yolu bulamayınca çok korkmuştu!

Bayan Campbell yine de soğukkanlılığını kaybetmedi; sığınacak bir yer aradı, dışarıdaki sahanlığa ulaşmaya çalıştı birkaç kez ama boşunaydı, belki yirmi kez sulara kapılıp sürüklenme tehlikesi atlatsa da sonunda bu Fingal Koltuğuna ulaşabildi.

Olivier Sainclair onu işte orada, sıkışıp kıvrılmış, dalgalarla sürüklenmekten kurtulmuş durumda buldu.

"Ah Bayan Campbell!" diye haykırdı. "Tam da fırtınanın başında kendinizi böyle tehlikeye atacak kadar nasıl bu kadar dikkatsiz olabildiniz! Hayatınızı kaybettiğinizi sandık!"

"Ve beni kurtarmaya mı geldiniz, Bay Olivier?" dedi Bayan Campbell, kendisini bekleyen tehlikelerden daha çok genç adamın cesaretinden etkilenmişti.

"Sizi bu tehlikeli durumdan kurtarmaya geldim Bayan Campbell ve Tanrı'nın yardımıyla bunu başaracağım!"

"Korkmuyor musunuz?"

"Hayır! Korkmuyorum... Siz burada olduğunuza göre, artık hiçbir şeyden korkmuyorum... Ayrıca böyle bir manzara karşısında hayran olmaktan başka bir şey hissedebilir miyim!.. Şuna bakın!"

Bayan Campbell aralığın en dar dibine kadar çekilmişti. Olivier Sainclair de öfkeyle kabaran dalga neredeyse ona ulaşacakken, Bayan Campbell'ın önünde ayakta duruyor, o da yapabildiğince sığınmaya çalışıyordu.

Her ikisi de susuyordu. Olivier Sainclair'in aklından geçenleri anlatmak için konuşmasına gerek var mıydı? Bayan Campbell'a olan bütün duygularını anlatabilmesi için kelimeler neye yarardı ki?

Ancak bu sırada, genç adam, dışardaki tehlikenin artmasından, kendi adına değil ama Bayan Campbell adına çok kaygılıydı. Rüzgârın uğultusundan, denizin gürültüsünden fırtınanın artan bir öfkeyle zincirlerinden boşalmakta olduğunu anlamıyor muydu? Gelgitlerle deniz sularının yükseldiğini ve bunun saatlerce sürebileceğini fark etmiyor muydu?

Açıktan gelen dalgaların denizi aşırı yükseltmesi hangi noktada duracaktı? Bunu bilmek olanaksızdı, ama kesin olan şuydu ki mağara her an yavaş yavaş doluyordu, mağaranın henüz tamamen kapkaranlık olmayışı, dalgaların tepesinin hâlâ dışarıdaki ışığı getiriyor olmasındandı. Dahası, ışık saçan katmanlar sağa sola elektrik korları saçıyor, bunlar bazalt kayaların köşesine yapışıyor, prizmaların kenarını aydınlatıyor, arkalarından belli belirsiz solgun bir ışık bırakıyordu.

Bu kısa süreli aydınlanmalar sırasında, Olivier Sainclair yüzünü Bayan Campbell'a dönmüştü, ona sadece karşılaştıkları tehlikenin sebep olamayacağı bir heyecanla bakıyordu.

Bayan Campbell gülümsüyordu ve bu anın bütün kutsallığında: Mağarada tam bir kasırga vardı!

Tam o anda, daha güçlü bir dalga Fingal Koltuğunun oyuğuna kadar yükseldi. Olivier Sainclair genç kızla birlikte sığınaklarından kopartılacaklarını sandı.

Sanki denizin elinden almaya çalıştığı bir avmış gibi, genç kızın koluna yapıştı delikanlı.

"Olivier! Olivier!.." diye bağırdı Bayan Campbell, kontrol edemediği bir korkuyla.

"Hiç endişe etmeyin Helena!" dedi Olivier Sainclair. "Ben sizi koruyacağım, Helena, ben..."

Böyle diyordu. Onu koruyacaktı! İyi ama nasıl? Eğer dalgaların öfkesi daha da artarsa, sular daha da yükselirse, onu nasıl çıkaracaktı buradan? Ya bu kovuğun dibinde bile durulmaz olursa? Denizin bu canavar gibi kabarışından nereye sığınıp korunacaklardı? Bütün bu olasılıklar korkunç gerçeklikleriyle karşısında duruyordu.

Her şeyden önce soğukkanlı olmalıydı. Olivier Sainclair, kendine hâkim olmaya kararlıydı.

Genç kız belki duygusal olarak değil ama fiziksel olarak gücünü kaybedeceği için bu çok önemliydi. Çok uzun bir mücadelenin etkisi böyle olacaktı. Olivier Sainclair şimdiden yavaş yavaş zayıf düştüğünü hissediyordu. Kendisi bazen umutsuzluğa kapılıyor olsa da, ona cesaret vermeyi istiyordu.

"Helena... Sevgili Helena!" diye mırıldandı, "Oban'a döndüğüm zaman öğrendim... Sizmişsiniz... Corryvrekan Girdabından sizin yardımınızla kurtulmuşum!"

"Olivier! Olivier!.." diye bağırdı Bayan Campbell...

"Ah Olivier... demek biliyordunuz bunu?" dedi Bayan Campbell duyulur duyulmaz bir sesle.

"Evet... ve bugün borcumu ödeyeceğim, sizi Fingal Mağarasından kurtaracağım!"

Su kütleleri hemen sığındıkları kovuğun dibinde patlarken nasıl oluyordu da Olivier Sainclair

kurtulmaktan bahsedebiliyordu! Arkadaşını bin bir zorlukla dalgaların saldırısından korumayı başarıyordu. İki üç kez az kalsın sürüklenecekti... Eğer dayanıyorsa bunu ancak insanüstü bir çabayla yapabiliyordu, denizin Olivier Sainclair'i alıp götürebileceğini anlayan Bayan Campbell, sımsıkı onun beline sarılmıştı.

Saat akşamın dokuz buçuğu olmalıydı. Fırtına en güçlü noktasına gelmişti herhalde. Gerçekten de yükselen sular, Fingal Mağarasına bir çığ şiddetiyle doluyordu. Mağaranın dibine ve yan duvarlarına çarpan dalgalar, kulakları sağır eden bir sesle gümbürdüyor, güçlü öfkeleriyle kenarlardan bazalt parçaları kopuyor, düşerken ışıldayan köpüklerde kara delikler açıyorlardı.

Şiddeti hiçbir şekilde tarif edilemez bu saldırıda ne olacaktı? Sütunlar parça parça dağılacak mıydı acaba? Kubbe çöker miydi? Olivier Sainclair her şeye hazır olmalıydı. O da karşı konulmaz bir uyuşukluğun onu ele geçirdiğini hissediyor, buna direnmeye çalışıyordu. Çünkü zaman zaman havasız kalıyordu, dalgalarla bol bol hava gelse de, çekilen sular dışarıya giderken bütün havayı da götürüyordu sanki.

Bu koşullarda gücü tükenen Bayan Campbell bayıldı.

"Olivier!.. Olivier!" diye mırıldandı kendini onun kollarına bırakırken.

Olivier Sainclair genç kızla birlikte kovuğun en dibine saklanmıştı. Genç kızın bedeni soğuk ve cansızdı. Onu ısıtmaya çalışıyordu. Delikanlı vücudunda kalan bütün sıcaklığı ona aktarmak

istiyordu. Ama sular şimdiden yarı beline kadar ulaşmıştı, eğer o da bayılırsa ikisinin de işi biterdi!

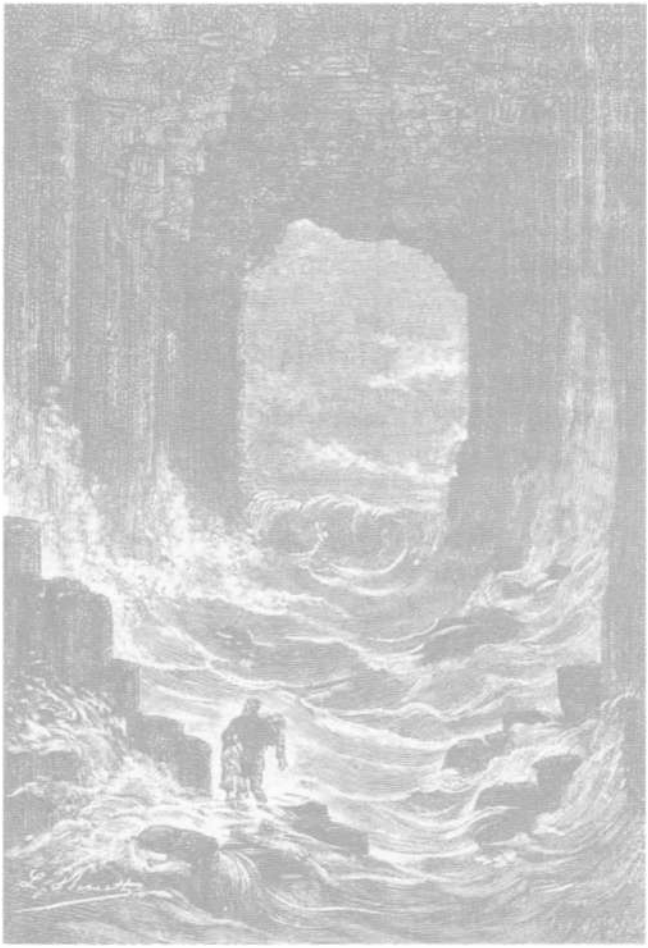
Buna rağmen, cesur genç adamın saatlerce dayanmaya gücü vardı hâlâ. Bayan Campbell'ı tutuyor, onu deniz sularının saldırısından koruyordu, bazalt kayaların sivri yerleri çarpmasın diye sıkıca sarılıp savaşıyordu ve o sırada fosforlanmanın sona ermesiyle derinleşen karanlığın; dalgaların kayalara çarpışından, uğultusundan ve ıslıklarından oluşan hiç susmayan bir gürlemenin ortasındaydı. Şimdi artık Fingal Sarayında yankılanan, Selma'nın sesi değildi! Kamçatka Yarımadasındaki köpeklerin korkunç ulumalarıydı, hani Michelet'nin dediği gibi, "büyük sürüler halinde, binlercesi, uluyan dalgalara karşı uluyorlar ve Büyük Okyanusla birlikte öfkeyle saldırıyorlardı!"

Sonunda deniz alçalmaya başladı. Olivier Sainclair suların biraz alçalmasıyla, açıktaki dalgaların da biraz yatıştıklarını hissediyordu. Dışarısı görece daha aydınlık olduğu için, içerisi kapkaranlıktı. O yarı aydınlıkta, denizin sularının tamamen kapatmadığı mağaranın girişi belli belirsiz görünüyordu. Az sonra Fingal Koltuğunun ağzına sadece su serpintileri gelmeye başladı. Şimdi artık dalgaların insanı tutup kopartan kemendi yoktu. Olivier Sainclair'in yüreği tekrar umutla doldu.

Denizin yükseldiği zamandan itibaren hesaplanırsa, saatin gece yarısını geçtiği düşünülebilirdi. İki saat sonra artık dalgalar balkonu ıslatmayacaktı. O zaman teras kullanılabilir hale gelecekti. Karanlıkta bunun aranması gerekiyordu ve sonunda bunu yapabildi.

Mağaradan ayrılma zamanı gelmişti.

Fakat Bayan Campbell henüz kendine gelememişti. Olivier Sainclair hareketsiz genç kızı kucağına aldı; sonra Fingal Koltuğundan sürünerek çıktı, çarpan dalgaların demir parmaklıklarını büktüğü, kopardığı, kırdığı dar çıkıntıyı izlemeye başladı.

Dar çıkıntıyı izlemeye başladı.

Üzerine bir dalga geldiği zaman ya biraz durup bekliyor ya da birkaç adım geri çekiliyordu.

Son bir çabayla direnmeyi başardı ve denizin geri çekildiği bir anda kendisini mağaranın dışına attı.

Bir saniyede, Melvill kardeşler, Partridge ve yanlarına gelmiş olan Bess Hanım'ın bütün gece bekledikleri kayanın köşesine ulaştı.

Genç kız da, kendisi de kurtulmuşlardı.

Orada, Olivier Sainclair'in doruk noktadaki duygusal ve fiziksel enerjisi tükendi, Bayan Campbell'ı Bess Hanım'ın kollarına bıraktıktan sonra kayalıkların dibine yığılıp kaldı.

Onun özverisi ve cesareti olmasa, Helena Fingal Mağarasından canlı çıkamazdı.

22
Yeşil Işın

Birkaç dakika sonra, Bayan Campbell, Clam-Shell'deki temiz havayla, her anını Olivier Sainclair'in kapladığı bir rüyadan uyanır gibi kendine geliyordu. Dikkatsizliğinin onu karşı karşıya bıraktığı tehlikeleri artık hiç anımsamıyordu bile.

Henüz konuşamıyordu ama Olivier Sainclair'i görünce gözünden birkaç damla minnettarlık gözyaşı döküldü ve kurtarıcısına elini uzattı.

Sam kardeş ve Sib kardeş, tek bir söz bile söyleyemeden, aynı anda genç adama sarılmışlardı. Bess Hanım tekrar tekrar yerlere eğilip onu selamlıyordu, Partridge'in içindense koşup ona sarılmak geliyordu.

Sonunda yorgunluk galip geldi, denizin ve gökyüzünün ıslattığı giysilerini yedek giysileriyle değiştirdikten sonra hepsi uykuya daldı ve gece sakin bir şekilde sona erdi.

Ancak bu efsanevi Fingal Mağarasında sergilenen oyun, oyuncuların ve buna şahit olan izleyicilerin hissettiklerinin izi hatıralarından hiçbir zaman silinmeyecekti.

Ertesi gün, Bayan Campbell, Clam-Shell'in dibinde ona ayrılmış yatakta dinlenirken, Melvill kardeşler, kol kola yakınlardaki taşlı yolda dolaşıyorlardı. Aralarında konuşmuyorlardı, zaten

aynı düşünceleri ifade etmek için konuşmaları gerekli miydi? İkisi de, aynı anda, kabul ettikleri zaman aşağıdan yukarıya doğru, reddettikleri zaman sağdan sola doğru kafa sallıyordu. Dikkatsiz genç kızı kurtarmak için hayatını tehlikeye atanın Olivier Sainclair'den başkası olmadığını kabul ediyorlar mıydı? Peki neyi reddediyorlardı? Tasarladıkları ilk projelerinin gerçekleşebilir olduğunu. Bu sessiz sohbette Sam ve Sib kardeş, bundan sonra olacaklar hakkındaki öngörülerini de konuşuyorlardı. Onların gözünde Olivier artık Olivier değildi! Kelt destanlarındaki en kusursuz kahraman Amin'den kalır yanı yoktu.

Öte yandan, Olivier Sainclair de çok doğal bir heyecan içindeydi. Bir tür hassasiyet onu yalnız kalmaya itiyordu. Salt orada bulunuşu gösterdiği fedakârlığın ödülünü talep ettiğini düşündürüyormuş gibi Melvill kardeşlerin yanında utanıyordu.

Bu yüzden, Clam-Shell Mağarasından çıkmış, Staffa Yaylasında dolaşıyordu.

O sırada, bütün düşünceleri kendiliğinden Bayan Campbell'a yöneliyordu. Atıldığı, isteyerek paylaştığı tehlikeleri anımsamıyordu bile. O korkunç geceden tek anımsadığı, o karanlık çukurda, dalgaların sürüklemesinden korumak için onu kollarına alıp Helena'nın yanında geçirdiği saatlerdi. Fosforların ışığında, fırtına cini gibi denizin saldırılarına karşı koyan bu güzel genç kızın endişeden çok yorgunluktan solgun halde olan yüzü tekrar gözünün önüne geliyordu! "Corryvrekan girdabında boğulup gitmek üzereyken yaptıklarınızı biliyorum!" demesinden sonra, heyecanlı bir

sesle: "Biliyor muydunuz bunu?" deyişi geliyordu kulağına. Kendisini tekrar soğuk taş bir heykeli yerleştirmek için hazırlanmış, iki genç sevgilinin ıstırap çektiği, yan yana uzun saatler mücadele ettiği o dar sığınakta hatırlıyordu. Orada artık Bay Sainclair ve Bayan Campbell değillerdi. Ölüm onları tehdit ettiği sırada yeni bir yaşam istercesine birbirlerine Olivier, Helena diye seslenmişlerdi!

Staffa Yaylasında gezinirken, bütün bu tutkulu düşünceler delikanlının kafasında dönüp duruyordu. Bayan Campbell'ın yanına geri dönmeyi ne kadar isterse istesin, karşı konulmaz bir güç onu durduruyordu, çünkü onu görünce belki konuşurdu, oysa o susmak istiyordu.

Bu arada, ansızın bozan ve düzelen bir havanın ardından zaman zaman olduğu gibi hava düzelmiş, gökyüzü kusursuz bir berraklığa kavuşmuştu. Genelde güneybatıdan esen bu güçlü rüzgârlar estiği zaman artlarında hiçbir iz bırakmadan her şeyi silip süpürürlerdi ve boşlukta uzanan deniz mavisine tarif edilmez bir şeffaflık getirirlerdi. Ufukta incecik bile bir pus yoktu, güneş doruk noktasındaydı.

Olivier Sainclair, kafasının içi karmakarışık, adadaki yaylanın yansıttığı bu yoğun ışıkta dolaşıyordu. Güneşin güzel kokulu sıcaklığıyla yıkanıyor, deniz kokulu meltemi içine çekiyor, bu cana can katan ortamda yeniden güçleniyordu.

Ansızın, deniz ufkunun tam karşısına ulaştığı zaman bir düşünce –şu an kafasını kurcalayanların ortasında iyice bastırılmış bir düşünce– geldi aklına.

"Yeşil Işın!" diye bağırdı, "Eğer bir gün gökyüzü bizim gözlem yapmamız için hazır olacaksa, o zaman işte bu zamandır. Ne bir bulut! Ne bir pus! Hepsini alıp doğuda çok uzaklara atan dünkü korkunç fırtınadan sonra geri gelmeleri de olanaksız. Bayan Campbell bugünün akşamının ona belki de harika bir günbatımı hazırladığını aklına bile getirmiyor!.. Hemen... Gecikmeden... Ona haber vermek gerekiyor!.."

Helena'nın yanına geri dönmek için bu kadar doğal bir bahane bulduğu için çok mutlu olan Olivier Sainclair, Clam-Shell Mağarasına döndü.

Az sonra Bayan Campbell'ın, ona sevgiyle bakan iki dayının, elini tutan Bess Hanım'ın yanındaydı.

"Bayan Campell," dedi, "daha iyisiniz değil mi?.. Öyle olduğunu görüyorum... Gücünüz yerine geldi mi?"

"Evet bay Olivier," diye yanıtladı, genç adamı görünce sarsılan Bayan Campbell.

"Bence, fırtınanın arıtıp temizlediği bu hafif meltemi biraz ciğerlerinize çekmek üzere düzlüğe çıksanız çok iyi olacak," diye devam etti Olivier Sainclair. "Güneş harika, sizi ısıtacaktır."

"Bay Sainclair haklı," dedi Sam kardeş.

"Çok haklı," diye ekledi Sib kardeş.

"Ve eğer sezgilerim beni yanıltmıyorsa," diye sürdürdü konuşmasını Olivier Sainclair, "birkaç saat sonra en büyük dileğiniz gerçekleşecek sanırım."

"En büyük dileğim?" diye mırıldandı Bayan Campell, kendi kendine konuşur gibi.

"Evet... Gökyüzü inanılmaz derecede duru ve büyük ihtimalle güneş bulutsuz bir ufukta batacak!"

"Mümkün mü?" diye bağırdı Sam kardeş.

"Mümkün mü?" diye yineledi Sib kardeş.

"Dolayısıyla bu akşam Yeşil Işını görebileceğiniz kanısındayım," diye ekledi Olivier Sainclair.

"Yeşil Işın!.." diye yanıtladı Bayan Campbell.

Azıcık bulanık belleğinde bu ışının ne olduğunu hatırlamaya çalışır bir hali vardı.

"Ah!.. Evet doğru ya!.." diye devam etti. "Buraya Yeşil Işın için gelmiştik!"

"Hadi gidelim! Gidelim öyleyse!" dedi Sam kardeş, genç kızı içinde bulunduğu uyuşukluktan çıkarma olasılığı bulunmasına sevinerek. "Adanın öbür kıyısına gidelim.

"Dönüşte akşam yemeğini daha büyük iştahla yeriz," diye ekledi Sib kardeş.

Saat akşamın beşiydi o sırada.

Bess Hanım ve Partridge dahil bütün aile, Olivier Sainclair'in rehberliğinde hemen Clam-Shell Mağarasından ayrılmış, ahşap merdivenlerden çıkıp yukarıdaki düzlüğün kenarına ulaşmıştı.

Işık saçan yıldızın yavaş yavaş alçalmakta olduğu bu muhteşem gökyüzüne bakarken iki dayının kapıldıkları sevinç görülmeye değerdi. Belki de biraz abartıyorlardı. Ama şimdiye kadar, hayır şimdiye kadar, bu doğa olayının konumuyla bu kadar heyecanla ilgilenmemişlerdi. Helensburgh'daki kır evinden, Iona ve Oban'dan geçerek, Staffa'ya kadar, yapılan bunca yolculuk ve başlarına gelen onca şey, sanki Bayan Campbell için değil de onlar içindi.

Bütün aile ahşap merdivenlerden çıkıp...

Gerçekten de o akşam günbatımı o kadar güzel olacağa benziyordu ki şehir merkezindeki en duyarsız, en hırslı, en yavan satıcılar veya Canongate Caddesindeki tüccarlar bile gözlerinin önündeki deniz manzarasına hayran olurdu.

Bayan Campbell, açıktan gelen, hafif bir rüzgârın damıttığı tuzlu havada yeniden doğmuş gibi hissediyordu. Güzel gözlerini iri iri açmış Atlas Okyanusunun yakın bölümlerine bakıyordu. Yorgunluktan solgun yanaklarına, İskoç kızlarının tenine özgü pembe tonları geri geliyordu! Ne kadar güzeldi bu haliyle! Nasıl bir cazibe yayılıyordu kişiliğinden! Olivier Sainclair biraz geriden takip ediyor, konuşmadan onu takip ediyordu, o uzun gezintilerde hiç çekinmeden genç kıza eşlik etmiş bu adam, şimdi kafası allak bullak, yüreği sıkışmış, neredeyse ona doğru bakamıyordu bile!

Melvill kardeşlere gelince, onlar da güneş kadar ışıl ışıldı. Hayranlık içinde güneşle konuşuyorlardı. Onu pussuz bir ufukta batmaya davet ediyorlardı. Bu güzel günün sonunda onlara son ışınını göndermesi için yalvarıyorlardı.

Ve Ossian'ın şiirlerinin anısı dörtlük dörtlük aralarında dolaşıyordu.

"Başlarımızın üzerinde, babalarımızın kalkanları kadar yusyuvarlak dolaşan kutsal güneş, söyle bize, ışınların nereden çıkıyor, söyle bize, nereden geliyor sonsuz ışığın!

"O görkemli güzelliğinle ilerliyorsun! Yıldızlar yitip gidiyor semada! Soluk ve soğuk ay doğunun dalgalarında gizleniyor! Ey güneş, sen tek başına dolaşıyorsun!

"Kim eşlik edebilir sana bu koşuda? Ay göklerde kayboluyor: sadece sen hep aynı kalıyorsun! O ışıklı yörüngende hep gülüyor yüzün!

"Gök gürültüsü yuvarlanıp gittiğinde, şimşek uçup uzaklaştığında, bulutların ardından bütün güzelliğinle çıkıyor, fırtınayla dalga geçiyorsun."

Hepsi işte böyle coşkulu bir halde, Staffa'nın açık denize bakan düzlüğünün ucuna kadar gittiler. Orada, gökyüzü ve deniz arasındaki incecik çizgiyi hiçbir şeyin bozamayacağı ufkun karşısına, en sondaki kayalara oturdular.

Bu kez artık, gün batımı ile Staffa Adasının arasına, bir teknenin yelkenini sokacak veya bir su kuşu sürüsünü havalandıracak bir Aristobulus Ursiclos da bulunmayacaktı.

Bu arada, akşam olurken meltem duruyor, son dalgalar kayaların dibinde çalkantılarla yok oluyordu. Daha açıklarda, deniz bir ayna gibi pürüzsüzdü ve ufacık bir hareketin karıştıracağı yağ gibi düz bir görüntüsü vardı.

Doğa olayının ortaya çıkması için bütün koşullar uygundu.

Ama bakın işte! Yarım saat sonra Partridge eliyle güneyi işaret ediyordu:

"Bir yelkenli!"

Bir yelkenli tekne! Yine tam sulara gömüleceği sırada gelip güneşin önünden mi geçecekti yoksa? Öyle olursa bu gerçekten şanssızlıktan da kötü olurdu!

Tekne, Mull Adasının burnu ile Iona Adasını ayıran dar boğazdan çıkıyordu. Rüzgârı arkasına almış, yelkenini doldurmaya ancak yeten mel-

temden çok, denizin yükselmesinin etkisiyle ilerliyordu.

"Bu *Clorinda*," dedi Olivier Sainclair, "Staffa'nın doğusuna yanaşmak üzere yol aldığına göre, içerden geçecek ve bizim gözlememizi engellemeyecek."

Bu gerçekten de *Clorinda*'ydı, Mull Adasının etrafını güneyden dolaşmış, Clam-Shell koyuna demir atmaya geliyordu.

Bütün gözler batıya, ufka doğru çevrildi.

Güneş denize yaklaştıkça sanki daha da hızlanarak alçalıyordu. Suyun yüzeyinde, güneş küresinin gönderdiği, ışığı hâlâ göz kamaştıran, uzun, gümüş renkli bir iz titreşiyordu. Güneşin rengi, kısa süre içinde altın sarısından, altın kırmızısı rengine dönüşüyordu. Göz kapaklarının arasından baktıklarında gözlerinin önünde kızıl üçgenler, sarı daireler parıldıyor, bir çiçek dürbününün geçici renkleri gibi birbirlerine karışıyordu. Dalgalı çizgiler yansımanın suyun yüzüne çizdiği kuyruklu yıldızın kuyruğunu belirliyordu. Kıyıya yaklaştıkça parıltısı solan gümüş renkli pullar kaplamıştı her yanı.

Ufkun çevresinde hiçbir şey görünmüyordu, ne incecik bir bulut ne buğu ne de pus. Bir pergelin bile parşömen kâğıdına bu incelikte çizemeyeceği dairesel çizginin açık seçikliğini bozacak hiçbir şey yoktu.

Hepsi hiç kıpırdamadan, anlatılamayacak bir heyecanla, meyilli olarak ufka doğru yol alan, biraz daha alçalan ve uçurumun tepesinde bir an asılı kalan güneş küresine bakıyordu. Derken,

kürenin şekli kırılmayla yavaş yavaş bozulmaya başladı, dikey çapı bozularak genişledi ve ayağı denizin içinde olan, enine tombul, antika bir vazoya benzedi.

Doğa olayının görüneceğine hiç şüphe yoktu. Işık saçan yıldızın bu muhteşem batışını bozan hiçbir şey yoktu! "Işınlarının sonuncusunun önüne hiçbir şey geçemezdi!"

Az sonra, güneş ufuk çizgisinin ardında yarı yarıya kaybolmuştu. Altın sarısı birer ok gibi fırlatılan birkaç ışık demeti Staffa'nın kayalıklarına çarptı.

Arka tarafta, Mull Adasının kayalıkları ile Ben More'un doruğu alev rengine boyandı.

Sonunda, suyun hemen üzerinde, sadece yayın üst kısmının küçük bir parçası kaldı.

"Yeşil Işın! Yeşil Işın!" diye bağırdı, gözleri, bir saniyenin dörtte biri kadar sürede, bu eşsiz sıvı yeşim rengine boyanan Melvill kardeşler, Bess Hanım ve Partridge hep bir ağızdan.

Başarısızlıkla sonuçlanan onca gözlemin ardından kendini gösteren Yeşil Işını sadece Olivier ve Helena görememişlerdi!

Güneş uzaya son ışınını savururken onların bakışları çakışmış, ikisi de birbirini hayranlıkla izlerken her şeyi unutmuşlardı!..

Helena, genç delikanlının gözlerinden yayılan siyah ışığı; Olivier, genç kızın gözlerinden saçılan mavi ışığı görmüştü.

Güneş bütünüyle kaybolmuştu: Ne Olivier ne de Helena Yeşil Işını görmüştü.

Ne Olivier ne de Helena Yeşil Işını görmüştü.

23
Sonuç

Ertesi gün, 12 Eylülde, *Clorinda* güzel bir deniz ve uygun bir rüzgârla demir alıyor ve bütün yolcularıyla Hebrid YarımAdasının güneybatısından geçiyordu. Az sonra, Staffa, Iona, Mull Burnu, büyük adanın yüksek kayalıkları ardında kayboluyordu.

Keyifli bir yolculuktan sonra, yatın yolcuları küçük Oban Limanına çıktılar; sonra oradan demiryoluyla Dalmaly'e ve Dalmaly'den, Glasgow'a gidip, yukarı İskoçya'nın en güzel bölgelerinden geçip Helensburgh'daki evlerine döndüler.

On sekiz gün sonra, Glasgow'daki Saint George Kilisesinde büyük bir evlilik töreni yapıldı, ama itiraf edelim ki bu tören Artistobulus Ursiclos ve Bayan Campbell'ın evlilik töreni değildi. Damadın Olivier Sainclair olmasına rağmen, Sam kardeş ve Sib kardeş en az yeğenleri kadar mutlu görünüyorlardı.

Bildiğimiz koşullarda kıyılan bu nikâhın, mutluluğun bütün şartlarını içerdiğini belirtmeye gerek bile yok. Helensburgh'daki kır evi, Glasgow'daki West-George Sokağı Oteli, bütün dünya Fingal Mağarasına sığmış bu mutluluğu zor kapsardı aslında.

Olivier Sainclair, o kadar çok aradıkları doğa olayını görememiş de olsa, Staffa Yaylasında ge-

çirdikleri akşamın anısını kalıcı bir hale getirmek istedi. Bir gün, herkesi hayran bırakan, sanki sıvı yeşimle boyanmış gibi alabildiğine yoğun bir Yeşil Işınla çok özel bir etki yaratan bir "gün batımı" tablosu sergiledi.

Bu tablo hem hayranlık topladı, hem de tartışmalara yol açtı. Kimisi burada doğal bir etkinin mükemmel bir biçimde yansıtıldığını savunuyordu, kimisi ise bunun gerçekdışı olduğunu, doğanın hiçbir zaman böyle bir etki yaratmayacağını iddia ediyordu.

Işını görmüş olan iki kardeş ise buna çok öfkeleniyor, genç ressama hak veriyordu.

"Hatta," diyordu Sam kardeş, "Yeşil Işına tabloda bakmak çok daha güzel..."

"Evet doğadaki Yeşil Işına bakmaktan daha iyi," diye yanıtladı Sib kardeş, "çünkü durmadan gün batımını izlemek gözlere çok zarar veriyor."

Tabii, Melvill kardeşler haklıydı.

İki ay sonra, genç evliler ve dayıları, evin bahçesinin önünde Clyde'ın kenarında yürürken ansızın Aristobulus Ursiclos'a rastladılar.

Irmağın temizlenmesi çalışmalarını ilgiyle izleyen genç bilgin, Oban'daki eski dostlarına rastladığında Helensburgh Garına doğru gidiyordu.

Aristobulus Ursiclos'un Bayan Campbell'ın kendisini yüzüstü bırakmasına üzüldüğünü söylemek, onu hiç tanımamak olurdu doğrusu. Dolayısıyla Bayan Sainclair'le karşılaşmaktan hiç rahatsız olmadı.

Karşılıklı selamlaştılar. Aristobulus Ursiclos yeni evlileri kibarca tebrik etti.

Melvill kardeşler onun bu olumlu yaklaşımını görünce, bu evliliğin onları ne kadar mutlu ettiğini gizleyemediler.

"O kadar mutluyum ki," dedi Sam kardeş, "zaman zaman tek başıma olduğumda, kendimi gülümserken buluyorum..."

"Ben de ağlamaktan," dedi Sib kardeş.

"İyi ama beyler," dedi Aristobulus Ursiclos, "kabul etmek gerekir ki aranızda ilk kez bir uyuşmazlık var, biriniz ağlarken, diğeriniz gülüyorsunuz..."

"Bu ikisi tamamen aynı şey Bay Ursiclos," dedi Olivier Sainclair.

"Kesinlikle aynı şey," diye ekledi genç kadın elini dayılarına uzatarak.

"Nasıl aynı şey?" diye yanıtladı Aristobulus Ursiclos, ona çok yakışan üstünlük taslayan tavrıyla. "Hayır değil!.. Hiç de aynı şey değil! Nedir gülümseme? Soluk alıp verme olaylarıyla pek ilgisi bulunmayan, yüz kaslarının özel ve isteyerek gerçekleştirdikleri bir anlatım, gözyaşlarıysa..."

"Gözyaşlarıysa?" diye sordu Bayan Sainclair.

"Yalnızca gözün yuvarlağını kayganlaştıran bir vücut sıvısıdır, bir sodyum klorür, kalsiyum fosfat ve sodyum klorat bileşimidir!"

"Kimya açısından haklısınız beyefendi," dedi Olivier Sainclair. "Ama yalnızca kimya açısından!"

"Aradaki ayrıma aklım ermiyor doğrusu," dedi Aristobulus Ursiclos sert bir sesle.

Ardından onları bir geometri katılığıyla selamlayarak, isteksiz adımlarla gara doğru yürümeye devam etti.

"İşte buyurun Bay Ursiclos," dedi Bayan Sainclair, "Yeşil Işında olduğu gibi, konuları yürekten açıklarmış gibi davranıyor!"

"Ama aslında sevgili Helena'cığım," diye yanıtladı Olivier Sainclair, "o kadar çok görmek istediğimiz ışını göremedik."

"Çok daha iyisini gördük!" dedi genç kadın alçak bir sesle, "Mutluluğun kendisini; hani şu efsanenin Yeşil Işının görülmesine bağlıdır dediği mutluluğu gördük!.. Onu bulduğumuza göre sevgili Olivier'ciğim bu bize yeter, Yeşil Işını aramayı mutluluk nedir bilmeyenlere ve onu tanımak isteyenlere bırakalım!"